CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

Milijonų metų šventykla

CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

Milijonų metų šventykla

ROMANAS

Iš prancūzų kalbos vertė
Irina Mikalkevičienė

VILNIUS
2007

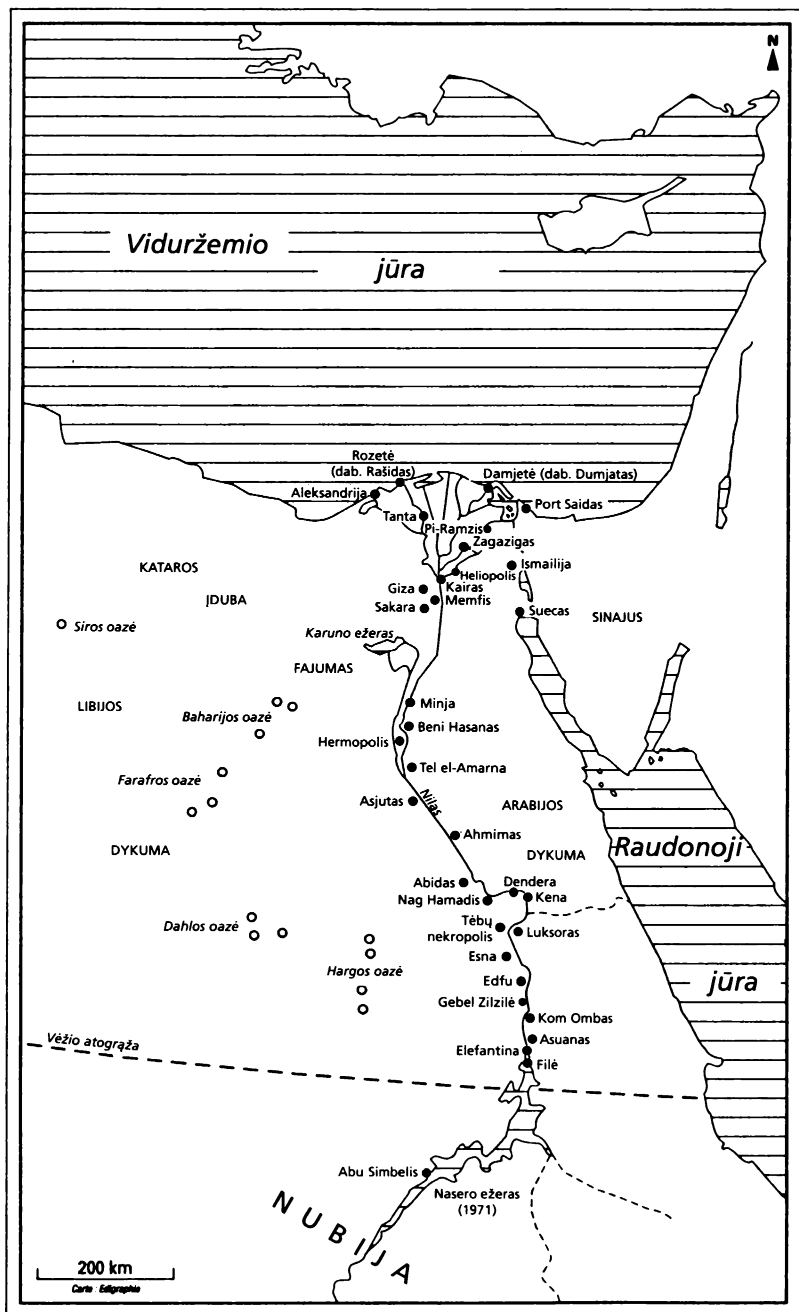
UDK 840-3
Ja81

Christian JACQ
RAMSĆS
Le Temple des
millions d'années
Robert Laffont, 1996

„Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

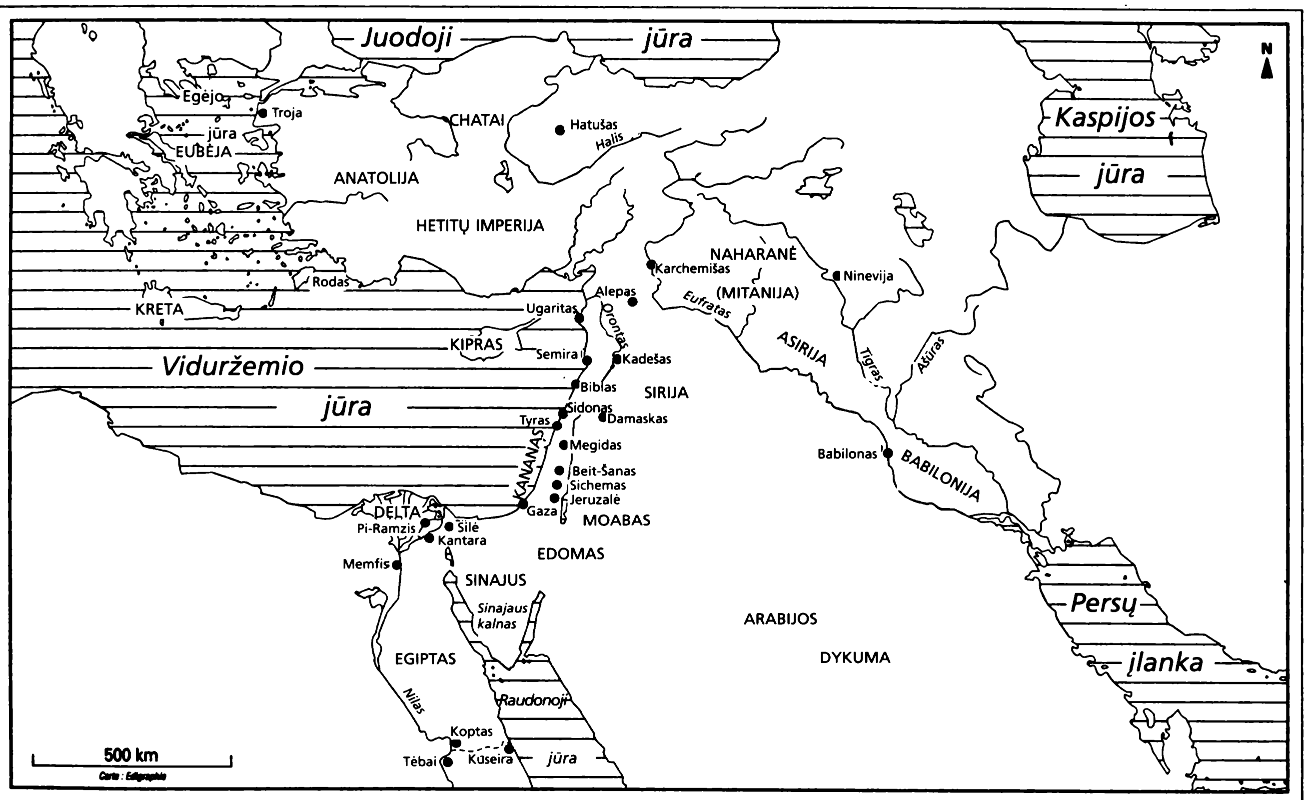
ISBN 9986-16-360-9

EGIPTO ŽEMĖLAPIS

SENOVĖS ARTIMŲJŲ RYTŲ ŽEMĖLAPIS

(iki Naujosios imperijos laikų)

1

Ramzis buvo vienas. Jis laukė ženklo iš Nematomojo.

Vienui vienas, akis į akį su dykuma, su begaliniais kaitros ir sausros išdegintais smėlynais, – akis į akį su savo likimu, kurio jis vis dar neperprato.

Sulaukęs dvidešimt trejų, karalaitis Ramzis buvo metro aštuoniasdešimties ūgio atletas. Jo puikūs šviesūs plaukai turėjo rusvą atspalvį. Pailgaveidis ir lieknas, jis buvo raumeningas ir stiprus. Plati kakta, kurios neslėpė užkritę plaukai, iškilūs antakių lankai, tankūs antakiai, mažos, bet gyvos akys, ilga kumptelėjusi nosis, apvćlios, gražios formos ausys, gana storos lūpos, masyvus žandikaulis – toks buvo valdingas, kerintis ir žavus Ramzio veidas.

Dar toks jaunas, jis buvo įveikęs jau tokį ilgą kelią! Iš pradžių karaliaus raštininkas, paskui įšvęstas į Abido misterijas ir pagaliau – Egipto karalystės valdytojas, kurį Setis pakvietė į sostą, tokiu būdu paskelbdamas jaunesnįjį sūnų savo įpėdiniu.

Bet galingasis faraonas Setis, tasai nepakeičiamas valdovas, sugebėjęs išsaugoti savo šalyje laimę, gerovę ir taiką, iškeliavo Anapus po penkiolikos nepaprastai sėkmingo viešpatavimo metų – tokių trumpų penkiolikos metų, praskriejusių lyg ibis vasaros sutemose.

Sūnus nė nepastebėjo, kaip Setis, tasai atokiai besilaikąs, įkvepiąs baimingą pagarbą, reiklus tėvas, pamažu ruošė jį valdžiai, surengdamas aibę išbandymų. Pirmasis buvo susitikimas su laukiniu buliumi, įkūnijančiu galią. Paaugliui užteko drąsos su juo susiremti, bet pritrūko jėgų jį nugalėti. Jeigu Setis

nebūtų įsikišęs į jųdviejų dvikovą, siaubūnas būtų subadęs Ramzį ragais. Kaip tik tada jaunuolis įsidėjo į širdį pirmąją Faraono priedermę: apginti silpnąjį nuo stipriojo.

Tik karalius žinojo tikrosios galybės paslaptį; žingsnis po žingsnio, niekuo ir niekada neatskleisdamas savo planų, jis perteikė ją Ramziui. Metams bėgant sūnus ir tėvas tapo labai artimi: jų požiūriai ir siekiai visiškai supanašėjo. Griežtas ir santūrus Setis buvo mažakalbis, bet suteikė Ramziui išskirtinę galimybę semtis išminties per jųdviejų pokalbius, kurių metu tėvas kaip įmanydamas stengėsi perteikti jaunuoliui Aukštutinio ir Žemutinio Egipto valdymo pagrindus.

Spindulingos valandos, palaimos akimirkos, dabar nugrimzdusios mirties tylon.

Ramzio širdis buvo atvira tėvo žodžiams it taurė, kurioje jis kaupė Faraono priesakus ir pamokymus, ketindamas išsaugoti juos kaip brangiausią lobį ir prikelti gyvenimui savo mintimis bei darbais. Bet Setis iškeliavo pas dievus – savo brolius, ir Ramzis liko vienas, netekęs ir tėvo, ir mokytojo, ir vadovo.

Jis jautėsi likęs tuščiomis rankomis, nepajėgus išlaikyti ant savo pečių tą slegiančią naštą. Valdyti Egiptą... Kai jam buvo trylika, Ramzis apie tai svajojo, kaip vaikas svajoja apie nepasiekiamą žaislą; vėliau jis atsisakė tos beprotiškos minties, būdamas įsitikinęs, kad sostas skirtas jo vyresniajam broliui Šenarui.

Tačiau faraonas Setis ir didžioji valdovo sutuoktinė Tuja nusprendė kitaip. Ilgai stebėję abiejų savo sūnų elgesį, aukščiausias pareigas jiedu skyrė Ramziui. Ak, kodėl jie neparinko ko nors kito, ir stipresnio, ir labiau įgudusio, kitaip tariant, panašaus į Setį! Ramzis jautėsi galįs stoti dvikovon prieš bet kokį priešą, bet laikyti savo rankose valstybės laivo vairą, iriantis per klastingas rytdienos bangas – visai kas kita... Jis įrodė savo drąsą kaudamasis Nubijoje; neišsenkanti energija palaikys jį karo keliuose, jei prireiks ginti savo kraštą, tačiau kaip

vadovauti armijai valdininkų, aukštų pareigūnų ir žynių, kurių pinklių nei apgaulių jis neperprato?

Pirmasis Ramzis, jų dinastijos pradininkas, buvo pagyvenęs viziris, visai netroškęs išminčių jam patikėtos valdžios. Setis, jo įpėdinis, buvo jau subrendęs ir prityręs vyras, kai jį vainikavo karaliumi. O Ramziui buvo tik dvidešimt treji, ir ligi šiol jis tenkinosi ramiu gyvenimu globėjiškame tėvo šešėlyje, vykdydamas Sečio nurodymus ir atsiliepdamas į menkiausią kvietimą pasikliauti vadovu, rodančiu kelią! Įgyvendinti Sečio įsakus, tarnauti Egiptui paklūstant faraonui, šalia jo ir jo dėka rasti atsakymus į bet kokius klausimus... Šis rojus dabar tapo nebepasiekiamas.

O likimas drįso pareikalauti iš jo, Ramzio, karštakošio, ūmaus jauniklio, užimti Sečio vietą!

Ar ne verčiau buvo nusikvatoti ir sprukti dykumon, taip toli, kad niekas jo nerastų?

Žinoma, jis galėjo pasikliauti savo sąjungininkais: Tuja, reiklia ir atsidavusia motina; savo žmona Nefertare, tokia gražia ir romia; vaikystės draugais: hebraju Moze, triūsiančiu karališkose statybose, diplomatu Aša, gyvačių kerėtoju Setau, savo asmens sekretoriumi Ameniu, susiejusiu savąjį likimą su Ramzio.

Bet ar priešų klanas nebuvo galingesnis? Šenaras neatsisakys ketinimų užgrobti sostą. Kokius slaptus sąmokslus jis jau surezgė, norėdamas sutrukdyti broliui karaliauti? Jeigu Šenaras dabar, šį akimirksnį, atsirastų čia, šalia Ramzio, šis jam visai nesipriešintų. Tepasiima jis tą dvigubą karūną, jeigu jau taip labai jos trokšta!

Bet ar jis, Ramzis, turi teisę išduoti tėvą atsisakydamas jam patikėtų pareigų? Būtų taip paprasta manyti, kad Setis suklydo – arba kad jis galėjo pakeisti savo nuomonę... Ne, sau Ramzis nemeluos. Jo likimą nulems Nematomojo atsakas, ir jis jį išgirs čia, dykumoje, pačioje širdyje šios raudonos žemės, galingos savo pavojingąja energija.

Atsisėdęs raštininko poza, įsmeigęs akis į dangų, Ramzis laukė. Faraonu galėjo būti tik dykumos žmogus, įsimylėjęs begalybę ir vienatvę; ugnis, slypinti smėlyje ir akmenyse, arba maitino jo sielą, arba ją naikino. Ugnis ir teištaria savo nuosprendį.

Saulė pakilo veik į zenitą, vėjas nurimo. Kopomis nušuoliavo gazelė. Artinosi kažkoks pavojus.

Netrukus jis įgavo pavidalą.

Tai buvo milžiniškas liūtas, mažiausiai keturių metrų ilgio ir daugiau nei trijų šimtų kilogramų svorio. Šviesūs karčiai, blykčioją saulės spinduliuose, darė jį panašų į pergalingą karį, o jo raumeningas tamsiai rudas kūnas judėjo stebėtinai lengvai ir lanksčiai.

Pastebėjęs Ramzį, jis taip griausmingai suriaumojo, kad garsas nuskriejo penkiolikos kilometrų spinduliu. Baisiomis iltimis ir aštriais nagais ginkluotas plėšrūnas nusižiūrėjo grobį.

Sečio sūnus neturėjo nė menkiausios galimybės nuo jo pasprukti.

Liūtas prisiartino ir sustojo kaip įbestas per kelis metrus nuo Ramzio, dabar aiškiai matančiu jo geltonas akis, žibančias kaip auksas. Akimirkos virto amžinybe, kol priešininkai metė vienas kitam iššūkį.

Žvėris uodega nuvijo musę; staiga sunerimęs, jis žengtelėjo dar arčiau.

Ramzis pakilo neatitraukdamas akių nuo liūto.

– Juk tai tu, Nugalėtojau! Aš gi tave išgelbėjau nuo mirties – o kokį likimą ketini man nuskirti tu?

Pamiršęs pavojų, Ramzis prisiminė Nubijos savanos brūzgynuose merdintį liūtuką, kuriam buvo įgėlusi gyvatė. Tada mažylis didvyriškai priešinosi prie jo sėlinančiai mirčiai. Setau savo vaistais jį išgydė, ir štai dabar jis tapo milžiniško dydžio plėšrūnu.

Nugalėtojas pirmąkart ištrūko iš aptvaro, kuriame jis buvo uždarytas Ramziui išvykus. Gal grobuonies prigimtis paėmė

viršų, ir liūtas tapo žiaurus ir negailestingas tam, kurį ligi šiol laikė savo šeimininku?

– Apsispręsk, Nugalėtojau. Arba tu tapsi mano sąjungininku visam gyvenimui, arba mane nužudysi.

Liūtas atsistojo ant užpakalinių kojų ir uždėjo priekines letenas Ramziui ant pečių. Karalaitis laikėsi iš paskutiniųjų, nors jį ne tik apstulbino liūto elgesys, bet ir lenkė prie žemės plėšrūno svoris. Neišleisdamas nagų, liūtas bemaž palietė snukiu Ramzio veidą ir apuostė jo nosį.

Taip buvo sutvirtinta jų draugystė, abipusis pasitikėjimas ir pagarba.

– Štai tu ir nulėmei mano likimą.

Dabar tasai, kurį Setis pavadino Šviesos Sūnumi, nebeturėjo pasirinkimo.

Jis kausis kaip liūtas.

2

Karališkuosius Memfio rūmus gaubė gilus gedulas. Vyrai nebesiskuto, moterys vaikščiojo palaidais plaukais. Septyniasdešimčiai dienų, kurias turėjo užtrukti Sečio mumifikacija, Egiptas tarsi pakibo tuštumoje. Kraštui reikėjo kaip nors išgyventi tą laikotarpį. Karalius buvo miręs, jo sostas liko laisvas, kol bus oficialiai paskelbtas jo paveldėtojas, o šitai galėjo būti atlikta tik po to, kai Sečio mumija bus nuleista į kapą ir susijungs su dangiškąja šviesa.

Pasienio postai buvo kovinėje parengtyje, o kariuomenė pasirengusi užkirsti kelią bet kokiam bandymui įsiveržti į Egipto teritoriją, vos tik gaus karalystės valdytojo Ramzio ir didžiosios valdovo sutuoktinės Tujos įsakymą. Tačiau artimiausioje ateityje, kaip atrodė, pagrindinį pavojų kėlė ne hetitai*: įsiveržimo galima buvo tikėtis iš kitur. Turtingos provincijos su klestinčia žemdirbyste Nilo deltoje nuo seno viliojo Sinajuje klajojančius beduinus ir Azijos kunigaikščius, kartais gebančius susivienyti, kad galėtų pulti šiaurės rytų Egiptą.

Sečiui iškeliavus į Anapus, šalyje kilo ir stiprėjo baimė. Kai nebėra faraono, chaoso jėgos gali užplūsti Egiptą ir sugriauti civilizaciją, kurią kūrė viena dinastija po kitos. Ar jaunasis Ramzis įstengs apsaugoti Abi Žemes** nuo nelaimės? Kai kurie didikai visiškai juo nepasitikėjo ir pageidavo, kad Ramzis pasitrauktų iš kelio savo broliui Šenarui, labiau prityrusiam ir ne tokiam karštagalviui.

* Turkų protėviai.

** Aukštutinį ir Žemutinį Egiptą, Nilo slėnį (pietuose) ir Deltą (šiaurėje).

Mirus vyrui, didžioji valdovo sutuoktinė Tuja nepakeitė savo įpročių. Dabar jai buvo keturiasdešimt dveji. Ji buvo labai liekna, o didelės migdolo formos akys, žvelgiančios griežtai ir skvarbiai, siaura tiesi nosis ir kone kvadratinis smakras teikė jos išvaizdai didybės. Tuja turėjo neginčytiną moralinį autoritetą. Ji visada padėjo Sečiui; faraonui išvykus į užsienį, ji tvirta ranka valdė šalį.

Apyaušriu Tuja mėgo pasivaikščioti sode, kur augo figmedžiai ir tamariskai. Vaikštinėdama ji planavo savo darbo dieną, kurią turėjo užpildyti besikaitalioją pasaulietiški susitikimai ir apeigos, šlovinančios dievų galią.

Kai Sečio nebeliko, Tujai viskas ėmė atrodyti beprasmiška. Ji troško tik vieno: kuo greičiau prisijungti prie savo vyro toje ramybės visatoje, toli nuo žmonių pasaulio, bet buvo pasiryžusi kantriai nešti likimo jai skirtų metų naštą. Juk jai buvo suteikta tiek laimės! Dabar ji privalėjo grąžinti ją savo šaliai, tarnaudama jai ligi paskutinio atodūsio.

Iš rytmečio ūkanų išniro grakštus Nefertarės siluetas. Ramzio žmona, „gražesnė už visas rūmų gražuoles“, kaip apie ją kalbėjo liaudis, turėjo juodus blizgančius plaukus ir nepaprastai švelnias žalsvai mėlynas akis. Buvusi deivės Hatoros šventyklos Memfyje muzikantė, puiki audėja, iš mažens išmokyta garbinti senuosius autorius – tokius kaip išminčius Ptahotepas – Nefertarė nepriklausė kilmingai šeimai, bet Ramzis ją beprotiškai įsimylėjo, pakerėtas jos grožio, proto ir stebėtino tokiai jaunai moteriai pažiūrų brandumo. Nefertarė nesistengė patikti, jai to nė nereikėjo: ji pati buvo įkūnyta vilionė. Tuja pasirinko ją savo rūmų prižiūrėtoja, ir Nefertarė tebeėjo šias pareigas, nors ir tapo karalystės valdovo žmona. Egipto karalienė su Nefertare sutarė kuo puikiausiai, suprasdamos viena kitą iš pusės žodžio.

– Kokia gausi šįryt rasa, Jūsų Didenybe; kas gi sugebės apdainuoti mūsų žemės dosnumą?

– Kodėl tu taip anksti pakilai, Nefertare?

– Ar nemanote, kad tai jums derėtų ilgiau pamiegoti?

– Aš iš viso nebeužmiegu.

– Kaip palengvinti jūsų skausmą, Didenybe?

Liūdnas šypsnys nuslydo Tujos lūpomis.

– Sečio niekas nepakeis ir neatstos; visos likusios mano dienos bus tik ilga kančia, kurią praskaidrins vien laimingas Ramzio viešpatavimas. Nuo šiol tai vienintelis dalykas, dėl kurio aš gyvenu.

– Man labai neramu, Didenybe.

– Ko tu baiminiesi?

– Kad Sečio valia nebus įvykdyta.

– Kas išdrįs jai pasipriešinti?

Nefertarė neatsakė.

– Tu galvoji apie mano vyresnįjį sūnų Šenarą, tiesa? Aš žinau, koks jis garbėtroška ir ambicingas, betgi jis ne toks pakvaišėlis, kad nepaklustų tėvui.

Auksiniai tekančios saulės spinduliai nutvieskė karalienės sodą.

– Manai, esu naivi, Nefertare? Atrodo, tu nesutinki su manimi.

– Jūsų Didenybe...

– Gal tu turi kokių nors tikslių žinių?

– Ne, tai tik nuojauta – neaiški nuojauta.

– Mąstydama tu pasikliauji žaibiška intuicija; be to, tu visai nelinkusi ką nors šmeižti; tačiau ar yra koks kitas būdas neleisti Ramziui viešpatauti, išskyrus vieną: jį nužudyti?

– To aš ir bijau, Jūsų Didenybe.

Tuja paglostė tamarisko šakelę.

– Nejaugi Šenaras ryžtųsi veržtis į sostą nusikalsdamas?

– Tokia mintis kelia man siaubą, kaip ir Jums, bet aš nepajėgiu ja atsikratyti. Jeigu Jums ji atrodo neįtikima, smerkite mane ir bauskite, bet tylėti aš negalėjau.

– Kaip užtikrinamas Ramzio saugumas?

– Jį budriai saugo jo šuo ir liūtas, taip pat Seramana, karalaičio asmens sargybos viršininkas. Ramziui grįžus iš kelionės po dykumą, kur jis buvo išsiruošęs vienui vienas, man pavyko jį įtikinti nelikti be apsaugos.

– Valstybinis gedulas trunka jau dešimt dienų, – priminė didžioji valdovo sutuoktinė. – Po dviejų mėnesių balzamuotas Sečio kūnas atguls amžinojon buveinėn. Tuomet Ramzis bus karūnuotas, o tu tapsi Egipto karaliene.

Ramzis nusilenkė motinai, paskui švelniai priglaudė ją prie savęs. Ji, iš pažiūros tokia gležna, davė jam orumo ir kilnumo pamoką.

– Kodėl Dievas siunčia mums tokį skaudų išbandymą?

– Sečio dvasia gyva tavyje, mano sūnau; jo laikas baigėsi, tavasis tik prasideda. Setis nugalės mirtį, jei tu tęsi jo darbus.

– Mus dengia jo milžiniškas šešėlis.

– Argi tu – ne Šviesos Sūnus, Ramzi? Išsklaidyk mus gaubiančią tamsą, pažabok mus puolantį chaosą.

Jaunuolis atsitraukė nuo karalienės.

– Žinai, mano liūtas ir aš – mudu dykumoje susibroliavome.

– Tai buvo ženklas, kurio tu tikėjaisi, juk taip?

– Žinoma. Ar leisi paprašyti tavęs vienos malonės?

– Klausau tavęs.

– Kai tėvas išvykdavo iš Egipto, norėdamas parodyti svetimšaliams mūsų galybę, kraštą valdei tu.

– To reikalauja mūsų tradicija.

– Tu įpratusi valdyti, ir visi tave gerbia. Kodėl tau neatsisėdus į sostą?

– Tai būtų prieš Sečio valią. Jis įkūnijo mūsų įstatymą – tą įstatymą, kurį mes mylime ir gerbiame. Jis pasirinko tave, sūnau, tu ir turi karaliauti. Jei norėsi, aš tau patarsiu ir padėsiu kiek įmanydama.

Ramzis liovėsi įkalbinėjęs Tują.

Motina buvo vienintelė būtybė, galėjusi pakeisti jo likimą ir išvaduoti nuo būsimos naštos; bet Tuja liko ištikima velioniui karaliui, ir savo nuostatos ji nekeis. Kad ir kokios abejonės ar nerimas jį apniktų, Ramzis privalės žengti savu keliu.

Seramana, Ramzio asmens sargybos viršininkas, nebesitraukė iš rūmų sparno, kur dirbo būsimasis Egipto valdovas. Buvusio pirato sardo paskyrimas į šį postą, reikalaujantį ypač patikimo žmogaus, sukėlė begalę kalbų. Kai kurie buvo įsitikinę, kad tas milžinas rūpestingai paraitytais ūsais anksčiau ar vėliau išduos Sečio sūnų. Tačiau dabar niekas negalėjo patekti į rūmus be jo leidimo. Didžioji valdovo sutuoktinė patarė jam vyti lauk įsibrovėlius, o kilus pavojui nedvejojant griebtis kalavijo.

Seramanos ausis pagavo ginčo atgarsius ir jis nuskubėjo į lankytojams skirtą vestibiulį.

– Kas čia dedasi?

– Šis vyriškis nori jėga prasiveržti į rūmus, – atsakė vienas sargybinis rodydamas barzdotą, plačiapetį galiūną vešliais plaukais.

– Kas tu? – pasiteiravo Seramana.

– Hebrajas Mozė, Ramzio vaikystės draugas, Faraono tarnas jo statybvietėse.

– Ko nori?

– Paprastai Ramzis neuždaro man savo durų!

– Šiandien tai sprendžiu aš.

– Ar tiktai karalystės valdytojas nėra prievarta laikomas uždarytas savo rūmuose?

– Saugumas įpareigoja... Kokiu tikslu atėjai pas karalystės valdytoją?

– Tai ne tavo reikalas.

– Tokiu atveju keliauk iš kur atėjęs ir nebesiartink prie šių rūmų, kitaip įsakysiu tave uždaryti į kalėjimą.

Besipriešinančiam Mozei sutramdyti prireikė bent keturių sargybinių.

– Pranešk Ramziui apie mano atvykimą, arba tau klius!

– Man dėl tavo grasinimų nei šilta, nei šalta.

– Mano draugas manęs laukia! Ar tu gali tai suprasti?!

Ilgi piratavimo metai ir aibė aršių kautynių išmokė Seramaną uoste užuosti pavojų. Nepaisant fizinės jėgos ir išdidaus tono, Mozė pasirodė jam nuoširdus.

Ramzis su Moze apsikabino.

– Čia jau nebe rūmai, o tvirtovė! – sušuko hebrajas.

– Mano motina, žmona, asmens sekretorius, Seramana ir dar kai kas baiminasi paties blogiausio.

– Paties blogiausio... Ką tai reiškia?

– Pasikėsinimo.

Ant išeinančios į sodą karalystės valdytojo priėmimų salės slenksčio snūduriavo didžiulis Ramzio liūtas, o tarp jo priekinių letenų jaukiai įsitaisė auksaspalvis šuo Budrius.

– Turėdamas tokią porelę, ko tu gali bijoti?

– Nefertarė įsitikinusi, kad Šenaras neatsisakė savo ketinimų tapti Egipto valdovu.

– Perversmas dar prieš Sečio laidotuves... Nepasakytum, kad Šenaras galėtų taip pasielgti. Jis labiau linkęs veikti šešėlyje ir laukti, kol laikas pakreips įvykius jam norima linkme.

– Betgi dabar laiko jam kaip tik trūksta.

– Tu teisus... Bet jis neišdrįs stoti prieš tave.

– Teišgirsta tave dievai... Juk Egiptas nieko iš to nelaimėtų. Kas šnekama Karnake?

– Daug pikto apie tave.

Mozė vadovavo darbams didžiulėje Karnako statybvietėje, kur Sečio valia buvo pradėta statyti milžiniška kolonų salė, bet faraono mirtis nutraukė darbą.

– Ir kas gi piktinasi?

– Amono žyniai, keletas kilmingųjų, Pietų viziris... Juos skatina tavo sesuo Dolantė su savo vyru Sariu. Jie negali atleisti, kad ištrėmei juos taip toli nuo Memfio.

– Argi tas niekingasis Saris nemėgino nužudyti manęs ir Amenio, mano asmens sekretoriaus ir mudviejų vaikystės draugo? Priversti jį ir mano seserį persikelti iš Memfio į Tėbus – dar labai lengva bausmė!

– Tos nuodingos gėlės auga tik Šiaurėje; Pietuose jos nunyksta. Tau reikėjo griežčiau juos nubausti ir pasmerkti tikram ištrėmimui.

– Dolantė mano sesuo, o Saris buvo mano auklėtojas ir mokytojas.

– Argi karaliui dera būti tokiam atlaidžiam savo artimiesiems?

Ramzis įsižeidė.

– Aš dar ne karalius, Moze!

– Vis dėlto tau reikėjo paduoti skundą ir palikti jį spręsti teisingumui.

– Jeigu mano sesuo ir jos vyras elgsis nederamai, aš juos griežtai nubausiu.

– Norėčiau tuo tikėti... Tu tiesiog nesuvoki savo priešų įniršio.

– Aš verkiu savo tėvo, Moze.

– Ir pamiršti savo kraštą ir jo liaudį! Nejaugi tu manai, kad Setis dangaus aukštybėse pritaria tokiam silpnadvasiškumui?

Jeigu Mozė nebūtų draugas, Ramzis būtų jam smogęs.

– Nejau valdovas turi būti kietaširdis?

– O kaip gali valdyti šalį žmogus, paskendęs savo nors ir trigubai teisėtame skausme? Šenaras bandė mane papirkti ir sukurstyti prieš tave. Ar dabar supranti, koks pavojus tau gresia?

Mozės žodžiai pribloškė Ramzį.

– Tavo priešas ir stiprus, ir klastingas, – tęsė Mozė. – Ar pagaliau atsikratysi savo sąstingio?

3

Memfis, šalies ekonomikos sostinė, išsidėsčiusi Deltos ir Nilo slėnio sandūroje, buvo apimtas stingulio. Dauguma prekinių laivų liko prie „Laimingo kelio“ uosto prieplaukų, nes per septyniasdešimt gedulo dienų nebuvo sudarinėjami jokie sandoriai, o didikų sodybose nevyko jokių pokylių.

Sečiui mirus, didysis miestas išgyveno šoką. Jam valdant Memfis suklestėjo, bet tas suklestėjimas turtingiems pirkliams dabar atrodė trapus ir trumpalaikis, nes silpnas faraonas nusilpnins ir Egiptą. Jie neabejojo, kad būsimasis faraonas bus nieko vertas: kas gi galėtų prilygti Sečiui? Jo vyresnysis sūnus Šenaras būtų vykusiai tvarkęs karalystės reikalus, bet sergantis valdovas pasirinko savo įpėdiniu jauną karštagalvį Ramzį, kurio stotas ir povyza labiau tiko gražuolėms vilioti, o ne valstybei vadovauti. Juk ir išmintingiausi kartais klysta; todėl Memfyje, kaip ir Tėbuose, patyliukais sklido šnekos, kad Setis galbūt suklydo, skirdamas sosto paveldėtoju jaunesnįjį sūnų.

Šenaras nekantraudamas vaikštinėjo užsienio reikalų ministro Mebos rezidencijos priėmimų salėje. Būdamas Ramzio priešas, šešiasdešimtmetis, santūrus, gražaus stoto, plataus ir keliančio pasitikėjimą veido, Meba palaikė Šenarą, nes visa širdimi pritarė jo politinėms ir ekonominėms pažiūroms. Atverti Egiptui didžiulę Viduržemio jūros baseino ir Azijos rinką, užmegzti kaip galima daugiau prekybinių ryšių, net jei dėl to reikėtų pamiršti kelias pasenusias vertybes – argi ne puiki ateities perspektyva? Verčiau prekiauti ginklais nei jais naudotis.

– Ar jis ateis? – pasiteiravo Šenaras.

– Nurimkite, jis palaiko mūsų pusę.

– Nemėgstu tokių galvijų kaip jis. Jie lyg tas vėjarodis: kur vėjas dvelktelėjo, ten ir pasisuko.

Vyresnysis Sečio sūnus buvo neaukštas, kresnas, apkūnus, apskritaveidis, putlių skruostų. Storos smaližiaus lūpos aiškiai rodė, kad jis linkęs skaniai pavalgyti, o mažos rudos akutės nuolat lakstė į šalis. Masyvus ir apsunkęs, jis nekentė saulės ir fizinės veiklos; norėdamas visiems parodyti, jog yra puikiai išauklėtas ir ramus, Šenaras kalbėdavo saldžiai ir tyliai, bet neryžtingas, virpčiojąs balsas leisdavo pašnekovui suprasti, kad gero tono ir ramybės jam dažnai trūksta.

Šenaras buvo pacifistas iš savanaudiškumo. Ginti savo kraštą, drauge atsiribojant nuo aplinkinių rinkų, jam atrodė absurdiška. Jo nuomone, žodį „išdavystė“ vartojo tik moralistai, nesugebą nieko pasiekti. Senoviškais principais išauklėtas Ramzis nenusipelnė sosto ir nepajėgs valdyti karalystės. Tad Šenaras nejautė jokių sąžinės priekaištų regzdamas sąmokslą, turėjusį atvesti jį valdžion: Egiptas bus jam tik dėkingas.

Tačiau tam reikėjo, kad pagrindinis Šenaro sąjungininkas neatsižadėtų jų bendro plano.

– Duok man atsigerti, – pareikalavo Šenaras.

Meba padavė garbiajam svečiui taurę šviežio alaus.

– Nereikėjo mums juo pasikliauti.

– Jis ateis, esu tuo tikras. Nepamirškite, kad jis trokšta kuo greičiau sugrįžti namo.

Pagaliau užsienio reikalų ministro buveinės sargybinis pranešė, kad ilgai lauktasis lankytojas atvyko.

Šviesiaplaukis ir skvarbiaakis Menelajas, Atrėjo sūnus, Lakonijos karalius, karo dievo numylėtinis ir didysis trojėnų žudikas, buvo užsidėjęs dvigubus šarvus ir juosėjo platų diržą su aukso sagtimis. Egiptas svetingai leido jam užtrukti Nilo slėnyje, kol bus sutaisyti nukentėję jūroje laivai, bet Menelajo žmona Elena nenorėjo palikti faraonų žemės baimindamasi, kad vyro dvare jos laukia panieka, pažeminimai ir vergija.

– Gana delsti, Šenarai! Jūs, egiptiečiai, bijote kautis; mes, graikai, metų metus kovojome su trojėnais ir juos išžudėme. Jeigu jūs pageidaujate Ramzio mirties, tai nors kartą šitai pasakykit ir pasikliaukit mano kalaviju!

– Ramzis – mano brolis, o klasta kartais veiksmingesnė už šiurkščią jėgą.

– Ir tik jos abi atneša pergalę. Ar tik nemanote mokyti strategijos mane, Trojos karo didvyrį?

– Jums reikia susigrąžinti Eleną.

– Elena, Elena ir vėl Elena! Ši moteris prakeikta, bet aš negaliu grįžti į Lakedemoną be jos.

– Tuomet mes įgyvendinsime mano planą.

– Kokį gi?

Šenaras šyptelėjo. Šį kartą laimė jam nusišypsos; graiko padedamas, jis pasieks savo tikslą.

– Yra tik dvi labai didelės kliūtys: liūtas ir Seramana. Mes nunuodysime vieną ir užmušime kitą. Paskui pagrobsime Ramzį, o jūs išvešite jį Graikijon.

– Kodėl jo nenužudžius?

– Dėl to, kad aš nenoriu pradėti valdyti žengdamas per kraują. Anot oficialios versijos, Ramzis bus atsisakęs sosto ir nusprendęs pakeliauti po pasaulį. Na, o ilgos kelionės metu jis taps nelaimingo nutikimo auka.

– O kaipgi Elena?

– Kai tik būsiu karūnuotas, mano motina privalės man paklusti ir liausis ją globojusi. Jeigu Tuja elgsis neprotingai, aš uždarysiu ją šventyklon.

Menelajas susimąstė.

– Nors ir egiptiečio, bet neblogai sumanyta... Ar turite nuodų?

– Žinoma.

– Graikas karininkas, kurį mums pavyko įsiūlyti jūsų brolio asmens sargybos padaliniui, prityręs ir ryžtingas. Seramanai užmigus, jis perrėš jam gerklę. Kada pradedame?

– Dar truputį kantrybės: man reikia nuvykti į Tėbus. Smogsime, kai tik grįšiu.

Elena mėgavosi kiekviena akimirka laimės, kuri dar visai neseniai atrodė amžinai prarasta. Vilkėdama lengvutes sukneles, dvelkiančias nektaru, prisidengusi galvą šydu, kad apsisaugotų nuo saulės, ji gyveno Egipto dvare kaip nuostabiame sapne. Jai, kurią graikai vadino „ištvirkusia kale“, pavyko ištrūkti iš Menelajo, to niekšingo ir pasileidusio tirono, kuriam didžiausias malonumas būdavo ją žeminti, nagų.

Tuja, didžioji valdovo sutuoktinė, ir Nefertarė, Ramzio žmona, tapo jos draugėmis ir leido gyventi laisvai ir niekieno nevaržomai šalyje, kur moters neuždarydavo tarp keturių, tegu ir karališkos buveinės sienų.

Ar Elena tikrai buvo kalta dėl tūkstančių graikų ir trojėnų žūties? Ji niekada nenorėjo, kad jauni vyrai, apimti mirtį nešančios beprotybės, tiek metų žudytų vienas kitą. Bet šnekos ir paskalos iškart ją apkaltino ir pasmerkė, nepalikusios Elenai galimybės apsiginti. Čia, Memfyje, niekas jai nepriekaištavo; ji audė, klausėsi muzikos ir grojo pati, maudėsi puikiai įrengtuose baseinuose ir džiaugėsi įstabiu rūmų sodų grožiu. Ginklų trenksmas nuščiuvo, užleisdamas vietą paukščių čiulbesiui.

Keliskart per dieną Elena baltarankė meldė dievų, kad tik tas sapnas nesibaigtų: ji netroško nieko kito, tik pamiršti praeitį, Graikiją ir Menelają.

Eidama smėliu pabarstyta alėja tarp dviejų eilių vešliai žaliuojančių laurų, ji pastebėjo ant žemės negyvą pilkąją gervę. Priėjusi arčiau, Elena pamatė, kad gražaus paukščio pilvas perskrostas ir sumaitotas. Atsiklaupusi ji apžiūrėjo gervės vidurius; kiekvienas graikas ir trojėnas žinojo, kad Elena turi pranašystės dovaną.

Menelajo žmona ilgai rymojo prie vargšės gervės. Tai, ką Elena išvydo ir suvokė, mirtinai ją išgąsdino.

4

Tėbai, didysis pietų Egipto miestas, buvo skirtas Amonui, dievui, kuris teikė stiprybės išvaduotojams, prieš daugelį šimtmečių išvijusiems okupantus hiksus, žiaurius barbarus, užplūdusius Nilo kraštą iš Azijos. Egiptui atgavus nepriklausomybę, faraonai nepraleido progos pagerbti galingąjį dievą ir karta po kartos puošė jo šventyklą. Šitaip Karnakas, toji didžiulė statybų aikštelė, kur niekad nesibaigdavo darbai, tapo erdviausia ir turtingiausia Egipto šventove, tam tikra prasme valstybe valstybėje, o jos didysis žynys buvo ne tiek apeigomis besirūpinąs šventikas, kiek stambaus turto valdytojas, turįs labai plačius įgaliojimus.

Vos atvykęs į Tėbus, Šenaras paprašė priimamas pas didįjį žynį. Abu kalbėjosi medinėje pavėsinėje, kurios sienelė ir stogas buvo apraizgyti glicinijos ir sausmedžio šakelių. Netoliese tyvuliavo šventasis ežeras, nuo kurio sklido bent kiek vėsos.

– Nejaugi jūs atvykote be palydos? – nustebo didysis žynys.

– Labai mažai kas žino apie mano atvykimą.

– Šit kaip... Vadinasi, jūs norite, kad ir aš laikyčiau jį paslaptyje.

– Ar jūs vis dar tvirtai nusiteikęs prieš Ramzį?

– Labiau nei kada nors. Jis jaunas, karštas ir ūmus; jo atėjimas į valdžią būtų pražūtingas. Paskelbęs jį savo įpėdiniu, Setis suklydo.

– Ar jūs linkęs pasikliauti manimi?

– Kokią vietą jūs skirsite Amono šventyklai, jei atsisėsite į sostą?

– Žinoma, pirmąją.

– Setis globojo kitus žynius – Heliopolio ir Memfio. O aš noriu tik vieno: kad Karnakas nebūtų nustumtas į antrą planą.

– Tai padaryti ketina Ramzis, bet tik ne aš.

– Ką jūs siūlote, Šenarai?

– Veikti, ir greit.

– Kitaip tariant, dar prieš Sečio mumiją paguldant kapan.

– Tikrai taip. Tai mūsų paskutinis šansas.

Šenaras nežinojo, kad didysis Amono žynys sunkiai serga; anot gydytojo, gyventi jam buvo likę vos keli mėnesiai, o gal tik kelios savaitės. Tad greitas sprendimas aukštajam pareigūnui atrodė esąs dievų palankumo ženklas. Prieš mirtį jis dar spės išvysti, kaip Ramzis bus nušalintas nuo aukščiausios valdžios, o Karnakas išgelbėtas.

– Aš nepakęsiu jokio smurto, – pareiškė didysis žynys. – Amonas suteikė mums taiką, ir niekas neturi jos pažeisti.

– Būkite ramus; nors ir nesugeba valdyti, Ramzis vis dėlto yra mano brolis, ir aš jį labai myliu. Niekada neketinau padaryti jam ką nors pikta.

– Kokį gi likimą jūs jam numatėte?

– Jis jaunas ir energingas, mėgsta nuotykius ir plačias erdves. Kadangi bus išvaduotas nuo pernelyg jam sunkios naštos, Ramzis leisis ilgon kelionėn ir aplankys daug užsienio šalių. O kai grįš, ši jo patirtis mums labai pravers.

– Aš taip pat primygtinai noriu, kad karalienė Tuja liktų jūsų svarbiausia patarėja.

– Savaime suprantama.

– Būkite ištikimas Amonui, Šenarai, ir likimas jums nusišypsos.

Vyresnysis Sečio sūnus pagarbiai nusilenkė. Iš tiesų to seno žynio patiklumas suteikė jam nuostabią progą įgyvendinti taip toli siekiančias užmačias.

Dolantė, vyresnioji Ramzio sesuo, stengėsi įtrinti savo riebią odą ką tik atneštu nauju tepalu. Nei graži, nei bjauri, pernelyg aukšta, amžinai pavargusi, ji nekentė Tėbų ir Pietų. Jos luomo moteriai derėjo gyventi tik Memfyje, kur ji galėjo leisti laiką pasinerdama į aibes namuose nutinkančių dramatiškų įvykių, taip pagyvindavusių dykinėjančios diduomenės šeimų gyvenimą.

Tėbuose ji nuobodžiavo. Žinoma, Tėbų aukštuomenė atvėrė jai savo duris, ir Dolantė lakstė iš vieno pokylio į kitą, naudodamasi didžiojo Sečio dukters padėtimi; bet mada čia taip atsiliko nuo Memfyje atsirandančių naujovių, o Dolantės vyras, solidų pilvuką užsiauginęs linksmuolis Saris, buvęs Ramzio auklėtojas, pamažu darėsi neurastenikas. Juk jis buvo *Kap'*o viršininkas, vadovavo tam garsiam universitetui, kuris rengė būsimuosius aukštus karalystės pareigūnus, o dabar, netekęs savo posto, buvo priverstas dykinėti, – ir visa tai buvo Ramzio darbas.

Taip, Saris buvo surezgęs šiokį tokį sąmokslą, siekdamas nušalinti Ramzį; taip, Dolantė, jo žmona, stojo Šenaro pusėn; taip, jie suklydo, pasukę ne tuo keliu, bet argi Ramziui nederėjo jiems atleisti, atsižvelgus į Sečio mirtį?

Atitikmuo tokiam žiaurumui galėjo būti tik kerštas. Kada nors laimė nusigręš nuo Ramzio, ir tada Dolantė su Sariu pasinaudos proga. Jos belaukdama, Dolantė puoselėjo savo odą, o Saris skaitė arba miegojo.

Šenaro atvykimas padarė galą jų neveiklumui.

– Mielasis broli! – sušuko Dolantė apglėbdama jį. – Gal atnešei mums gerų naujienų?

– Galimas daiktas.

– Neversk mūsų laukti! – pareikalavo Saris.

– Netrukus aš tapsiu karaliumi.

– Nejaugi artinasi mūsų keršto valanda?

– Grįžkite kartu su manimi į Memfį; kol kas aš jus paslėpsiu, o kai Ramzio nebebus...

Dolantė išblyško.

– Nebebus?

– Nesijaudink, sesute! Jis išvyks į užsienį.

– Ar tu suteiksi man kokį nors svarbų postą karaliaus dvare? – pasiteiravo Saris.

– Pasirodei esąs nelabai miklus, – atsakė Šenaras, – bet aš mokėsiu įvertinti gerąsias tavo savybes. Būk man ištikimas, ir padarysi puikią karjerą.

– Gali manimi pasikliauti, Šenarai.

Gražioji Izetė mirtinai nuobodžiavo prabangiuose Tėbų rūmuose, su meile augindama savo mažąjį Kha, kurio tėvas buvo Ramzis. Grakšti žaliaakė, linksma išdykėlė maža tiesia nosyte ir siauromis lūpomis, Izetė buvo labai daili moteris ir antroji karalystės valdytojo žmona.

„Antroji žmona"... Kaip sunkiai jai sekėsi susitaikyti ir su tuo vardu, ir su ta padėtimi! Tačiau Izetė nepajėgė pavyduliauti Nefertarei – tokiai gražiai, rimtai ir švelniai. Ir išvaizda, ir laikysena Nefertarė jau dabar buvo panaši į būsimąją karalienę, nors nerodė jokios puikybės.

Izetei norėjosi, kad jos širdyje įsiliepsnotų neapykanta ir suteiktų jai akstiną žiauriai kovoti su Ramziu ir Nefertare; bet ji tebemylėjo vyrą, suteikusį jai tiek laimės ir malonumo, vyrą, kuriam ji pagimdė sūnų.

Gražiajai Izetei valdžia ir žmonių privaloma jai rodyti pagarba buvo nė motais. Ji mylėjo Ramzį dėl to, kad jis buvo Ramzis; dėl to, kad jis skleidė ypatingą galią. Gyventi toli nuo jo kartais darėsi tiesiog nepakeliama. Kodėl, ak, kodėl jis nenori suprasti jos sielvarto?

Netrukus Ramzis taps valdovu ir tik retkarčiais užsuks trumpai jos aplankyti, o ji nepajėgs jam atsispirti. Jeigu ji bent jau galėtų įsimylėti kitą... Bet visi jos garbintojai, santūrūs ar atkaklūs, buvo tokie neįdomūs, tokie bespalviai, tokie... prėski!

Kai rūmų prižiūrėtojas pranešė, kad atvyko Šenaras, gražioji Izetė labai nustebo. Ko prireikė vyresniajam Sečio sūnui Tėbuose kone prieš pat tėvo laidotuves?

Izetė priėmė jį vėsioje salėje, kurią puikiai vėdino siauri langai, iškirsti viršutinėje sienų dalyje, todėl pro juos sklido tik pluošteliai šviesos.

– Jūs nuostabi, Izete.

– Ko jums reikia?

– Aš žinau, kad jūs manęs nemėgstate, bet taip pat žinau, kad esate protinga ir gebate teisingai įvertinti padėtį atsižvelgdama į savo interesus. Mano akimis žiūrint, jūs turite viską, kas būtina didžiajai valdovo sutuoktinei.

– Ramzis nusprendė kitaip.

– O jei nuo jo sprendimų niekas nebepriklausytų?

– Ką jūs norite tuo pasakyti?

– Mano broliui netrūksta sveiko proto; jis suprato, kad jam neužteks jėgų ir gabumų valdyti Egiptą.

– Tai reiškia...

– Tai reiškia, kad šio sunkaus darbo mūsų šalies labui imsiuos aš, o jūs būsite Dviejų Žemių karaliene.

– Ramzis neatsisakė sosto! Jūs meluojate!

– O ne, mano švelnioji ir gražioji drauge; jis ketina išvykti į ilgą kelionę kartu su Menelaju, o manęs paprašė tapti Sečio įpėdiniu – iš pagarbos mūsų tėvo atminimui. Grįžęs namo, mano brolis galės naudotis visomis jo rango žmogui priklausančiomis privilegijomis, galite būti tuo tikra.

– Ar jis ką nors sakė... apie mane?

– Bijau, kad jis jus pamiršo, kaip ir savo sūnų. Dabar jis svajoja ištrūkti į plačias erdves.

– Ar jis pasiims kartu Nefertarę?

– Ne, jis nori paragauti kitų moterų. Juk malonumų srityje mano brolis nepasotinamas, tiesa?

Gražioji Izetė atrodė suglumusi. Šenaras norėjo paimti ją

už rankos, bet susitvardė: per anksti! Pasiskubinęs jis rizikuoja pralaimėti. Jam reikia pirma nuraminti gražuolę, o paskui ją užkariauti švelniai įtikinėjant.

– Mažasis Kha turės geriausius mokytojus ir gaus puikų išsilavinimą, – pažadėjo Šenaras. – Jums nebereikės tuo rūpintis. Po Sečio laidotuvių mes kartu grįšime į Memfį.

– O Ramzis... Ramzis bus jau išvykęs?

– Žinoma.

– Argi jis nedalyvaus laidotuvėse?

– Man labai gaila, bet jis tikrai nedalyvaus. Menelajas nebenori atidėlioti išvykimo. Pamirškite Ramzį, Izete, ir ruoškitės tapti karaliene.

5

Visą naktį Izetė nesumerkė akių.

Šenaras melavo. Ramzis niekada nepaliktų Egipto dėl smagios kelionės po užsienį. Jeigu jis nedalyvaus Sečio laidotuvėse, tai tik prieš savo valią.

Žinoma, Ramzis elgiasi su ja negailestingai; bet ji neišduos jo puldama į glėbį Šenarui. Izetė visiškai nenorėjo būti karaliene. Be to, ji nekentė to apskritaveidžio, saldžiabalsio garbėtroškos, kuris buvo toks tikras savo pergale!

Ji aiškiai suvokė savo pareigą: įspėti Ramzį apie rezgamą prieš jį sąmokslą ir jo vyresniojo brolio ketinimus.

Pasiėmusi lakštą papiruso, Izetė parašė ilgą laišką, smulkiai atpasakodama Šenaro žodžius, ir pašaukė karaliaus žygūnų, privalėjusių pristatinėti paštą į Memfį, viršininką.

– Šis laiškas – svarbus ir skubus.

– Aš pats juo pasirūpinsiu, – patikino ją pareigūnas.

Gedulo metu upinio Tėbų uosto veikla smarkiai apmirė – beje, kaip ir Memfio. Upeiviai snūduriavo prie prieplaukos, skirtos greitaeigiams laivams, turintiems plaukti šiaurėn. Karaliaus žygūnų viršininkas pasišaukė vieną iš jų:

– Pakelk inkarą, mes išplaukiam.

– Tai neįmanoma.

– Kodėl?

– Karnako didysis žynys uždraudė.

– Manęs niekas apie tai neįspėjo!

– Įsakymas ką tik paskelbtas.

– Vis tiek kelk inkarą: aš privalau nugabenti skubų laišką į karaliaus rūmus Memfyje.

Ant laivo, kuriuo norėjo pasinaudoti pareigūnas, denio išėjo kažkoks vyriškis.

– Įsakymas yra įsakymas, – pareiškė jis, – ir jūs privalote jam paklusti.

– Kas jūs toks, kad leidžiate sau kalbėtis su manimi tokiu tonu?

– Aš – Šenaras, vyresnysis Faraono sūnus.

Karaliaus žygūnų viršininkas nusilenkė:

– Malonėkite atleisti man už įžūlumą.

– Sutinku, jeigu jūs atiduosite man laišką, kurį jums įteikė gražioji Izetė.

– Bet...

– Juk jį reikia nugabenti į karaliaus rūmus Memfyje?

– Tikrai taip: jūsų broliui Ramziui.

– Aš išvykstu pas jį. Gal manote, kad esu per prastas pasiuntinys?

Pareigūnàs padavė laišką Šenarui.

Vos tik laivas pakėlė inkarą, išvystė greitį ir nutolo nuo prieplaukos, Šenaras suplėšė gražiosios Izetės laišką į skutelius ir jie nuplasnojo pavėjui.

Vasaros naktis buvo karšta ir kvapi. Kaip tokią naktį patikėsi, kad Setis paliko savo tautą ir kad Egipto siela rauda karaliaus, prilygstančio Senosios imperijos valdovams? Paprastai vakarais būdavo linksma ir smagu: kaimų aikštėse ir miestų gatvelėse žmonės šokdavo, dainuodavo ir pasakodavo įvairiausias istorijas, o ypač mėgdavo sekti pasakas, kuriose vietoj žmonių veikdavo gyvūnai, besielgią kur kas išmintingiau. Tačiau dabar, kai šalyje – gedulas, o faraono kūnas balzamuojamas, juokas ir dainos nuščiuvo.

Budrius, auksaspalvis Ramzio šuo, miegojo prisiglaudęs prie Nugalėtojo šono. Didžiulio liūto pareiga buvo saugoti karalystės valdytojo sodą. Šuo su liūtu įsitaisė ant ką tik sodininkų palaistytos vejos.

Vienas iš tų sodininkų buvo graikas, Menelajo karys, specialiai įsidarbinęs sodo prižiūrėtoju. Palaistęs žolę, prieš išeidamas jis paliko lelijų gėlyne užnuodytos mėsos gabaliukų: abu keturkojai smaližiai nepajėgs atsispirti pagundai pasmaguriauti. Net tuo atveju, jei plėšrūnas merdės valandų valandas, joks veterinaras negalės jo išgelbėti.

Budrius pirmasis pajuto neįprastą kvapą.

Jis nusižiovavo, pasirąžė, pauostė nakties orą ir nubidzeno lelijų link. Nosis nuvedė jį prie mėsos gabaliukų ir juos jis ilgai uostinėjo. Susipažinęs su radiniu, šuo grįžo pas liūtą: Budrius nebuvo savanaudis, jis nenorėjo vienas mėgautis tokiu gardėsiu.

Trys Menelajo kariai, lyg maitvanagiai tupintys ant sodo sienos, apsidžiaugė pamatę, kad liūtas pabudo, ir patraukė paskui šunį. Dar truputis kantrybės, ir kelias bus laisvas: jie netrukdomi prasiskverbs į rūmus iki Ramzio kambario, užklups jį miegantį, sučiups ir nugabens į Menelajo laivą.

Sukišę galvas į lelijų gėlyną, šuo su liūtu lyg į žemę įaugo vienas šalia kito.

Prisišveitę ligi soties, jiedu sugulė čia pat, ant gėlyno.

Po kokių dešimties minučių vienas graikas nušoko žemėn: atsižvelgiant į nuodų kiekį ir galią, didysis plėšrūnas turėjo būti jau paralyžiuotas.

Žvalgas davė ženklą savo sėbrams, kurie jį pasivijo alėjoje, vedančioje į Ramzio kambarius. Kariai jau buvo beįžengią į rūmus, kai grėsmingas riaumojimas privertė juos atsigręžti.

Jiems už nugaros petys į petį stovėjo Nugalėtojas ir Budrius, įsmeigę akis į įsibrovėlius. Tarp sulamdytų lelijų tebesimėtė mėsos gabaliukai, kurių šuo net nepalietė. Liūtas patikrino, ar jo draugužio nuojauta teisinga, įsitikino, kad šis neklysta, ir sutrypė užnuodytą maistą.

Trys peiliais ginkluoti graikai susiglaudė krūvon.

Išleidęs nagus ir plačiai pražiojęs nasrus, Nugalėtojas puolė įsibrovėlius.

Graikų karininkas, kuriam pavyko parsisamdyti Ramzio asmens sargybiniu, lėtai ėjo miegančiais rūmais karalystės valdytojo kambarių link. Jis privalėjo tikrinti koridorius ir nedelsdamas pranešti apie bet ką neįprasta. Kareiviai gerai jį pažinojo, todėl visiškai ramiai praleido į rūmus.

Graikas pasuko prie granitinio slenksčio, ant kurio miegodavo Seramana; juk sardas amžinai tvirtindavo, kad tas, kuris norės prasiskverbti pas Ramzį, pirma turės perrėžti gerklę jam, Seramanai. Tad pašalinus jį iš kelio, karalystės valdytojas neteks savo pagrindinio sergėtojo, o visa jo asmens sargyba pereis naujojo Egipto šeimininko Šenaro pusėn.

Graikas sustingo vietoje ir įsiklausė.

Nė menkiausio garso, išskyrus lygų miegančiojo kvėpavimą.

Nors Seramana fiziškai buvo nepaprastai stiprus, jam reikėjo bent kelių valandų miego. Bet gal jis kaip katinas pabus, pajutęs pavojų? Graikas turėjo smogti netikėtai, nepalikdamas savo aukai jokios galimybės pasipriešinti.

Atsargumo dėlei jis dar kartą įsiklausė. Ne, jokios abejonės: Seramana jo rankose.

Graikas išsitraukė iš makštų durklą, sulaikė kvapą, žaibiškai puolė prie miegančiojo ir suvarė geležtę jam į gerklę.

– Šaunus žygdarbis tokiam niekšui kaip tu, – nuaidėjo už užpuoliko nugaros žemas, sodrus balsas.

Graikas atsigręžė.

– Tu užmušei kaliausę, padarytą iš šiaudų ir skudurų, – tarė Seramana. – Kadangi aš tikėjausi panašaus užpuolimo, pamėgdžiojau miegančiojo kvėpavimą.

Menelajo karys sugniaužė durklo rankeną.

– Mesk jį.

– Aš vis dėlto perrėšiu tau gerklę.

– Pabandyk!

Sardas buvo daugiau nei trim galvom aukštesnis už graiką.

Durklas kirto orą – įspūdingas sardo ūgis ir svoris netrukdė jam judėti nepaprastai mikliai.

– Tu net nemoki kautis, – pareiškė Seramana.

Susierzinęs graikas pabandė apgauti sardą: šoktelėjęs į šoną, jis puolė priekin, nukreipęs durklo smaigalį į priešininko pilvą.

Kirtęs dešiniosios rankos delno briauna, sardas perlaužė užpuolikui riešą, o kairiuoju kumščiu taip trenkė jam į smilkinį, kad plonas kaulas net įlinko. Iškoręs liežuvį, pastirusiomis akimis, graikas griuvo ir dar nepasiekęs grindų išleido paskutinį kvapą.

– Vienu niekšu mažiau, – burbtelėjo Seramana.

Pabudęs Ramzis sužinojo apie du žlugusius pasikėsinimus į jo gyvybę. Sode žuvo trys graikai – juos sudraskė liūtas; dar vienas graikas, karalystės valdytojo asmens sargybinis, gavo galą rūmų koridoriuje.

– Norėta jus sunaikinti, – tarė Seramana.

– Ar tas vyriškis tau ką nors pasakė?

– Man nebuvo kada jo klausinėti. Negailėkite to menkystos, jis nebuvo vertas kario vardo.

– Šitie graikai buvo Menelajo artimieji, juk taip?

– Nekenčiu to tirono. Leiskite man susikauti su juo dvikovoje, ir aš nusiųsiu jį į pragarą, kuriame pilna šmėklų bei puolusių neviltin didvyrių ir kurio jis taip bijo.

– Kol kas tik padvigubink sargybą.

– Savigyna – prasta strategija, karalaiti. Tik puolimas yra kelias į pergalę.

– Reikia dar tiksliai nustatyti, kas priešas.

– Menelajas ir jo graikai! Visi jie – melagiai ir sukčiai. Išvykite juos kaip galima greičiau, kitaip jie vėl suregs sąmokslą.

Ramzis uždėjo ranką ant dešiniojo Seramanos peties:

– Juk tu man ištikimas, tad ko gi turėčiau bijoti?

Likusią nakties dalį Ramzis praleido sode, šalia šuns ir liūto. Plėšrūnas užmigo, Budrius snaudė. Sečio sūnus svajojo apie taiką ir ramybę, tačiau bepročiai žmonės nekreipė dėmesio net į tai, kad velionio faraono mumifikacija dar nebuvo pasibaigusi. Mozė buvo teisus: neįmanoma nutraukti smurto, atlaidžiai ir maloningai elgiantis su savo priešais. Atvirkščiai, tai skatino juos manyti, kad jie susidūrė su silpnu ir lengvai įveikiamu priešininku.

Aušant Ramzis išniro iš jį gaubusio skausmo nakties. Nors Setis nepakeičiamas, jam, Ramziui, laikas imtis darbo.

6

Valdant Sečiui, Egipto šventyklos buvo atsakingos už joms patikėtų maisto produktų ir gaminių perskirstymą. Nuo pat faraonų civilizacijos pradžios trapios teisingumo ir tiesos deivės Maat įstatymas reikalavo, kad nė vienam dievų palaimintosios žemės kūdikiui nieko netrūktų. Kaip galima ką nors švęsti, jei bent vienas žmogus alkanas?

Vadovaudamas valstybei, Faraonas drauge buvo ir vairininkas, kreipiąs jos laivą teisinga linkme, ir kapitonas, užtikrinąs visos to laivo įgulos darną. Jis privalėjo įgyvendinti visuomenės egzistavimui būtiną vienybę, be kurios vidinių nesutarimų draskoma valstybė žlugdavo. Nors iš esmės prekių apyvartą tvarkė valdininkai, kurių kompetencija buvo vienas iš veiksnių, laidavusių Egipto klestėjimą, keletas nepriklausomų pirklių, sudariusių sutartis su šventyklomis, galėjo keliauti po visą šalį ir prekiauti laisvai.

Kaip tik toks pirklys buvo Raja, siras, prieš dešimt metų įsikūręs Egipte. Turėdamas krovininį laivą ir kaimenę asilų, jis nuolat keliavo iš šiaurės į pietus ir iš pietų į šiaurę, prekiaudamas vynu, džiovinta, rūkyta ir sūdyta mėsa, taip pat iš Azijos atvežtomis vazomis. Vidutinio ūgio, smailia barzdele apžėlusiu smakru, apsirengusį margaspalve dryžuota palaidine, mandagų, santūrų ir sąžiningą sirą gerbė gausūs klientai, vertinę jį už reiklumą prekės kokybei ir nuosaikias kainas. Jis taip pritapo savo paties pasirinktoje naujoje tėvynėje, kad kasmet prasitęsdavo leidimą prekiauti. Kaip aibė kitų svetimšalių, siras susiliejo su vietiniais gyventojais ir niekuo nuo jų nebesiskyrė.

Niekas nežinojo, kad pirklys Raja yra hetitų samdomas šnipas. Šie jį įpareigojo surinkti kuo daugiau informacijos ir perduoti ją per trumpiausią laiką. Šitaip Anatolijos kariai tikėjosi galėsią pasirinkti tinkiamiausią metą užpulti Faraono vasalus ir užgrobti jų žemes prieš įsiveržiant į Egiptą. Kadangi Raja buvo užmezgęs draugiškus ryšius su kariškiais, muitininkais ir tvarkos sergėtojais, jam tekdavo išgirsti daug paslapčių, kurias atskleisdavo patiklūs pašnekovai. Svarbiausias žinias Raja siųsdavo į hetitų sostinę Hatušą, įdėjęs slaptarasčiu surašytus pranešimus į alebastro vazas, skirtas Pietų Sirijos, kuri oficialiai buvo Egipto sąjungininkė, genčių vadams. Muitininkai ne kartą buvo iškratę krovinį ir perskaitę Rajos rašytus laiškus – nekaltų nekalčiausius pranešimus ir apmokėtinas sąskaitas. Sirijoje gyvenąs importuotojas, priklausąs šnipo Rajos tinklui, vazas pristatydavo adresatams, o slaptuosius pranešimus – vienam iš savo kolegų Šiaurės Sirijoje, kuri buvo hetitų protektoratas. Kaip tik šis žmogus ir nugabendavo juos į Hatušą.

Tokiu būdu didžiausia Artimųjų Rytų karinė valstybė, Hetitų imperija, nuolat sekė Egipto politiką ir gaudavo patikimiausią informaciją.

Sečio mirtis ir gedulo laikotarpis atrodė suteikią puikią progą užpulti Egiptą, bet Raja atkalbėjo hetitų karvedžius nuo tokios beprotiškos avantiūros. Priešingai nei jie manė, Egipto armija nebuvo demobilizuota: baiminantis priešo įsiveržimų, kol į sostą neatsisėdo naujas valdovas, pasienyje imtasi dvigubų atsargumo priemonių.

Maža to: iš plepios Ramzio sesers Dolantės Raja sužinojo, kad Šenaras, vyresnysis būsimojo karaliaus brolis, nesutiks būti nustumtas nuo sosto. Kitaip tariant, jis rezgė sąmokslą, siekdamas užgrobti valdžią prieš Sečio paskirto įpėdinio karūnavimą.

Šnipas ilgai tyrinėjo Šenarą kaip asmenybę: veiklus; apsukrus; garbėtroška; negailestingas, ypač jei ant kortos pastatyti

jo interesai; klastingas; visai kitoks nei Setis ir Ramzis. Jeigu jis užimtų sostą, tai būtų gana maloni perspektyva ateičiai, nes Šenaras atrodė įkliuvęs į hetitų paspęstus žabangus: jis patikėjo jų viešai skelbiamais ketinimais užmegzti su Egiptu kuo geriausius diplomatinius bei prekybinius santykius ir pamiršti buvusius susidūrimus. Argi Setis nepasirodė esąs neryžtingas, kai atsisakė užimti garsiąją Kadešo tvirtovę, tą raktą, atveriantį hetitų gynybinę sistemą? Absoliutus Anatolijos karių valdovas mielai leisdavo suprasti, kad jis atsisakąs bet kokių ketinimų užkariauti naujas teritorijas: jis tikėjosi, kad būsimasis faraonas patikės tomis raminančiomis kalbomis ir nebeskirs tiek dėmesio karinėms Egipto pajėgoms.

Raja nėrėsi iš kailio, kol nustatė Šenaro bendrininkus ir atskleidė jo veiklos planą. Pasikliovęs savo neklystančiu instinktu, jis ėmė atidžiai stebėti Memfyje įsikūrusią graikų koloniją. Argi Menelajas nebuvo žiaurus kareiva, kuriam labiausiai glostė širdį prisiminimai apie Trojoje vykusias žudynes? Pasak jo artimųjų, Spartos karaliui viešnagė Egipte atrodė nebepakenčiama; jis svajojo kartu su Elena grįžti į Lakedemoną ir ten atšvęsti savo pergales. Tikriausiai Šenaras dosniai sumokėjo keliems graikų kariams, norėdamas atsikratyti Ramziu ir tapti Sečio įpėdiniu.

Raja buvo įsitikinęs, kad tapęs faraonu Ramzis kels pavojų hetitams, nes buvo karingas, toks pat ryžtingas kaip jo tėvas, ir galėjo greit pasiduoti jaunatviškam įkarščiui. Verčiau padėti Šenarui įgyvendinti savo kėslus: jis vis dėlto buvo lankstesnis ir labiau pusiausviras.

Tačiau naujienos buvo nekokios: anot vieno rūmų tarno, keli graikų kariai, bandę nužudyti Ramzį, buvo užmušti. Sąmokslas atrodė žlugęs.

Artimiausia ateitis parodys, kas ko nusipelno: arba Šenaras sugebės įrodyti, kad jis čia niekuo dėtas ir griežtai smerkia pasikėsinimo organizatorius, tokiu būdu užtikrindamas sau to-

lesnes perspektyvas; arba jis nesugebės to padaryti ir bus vertas, kad jį pašalintų.

Įsiutęs Menelajas sutrypė skydą, kuriuo mūšiuose buvo atrėmęs tiek priešo smūgių, ir sulaužė vieną iš iečių, pervėrusių krūtinę gausybei trojėnų. Paskui jis čiupo pirmą po ranka pasitaikiusią vazą ir sviedė ją į prieškambario sieną.

Šiek tiek apmalšinęs įniršį, Menelajas atsigręžė į Šenarą:

– Pralaimėjimas... Pralaimėjimas, kaipgi! Mano vyrai niekad nepralaimi, įsidėmėkit ir atsiminkit! Mes laimėjome Trojos karą, mes esame nugalėtojai!

– Labai gaila, bet esu priverstas jums paprieštarauti. Ramzio liūtas nugalabijo tris jūsų karius, o Seramana užmušė ketvirtąjį.

– Juos kažkas išdavė!

– Ne, jie tiesiog nesugebėjo atlikti jūsų skirtos užduoties. Dabar Ramzis jumis nepasitiki. Be abejo, jis įsakys ištremti jus iš Egipto.

– Ir aš išvyksiu be Elenos...

– Jūs pralaimėjote, Menelajau.

– Jūsų planas buvo kvailas!

– Tačiau jums atrodė, kad jį įmanoma įgyvendinti.

– Lauk iš čia!

– Pasiruoškite išvykti.

– Aš žinau, ką man daryti.

Amenis, Ramzio asmens sekretorius ir sandalų laikytojas, buvo jo vaikystės draugas, ir tai jam buvo svarbiausia. Jis prisiekė ištikimybę karalystės valdytojui ir susiejo savąjį likimą su Ramzio, kad ir koks jis būtų. Mažiukas, laibas, liesutis, jau plinkantis, nors buvo dar visai jaunas, nepajėgus pakelti sunkesnio krovinio, Amenis buvo nenuilstantis darbininkas ir neprilygstamas raštininkas, be atvangos palinkęs prie aibės do-

kumentų, susijusių su šalies valdymu. Jis apibendrindavo ir perteikdavo Ramziui pačią jų esmę, kad karalystės valdytojas gautų teisingą informaciją. Sau pačiam Amenis netroško ničnieko, bet nepakentė nė menkiausio aplaidumo jo vadovaujamame rinktinių dvidešimties pareigūnų skyriuje. Griežtumas ir drausmė Ameniui buvo šventi dalykai.

Nelabai mėgdamas tą storžievį Seramaną, Amenis pripažino, kad šis sėkmingai apsaugojo Ramzį nuo užpuoliko graiko. Draugo reakcija į šį įvykį nustebino ištikimąjį raštininką; būsimasis faraonas labai ramiai paprašė Amenį smulkiai aprašyti jam stambiuosius valstybės padalinius, jų darbą ir juos siejančius ryšius.

Kai Seramana pranešė Ameniui, kad pas Ramzį ateina Šenaras, karalystės valdytojo asmens sekretorius pyktelėjo: šis vizitas pertraukė jo darbą kaip tik tada, kai jis įsigilinęs nagrinėjo senųjų įstatymų dėl naudojimosi bendrais keltais pataisas.

– Nepriimk jo, – patarė Amenis Ramziui.

– Šenaras – mano brolis.

– Jis intrigantas, siekiąs tik asmeninės naudos.

– Man atrodo, kad būtina jį išklausyti.

Ramzis priėmė brolį sode, kur liūtas lyg ir snūduriavo figmedžio pavėsyje, o auksaspalvis šuo graužė kaulą.

– Tu saugomas geriau nei savo laiku Setis! – nustebo Šenaras. – Prie tavęs prieiti beveik neįmanoma.

– Argi tu nežinai, kad graikai bandė prasiskverbti į rūmus, turėdami piktų kėslų?

– Žinau ir atėjau atskleisti tau sąmokslo vadeivos vardą.

– Kaip tu jį sužinojai, mielas broli?

– Menelajas mėgino mane papirkti.

– Ką jis tau pasiūlė?

– Sostą.

– Ir tu atsisakei...

– Aš mėgstu valdžią, Ramzi, bet žinau savo galimybių ribas

ir neketinu jų peržengti. Faraonu būsi tu, ir niekas kitas. Mūsų tėvo valią reikia gerbti ir vykdyti.

– Kodėl Menelajas taip rizikavo?

– Egiptas jam – kalėjimas. Troškimas grįžti į Lakedemoną kartu su Elena sumaišė jam protą. Menelajas įsitikinęs, kad tu prievarta laikai jo žmoną šičia. Aš būčiau turėjęs ištremti tave į kurią nors oazę, grąžinti Elenai laisvę ir leisti jai išvykti.

– Elena yra visiškai laisva ir elgiasi taip, kaip pati nori.

– Graikų supratimu, šito tiesiog negali būti. Moteris visada paklūsta kokio nors vyro valiai.

– Nejaugi Menelajas toks bukagalvis?

– Jis užsispyręs ir pavojingas. Menelajas elgiasi kaip graikų didvyris.

– Ką tu man patartum?

– Atsižvelgiant į nedovanotiną nusikaltimą, tučtuojau išvyk jį iš Egipto.

7

Poetas Homeras gyveno labai erdviame name netoli karalystės valdytojo rūmų. Jam tarnavo virėjas, kambarinė ir sodininkas, o rūsys buvo pilnas ąsočių su Deltos vynu, kurį Homeras pagardindavo anyžiumi ir koriandru. Jis retai kada išeidavo iš savo sodo, kurio vertingiausias medis, poeto supratimu, buvo citrinmedis, nes žadino įkvėpimą.

Įtrynęs kūną alyvų aliejumi, Homeras mielai rūkydavo šalavijų lapais kimštą pypkę, kurios galvutę atstojo stambi sraigės kriauklė. Išmargintam dėmėmis – gal juodom su baltomis, gal baltom su juodomis – katinui, kurį poetas pavadino Hektoru, įsitaisius jam ant kelių, Homeras diktuodavo savo *Iliadą* tai Ameniui, tai Ramzio asmens sekretoriaus atsiųstam raštininkui.

Karalystės valdytojo apsilankymas pradžiugino poetą. Virėjas atnešė Kretos amatininkų darbo ąsotį labai siauru kakleliu, pro kurį vėsus vynas, paskanintas prieskoniais, ištekėdavo plona srovele. Palmės lapais dengtoje altanoje, papuoštoje keturiomis akacijos medžio kolonėlėmis, irgi buvo karšta, bet pakenčiamai.

– Ta nuostabi vasara gydo mano skaudančius sąnarius, – pastebėjo Homeras, kurio raukšlėtą veidą dabino ilga balta barzda. – O ar pas jus būna tokių audrų kaip Graikijoje?

– Kartais dievas Setas mums atsiunčia baisingų audrų, – atsakė Ramzis. – Dangų aptraukia tamsūs debesys, kuriuos skrodžia žaibai, trankosi griaustinis, liūtis pripildo perdžiūvusių upokšnių vagas, šie išsilieja iš kraštų, ir šlaitais plūsteli srautai vandens, nešantys skaldą. Žmonių širdis gniaužia baimė; kai kurie ima manyti, kad mūsų kraštui atėjo galas.

– Juk Setis buvo pasivadinęs Seto vardu?

– Man tai ilgai buvo paslaptis. Kaip faraonas išdrįso pasirinkti savo dievu globėju Ozirio žudiką? Vėliau aš supratau, kad jis pažabojo Seto jėgą, neišmatuojamą dangaus galybę, ir naudojo ją harmonijos, o ne chaoso labui.

– Keista šalis tasai Egiptas! Argi jūs ką tik nesusidūrėte su kažkuo panašiu į audrą?

– Nejaugi tų dramatiškų įvykių atgarsiai pasiekė ir šį sodą?

– Mano akys silpsta, bet klausa kuo puikiausia!

– Vadinasi, jūs žinote, kad jūsų tėvynainiai bandė mane nužudyti.

– Užvakar aš parašiau:

Sergėkis, kad visi, lyg į baisų tinklą pakliuvę,
Jūs laimikiu lengvu ir grobiu netaptumėt priešams,
Greit jie išgriaus tuomet turtingą jūsų tvirtovę.
Rūpintis šituo derėtų dabar tau kasnakt ir kas dieną
Melsti melste vadus garbingų jūs talkininkų
*Nepasitraukt iš kovos, o apmaudui šiandien ne laika*s.*

– Gal jūs pranašas?

– Aš neabejoju, kad mane aplankyti jus pastūmėjo mandagumas; bet galbūt būsimasis faraonas atėjo pas romų seną graiką, norėdamas išgirsti jo nuomonę apie šį bei tą?

Ramzis šyptelėjo. Homeras buvo kiek šiurkštokas ir tiesmukas, bet tai jam patiko.

– Kaip jūs manote, užpuolikai veikė savo iniciatyva ar Menelajo įsakymu?

– Jūs nepažįstate graikų! Mėgstamiausias jų žaidimas – regzti sąmokslus. Menelajui reikia Elenos, o jūs ją slepiate; vienintelė išeitis, kurią jis mato, – griebtis smurto.

* Homeras. „Iliada“, V giesmė, p. 77. Vilnius, Vaga, 1981. Iš graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas.

– Bet tai jam nepavyko.

– Menelajas – bukagalvis užsispyrėlis. Jis neatsižadės savo kėslų ir paskelbs jums karą, net būdamas jūsų šalyje. Tokie kaip jis nemąsto apie padarinius.

– Ką gi jūs man patartumėte?

– Išsiųskite jį Graikijon kartu su Elena.

– Bet ji atsisako išvykti!

– Nors pati niekada to nenorėjo, ši moteris neša tik nelaimes ir mirtį. Niekas neįstengs pakeisti jos likimo, beprasmiška net to norėti.

– Ji turi teisę laisvai pasirinkti šalį, kurioje nori gyventi.

– Aš jus perspėjau. Beje, nepamirškite įsakyti, kad man pristatytų naujo papiruso ir pirmarūšio alyvų aliejaus.

Kai kam žilabarzdžio poeto elgesys galėjo pasirodyti įžūlokas, bet Ramziui patiko jo tiesus, atviras žodis, kurį jis vertino kur kas labiau nei saldžias dvariškių kalbas ir kuris jam bus kur kas naudingesnis.

Vos tik Ramzis peržengė jam skirto rūmų sparno slenkstį, prie jo puolė Amenis. Toks staigumas ir susijaudinimas jam buvo visai nebūdinga.

– Kas atsitiko?

– Menelajas... Vis tas Menelajas!

– Ką gi jis padarė?

– Paėmė įkaitais uosto tarnautojus, moteris, vaikus ir grasina juos užmušti, jei tu šiandien pat negrąžinsi Elenos.

– Kur jis?

– Savo laive. Ten ir įkaitai. Visas jo laivynas pasirengęs pakelti inkarą. Mieste nebeliko nė vieno jo kario.

– Ar kas nors atsako už uosto saugumą?

– Nebūk per daug griežtas... Menelajas ir jo vyrai netikėtai užklupo ir sučiupo mūsų karius, įpareigotus saugoti uosto krantines ir prieplaukas.

– Ar mano motina jau žino?

– Ji laukia tavęs kartu su Nefertare ir Elena.

Sečio našlė, Ramzio sutuoktinė ir Menelajo žmona atrodė smarkiai sunerimusios. Tuja sėdėjo ant žemos paauksuoto medžio kėdės, Nefertarė – ant sudedamosios kėdutės, o Elena stovėjo prisišliejusi nugara prie šviesiai žalios lotoso formos kolonos.

Didžiosios valdovo sutuoktinės priėmimų salėje buvo vėsu, tylu ir ramu; ore sklaidėsi subtilūs, kerintys kvapai. Stovinti ant Faraono sosto puokštė gėlių priminė, kad valdovo kol kas nėra.

Ramzis nusilenkė motinai, švelniai pabučiavo savo žmoną ir pasisveikino su Elena.

– Ar tau jau pranešė, kas įvyko? – paklausė Tuja.

– Amenis neslėpė, kad padėtis labai rimta. Kiek įkaitų?

– Penkiasdešimt.

– Net tuo atveju, jeigu jų būtų tik vienas, privalėtume išsaugoti jo gyvybę.

Ramzis kreipėsi į Eleną:

– Jeigu mes pulsime, ar Menelajas nužudys įkaitus?

– Jis savo ranka perpjaus jiems gerkles.

– Nejaugi jis drįs taip barbariškai pasielgti?

– Jam reikia manęs. Jeigu jis negaus to, ko nori, tai prieš žūdamas pats išžudys visus.

– Niekuo nekaltus žmones...

– Menelajas – karys; jam egzistuoja tik sąjungininkai arba priešai.

– O jo vyrai? Argi jis nesupranta, kad nė vienas neliks gyvas, jei įkaitai bus nužudyti?

– Jie mirs kaip didvyriai, nesuteršę savo garbės.

– Didvyriai?! Kokie jie didvyriai, tie beginklių žmonių žudikai!

– Menelajui tėra vienas įstatymas: pergalė arba mirtis.

– Turbūt graikų didvyrių pragaras yra tamsos ir nevilties bedugnė...

– Mūsų mirtis niūri, tai tiesa. Bet kovos aistra stipresnė už paprastą norą likti gyvam.

Nefertarė priėjo prie Ramzio:

– Ką ketini daryti?

– Nueisiu vienas pats, be ginklų, Menelajo laivan ir pamėginsiu atvesti jį į protą.

– Tai neįmanoma, – pratarė Elena.

– Ir vis dėlto privalau pabandyti.

– Jis ir tave paims įkaitu! – įsiterpė Nefertarė.

– Tu neturi teisės taip rizikuoti, – nusprendė Tuja. – Įkliuvęs į priešo spąstus, tu padarysi tai, ko jis ir siekia.

– Jis išsiveš tave Graikijon, – pranašiškai ištarė Ramzio žmona, – o Egiptą valdys kitas. Tas, kuris susitars su Menelaju ir atiduos jam Eleną mainais už prekybinę sutartį.

Ramzis klausiamai pažvelgė į motiną; ši nepaneigė Nefertarės žodžių.

– Jeigu su Menelaju neįmanoma tartis, vadinasi, reikia priversti jį pasiduoti.

Elena žengtelėjo karalystės valdytojo link.

– Ne, – pasakė jis. – Mes atsisakome jus paaukoti. Atsisakome ir jūsų pasiaukojimo. Apsaugoti svečią – šventa pareiga.

– Ramzis teisus, – patvirtino didžioji valdovo sutuoktinė. – Neatsispyręs Menelajo šantažui, Egiptas nugrims niekšybėn ir neteks Maat malonės.

– Juk aš kalta dėl susidariusios padėties, ir aš...

– Liaukitės, Elena. Kadangi jūs nutarėte gyventi čia, mes privalome jus apginti ir užtikrinti jums laisvę.

– O man reikia parengti veiklos planą, – nutarė Sečio sūnus.

Drebėdamas ir braukdamas šaltą prakaitą, užsienio reikalų ministras Meba kalbėjosi su Menelaju stovėdamas Memfio

uosto prieplaukos gale. Jis mirtinai bijojo, kad bet kurią akimirką koks nors graikų lankininkas gali jį perverti strėle. Vis dėlto jam pavyko įkalbėti Spartos karalių priimti Ramzio kvietimą atvykti į didelį pokylį, kurį karalystės valdytojas ketino suruošti visiems laikams išvykstančios iš Egipto Elenos garbei.

Ilgai ir atžariai derėjęsis, graikas pagaliau sutiko, bet pridūrė, kad įkaitai negaus maisto tol, kol Elena neįlips į laivą. Jis paleisiąs įkaitus, kai jo flotilė, nelydima jokio Egipto karo laivo, išplauks į atvirą jūrą.

Gyvas ir sveikas, Meba skubiai spruko iš prieplaukos, o jam pavymui skriejo Menelajo karių laidomos patyčios. Užtat Ramzio sveikinimai sėkmingai įvykdžius užduotį buvo jam paguoda už visus vargus.

Kol nepasibaigė naktis, karalystės valdytojas turėjo rasti būdą įkaitams išvaduoti.

8

Vidutinio ūgio, bet stiprus ir tvirtas kaip Heraklis, juodaplaukis gyvačių kerėtojas Setau mylėjosi su savo žaviąja žmona nube, vardu Vandens Lelija, kurios lieknas ir lankstus kūnas nuolat kurstė jo aistrą, žadėdamas neišsenkamus malonumus. Pora gyveno dykumos pakraštyje, toli nuo Memfio centro, dideliame name, kuris jiems buvo ne tik jauki buveinė, bet ir laboratorija. Daug kambarių užėmė įvairiausių dydžių buteliai ir buteliukai, taip pat keistų formų daiktai, reikalingi gyvačių nuodams apdoroti ir pagaminti skysčiams, be kurių negalėjo apsieiti gydytojai.

Jaunutė nubė buvo nuostabiai lanksti ir mielai tenkindavo aibę begalinę fantaziją turinčio Setau užgaidų. Nuo tos dienos, kai ją vedė ir parsivežė į Egiptą, gyvačių kerėtojas nesiliovė stebėjęsis neišsenkamu Vandens Lelijos roplių išmanymu. Abu be galo domėdamiesi gyvačių nuodų savybėmis ir poveikiu, jiedu galėjo nuolat žengti į priekį, išrasdami vis naujų vaistų, kuriems paruošti ir išbandyti reikėjo daug laiko.

Tuo metu, kai Setau švelniai, tarsi būtų glostęs gėlių žiedus, glamonėjo Vandens Lelijos krūtis, prijaukinta kobra, ramiai gulėjusi ant namo slenksčio, pakilo stačia ir sušnypštė.

– Kažkas atvyko, – susivokė Setau.

Vandens Lelija pažvelgė į puikiąją gyvatę. Iš to, kaip kobra lingavo į šalis, namų šeimininkė sužinodavo, kas juos aplankė: draugas ar priešas.

Pašokęs iš minkštojo guolio, Setau stvėrė vėzdą. Nors jis pasitikėjo kobros intuicija, o gyvatė šį kartą elgėsi ramiai, šis naktinis apsilankymas nežadėjo nieko gera.

Šuoliais prilėkęs žirgas sustojo per kelis žingsnius nuo namo. Raitelis nušoko žemėn.

– Ramzi! Kas tau šovė galvon atlėkti čia vidury nakties?

– Tikiuosi, kad tavęs nesutrukdžiau?

– Tiesą sakant, šiek tiek. Mudu su Vandens Lelija...

– Labai gaila, kad judviem sukliudžiau, bet man reikia jūsų pagalbos.

Setau mokėsi kartu su Ramziu, bet nesusigundė galimybe tapti aukštu pareigūnu, o pasiskyrė gyvatėms – būtybėms, kuriose, anot jo, glūdėjo gyvybės ir mirties paslaptis. Pats išsiugdęs atsparumą gyvačių nuodams, jis surengė jaunajam Ramziui labai sunkų išbandymą: privertė jį susitikti su dykumos valdove – ypač pavojinga kobra, kurios įkandimas buvo mirtinas. Jųdviejų draugystė atlaikė šį išbandymą, ir Setau priklausė tam nedaugeliui ištikimųjų, kuriais būsimasis faraonas visiškai pasitikėjo.

– Bene karalystei gresia pavojus?

– Menelajas grasina nužudyti įkaitus, jei mes neatiduosime jam Elenos.

– Nieko sau! Kodėl tu neatsisakai tos graikės, dėl kurios buvo sunaikintas visas miestas?

– Pažeisti svetingumo įstatymą reikštų nusmukdyti Egiptą iki barbarų lygio.

– Tegu tie barbarai patys aiškinasi tarpusavyje!

– Elena – karalienė, ji nori likti pas mus; mano pareiga – išgelbėti ją nuo Menelajo.

– Štai kaip dera kalbėti Faraonui! Tikra tiesa, kad likimas užkrovė tau ant pečių tą nežmonišką naštą, kurios geidžia tik bepročiai.

– Man reikia šturmu paimti Menelajo laivą, bet išsaugoti įkaitų gyvybę.

– Tu visada siekei to, kas neįmanoma.

– Nė vienas iš Memfyje esančių pulkų karininkų nepatarė

man nieko, kas būtų verta dėmesio. Visi jų sumanymai gali baigtis tik žudynėmis.

– Negi tave tai stebina?

– Tą problemą gali išspręsti tu.

– Aš?! Tai ką, aš turiu pulti graikų laivus?

– Ne tu. Tavo gyvatės.

– Ką tu sumanei?

– Dar neišaušus plaukikai, kurių kiekvienas turės po maišą su gyvate, be triukšmo priplauks prie laivų. Užsikabaroję į juos, jie paleis gyvates, mesdami jas įkaitus saugančių graikų link. Gyvatės įgels keliems jų kariams, o mūsų vyrai sugebės pasinaudoti tokia netikėta padėtimi.

– Išradinga, bet gana rizikinga. Manai, kobros rinksis, kam verta įkirsti, o kam – ne?

– Aš suprantu, kad mes smarkiai rizikuosime.

– Mes?

– Tu ir aš. Juk mudu plauksime kartu su mūsiškiais.

– Tu nori, kad aš rizikuočiau savo gyvybe dėl kažkokios graikės, kurios nė akyse neregėjau?

– Dėl įkaitais paimtų egiptiečių.

– O kas bus su mano žmona ir gyvatėmis, jeigu aš žūsiu per tą kvailą avantiūrą?

– Jos bus aprūpintos ligi gyvos galvos.

– Ne, tai per daug pavojinga... O kiek gyvačių teks paaukoti, puolant tuos prakeiktus graikus?

– Už kiekvieną tau bus sumokėta trigubai. Be to, tavo laboratorijai bus teikiama visapusiška valstybės parama ir pagalba.

Setau žvilgtelėjo į Vandens Leliją, neapsakomai gundančią tokią šiltą vasaros naktį.

– Užuot plepėję, kiškim gyvates į maišus.

Menelajas vaikštinėjo po savo laivo denį. Sargybiniai nepastebėjo nei pakrantėje, nei prieplaukoje nieko įtartina. Niekur nė gyvos dvasios. Kaip Lakedemono karalius ir buvo numatęs, tie egiptiečiai, bailiai ir minkštaširdžiai, nedrįs ko nors imtis. Žinoma, iš įkaitų paėmimo maža šlovės, bet daug naudos: juk kito būdo atplėšti Eleną nuo jos globėjų, Tujos ir Nefertarės, nė nebuvo.

Įkaitai liovėsi verkę ir vaitoję. Surištomis už nugaros rankomis, prislėgti ir bejėgiai žmonės buvo sugrūsti laivo paskuigalyje, kur juos saugojo kokie dešimt karių, keičiamų kas dvi valandas.

Prie Menelajo prisigretino jo padėjėjas.

– Kaip jūs manote, jie mus puls?

– Tai būtų kvaila ir beprasmiška: juk mes būtume priversti išžudyti įkaitus.

– Tokiu atveju mes netektume paskutinio dalyko, kuris mus kol kas apsaugo.

– Mes nužudysime daug egiptiečių, kol pasieksime jūrą... Bet jie nestatys pavojun savo tėvynainių gyvybės. Auštant aš atgausiu Eleną, ir mes grįšime namo.

– Aš gailėsiuos išvykęs iš šitos šalies.

– Bene kuoktelėjai?

– Argi mes negyvenome Memfyje ramūs ir laimingi?

– Mes gimę kautis, o ne tinginiauti.

– O jei prieš jus, grįžusį Sparton, bus surengtas sąmokslas ir būsite nužudytas? Kol jūsų tiek laiko nebuvo, ten turbūt priviso garbėtroškų.

– Aš dar nulaikau rankoje kalaviją. Be to, pamatę, kad Elena nuolankiai man paklūsta, visi supras, kad mano valdžia neginčytina.

Ramzis parinko trisdešimt geriausių karių. Visi jie buvo puikūs plaukikai. Setau jiems parodė, kaip reikia praskleisti maišą, kad gyvatė išlįstų, bet neįgeltų. Savanorių veidai buvo įtempti. Kad palaikytų jų kovinę dvasią, karalystės valdytojas pasakė jiems trumpą, bet karštą kalbą. Jo įsitikinimas pergale ir nuo Setau dvelkianti rami jėga paveikė būrį: visi ėmė tikėti, kad jiems pavyks sėkmingai atlikti užduotį.

Ramzis apgailestavo, kad yra priverstas slėpti šią karinę operaciją nuo motinos ir žmonos, bet nei viena, nei kita nebūtų jam leidusi tokios kvailystės. Atsakomybę už šį puolimą turėjo prisiimti tik jis vienas. Jeigu likimas tikrai nori suteikti jaunesniajam Sečio sūnui aukščiausią valdžią, jis suteiks jam ir galimybę sėkmingai įveikti šį išbandymą.

Setau tyliai kalbėjo maišuose tūnančioms gyvatėms užkeikimus, kurie turėjo jas nuraminti. Iš Vandens Lelijos jis išmoko įvairių vienas po kito einančių garsų, kurie nieko nereiškė žmogaus ausiai, bet paslaptingai gyvačių klausai kažkokios prasmės tikrai turėjo.

Kai Setau įsitikino, kad keistieji būrio sąjungininkai pakankamai parengti, visi pajudėjo Nilo link. Kariai turėjo įbristi į upę pagrindinės krantinės gale, kur nesiekė graikų sargybinių akis.

Setau palietė Ramzio riešą.

– Luktelėk... Žiūrėk! Duodu galvą nukirsti: Menelajo laivas kelia inkarą.

Setau neklydo.

– Likite čia.

Ramzis metė maišą su smiltynine gyvate ir nubėgo prie graikų laivo. Sidabrinė mėnulio šviesa nužėrė laivo pirmagalį, kur stovėjo Menelajas ir Elena. Lakedemono karalius laikė ją savo glėbyje.

– Menelajau! – suriko Ramzis.

Spartos valdovas, užsidėjęs dvigubus šarvus ir susijuosęs diržu su aukso sagtimis, išsyk atpažino karalystės valdytoją.

– Ramzi! Tu atėjai palinkėti man laimingo kelio... Žiūrėk: Elena myli savo vyrą ir nuo šiol bus jam ištikima. Kaip protingai ji pasielgė, pati atvykusi pas mane į laivą! Lakedemone ji bus laimingiausia iš moterų.

Ir Menelajas prapliupo juoktis.

– Paleisk įkaitus!

– Nebijok, aš tau juos grąžinsiu gyvus ir sveikus.

Ramzis iš tolo sekė paskui graikų laivyną, plaukdamas maža dvibure valtimi. Prašvitus Menelajo kariai pakėlė triukšmą, ėmę trankyti kalavijais ir ietimis per skydus.

Paklusdamas karalystės valdytojo ir didžiosios valdovo sutuoktinės įsakams, Egipto karinis laivynas netrukdė graikams laisvai plaukti Viduržemio jūron. Menelajas galėjo nekliudomas pasukti į šiaurę.

Vieną akimirką Ramziui pasirodė, kad Menelajas jį apmulkino ir tuoj ims žudyti įkaitus. Bet iš laivo jūron buvo nuleista valtis, į kurią virvinėmis kopėčiomis nulipo visi pagrobtieji egiptiečiai. Stipresnieji vyrai griebė irklus ir pasistengė kaip galima greičiau nutolti nuo savo buvusio plaukiojančio kalėjimo.

Stovėdama savo vyro laivo paskuigalyje, Elena baltrankė, užsimetusi ant pečių purpurinį apsiaustą, apsigaubusi galvą baltu šydu ir pasipuošusi aukso vėriniu, žvelgė į Egipto krantą, atsisveikindama su šalimi, kur ji keletą mėnesių mėgavosi ramia, skaidria laime, tikėdamasi pasprukti nuo Menelajo jai ruošiamo likimo.

Kai įkaitų jau nebegalėjo pasiekti graikų strėlės, Elena atvožė ametisto žiedą, kurį mūvėjo ant dešiniosios rankos piršto, ir išgėrė šitame mažučiame indelyje buvusius nuodus, slapčiomis išsineštus iš vienos Memfio laboratorijos. Ji ryžosi mirti, nenorėdama tapti verge ir baigti savo gyvenimą ujama, mušama ir žeminama Menelajo ginekėjoje. Apgaviko Menelajo, pasiekusio apgailėtiną pergalę Trojos kare. Jis parsigabens La-

kedemonan tik lavoną, o ne gražiąją Eleną, tuo užsitraukdamas amžiną pajuoką ir panieką.

Kokia ji nuostabi, ta puikioji Egipto vasaros saulė! Kaip Elenai būtų patikę iškeisti savo odos baltumą į tamsoką Egipto gražuolių veido spalvą... Egipto gražuolių, žydinčių kūnu ir siela, Egipto gražuolių, kurios laisvos mylėti...

Atlošusi galvą, Elena lėtai susmuko ant denio, neatitraukdama plačiai atmerktų akių nuo dangaus žydrynės.

9

Kai jaunas diplomatas Aša grįžo į Memfį iš trumpos kelionės po Siriją, kur jis užsienio reikalų ministro įsakymu rinko žinias, gedulas truko jau keturiasdešimt dienų. Kitą dieną Tuja, Ramzis, Nefertarė ir pagrindiniai valstybės pareigūnai rengėsi išvykti į Tėbus ir dalyvauti ceremonijose, kurių metu Sečio mumija turėjo būti paguldyta kapan, o jaunoji karališkoji pora karūnuota kaip nauji Egipto valdovai.

Vienintelis turtingos šeimos sūnus, išauklėtas, elegantiškas, pailgo, subtilių bruožų veido, rūpestingai išpuoselėtais ūsiukais, guviu protu švytinčiomis akimis, kerinčio balso, kuriame kartais labai aiškiai nuskambėdavo panieka, Aša buvo Ramzio bendramokslis ir draugas, nors laikėsi nuo jo kiek atokiai ir nevengė pakritikuoti savo bičiulio sumanymų ar poelgių. Aša mokėjo kelias užsienio kalbas, iš jaunumės aistringai mėgo keliauti ir domėjosi kitų tautų istorija, gyvenimu bei papročiais, tad visai nenuostabu, kad jis pasirinko diplomato karjerą, kurios laiptais kopė tiesiog žaibiškai, nes taip sėkmingai vykdė jam skirtas užduotis, kad tuo stebino net prityrusius pareigūnus. Ašai tik dvidešimt treji, o jis jau buvo laikomas vienu iš geriausių Azijos reikalų specialistų. Sugebąs, kas ne taip dažnai pasitaiko, vienodai gerai nagrinėti jau sukauptą informaciją ir pats rinkti žinias, Aša mokėjo taip įžvalgiai analizuoti faktus, kad kai kas jį laikė aiškiaregiu. O Egipto saugumas didele dalimi priklausė kaip tik nuo teisingo pagrindinių priešų – hetitų imperijos – ketinimų įvertinimo.

Atvykęs su ataskaita pas Mebą, Aša pastebėjo, kad ministras sunerimęs ir įsitempęs. Išklausęs pavaldinio, jis pasitenki-

no keliomis įprastinėmis, banaliomis frazėmis ir patarė Ašai nedelsiant paprašyti audiencijos pas Ramzį, kuris norėjo susitikti paeiliui su visais aukštaisiais pareigūnais.

Pirmiausia Ašą priėmė Amenis, karalystės valdytojo asmens sekretorius. Apžiūrėję vienas kitą, jiedu pasikeitė kiek pašaipiais komplimentais.

– Tu nė per plauką nepastorėjai, – konstatavo Aša.

– O tu kaip visuomet vilki prašmatnią, paskutinės mados palaidinę!

– Ką padarysi – tai viena iš aibės mano ydų! Kaip toli dabar tie laikai, kai mes kartu ėjom mokslus... Bet aš džiaugiuosi tave matydamas šiame poste.

– Aš prisiekiau Ramziui ištikimybę ir vykdau savo priesaiką.

– Tu pasirinkai teisingą kelią, Ameni. Jei dievai to panorės, Ramzis netrukus bus vainikuotas karaliumi.

– Dievai to panorės. Ar tu žinai, kad Ramzis išvengė graikų karaliaus Menelajo karių pasikėsinimo?

– Klastūnas karaliūkštis be ateities.

– Kad klastūnas, tai tikra tiesa! Jis pagrobė įkaitais mūsų žmones ir grasino juos nužudysiąs, jei Ramzis neatiduos jam Elenos.

– Kaip pasielgė Ramzis?

– Jis atsisakė pažeisti svetingumo įstatymus ir rengėsi pulti graikus.

– Rizikinga.

– O ką kita tu būtum pasiūlęs?

– Derėtis, derėtis ir dar kartą derėtis... Bet pripažįstu, kad su tokiu galviju kaip Menelajas tai būtų buvę beveik neįmanoma. Ar puolimas Ramziui pavyko?

– Jo neprireikė. Elena paliko rūmus ir grįžo pas savo vyrą, norėdama išgelbėti įkaitus. Menelajo laivui plaukiant į atvirą jūrą, ji nusižudė.

– Didingas poelgis, ką ir sakyti; be to, lemiamas ir neatšaukiamas.

– Tu taip ir liksi visą savo gyvenimą toks pašaipūnas?

– Pasišaipyti iš kito, kaip ir iš savęs paties – argi tai ne puiki proto mankšta?

– Sakytum, Elenos mirtis tavęs visiškai nejaudina.

– Atsikratyti Menelajo ir jo gaujos – Egiptui tikra laimė. Jei mes pasižvalgysime graikų pusėn, mums reikės geresnių sąjungininkų nei tas lakedemonietis.

– Homeras liko pas mus.

– Ak, tas mielas senis poetas... Gal jis rašo prisiminimus apie Trojos karą?

– Kartais man tenka garbė būti jo raštininku; jo eilės dažnai tragiškos, bet prakilnios.

– Kada nors ta meilė rašymui ir rašytojams tave pražudys, Ameni! Kokį postą Ramzis tau numatė savo būsimojoje vyriausybėje?

– Nežinau... Tas, kurį aš užimu, man puikiausiai tiktų ir toliau.

– Tu vertas kai ko geresnio.

– O tu? Ko tu tikiesi?

– Pirmiausia – kuo greičiau susitikti su Ramziu.

– Turi kokių nors nerimą keliančių žinių?

– Gal leisi man pranešti jas pačiam karalystės valdytojui?

Amenis paraudo.

– Atleisk man. Tu rasi Ramzį arklidėse. Tave jis tikrai priims.

Ramzis buvo taip pasikeitęs, kad Aša nustebo. Būsimasis Egipto karalius, išdidus ir savimi pasitikintis, nepaprastai mikliai valdė kovinį vežimą, pratindamas arklius prie neregėtai sudėtingų manevrų, į kuriuos seni arklininkai žiūrėjo išsižioję.

Stotingas paauglys tapo raumeningu, tvirtu, bet lanksčiu atletu. Jau dabar jis buvo panašus į valdovą, kurio galios niekas nedrįs ginčyti. Tačiau Aša pastebėjo, kad Ramzis linkęs pernelyg karščiuotis ir dėl to kartais gali ateityje neteisingai nu-

spręsti. Bet kokia nauda būtų mėginti perspėti ar sulaikyti būtybę, kurios energija atrodė neišsenkama?

Tik pastebėjęs draugą, Ramzis nukreipė vežimą jo link. Išgirdę šeimininko komandą, arkliai sustojo kaip įbesti vos už poros metrų nuo jauno diplomato, apnešdami dulkėmis jo naujutėlę palaidinę.

– Man labai gaila, Aša! Tie jauni žirgai dar truputį nedrausmingi.

Ramzis nušoko žemėn, pašaukė du arklininkus nuvesti žirgų ir apkabino Ašą per pečius.

– Na kaip, ta nelemta Azija vis dar gyvuoja?

– Bijau, kad taip, Jūsų Didenybe.

– Didenybe? Aš dar ne Faraonas!

– Geras diplomatas turi būti įžvalgus, o šiuo atveju perprasti ateitį nesunku.

– Niekas kitas man šito nepasakė, tu vienintelis.

– Ar turiu suprasti tai kaip priekaištą?

– Papasakok man apie Aziją, Aša.

– Iš pažiūros viskas ramu. Mūsų kunigaikštystės laukia tavo vainikavimo, o hetitai nekiša nosies iš savo valdų ir įtakos zonų.

– Berods tu pasakei: „iš pažiūros“?

– Šitai tu rasi visuose oficialiuose pranešimuose.

– Bet tu manai kitaip...

– Ramybė visada stoja prieš audrą, bet ar ilgam?

– Verčiau eime ko nors atsigerti.

Ramzis patikrino, ar jo arkliais kaip reikiant rūpinamasi, o paskui atsisėdo su Aša veidu į dykumą, smailiastogės altanos pavėsyje. Tarnas atnešė jiems vėsaus alaus ir iškvėpintų servetėlių.

– Tu tiki, kad hetitai nori taikos?

Aša susimąstęs gurkšnojo puikų gėrimą.

– Hetitai – užkariautojai ir kariai iš prigimties; jų žodyne žodis „taika“ tėra poetinis įvaizdis, neturįs tikros prasmės.

– Vadinasi, jie meluoja.

– Jie tikisi, kad jaunas, taikingas valdovas skirs mažiau dėmesio savo šalies gynybai ir taip, laikui bėgant, ją nusilpnins.

– Kaip tai padarė Echnatonas.

– Vykęs pavyzdys.

– Ar jie gamina daug ginklų?

– Tikrai taip. Jie spartina gamybą.

– Ar manai, kad karas neišvengiamas?

– Diplomatų užduotis – užkirsti kelią tokiai galimybei.

– Kaip tu tai padarytum?

– Dabar aš negaliu atsakyti į šį klausimą. Mano kompetencija neleidžia man susidaryti bendro padėties vaizdo ir pasiūlyti patenkinamą išeitį.

– Ar norėtum kitų pareigų?

– Ne man tai spręsti.

Ramzis pažvelgė dykumos link.

– Kai buvau dar vaikas, Aša, aš svajojau tapti Faraonu – tokiu kaip mano tėvas, nes maniau, kad valdžia – tai pats nuostabiausias žaidimas. Setis atvėrė man akis, surengęs išbandymą: jis privertė mane stoti prieš laukinį bulių, ir aš susikūriau kitą svajonę: visada būti šalia tėvo, likti jo globoje. Bet atėjo mirtis, ne tik nutraukusi Sečio gyvybę, bet ir išsklaidžiusi mano svajones. Aš meldžiau Nematomąjį, kad Jis atitolintų nuo manęs tą karaliaus valdžią, kurios nebenorėjau, ir supratau, kad Jis atsakys man tik kokiu nors veiksmu. Menelajas pabandė mane sunaikinti. Mano liūtas, šuo ir asmens sargybos viršininkas išgelbėjo mane tuo metu, kai bendravau su tėvo dvasia. Aš nutariau nuo tos akimirkos nebesipriešinti savo likimui. Tai, ką nusprendė Setis, įvyks.

– Ar pameni, kaip mes kalbėjomės apie tikrąją galią su Setau, Moze ir Ameniu?

– Amenis rado ją, tarnaudamas savo šaliai; Mozė – statybos mene, Setau – tyrinėdamas gyvates, o tu – tapęs diplomatu.

– Tikroji galia... Tu ją turėsi.

– Ne, Aša. Ji pervers mane, įsikūnys mano širdyje ir rankose, bet paliks mane, jei aš nesugebėsiu jos išsaugoti.

– Paaukoti savo gyvenimą karaliaus valdžiai... Ar ne per brangi kaina?

– Aš jau nebegaliu elgtis kaip užsimanęs.

– Tavo žodžiai beveik kelia baimę, Ramzi.

– Gal manai, kad nežinau, kas yra baimė? Kad ir kokios kliūtys man trukdytų, aš valdysiu ir tęsiu tėvo darbus, idant perduočiau savo įpėdiniui išmintingą, stiprų ir gražų Egiptą. Ar padėsi man?

– Taip, Jūsų Didenybe.

10

Šenaras buvo prastai nusiteikęs.

Graikai jį bjauriai apvylė. Menelajas, apsėstas troškimo atgauti Eleną kaip svarbiausią grobį, išleido iš akių pagrindinį dalyką: Ramzio sunaikinimą. Vienintelė, bet nemenka paguoda: Šenarui pavyko įtikinti brolį, kad jis niekuo nekaltas. Menelajui ir jo kariams išvykus, jau niekas neapkaltins Šenaro buvus sąmokslo prieš Ramzį siela.

Tačiau Ramzis sės į Egipto sostą ir valdys šalį, su niekuo nesidalydamas savo valdžia... O jis, Šenaras, vyresnysis Sečio sūnus, bus priverstas jam paklusti ir elgtis kaip paprastas pavaldinys! Ne; jis nesutiks taip žemai smukti.

Štai kodėl jis paskyrė pasimatymą savo paskutiniam sąjungininkui: žmogui, kuris labai artimas Ramziui; žmogui, kurio niekas neįtartų ir kuris jam galbūt padės iš vidaus kovoti su broliu bei klibinti jo sostą.

Temstant puodžių kvartale buvo justi pagyvėjimas; žioplinėtojai ir pirkėjai vaikštinėjo iš krautuvėlės į krautuvėlę, dairydamiesi į įvairiausių dydžių ir kainų indus, kuriais prekiavo amatininkai. Gatvelės kampe vandens pardavėjas siūlė praeiviams savo gaivią prekę.

Kaip tik čia Aša, dėvįs paprasčiausią klubjuostę ir peruką, su kuriuo jis buvo neatpažįstamas, laukė Šenaro, taip pat pasirūpinusio pakeisti išvaizdą. Abu vyrai kaip paprasti valstiečiai mainais už vynuogių kekes įsigijo odinį maišą vandens ir susėdo greta palei sieną.

– Ar jums teko dar kartą susitikti su Ramziu?

– Dabar aš pavaldus nebe užsienio reikalų ministrui, o pačiam būsimajam faraonui.

– Ką tai reiškia?

– Pakėlimą į aukštesnes pareigas.

– Kokias?

– Dar nežinau. Ramzis ketina sudaryti savo naująją vyriausybę; kadangi jis ištikimas draugas, tai Mozė, Amenis ir aš turėtume gauti svarbiausius postus.

– Kas dar, be jūsų?

– Tarp artimiausių Ramziui žmonių aš matau tik Setau, bet jis taip atsidavęs savo brangiųjų gyvačių tyrinėjimams, kad atsisako bet kokių pareigų.

– Kaip jums atrodo, ar Ramzis pasiryžęs karaliauti?

– Nors Ramzis suvokia, kokia sunki našta jam tenka ir kaip trūksta patirties, jis nesitrauks, to net nesitikėkite.

– Ar jis kalbėjosi su jumis apie didįjį Amono žynį?

– Ne.

– Puiku. Ramzis nepakankamai įvertina jo įtaką, galimybes bei gebėjimą kenkti.

– Bet juk jis gana baikštus ir bijo faraono?

– Jis bijojo Sečio... Bet Ramzis – tik jaunuolis, neįgudęs kovoti dėl įtakos ir valdžios. Iš Amenio nėra ko tikėtis: tas prakeiktas raštininkėlis prisirišęs prie Ramzio kaip šuo prie savo šeimininko. Užtat aš neprarandu vilties pagauti į savo tinklą Mozę.

– Ar jau mėginote?

– Man nepavyko, bet tai buvo tik pirmas bandymas. To hebrajo siela nerimsta; jis ieško savos tiesos, kuri nebūtinai turi sutapti su Ramzio. Jeigu mums pavyks duoti jam tai, ko jis trokšta, Mozė pereis mūsų pusėn.

– Jūs neklystate.

– Ar jūs turite Mozei kokios nors įtakos?

– Nemanau. Bet ateityje galbūt atsiras priemonių.

– O Ameniui?

– Jis atrodo esąs nepaperkamas, – tarė Aša, – bet kas žino?

Metams bėgant, ir jis gali ko nors įsigeisti, tada galėsime pasinaudoti jo silpnybėmis.

– Aš neketinu laukti, kol Ramzis sustiprins savo valdžią taip, kad ji taps nesugriaunama.

– Aš – juo labiau, Šenarai, bet jums vis dėlto teks truputį pakentėti. Menelajo ir jo vyrų nesėkmė turėjo jums įrodyti, kad gera strategija nepripažįsta netikslumų.

– Kiekgi aš turėsiu laukti?

– Leiskime Ramziui apsvaigti nuo valdžios; ugnį, kuri liepsnoja jo sieloje, dar labiau pakurstys dvaro prabanga, ir jis praras realybės pojūtį. Be to, juk aš būsiu vienas iš tų, kas teiks jam žinių apie įvykius Azijoje, o Ramzis linkęs klausytis manęs labiau nei kitų.

– Koks jūsų planas, Aša?

– Jūs norite valdyti Egiptą, tiesa?

– Aš esu vertas tapti Faraonu ir sugebėsiu juo būti.

– Vadinasi, reikia nuversti arba sunaikinti Ramzį.

– Nieko nepadarysi, kas būtina, tas būtina.

– Prieš mus du keliai: arba sąmokslas valstybės viduje, arba išorinė agresija. Pasirinkę pirmąjį, mes privalome suburti tam tikrą skaičių bendrininkų iš įtakingų šalies žmonių; čia pagrindinis vaidmuo tektų jums. Antroji galimybė remiasi tikraisiais hetitų ketinimais. Šiuo atveju reikėtų parengti konfliktą, kuris baigtųsi Ramzio pralaimėjimu, bet ne Egipto sutriuškinimu: jei šalis bus nuniokota, Dviejų Žemių karūną užsidės koks nors hetitas.

Šenaras neslėpė nepasitenkinimo:

– Ar tai ne pernelyg rizikinga?

– Ramzis – nemenkas priešininkas; lengvai valdžios jūs nepaimsite.

– Jei hetitai nugalės, jie užgrobs Egiptą.

– Tai dar abejotina.

– Kokį stebuklą jūs čia man siūlote?

– Ne stebuklą, o tik spąstus, į kuriuos mes įviliosime Ramzį, tiesiogiai neįpainiodami į tuos reikalus mūsų šalies. Arba Ramzis žus, arba jam bus suversta atsakomybė už pralaimėjimą; ir vienu, ir kitu atveju toliau valdyti Egipto jis nebegalės. Tuomet jūs atrodysite esąs tėvynės išgelbėtojas.

– Kas tai: pasaka ar svajonė?

– Dar niekas man nesakė, kad aš gyvenąs iliuzijomis. Kai sužinosiu, kurį būtent postą Ramzis man skiria, pradėsiu veikti. Žinoma, jeigu jūs pageidaujate atsisakyti savo norų...

– Niekada! Miręs ar gyvas, Ramzis turės užleisti man kelią.

– Tikiuosi, jūs mokėsite parodyti savo dėkingumą, jei mes laimėsime.

– Dėl to galite būti tikras. Tik jūs nusipelnote tapti mano dešiniąja ranka.

– Atleiskite, aš tuo abejoju.

Šenaras net krūptelėjo:

– Jūs manimi nepasitikite?

– Nė kiek.

– Betgi tuomet...

– Neapsimetinėkite nustebęs. Jei aš būčiau toks naivuolis, jūs jau seniai būtumėt pašalinęs mane iš žaidimo. Kaip galima tikėti valdžios žmogaus pažadais? Juk jis elgiasi vadovaudamasis tik savo asmeniniais interesais.

– Aša, jūs iš tikrųjų vėtytas ir mėtytas.

– Aš tik realistas. Tapęs Faraonu, jūs pasirinksite ministrus priklausomai nuo tuo metu susiklosčiusių aplinkybių, galbūt nušalindamas tuos, kurie, kaip aš, bus padėję jums pasiekti valdžią.

Šenaras šyptelėjo.

– Jūs nepaprastai protingas, Aša.

– Keliaudamas aš turėjau progos stebėti įvairias bendruomenes ir labai skirtingus žmones. Tai leido man padaryti išvadą, kad visi ir viskas paklūsta stipriausiojo teisei.

– Sečio laikų Egipte taip nebuvo.

– Setis mirė, o Ramzis – karys, dar neturėjęs progos parodyti savo jėgos. Kaip tik tai suteikia mums galimybę.

– Vadinasi, mainais už bendradarbiavimą jūs norite turėti naudos tuojau pat.

– Jūsų proto, Šenarai, taip pat nepavadinsi menku.

– Vis dėlto norėčiau, kad jūs tiksliau išdėstytumėte savo pageidavimus.

– Mano šeima turtinga, tai tiesa; bet ar turto kada nors būna per daug? Tokiam dideliam keliautojui kaip aš būtų labai malonu turėti keletą sodybų. Užsigeidęs galėčiau ilsėtis tai Egipto šiaurėje, tai pietuose. Norint pasimėgauti gyvenimu grįžus į Egiptą man atrodo būtina turėti trejetą namų Deltoje, porą – Memfyje, porą – Viduriniame Egipte, dar du – netoli Tėbų. Na, ir vieną – Asuane.

– Nieko sau... Juk jūs iš manęs prašote nemenko turto!

– Menkniekio, Šenarai, tik menkniekio – mainais už būsimą paslaugą.

– Gal jūs norit dar ir brangakmenių?

– Žinoma.

– Nemaniau, kad esate toks gobšus, Aša.

– Aš mėgstu prabangą – didelę prabangą. Nejaugi jūs, toks aistringas retų vazų mėgėjas, negalite suprasti mano polinkio?

– Galiu, žinoma, bet – tiek namų...

– Turtingai išpuoštų namų, kuriuose it brangenybių dėžutėje puikuotųsi nuostabūs baldai! Tie namai bus mano žemiškasis rojus, smagumų vieta, kur aš būsiu vienintelis ponas ir valdovas tuo metu, kai jūs kopsite laipteliais į pakylą, ant kurios stovi Egipto sostas, įveikdamas vieną pakopą po kitos.

– Kada aš turiu pradėti jums mokėti?

– Tučtuojau.

– Bet jūs dar nepaskirtas į jokį postą.

– Kad ir kas atsitiktų, jis nebus mažareikšmis. Tad paskatinkite mane gerai jums tarnauti.

– Nuo ko pradėsime?

– Nuo sodybos Deltos šiaurės rytuose, netoli pasienio. Parinkite erdvų sklypą su tvenkiniu maudymuisi, vynuogynu ir uoliais patarnautojais. Net jei aš ten gyvenčiau vos kelias dienas per metus, vis tiek noriu, kad mane aptarnautų kaip karalaitį.

– Ar tai – jūsų vienintelis noras?

– O, pamiršau moteris. Keliaujant su užduotim, dažnai reikia tenkintis menkais ištekliais; savo namuose aš noriu turėti jų daug, gražių ir nelabai drovių. Jų kilmė neturi reikšmės.

– Patenkinsiu jūsų reikalavimus.

– Aš jūsų neapvilsiu, Šenarai. Vis dėlto turiu iškelti jums pagrindinę sąlygą: mūsų susitikimai turi būti laikomi griežčiausioje paslaptyje, ir jūs niekam apie juos nepratarsite nė žodžio. Jeigu Ramzis sužinos apie mūsų ryšius, mano karjera tą pačią akimirką bus baigta.

– Jūsų interesai sutampa su manaisiais.

– Geresnio laido draugystei nėra ir negali būti. Iki pasimatymo, Šenarai.

Žvelgdamas jaunam diplomatui įkandin, vyresnysis Ramzio brolis pagalvojo, kad sėkmė jo neapleido. Tas Aša – nepaprastai protingas žmogus. Kai jis, Šenaras, bus priverstas juo atsikratyti, tikrai bus gaila.

11

Didžiosios valdovo sutuoktinės Tujos laivas plaukė priekyje flotilės, vykstančios iš Memfio į Tėbus. Šalia jų esančiame Karalių slėnyje turėjo ilsėtis Sečio mumija. Nefertarė beveik nesitraukė nuo Tujos, atjausdama jos sielvartą, kurį Tuja tramdė ir slėpė su pasigėrėtina ramybe. Bendraudama su didžiojo valdovo našle, Nefertarė sužinojo, kaip turi elgtis karalienė skaudaus išbandymo metu. O Tujai neapsakoma paguoda buvo jau vien tylus, santūrus Nefertarės buvimas šalia. Nei viena, nei kita nejautė poreikio atvirai reikšti savo išgyvenimų, bet jas siejantis dvasinis ryšys buvo ir gilus, ir stiprus.

Kelionės metu Ramzis dirbo.

Amenis, nors jį labai vargino dideli vasaros karščiai, parengė įspūdingą krūvą dokumentų, susijusių su užsienio politika, šalies saugumu, sveikatos apsauga, didžiosiomis statybomis, maisto produktų apskaita ir paskirstymu, užtvankų bei kanalų priežiūra ir su aibe kitų daugiau ar mažiau sudėtingų klausimų.

Šitaip Ramzis suvokė, koks milžiniškas darbas jo laukia. Žinoma, jam padės daugybė valdininkų ir pareigūnų, bet Ramziui reikės kuo nuodugniau susipažinti su valdžios hierarchija ir nuolat kontroliuoti administracinę sistemą, kitaip Egiptui gresia niekieno nevairuojamo ir dėl to bangų mėtomo, o gal net skęstančio laivo likimas. Sparčiai bėgantis laikas nelengvino būsimojo karaliaus naštos: vos tik jis bus karūnuotas, jam teks spręsti bei tvarkyti nesibaigiančius valstybės valdymo reikalus ir elgtis kaip Dviejų Žemių šeimininkui. Jeigu atsitiks taip, kad jis padarys stambių klaidų, kokie bus jų padariniai?

Ramzio nerimas kiek atslūgo pagalvojus apie motiną, nepaprastai vertingą sąjungininkę, sulaikysiančią jį nuo klaidingų žingsnių ir atskleisiančią gudrybes, kuriomis naudojosi didikai, kad išsaugotų savo privilegijas. Kiek tokių jau prašė jo priimami, tikėdamiesi, kad jis nekeis nė vieno iš jų nusistovėjusios padėties?

Daug valandų praleidęs prie darbo kartu su Ameniu, kuriam niekas negalėjo prilygti tikslumu ir griežtumu, Ramzis mėgo atsikvėpti laivo pirmagalyje gėrėdamasis Nilu, kurio vandenys nešė šaliai gerovę bei klestėjimą, ir džiaugdamasis gaiviu vėju, tuo Visagalio dvelksmu. Šitomis laimingomis akimirkomis Ramzis jautė, kad visas Egiptas, nuo Deltos smaigalio ligi Nubijos tyrų, priklauso jam. Ar jis įstengs mylėti savo šalį taip, kaip ji to trokšta?

Prie savo stalo Ramzis pakvietė karalystės valdytojo laivo garbės svečius: Mozę, Setau, Ašą ir Amenį. Taip buvo atkurta brolija, tiek daug metų praleidusi *Kap'e*, aukštojoje Memfio mokykloje, siekdama žinių ir ginčydamasi dėl tikrosios galios. Tačiau susitikimo džiaugsmas neišsklaidė sielvarto: sėdėdami prie bendro stalo, jie jautė, kad Sečio mirtis – tai tokia nelaimė, kuri nepraeis Egiptui be pasekmių.

– Šį kartą, – tarė Mozė Ramziui, – tavo svajonė taps tikrove.

– Tai jau nebe svajonė, o milžiniška našta, kurios aš bijau.

– Tu nežinai, kas yra baimė, – paprieštaravo Aša.

– Tavo vietoj, – sumurmėjo Setau, – aš atsisakyčiau. Faraono gyvenimas visai nepavydėtinas.

– Aš ilgai dvejojau, bet – ką tu pagalvotum apie sūnų, išduodantį savo tėvą?

– Kad blaivus protas įveikė pamišimą. Juk Tėbai gali tapti ne tik tavo tėvo, bet ir tavo paties kapu.

– Ar tu ką nors nugirdai apie naują sąmokslą? – sunerimo Amenis.

– Sąmokslą... Jų bus dešimt, dvidešimt, o gal šimtas! Štai kodėl aš čia, kartu su keliais šliaužiojančiais mūsų sąjungininkais.

– Setau – asmens sargybinis; kas būtų galėjęs pamanyti! – pašiepė bičiulį Aša.

– Tiesiog aš veikiu, užuot gražbyliavęs.

– Ar tik neužsimojai peikti diplomatijos?

– Ji tik viską komplikuoja. O juk gyvenimas toks paprastas: vienoje pusėje – gėris, kitoje – blogis, ir jų neįmanoma suderinti.

– Tu viską supaprastini, – atkirto Aša.

– Aš pritariu Setau požiūriui, – įsiterpė Amenis. – Vienoje pusėje Ramzio šalininkai, kitoje – jo priešai.

– O jeigu pastarųjų bus vis daugiau? – pasiteiravo Mozė.

– Mano požiūris nepasikeis.

– Greitai Ramzis bus nebe mūsų draugas, o Egipto faraonas, ir į mus žiūrės jau kitaip.

Mozės žodžiai kėlė nerimą. Kiekvienas laukė, ką atsakys Ramzis.

– Mozė teisus. Kadangi likimas mane pasirinko, aš nuo jo nebėgsiu; kadangi jūs esate mano draugai, aš šauksiuosi jūsų.

– O kokį likimą tu mums nuskyrei? – paklausė hebrajas.

– Kiekvienas jūsų jau pasirinko savo kelią. Aš tikiuosi, kad mūsų keliai sutaps, ir mes žengsime koja kojon, siekdami Egiptui laimės.

– Tu žinai, ką aš ketinu daryti, – pareiškė Setau. – Kai tik tave vainikuos karaliumi, aš grįšiu pas savo gyvates.

– Vis dėlto aš pabandysiu tave įtikinti būti arčiau manęs.

– Bergždžias darbas: aš įvykdau savąją asmens sargybinio užduotį, ir baigta. Mozė bus statybų viršininkas, Amenis – ministras, o Aša – diplomatijos galva; ką gi – į sveikatą!

– Gal ketini už mane sudaryti mano vyriausybę? – nusistebėjo Ramzis.

Setau gūžtelėjo pečiais.

– Ar mums neparagavus šio reto vyno, kurio pasiūlė karalystės valdytojas? – tarė Aša.

– Tegloboja Ramzį dievai ir teduoda jam sveikatos, jėgų ir džiaugsmo, – palinkėjo Amenis.

Šenaro karalystės valdytojo laive nebuvo, bet jis pats turėjo puikų laivą, kuriame tarnavo keturiasdešimt jūreivių. Kaip protokolo skyriaus viršininkas, jis pasikvietė daug aukštų asmenų, kurių didžioji dalis buvo nepalankūs Ramziui. Vyresnysis Sečio sūnus buvo per daug atsargus, kad viešai pritartų jų kritinėms pastaboms Ramzio adresu: jis tenkinosi turėdamas progą išsiaiškinti, kas ateityje galėtų tapti jo sąjungininkais. Ramzio jaunystė ir patirties stoka jiems atrodė neįveikiamos kliūtys kelyje į valdžią.

Šenaras tikrai nudžiugo konstatavęs, kad jo puikiai reputacijai niekas nepakenkė, o jaunesnysis brolis dar ilgai bus lyginamas su Sečiu, ir tas lyginimas dažnai būna ne Ramzio naudai. Tad spraga liko atvira, reikės ją plėsti ir naudotis menkiausia proga jaunojo faraono valdžiai silpninti.

Savo svečius Šenaras vaišino zizifo vaisiais ir šviežiu alumi. Jo lipšnumas ir nuosaikios kalbos patiko daugeliui dvariškių, jie jautėsi laimingi, galėdami apsikeisti keletu banalių žodžių su aukštu asmeniu, kuriam jo brolis bus priverstas suteikti svarų vaidmenį – galbūt net pirmaujantį.

Jau ilgiau nei valandą vidutinio ūgio vyriškis, kurio smakrą puošė smaili barzdelė, o kūną gaubė dryžuota margaspalvė palaidinė, kantriai laukė, kol bus pakviestas. Iš pažiūros kuklus ir nuolankus, jis atrodė nė kiek nesinervinąs.

Valandėlei palikęs svečius, Šenaras mostelėjo laukiančiajam prieiti arčiau.

Vyriškis pagarbiai nusilenkė.

– Kas tu?

– Mano vardas Raja; kilmės esu siras, bet jau daug metų prekiauju Egipte.

– Kuo gi tu prekiauji?

– Puikios kokybės mėsos gaminiais ir gražiomis vazomis iš Azijos.

Šenaras suraukė antakius.

– Vazomis?

– Taip, karalaiti. Tai nuostabios vazos, kurių galima nusipirkti tik iš manęs.

– Ar žinai, kad aš renku retas vazas?

– Neseniai sužinojau, todėl ir panorau jums jas parodyti, vildamasis, kad jos jums patiks.

– Turbūt labai brangios?

– Nelygu aplinkybės.

Šenaras kaipmat susidomėjo:

– Kokios gi tavo sąlygos?

Iš storo drobinio maišo Raja ištraukė mažą siaurakaklę masyvaus sidabro vazą, papuoštą palmetėmis.

– Ką jūs manote apie šią, karalaiti?

Šenaras žiūrėjo į vazą it pakerėtas. Jo smilkinius išpylė prakaito lašeliai, rankos sudrėko.

– Šedevras... Tikras šedevras... Kiek?

– Manau, kad labiau pridera įteikti ją būsimajam Egipto valdovui kaip dovaną.

Vyresniajam Sečio sūnui pasirodė, kad jis nenugirdo:

– Būsimasis faraonas ne aš, o mano brolis Ramzis... Tu suklydai, prekeivi. Na, kiekgi kainuoja tavo vaza?

– Aš niekada neklystu, karalaiti. Mano amato žmogui klysti neatleistina.

Šenaras atplėšė akis nuo puikiosios vazos ir pažvelgė į prekiautoją:

– Ką tu bandai man pasakyti?

– Kad daug kas nepageidauja matyti Ramzio faraono soste.

– Po kelių dienų jis bus karūnuotas.

– Galbūt. Bet ar sunkumai dėl to išnyks?

– Kas tu iš tikrųjų, Raja?

– Žmogus, kuris tiki jūsų ateitimi ir nori matyti jus sėdintį Egipto soste.

– Ką tu žinai apie mano ketinimus?

– Argi jūs neparodėte noro plačiau prekiauti su užsieniu, aplaužyti Egiptui ragus ir užmegzti geresnius ekonominius santykius su galingiausia Azijos tauta?

– Tu turi omeny... hetitus?

– Mudu suprantame vienas kitą.

– Taigi tu esi jų apmokamas šnipas... Ar hetitai mane palaikys?

Raja pritariamai linktelėjo galva.

– Ką tu man siūlai? – paklausė Šenaras, dabar jaudindamasis tiek pat kaip tą akimirką, kai žvelgė į puikiąją vazą.

– Ramzis – karštas ir karingas; kaip ir jo tėvas, jis trokšta įtvirtinti Egipto didybę ir pranašumą. Jūs esate protingas ir nuosaikus žmogus, su kuriuo įmanoma sudarinėti sutartis.

– Aš rizikuoju savo gyvybe, Raja, jei išduosiu Egiptą.

Šenaras prisiminė garsųjį mirties nuosprendį Tutanchamono žmonai, apkaltintai tuo, kad palaikė ryšius su priešais, nors ji ir pažadino šalies sąžinę*.

– Bet juk neišvengiamai tenka šiuo tuo rizikuoti, jei nori gauti aukščiausias pareigas?

Šenaras užsimerkė.

Hetitai... Taip, jis dažnai galvojo pasinaudoti jais prieš Ramzį, bet tai buvo tik mintis, atklydusi jam į galvą, proto žaismas, nesusijęs su tikrove, paprasčiausia idėja. O štai staiga ji sumaterialėjo, tapo apčiuopama, įgijusi banalaus, iš pažiūros padoraus ir nė kiek nepavojingo pirklio pavidalą.

– Aš myliu savo šalį...

– Kas gi tuo abejoja, karalaiti? Bet pirmenybę jūs atiduodate valdžiai. O ją jums užtikrins tik sąjunga su hetitais.

* Žr. Chr. Jacq, *La Reine Soleil – Karalienė Saulė* (Julliard et Pocket).

– Man reikia pagalvoti.

– Šitokios prabangos aš negaliu jums leisti.

– Tu nori, kad aš duočiau atsakymą tuojau pat?

– To reikalauja mano saugumas. Pasisakęs, kas esu, aš atidaviau save į jūsų rankas.

– O jei aš atsisakysiu?

Raja nieko neatsakė; jis tik įsmeigė į Šenarą žvilgsnį, kuris staiga tapo tuščias ir bejausmis.

Šenaro dvejonės truko neilgai: argi likimas ką tik nepasiūlė jam reikšmingo sąjungininko? Dabar jam, Šenarui, reikia tapti padėties šeimininku, teisingai įvertinti pavojų ir mokėti tuo pasinaudoti, nekeliant grėsmės Egiptui. Žinoma, jis ir toliau naudosis Ašos paslaugomis, nieko nesakydamas jam apie savo ryšius su didžiausiu Dviejų Žemių priešu.

– Aš sutinku, Raja.

Pirklys šyptelėjo.

– Jūsų reputacija nė kiek neperdėta, karalaiti. Netrukus mudu vėl pasimatysime. Kadangi aš tampu vienu iš tiekėjų, aprūpinančių jus vertingomis vazomis, mano apsilankymai nieko nestebins. Prašau pasilikti šią vazą: ji sutvirtins mūsų sutartį.

Šenaras švelniai, lyg glostydamas apčiupinėjo nuostabiąją vazą. Ateitis nusigiedrijo.

12

Ramzis prisiminė kiekvieną akmenėlį Karalių slėnyje, toje kaitros išdegintoje, visiškai bevaisėje „didžiojoje pievoje“, kurią parodė jam tėvas, vesdamasis sūnų apžiūrėti Ramzio Pirmojo, Ramezidų dinastijos įkūrėjo, pomirtinę buveinę. Senas viziris, išminčių tarybos pašauktas valdyti Egiptą, karaliavo tik dvejus metus ir perdavė karūną Sečiui, įpareigodamas jį sustiprinti faraono valdžią ir galią; šiandien ji suteikiama Ramziui II.

Suspausta širdimi, abejingas nepakenčiamam karščiui, nuo kurio alpo kai kurie nešikai, gabenę į kapą baldus, turėjusius tarnauti Faraonui pomirtiniame gyvenime, jaunesnysis Sečio sūnus ėjo laidotuvių eisenos priekyje, vesdamas velionio karaliaus mumiją į jos paskutinę buveinę.

Akimirką Ramzis pajuto neapykantą tam prakeiktam slėniui, kuris štai atima iš jo tėvą, pasmerkdamas jį, dar tokį jauną ir nepatyrusį, vienatvei. Bet tos vietos magija vėl užvaldė jo sielą – magija, perteikianti ne mirtį, o gyvenimą.

Šioje uolų ir akmenų tyloje skambėjo protėvių balsas. Jis bylojo apie šviesą, atsimainymą ir prisikėlimą. Jis įpareigojo gerbti ir garbinti dangiškąjį pasaulį, kuriame gimsta visos gyvybės formos.

Ramzis pirmas įėjo į didžiulį Sečio kapą, ilgiausią ir giliausią visame Karalių slėnyje. Savo įsaku būsimasis faraonas pareikalaus, kad joks kitas kapas savo dydžiu nepranoktų Sečiui skirtų laidojimo patalpų. Palikuonių akyse Setis išliks neprilygstamas.

Mumiją nešė dvylika žynių. Kaip ceremonijos vadovas ir mirusiojo įpėdinis, įpareigotas pasakyti ritualines ištarmes, Ram-

zis buvo užsisiautęs panteros kailį. Amžinosios buveinės sienose išrašyti ritualiniai tekstai gyvens savo gyvenimą ir išliks veiksmingi, paniekinę laiką.

Balzamuotojai puikiai atliko darbą. Sečio veidas buvo tobulas. Jis dvelkė ramybe. Atrodė, kad jo akys tuoj atsimerks, o lūpos prabils... Žyniai uždėjo dangtį ant sarkofago, stovinčio „auksinės buveinės" centre. Čia Izidė įvykdys stebuklą, mirtingąjį paversdama nemirtinguoju.

– Setis buvo teisingas valdovas, – sušnibždėjo Ramzis, – jis įvykdė Įstatymą, jis buvo mylimas šviesos ir gyvas įžengia į Vakarų kraštą.

Visame Egipte be atvangos plušėjo barzdaskučiai, gremždami vyrams barzdas, nes gedulo laikas baigėsi. Moterys vėl sumezgė arba persirišo plaukus, o dabišės patikėjo juos miklioms įgudusių kirpėjų ir šukuotojų, kurioms vėl buvo leista verstis savo amatu, rankoms.

Karūnavimo išvakarėse Ramzis su Nefertare praleido kelias susikaupimo ir apmąstymų valandas Gurnos šventykloje, kur nuo šiol kasdien Sečio *ka* garbei turėjo būti atliekamos apeigos, siekiant išsaugoti ir pratęsti išgyvenusio transformaciją faraono buvimą tarp gyvųjų. Paskui sosto įpėdinis su žmona nuvyko į Karnako šventyklą, kur didysis žynys pasitiko juos labai oficialiai, nerodydamas jokio džiaugsmo. Po kuklios vakarienės karalystės valdytojas su Nefertare nuėjo į rūmus, įrengtus žemiškosios dievo Amono buveinės viduje. Jiedu atsiskyrė ir pavieniui meditavo priešais sosto postamentą, simbolizuojantį pirminę kalvą, išnirusią laiko pradžioje iš visatos vandenyno, ir hieroglifą, kuriuo užrašomas deivės Maat vardas, o deivė Maat yra ne kas kita, kaip amžinas Įstatymas ir amžina Tvarka, „tiesi ir nurodanti teisingą kryptį". Persiėmusi tuo Įstatymu, karališkoji pora turės savo ruožtu jį perteikti ir ugdyti egiptiečių bendruomenėje.

Ramzis pajuto, kad tėvo dvasia yra šalia ir padės jam tomis nerimo kupinomis valandomis, kurios turi prabėgti ligi lemtingos akimirkos, kai jo gyvenimas bus galutinai pakeistas. Naujasis karalius nebepriklausys sau pačiam, jis nebeturės kitų rūpesčių, išskyrus liaudies gerovę ir šalies klestėjimą.

Ir vėl šis didingas tikslas pripildė jo širdį baimės.

Ramzis panoro išeiti iš tų rūmų ir lėkti tekinas į praėjusią jaunystę, pas gražiąją Izetę, į nerūpestingas dienas, kupinas malonumų. Bet jis buvo Sečio pasirinktasis įpėdinis ir Nefertarės sutuoktinis. Jis turėjo užgniaužti savo baimę valdyti Egiptą ir išgyventi tą naktį – paskutinę prieš karūnavimą.

Tamsybės išsisklaidė. Sušvito aušra, pranašaujanti atgimstančią saulę, nugalėjusią gelmių pabaisą. Du žyniai, vienas užsidėjęs sakalo, o kitas – ibio kaukę, atsistojo Ramziui iš šonų. Jie simbolizavo dievą Horą, karališkosios valdžios globėją, ir dievą Totą, hieroglifų ir šventojo mokslo viešpatį. Žyniai palengva išpylė dviejuose aukštuose ir siauruose induose atsineštą skystį ant nuogo karalystės valdytojo kūno, apvalydami jį nuo žmogiškosios prigimties. Paskui, pratindami jį prie dievų pavidalo, jie nuo galvos iki kojų įtrynė Ramzį devyniais tepalais, kurie turėjo atverti energijos centrus ir leisti jam suvokti kitokią tikrovę, skirtingą nuo suvokiamos paprastų žmonių.

Apranga taip pat padėjo kurti būtybę, nepanašią į jokią kitą. Abu žyniai apjuosė Ramzį klubjuoste, kurios forma nepasikeitė nuo seniausių laikų, o audeklas mirguliavo dviem spalvom: balta ir auksine. Prie diržo jie prikabino buliaus uodegą – karališkosios galybės simbolį. Jaunuolis prisiminė, kaip tėvas jį atvedė į šiurpų susitikimą su laukiniu buliumi, norėdamas išbandyti Ramzio drąsą. Šiandien tą jėgą įkūnija jis, ir jam teks sąmoningai ją lavinti.

Paskui žyniai papuošė Ramzio kaklą plačiu spalvotu septynių eilių perlų vėriniu, ant žastų ir riešų užmovė varines apy-

rankes, o kojas apavė baltais sandalais. Tada įdavė jam baltą vėzdą, kuriuo jis parblokš priešus ir išsklaidys tamsą, ir apjuosė jo kaktą paauksuotu raiščiu, kurio pavadinimas, *sia*, reiškė „intuityvi išmintis“.

– Ar sutinki patirti galybės išbandymą? – paklausė Horas.

– Sutinku.

Horas ir Totas paėmė Ramzį už rankų ir nuvedė į kitą patalpą. Ant sosto buvo padėtos dvi karūnos. Jas saugojo žynys, užsidėjęs dievo Seto kaukę.

Totas pasitraukė, Horas su Setu broliškai apsikabino. Nors jie buvo amžini priešai, bet privalėjo susilieti ir susivienyti Faraono asmenyje.

Horas pakėlė raudoną Žemutinio Egipto karūną, primenančią apvalią kepuraitę su spirale viršuje, ir uždėjo ją Ramziui ant galvos. Tada Setas ant apatinės karūnos užmovė antrąją: baltą ovalią Aukštutinio Egipto karūną, kurios viršūnė buvo svogūno formos.

– Tau sujungtos „dvi galingosios“, – paskelbė Totas. – Tu valdai ir vieniji juodąją žemę ir raudonąją žemę, tu esi Pietų nendrė ir Šiaurės bitė, tu priverti žaliuoti abi žemes.

– Tiktai tu galėsi paliesti abi karūnas, – pratarė Setas. – Jose slypintis žaibas sunaikins tą, kuris išdrįs jas pasisavinti.

Horas įteikė faraonui du skeptrus. Pirmasis, vardu „galybės viešpats“, bus jam reikalingas aukoms pašventinti, o antrasis, „magija“, panašus į piemens lazdą, padės vienyti liaudį.

– Atėjo valanda pasirodyti šlovės spindesy, – paskelbė Totas.

Trims dievybėms žengiant priekyje, Ramzis išėjo iš slaptųjų salių ir pasuko į didįjį kiemą po atviru dangumi, kur buvo susirinkę aukšti asmenys, turintys teisę patekti į Karnako šventyklos vidų.

Ant pakylos po baldakimu stovėjo paauksuoto medžio sostas – gana kuklus, santūrių linijų.

Tai buvo Sečio sostas oficialioms ceremonijoms.

Pastebėjusi sūnaus dvejones, Tuja žengė tris žingsnius jo link ir nusilenkė:

– Tepakyla Jūsų Didenybė kaip nauja saulė ir teužima vietą gyvųjų soste.

Ramzį sujaudino pagarba, parodyta jam velionio faraono našlės ir jo motinos, kurią jis garbins ligi paskutinio savo atodūsio.

– Štai dievų testamentas, kurį tau paliko Setis, – paskelbė ji. – Jis įteisina tavo viešpatavimą, kaip įteisins ir tavo įpėdinio karaliavimą.

Tuja įteikė Ramziui odinį dėklą, kuriame buvo saugomas civilizacijos apyaušriu Toto ranka surašytas papirusas, skelbiąs Faraoną Egipto paveldėtoju.

– Štai tavo penki vardai, – ištarė karalienė aiškiai ir oriai. – Galingasis Bulius, mylimas Įstatymo; Egipto Gynėjas, supančiojąs svetimus kraštus; Turtingas kariuomene, pasiekęs didingas pergales; Tas, kurį parinko Šviesa, nes jos Įstatymas visagalis; Šviesos Sūnus, Ramzis.

Didžiajai valdovo sutuoktinei tariant šiuos žodžius, viešpatavo visiška tyla. Net Šenaras, pamiršęs savo ambicijas ir pagiežą, neatsispyrė tų akimirkų magijai.

– Dvi Žemes valdo karališkoji pora, – tęsė Tuja. – Prieik, Nefertare, atsistok šalia Faraono. Tu tampi jo didžiąja sutuoktine ir Egipto karaliene.

Nepaisant apeigų iškilmingumo, Ramzį taip sujaudino jo jaunos žmonos grožis, kad jis panoro tuoj pat ją apkabinti. Nefertarė vilkėjo ilga linine suknele ir buvo pasipuošusi aukso vėriniu, ametisto auskarais bei jaspio apyrankėmis. Ji pažvelgė į Faraoną ir pasakė senovinę ištarmę:

– Aš atpažįstu Horą ir Setą, susiliejusius viename asmenyje. Aš giedu tavo vardą, Faraone. Tu esi praeitis, dabartis ir ateitis. Tavo žodis palaiko mano gyvybę. Aš nuvysiu nuo tavęs blogį ir pavojų.

– Aš pripažįstu Dviejų Žemių ir visų žemių valdove tave, neapsakomai švelnią ir meilią; tave, kuri tinki dievams; tave, kuri esi dievo motina ir sutuoktinė; tave, kurią aš myliu.

Ramzis uždėjo ant Nefertarės galvos karūną su dviem ilgom plunksnom, padarydamas ją didžiąja valdovo sutuoktine, susieta su Faraono valdžia.

Išniręs iš saulės spindulių, virš karališkosios poros ėmė sukti ratus plačiasparnis sakalas, tarsi žvalgydamasis grobio. Staiga jis smigo žemyn Ramzio link tokiu greičiu, kad joks lankininkas nebūtų spėjęs jo pašauti.

Nuostabos ir baimės šūksniai pasigirdo susirinkusiųjų minioje, kai plėšrusis paukštis nutūpė Ramziui ant peties ir įsikibo į jį nagais.

Sečio sūnus nė nekrustelėjo; Nefertarė žiūrėjo į jį neatitraukdama akių.

Tai truko vos kelias akimirkas, bet dvariškiams atrodė, kad praėjo visa amžinybė, kol jie apstulbę stebėjo jų akyse vykstantį stebuklą: monarchijos globėjo sakalo Horo susitikimą ir bendravimą su žmogumi, kurį jis parinko ir skyrė būti Egipto valdovu.

Paskui paukštis vėl nuskriejo saulės link, lengvai ir išdidžiai plasnodamas galingais sparnais.

Šventyklos kieme nuaidėjo audringi šūksniai, kuriais stebuklo liudininkai dvidešimt septintą trečiojo vasaros mėnesio dieną* sveikino Ramzį, atsisėdusį Egipto valdovo sostan.

* 1279 metų pr. Kr. birželio pradžia, anot vienos iš prielaidų, kuriomis remiamasi.

13

Iškilmėms pasibaigus, Ramzį užliejo ir nusinešė įvykių, reikalų, žmonių verpetas.

Didysis Faraono Namo valdytojas aprodė Ramziui Tėbų karališkuosius rūmus, sudarytus iš patalpų, skirtų priėmimams, ir privačių kambarių. Dabar jau valstybės vadovo akimis Ramzis apžiūrėjo priėmimų salę. Jos grindis ir sienas puošė nutapyti lotosai, nendrės, papirusai, žuvys ir paukščiai. Jis apsilankė darbo kambariuose, kur triūsė raštininkai, užsuko į nedideles sales, skirtas privatiems priėmimams, išėjo į balkoną, kuriame faraonas pasirodydavo švenčių ar svarbių įvykių metu. Balkono viršuje spindėjo sparnuotas saulės diskas. Paskui Ramzis apėjo valgomąjį, jo vidury stovintis stalas visada buvo apkrautas vaisių pintinėmis ir gėlių puokštėmis, miegamąjį su didele lova, ant kurios pūpsojo margaspalvės pagalvėlės, ir plokštėmis grįstą maudynių kambarį.

Kai tik jaunasis faraonas atsisėdo Dviejų Žemių sostan, didysis valdytojas pristatė jam palydos narius, slaptų ritualų žinovus, Gyvybės Namo raštininkus, gydytojus, rūmininką, atsakingą už privačius valdovo kambarius, karališkosios korespondencijos skyriaus viršininką, iždo valdytoją, sandėlių prižiūrėtojus ir aibę kitų pareigūnų, skubančių pasveikinti naująjį faraoną ir pareikšti jam amžiną pagarbą bei ištikimybę.

– O dabar štai kas...

Ramzis pakilo:

– Aš nutraukiu pristatymo ceremoniją.

Valdytojas pasišiaušė:

– Jūsų Didenybe, tai neįmanoma! Tiek svarbių žmonių...

– Svarbesnių už mane?

– Atleiskite, aš nenorėjau...

– Nuvesk mane į virtuvę.

– Jums ten ne vieta!

– Gal kartais tu geriau už mane žinai, kur aš turiu būti?

– Atleiskite man, aš...

– Tu ketini leisti laiką atsiprašinėdamas? Verčiau pasakyk, kodėl viziris ir didysis Amono žynys neatėjo pareikšti man pagarbos.

– Jūsų Didenybe, aš to nežinau; argi tokie dalykai yra mano kompetencijoje?

– Eime virtuvėn.

Mėsininkai, maisto konservuotojai, daržovių valytojai, duonos ir pyragaičių kepėjai, aludariai... Romė rikiavo visą pulką specialistų, pavydžiai ginančių savo teises ir skrupulingai saugančių tiek darbo laiką, tiek poilsio dienų skaičių ir grafiką nuo bet kokio pasikėsinimo juos pakeisti. Užsiauginęs pilvuką, visada linksmas, negreitas pakrutėti, Romė nesijaudino nei dėl trigubo pagurklio, nei dėl kiek didoko svorio, su kuriuo ketino kovoti vėliau, kai pasitrauks iš pareigų. Dabar jam tik rūpėjo geležine ranka vadovauti tai armijai virėjų ir pagalbinių darbininkų, gaminti puikaus skonio patiekalus ir raminti neišvengiamus kivirčus. Priekabiai rūpindamasis patalpų švara ir produktų šviežumu, Romė pats ragavo valgius. Nesvarbu, ar Faraonas ir jo dvariškiai tądien buvo Tėbuose, ar ne, vyriausiasis virėjas reikalavo, kad patiekalai būtų tobuli.

Įžengus į virtuvę rūmų valdytojui, lydimam jauno, įspūdingai raumeningo, juosinčio paprastą akinamai baltą klubjuostę vyruko, Romė pasiruošė krūvai nemalonumų. Tas prakeiktas pareigūnas, nepakeliąs savo puikybės, tuoj mėgins užkrauti jam ant sprando niekam tikusį padėjėją mainais už kyšį, gautą iš jaunuolio šeimos.

– Sveikas, Romė! Aš tau atvedu...

– Žinau aš, ką tu man atvedi.

– Tokiu atveju nusilenk kaip pridera.

Įsisprendęs rankomis į šonus, vyriausiasis virėjas nusikvatojo:

– Aš turiu nusilenkti šitam bernaičiui?! Pirma pažiūrėkim, ar jis moka plauti indus!

Paraudęs iš sumišimo, rūmų valdytojas atsigręžė į karalių:

– Atleiskite. Jis...

– Aš moku juos plauti, – pareiškė Ramzis. – O tu ar moki virti?

– Kas tu toks, kad imtum abejoti mano sugebėjimais?

– Ramzis, Egipto faraonas.

Suakmenėjęs iš siaubo ir nuostabos, Romė nutarė, kad jo karjerai atėjo galas.

Staigiai nusirišęs odinę prijuostę, jis sulankstė ją ir padėjo ant žemo staliuko. Už faraono įžeidimą vizirio teismas skirdavo sunkią bausmę.

– Ką tu paruošei pusryčių? – pasiteiravo Ramzis.

– Pu... putpeles, keptas putpeles; Nilo lydeką su prieskoninėm daržovėm, figų tyrę ir medaus pyragą.

– Skamba gundomai, bet ar tikrovė atitiks pažadą?

Romė plykstelėjo:

– Jūs tuo abejojate, Jūsų Didenybe? Mano reputacija...

– Nusispjaut man į reputacijas. Duokš čia savo valgius.

– Aš įsakysiu padengti stalą rūmų valgomajame, – saldžiu balsu pasiūlė valdytojas.

– Nereikia, aš papusryčiausiu čia pat.

Faraonas valgė su malonumu, nors rūmų valdytojas nenuleido nuo jo nerimastingo žvilgsnio.

– Puiku, – baigęs pusryčiauti tarė Ramzis. – Kuo tu vardu, virėjau?

– Romė, Jūsų Didenybe.

– Romė, arba „vyras“... Tu to nusipelnei. Aš skiriu tave rūmų valdytoju, stalininku ir visų Egipto virtuvių viršininku. Eik paskui mane, noriu kai ko tavęs paklausti.

Buvęs rūmų valdytojas pralemeno:

– O... o aš, Jūsų Didenybe?

– Aš neatleidžiu neveiksmingumo ir šykštumo; čia visada trūksta indų plovėjų – tu puikiausiai tiksi tam darbui.

Karalius ir Romė lėtai nužingsniavo dengtu portiku.

– Tavo viršininkas bus Amenis, mano asmens sekretorius. Iš pažiūros jis liguistas ir nevertina gardaus valgio, bet yra nenuilstamas darbininkas. O svarbiausia – jis mano draugas, ir aš tuo didžiuojuosi.

– Paprastam virėjui – šitokia atsakomybė... – nusistebėjo Romė.

– Tėvas išmokė mane vertinti žmones pasikliaujant savo instinktu. Jei aš suklydau – tuo blogiau man. Norint valdyti, man reikia kelių ištikimų tarnų. Ar dvare tu pažįsti daug tokių?

– Tiesą sakant...

– Sakyk tiesą, Romė, neišsisukinėk.

– Jūsų Didenybės dvariškiai – didžiausia karalystėje šutvė veidmainių ir garbėtroškų. Jie lyg susitarę susirinko jūsų dvare, tarsi būtų susispietę užkariautojų teritorijoje. Kol buvo gyvas jūsų tėvas, kurio rūstybės jie bijojo, visi jie tūnojo sau tylutėliai. Jam mirus, jie išlindo į šviesą kaip tos dykumos gėlės po audros atnešto lietaus.

– Esu nekenčiamas, tiesa?

– Švelniai tariant.

– Ko jie tikisi?

– Kad neilgai trukus jūs pasirodysite esąs visai netikęs valdovas.

– Jeigu tu esi mano pusėje, tuomet būk su manim visiškai atviras.

– Jūs manote, kad aš galiu toks būti?

– Geras virėjas nebūna liesas. Jeigu jis išmano savo darbą, kiekvienas stengiasi sužinoti jo patiekalų receptus ir gamybos paslaptis, tad jo virtuvė ūžia tūkstančiais gandų ir paskalų. Virėjui reikia tik mokėti juos surūšiuoti, kaip jis rūšiuoja ir atrenka produktus. Kokios yra pagrindinės man priešiškos grupuotės?

– Jūsų Didenybe, beveik visas dvaras jums yra priešiškas. Jie mano, kad jūs niekada nepajėgsite prilygti tokiam faraonui kaip Setis, tad jūsų valdymas bus tik pereinamasis laikotarpis, kol atsiras rimtas pretendentas į sostą.

– Na, kaip, ar tu vis dėlto surizikuosi atsisveikinti su savo virtuve ir imsies visų rūmų priežiūros?

Romė geraširdiškai nusišypsojo:

– Saugumas turi ir gerųjų, ir blogųjų pusių... Jei aš galėsiu ir toliau kartkartėmis pagaminti ką nors gardaus, tai, ko gero, susigundysiu leistis į šitą nuotykį. Tačiau lieka viena išlyga...

– Sakyk.

– Tik nepykit, Jūsų Didenybe: jūs neturite jokių šansų įsitvirtinti valdžioje.

– Kodėl mano ateitis atrodo tau tokia niūri?

– Todėl, kad Jūsų Didenybė esate jaunas, nepritYręs ir neketinate tenkintis antraeiliu vaidmeniu, vykdydamas didžiojo Amono žynio ir kokių dešimties perkandusių valdžios gudrybes ministrų nurodymus. Jėgų santykis per daug nelygus.

– Ar kartais ne per menkai vertini Faraono valdžią?

– Kaip tik ne; todėl susidūrimas neišvengiamas. O kokį šansą gali turėti vienas žmogus prieš visą armiją?

– Argi Faraonas neturi buliaus galios?

– Net laukinis bulius nepajėgia išjudinti kalno.

– Jei aš teisingai suprantu, tu patari man atsisakyti karaliauti, kai aš ką tik buvau vainikuotas?

– Jeigu jūs patikėsite valdžią pareigūnams, kas tai pastebės ir kas galės jums dėl to priekaištauti?

– Galbūt tu?

– Aš – tik geriausias karalystės virėjas, ir mano nuomonė neką tereiškia.

– Argi dabar tu nesi rūmų valdytojas?

– Jūsų Didenybe, ar manęs išklausysite, jei aš duosiu jums vieną patarimą?

– Viskas priklauso nuo patarimo.

– Niekada neragaukite nei prasto alaus, nei prastos mėsos: tai būtų nuosmukio pradžia. Ar galiu imtis savo darbo ir pradėti jūsų rūmų valdymo, kuris atliekamas nepatenkinamai, pertvarką?

Ramzis neklydo. Romė tikrai buvo padėties šeimininkas.

Jis nurimo ir pasuko į rūmų sodą.

14

Nefertarė vos sulaikė ašaras.

Atsitiko tai, ko ji bijojo. Ją, taip svajojusią apie meditavimą ir susikaupimą, užliejo ir nusinešė milžiniška banga. Tuoj pat po karūnavimo ji turėjo atsiskirti nuo Ramzio ir pradėti vykdyti didžiosios valdovo sutuoktinės pareigas, lankydama šventyklas, mokyklas ir jos žinioje esančias audyklas.

Tuja pristatė Nefertarę karalienės žemių valdytojams, haremų viršininkėms, įpareigotoms auklėti jaunas merginas, raštininkams, paskirtiems valdyti jos turtą, mokesčių rinkėjams, žyniams ir žynėms, kurie jos vardu atlikinės dievo sutuoktinės apeigas, turinčias išsaugoti žemėje kuriamąją energiją.

Daug dienų Nefertarė keliavo iš vienos vietos į kitą, neturėdama galimybės nė atsikvėpti. Jai teko susitikti su šimtais žmonių, kiekvienam randant tinkamą žodį, nesiskiriant su šypsena ir nerodant nė menkiausio nuovargio.

Kiekvieną rytą karalienė patekdavo į rankas kirpėjai, grimuotojai, manikiūrininkei ir pedikiūrininkei, kurių pastangomis ji tapdavo dar gražesnė nei išvakarėse. Egipto laimė tiek pat priklausė nuo jos žavesio, kiek ir nuo Ramzio galybės. Apsivilkusi elegantiška linine suknele, sujuosta per liemenį raudonu diržu, ji buvo patraukliausia iš karalienių.

Jausdamasi visiškai išsekusi, jauna moteris išsitiesė žemoje lovoje. Jai nebeužteko ryžto vykti į dar vienas iškilmingas vaišes, kurių metu jai turėjo įteikti indelius su kvapiaisiais tepalais.

Kambarį užplūdusioje prieblandoje sujudėjo trapus Tujos siluetas.

– Nefertare, tu nesveikuoji?

– Aš nebeturiu jėgų.

Sečio našlė atsisėdo ant lovos krašto ir paėmė jauną moterį už rankos.

– Ir man teko patirti tokį pat išbandymą. Tave išgydys du vaistai: stiprinamoji mikstūra ir Ramzio magnetizmas, kurį jis paveldėjo iš tėvo.

– Aš nesukurta būti karaliene.

– Tu myli Ramzį?

– Labiau nei save pačią.

– Tokiu atveju tu jo neišduosi. Jis vedė karalienę, o karalienė kovos šalia jo.

– O jei jis suklydo?

– Jis nesuklydo. Gal manai, kad aš nepatyriau tokių pat nuovargio ir nusiminimo akimirkų? Tai, ko reikalaujama iš didžiosios valdovo šutuoktinės, pranoksta moters jėgas. Taip yra nuo Egipto sukūrimo laikų ir kitaip nebus, o ir neturi būti.

– Ar jums nekildavo noras atsisakyti tos naštos?

– Šimtąkart per dieną – iš pradžių. Aš maldavau Setį pasirinkti kitą moterį, o mane pasilikti šalia kaip antrąją žmoną. Jis man atsakydavo visada vienodai: apkabindavo, padrąsindavo ir atgaivindavo, nė per plauką nemažindamas nei palengvindamas manosios darbo dalies.

– Gal aš neverta Ramzio pasitikėjimo?

– Gerai, kad tu keli šitą klausimą, na, o aš tau į jį atsakysiu.

Nefertarės akyse pasirodė nerimas. Tujos žvilgsnis liko tiesus ir tvirtas.

– Tu pasmerkta karaliauti, Nefertare. Nesipriešink savo likimui; leisk jam nešti tave, kaip upės srovė neša plaukikę.

Nepraėjo nė trys dienos, o Amenis su Romė pradėjo Tėbų administracijos reformą, vykdydami Ramzio nurodymus, kuriuos jis suformulavo, pasikalbėjęs su aukštais ir smulkiais val-

dininkais bei pareigūnais, pradedant Tėbų miesto galva ir baigiant kelto prižiūrėtoju. Kadangi Memfis buvo toli, o Setis beveik nuolat gyveno Šiaurėje, stambusis Pietų miestas vis labiau jautėsi esąs nepriklausomas, o didysis Amono žynys, sukaupęs didžiulius turtus savo šventykloje, ėmė laikyti save panašiu į monarchą, kurio įsakai buvo svarbesni už karališkuosius. Klausydamasis savo pašnekovų, Ramzis suvokė tokios padėties keliamus pavojus. Jeigu jis liks neveiklus, Aukštutinis ir Žemutinis Egiptas taps dviem atskirom, netgi priešiškom valstybėm, o toks skilimas prives prie katastrofos.

Džiūsnelė Amenis ir pilvūziukas Romė bendradarbiavo kuo puikiausiai. Būdami tokie skirtingi ir gal dėl to vykusiai papildydami vienas kitą, likę kurti dvariškių prašymams, pavergti Ramzio asmenybės žavesio ir vidinės jėgos, įsitikinę, kad jis žengia teisingu keliu, jie apvertė aukštyn kojom apsnūdusią hierarchiją ir pritarus faraonui perskirstė valdininkų pareigas.

Po karūnavimo praėjus porai savaičių Tėbai virte virė. Vieni trimitavo, kad į valdžią atėjo nesugebąs valdyti garbėtroška, kiti – kad sostan atsisėdo paauglys, kuriam galvoje tik medžioklė ir kūniški malonumai, o Ramzis nekėlė kojos iš rūmų, rengė daugybę pasitarimų, skelbė vis naujus sprendimus ir demonstravo ne tik savo valdžią, bet ir Sečio vertą dvasios tvirtybę.

Ramzis laukė atsako, kokių nors veiksmų, įvykių.

Bet nieko neatsitiko. Tėbai liko sutrikę, apstulbę ir sustingę. Faraono įsakymu atvykęs viziris elgėsi kaip klusnus ministras ir pasitenkino pasižymėjęs Jo Didenybės nurodymus, ketindamas juos nedelsiant įvykdyti.

Ramzis nepritarė nei jaunatviškam Amenio entuziazmui, nei Romė optimizmui. Nustebinti žaibiškai greitos Ramzio veiklos, jo priešai nebuvo nei sunaikinti, nei nugalėti: jie tik laukė patogios progos, kurią kokia nors jauno valdovo nesėkmė jiems žadėjo. Faraonas būtų mieliau pasirinkęs atvirą mūšį su savo priešininkais, o ne būtinybę užkirsti kelią tiems pa-

tylomis rezgamiems sąmokslams, bet jis pats suprato, kad toks noras, deja, dar visai vaikiškas.

Kiekvieną vakarą, šiek tiek prieš saulėlydį, jis išeidavo pasivaikščioti rūmų sode, kur triūsė kokie dvidešimt sodininkų, laistančių gėlynus ir medžius. Ramziui iš kairės bindzeno auksaspalvis šuo Budrius su rugiagėlių vainiku vietoj antkaklio, o iš dešinės minkštai ir grakščiai žengė Nugalėtojas, didžiulis liūtas. Prie įėjimo į sodą vynuogienojų pavėnėje sėdėdavo Jo Didenybės asmens sargybinių viršininkas sardas Seramana, pasiruošęs veikti kilus bent menkiausiam pavojui.

Ramzis nepaprastai mėgo figmedžius, granatmedžius, laurus ir kitus medžius, jų dėka sodas virsdavo rojumi, kur siela nurimdavo ir rasdavo palaimą. Argi visas Egiptas nebuvo panašus į tą ramybės uostą, kur darniai augo įvairių rūšių medžiai?

Tą vakarą Ramzis pasodino mažulytį figmedį. Supylęs aplink jauną medelį žemės pylimuką, jis atsargiai palaistė augalėlį.

– Dabar Jūsų Didenybei reikia ketvirtį valandos palaukti, o tada pamažu, beveik lašą po lašo, užpilti sodinukui vandens iš kito ąsočio, kol jis ištuštės.

Tokį patarimą Ramziui davęs žmogus buvo sunkiai nusakomo amžiaus sodininkas. Ant jo sprando aiškiai buvo matyti didelio pūlinio pėdsakai: be abejo, jis atsirado odą pritrynus sunkiems naščiams, kurių abiejuose galuose kabojo po indą iš degto molio.

– Protingas patarimas, – pripažino Ramzis. – Kuo tu vardu?

– Nedžemas.

– „Ramus“, „švelnus“, „geras“... Tu vedęs?

– Aš sujungiau savo gyvenimą ne su moterimi, o su šiuo sodu – su jo medžiais, su jo augalais, su jo gėlynais. Jie – mano šeima, mano protėviai ir mano palikuonys. Figmedis, kurį jūs pasodinote, gyvens ilgiau už jus, net jei jūs vaikščiosite šia žeme šimtą dešimt metų, kaip išminčiai.

– Tu tuo abejoji? – šypsodamas paklausė Ramzis.

– Turbūt nelengva būti faraonu ir likti išmintingam. Žmonės – klastingi ir nedori.

– Tu taip pat priklausai žmonių giminei, nors jos ir nemėgsti. O ar tu pats neturi jai būdingų ydų?

– Nedrįstu to teigti, Jūsų Didenybe.

– Ar išugdei daug mokinių?

– Į mano pareigas tai neįeina. Tuo turi pasirūpinti sodininkų viršininkas.

– O jis daugiau žino apie augalus negu tu?

– Iš kur man tai žinoti? Jis niekad čia neateina.

– Kaip tu manai, ar Egipte medžių išties daug?

– Jų niekada nebus išties daug.

– Aš esu tos pačios nuomonės.

– Medis atiduoda visą save, – pareiškė sodininkas. – Kol gyvas, jis dovanoja mums žiedus ir vaisius, teikia šešėlį; kai numiršta, tampa malkomis. Jo dėka mes galime pavalgyti, susiręsti sau pastogę ir pasimėgauti laimės akimirkomis, kai sėdime po lapais, kuriuose šnara švelnus šiaurės vėjas. Aš svajoju apie medžių šalį, kurios vieninteliai gyventojai būtų tik paukščiai ir prisikėlusieji.

– Aš ketinu pasodinti daug medžių visose provincijose, – tarė Ramzis. – Neturi būti nė vienos kaimo aikštės, kuri neskendėtų medžių šešėlyje. Ten buvos jauni ir seni, ir jaunikliai galės klausytis senių išminties.

– Tepadeda jums dievai, Jūsų Didenybe: geresnių valdymo nuostatų nė būti negali.

– Ar padėsi man tai įgyvendinti?

– Aš?! Bet juk...

– Žemdirbystės ministerijos kabinetai pilni darbščių ir sumanių raštininkų, bet man reikia žmogaus, kuris mylėtų gamtą, perprastų jos paslaptis ir galėtų jiems duoti tinkamus nurodymus.

– Aš juk tiktai sodininkas, Jūsų Didenybe, vienas...

– Tu tinki tapti puikiu žemdirbystės ministru. Ateik rytoj rytą į rūmus ir paprašyk, kad tave nuvestų pas Amenį: jis bus įspėtas ir padės tau apsiprasti naujoje tarnyboje.

Ramzis nuėjo tolyn, palikęs priblokštą Nedžemą, nepajėgiantį nė pasijudinti iš vietos. Karaliui pasirodė, kad erdvaus sodo gilumoje tarp dviejų figmedžių boluoja kažkieno lieknas, lengvas siluetas. Ar tik ne kuri nors deivė sumanė apsilankyti šitoje stebuklingoje vietovėje?

Ramzis nuskubėjo figmedžių link.

Siluetas nė nekrustelėjo.

Švelnioje saulėlydžio žaros šviesoje spindėjo juodi plaukai ir ilga balta suknelė. Kaip šios žemės moteris galėjo būti tokia graži, tokia viliojanti ir tuo pat metu nepasiekiama?

– Nefertare...

Ji puolė jam į glėbį.

– Man pavyko pasprukti, – išdykėliškai prisipažino ji. – Šį vakarą turėčiau sėdėti koncerte ir klausytis liutnių, o paskui įvertinti liutnininkių gebėjimus, bet tavo motina sutiko mane pavaduoti. Tu mane pamiršai?

– Tavo lūpos – lotoso pumpuras, iš jų skamba kerinčios ištarmės, bet man beprotiškai norisi tave pabučiuoti.

Jų bučinys buvo gaivus it jaunystės versmė; apsikabinę taip stipriai, kad pasijuto esą viena būtybė, jiedu dar kartą ne protu, o širdimi suvokė, kad yra skirti vienas kitam.

– Aš laukinis paukštis, įkliuvęs į švelniųjų tavo plaukų žabangas, – sukuždėjo Ramzis. – Tu rodai man kelią į sodą, kur tūkstančiai gėlių svaigina mane savo aromatais.

Nefertarė paleido plaukus, Ramzis nusmaukė nuo mylimosios pečių lininės suknelės petnešėles. Šiltą, kvapų ir tylų vakarą susiliejo jųdviejų lūpos, sielos ir kūnai.

15

Pirmasis šviesos spindulys pažadino Ramzį. Jis paglostė nuostabią dar miegančios Nefertarės nugarą ir pabučiavo ją į kaklą. Neatverdama akių ji apkabino Ramzį ir prisiglaudė prie jo tvirto kūno.

– Aš laiminga.

– Laimė – tai tu, Nefertare.

– Nebesiskirkime tokiam ilgam laikui.

– Nei tu, nei aš neturime pasirinkimo.

– Nejaugi mūsų gyvenimas turės paklusti valdžios reikalavimams?

Ramzis stipriai priglaudė ją prie savęs.

– Tu neatsakei man...

– Nes tu žinai, ką aš atsakysiu, Nefertare. Tu esi didžioji valdovo sutuoktinė, o aš esu Faraonas: tai tikrovė, ir mes niekur ir niekada, net slapčiausiuose mūsų sapnuose, nuo jos nepabėgsime.

Ramzis atsikėlė, priėjo prie lango ir pažvelgė į žaliuojančius po vasaros saule Tėbų apylinkių laukus.

– Aš myliu tave, Nefertare, bet esu sutuoktas ir su Egipto žeme. Aš privalau ją apvaisinti ir padaryti klestinčią. Kai jos balsas prabyla į mane ir pašaukia, aš neturiu teisės likti abejingas.

– Nejaugi dar tiek daug reikia nuveikti?

– Man atrodė, kad valdysiu ramią šalį; bet aš pamiršau, kad joje gyvena žmonės, kuriems pakanka kelių savaičių, kad spėtų išduoti Maat įstatymą ir sunaikinti mano tėvo ir jo protėvių darbo vaisius. Harmonija – pats trapiausias iš visų mūsų turtų. Jei nebūsiu budrus, šalį užvaldys blogis ir tamsybės.

Nefertarė pakilo, nuoga priėjo prie Ramzio ir prisiglaudė visu savo svaigiai kvepiančiu kūnu. Vien tik pajutęs jos prisilietimą Ramzis suvokė, kad jiedu visiškai supranta vienas kitą, vienodai mąsto ir jaučia.

Kažkas smarkiai pasibeldė į kambario duris. Staigiai jas atlapojęs, įlėkė susitaršęs Amenis. Pastebėjęs karalienę, jis nusigręžė, bet sušuko Ramziui:

– Tai svarbu, tai labai svarbu!

– Taip svarbu, kad reikia mane trukdyti taip anksti?

– Eikš, negaiškime nė akimirkos.

– Gal duosi man laiko nusiprausti ir papusryčiauti?

– Tik ne šįryt.

Ramzis niekada nebuvo linkęs nepaisyti Amenio nuomonės, ypač tais atvejais, kai jaunasis raštininkas, paprastai ramus ir santūrus, prarasdavo savitvardą.

Faraonas pats valdė dviem arkliais pakinkytą vežimą. Jam iš paskos skriejo kitas vežimas su Seramana ir lankininku. Nors Amenis nepakentė greičio, dabar jis džiaugėsi, kad Ramzis taip skuba. Jie sustojo priešais vienus iš Karnaką juosiančios sienos vartų, išlipo iš vežimų ir ėmė skaityti steloje iškaltus hieroglifus, kuriuos galėjo suprasti kiekvienas raštingas praeivis.

– Pažvelk, – pareikalavo Amenis, – pažvelk į trečią eilutę!

Ženklu, kurį sudarė scheminis trijų gyvulių kailių atvaizdas, buvo užrašoma sąvoka „gimimas“. Tuo pačiu ženklu Ramzis buvo nurodomas kaip šviesos „Sūnus“. Kaip tik šis ženklas steloje buvo iškaltas neteisingai. Dėl to jis neteko savo apsauginės magiškosios galios ir kenkė slaptai, vidinei, dvasinei Faraono esybei.

– Aš patikrinau, – pasakė tokios katastrofos priblokštas Amenis, – ta pati klaida kartojasi statulų papėdėse padarytuose įrašuose ir visiems matomose stelose. Ramzi, tai tikrų tikriausias priešiškumas ir noras tau pakenkti!

– Kas galėjo tai padaryti?

– Didysis Amono žynys ir jo skulptoriai. Jie buvo gavę užduotį iškalti šiuos įrašus, šlovinančius tavo karūnavimą!

Nors bendra įrašo prasmė nebuvo iškreipta, reikalas buvo rimtas.

– Sušauk skulptorius, – įsakė Ramzis, – ir liepk ištaisyti įrašus.

– Argi tu neatiduosi prasikaltėlių teismui?

– Jie tik vykdė įsakymus.

– Didysis Amono žynys nesveikuoja; dėl to jis negalėjęs pareikšti tau savo pagarbos po karūnavimo ceremonijos.

– Bene turi įkalčių prieš šį svarbų asmenį?

– Jo kaltė ir taip aiški!

– Nepasikliauk pernelyg aiškiais dalykais, Ameni.

– Argi jis liks nenubaustas? Kad ir koks turtingas būtų, Amono žynys yra tavo tarnas!

– Sudaryk man smulkų jo turto aprašą.

Romė neturėjo pagrindo nusiskųsti savo naujomis pareigomis. Paskyręs griežtus ir sąžiningus žmones rūmų švarai palaikyti, jis ėmėsi tvarkos karališkame žvėryne, kur buvo laikomi trys katinai, dvi gazelės, hiena ir dvi pilkosios gervės.

Romė autoriteto nepripažino vienintelė būtybė: auksaspalvis faraono šuo Budrius, įgavęs netikusį įprotį kasdien pasigauti po žuvį karališkajame tvenkinyje. Kadangi ši žūklė vykdavo globėjiškai stebint Ramzio liūtui, sutrukdyti ar nutraukti ją nebuvo ko nė galvoti.

Anksti rytą Romė padėjo Ameniui nusinešti pas Ramzį sunkią dėžę su papirusais. Iš kur tas mažutis liguistas raštininkėlis, nevalgus ir miegąs vos po tris keturias valandas, sėmėsi tiek energijos? Niekad nepavargdamas, jis praleisdavo didžiąją dienos dalį dokumentų prigriozdintame kabinete, nė negalvodamas apie poilsį.

Amenis su Ramziu užsidarė darbo kambaryje, o Romė, kaip ir kasdien, leidosi apžiūrinėti ir tikrinti virtuvę: juk Faraono, taigi ir visos šalies, sveikata priklausė nuo maisto kokybės.

Amenis ant žemų staliukų išvyniojo keletą papirusų.

– Štai mano tyrimų rezultatai, – pareiškė jis šiek tiek didžiuodamasis.

– Ar sunku buvo juos gauti?

– Ir taip, ir ne. Karnako šventyklos valdytojams nelabai patiko nei mano apsilankymas, nei klausimai, bet jie nedrįso sukliudyti man patikrinti jų atsakymus.

– Karnakas iš tiesų toks turtingas?

– Tikrai taip: aštuoniasdešimt tūkstančių tarnautojų, keturiasdešimt šešios statybvietės, veikiančios šventyklos įtakoje esančiose provincijose, keturi šimtai penkiasdešimt sodų, daržų ir vynuogynų, keturi šimtai dvidešimt tūkstančių galvų naminių gyvulių, devyniasdešimt laivų ir šešiasdešimt penkios įvairaus dydžio gyvenvietės, kurios tiesiogiai dirba pačiai didžiausiai Egipto šventyklai. Jos didžiajam žyniui lenkiasi visa armija raštininkų ir valstiečių. O jeigu dar surašytume visus dievo Amono, tai yra jo dvasininkijos, turtus, tai gautume šešis milijonus galvijų, šešis milijonus ožkų, dvylika milijonų asilų, aštuonis milijonus mulų ir kelis milijonus naminių paukščių.

– Amonas – pergalių dievas ir imperijos globėjas.

– Niekas to neginčija, bet jo žyniai – tik žmonės. Kai žmogui tenka valdyti tokį turtą, argi jis netampa gėdingų pagundų auka? Tolesniam tyrimui aš nebeturėjau laiko, bet man labai neramu.

– Ar tavo nerimas turi konkrečių priežasčių?

– Tėbuose aukšti pareigūnai nekantriai laukia, kad karališkoji pora išvyktų į šiaurę. Kitaip tariant, Tavo Didenybė drumsčia jų ramybę ir trikdo įprastą žaidimą. Tavęs prašo turtinti Karnaką ir leisti jam augti ir stiprėti kaip valstybei valstybėje

ligi tos dienos, kai didysis Amono žynys pasiskelbs Pietų karaliumi ir atsiskirs nuo Egipto.

– Egiptui tai reikštų pražūtį, Ameni.

– O liaudžiai – skurdą ir nelaimes.

– Man reikėtų apčiuopiamų įkalčių, išeikvojimo įrodymų. Jeigu aš imsiuos veikti prieš didįjį Amono žynį, tai neturėsiu teisės suklysti.

– Aš pasirūpinsiu įkalčiais.

Seramana nerimavo. Nuo Menelajo graikų Memfyje surengto pasikėsinimo jis žinojo, kad Ramzio gyvybei gresia pavojus. Žinoma, barbarai išvyko iš Egipto, bet pavojus dėl to neišnyko.

Tad Seramana be atvangos tikrino Tėbų rūmus, stengdamasis nustatyti menkiau saugomas vietas, taip pat dažnai lankėsi armijos bei tvarkos sergėtojų štabuose ir rinktinių kariuomenės padalinių kareivinėse. Jeigu buvo lemta įvykti sukilimui, tai prasidėti jis galėjo tik ten. Buvęs piratas, sardas pasikliovė tik savo instinktu ir vienodai nepasitikėjo tiek aukštu karininku, tiek eiliniu kareiviu. Daugeliu atvejų jam pavyko išlikti gyvam tik todėl, kad jis spėdavo smogti pirmas, kol priešas apsimetinėjo esąs draugas.

Nors stotu Seramana buvo tikras milžinas, jis judėjo lengvai ir tyliai, kaip katinas. Jis mėgo stebėti kitus ir klausytis pokalbių, pats būdamas nematomas. Kad ir koks būtų šutinęs karštis, sardas dėvėjo metalinius šarvus, o prie jo diržo kabojo durklas ir labai nusmailintas kalavijas. Apaugęs žandenomis ir garbanotais ūsais, jo stambus veidas dar labiau kėlė baimę, ir Seramana mokėjo tuo įspūdžiu naudotis.

Profesionalios armijos karininkai, kurių dauguma buvo kilę iš turtingų šeimų, jo nekentė ir negalėjo suprasti, kodėl Ramzis patikėjo tokiam storžieviui vadovauti jo asmens sargybai. Seramanai tai buvo nė motais; pelnyti meilę, būti pavaldinių mylimam – kokia iš to nauda? Jokia meilė nepadės parengti gero kario, gebančio tarnauti geram vadui.

O Ramzis buvo geras vadas, prilygstąs milžiniško laivo, kurio plaukiojimas žadėjo būti kupinas nuotykių ir pavojų, kapitonui.

Trumpai tariant, kaip tik šito ir troško Sardinijos piratas, netikėtai pakeltas į tokį aukštą rangą ir tvirtai pasiryžęs jį išsaugoti. Prabangi sodyba, žavios egiptietės apvaliomis it meilės obuoliai krūtimis, skanus valgis – viso to jam buvo negana. Niekas negalėjo atstoti kruvino susirėmimo, kurio metu vyras įrodydavo, kas esąs ir ko vertas.

Rūmų sargyba buvo keičiama triskart per mėnesį: 1-ą, 11-ą ir 21-ą dieną. Kareiviai gaudavo vyno, mėsos, pyragų ir atlyginimą grūdais. Seramana apžiūrėdavo kiekvienos pamainos vyrus, įdėmiai žvelgdamas jiems į akis, ir paskirstydavo juos į postus. Už bet kokį nusižengimą, bet kokį aplaidumą prasikaltėlis gaudavo lazdų ir būdavo tuoj pat pašalinamas iš tarnybos.

Sardas lėtai ėjo pro išsirikiavusius viena eile karius. Jis sustojo priešais jauną šviesiaplaukį, kuris atrodė kažko susijaudinęs.

– Iš kur tu?

– Iš vieno kaimo Deltoje, vade.

– Mėgstamiausias ginklas?

– Kalavijas, vade.

– Še, paragauk, tau berods reikia numalšinti troškulį.

Seramana padavė šviesiaplaukiui buteliuką anyžiais paskaninto vyno. Šis nugėrė porą gurkšnių.

– Tu stebėsi koridorių, vedantį į karaliaus darbo kambarį, ir niekam neleisi ten įeiti paskutines tris nakties valandas.

– Klausau, vade.

Seramana patikrino, ar aštrūs sargybinių šaltieji ginklai, liepė jiems pasitempti, pataisė vienam diržą, kitam – šalmą, trečiam – antkrūtinį, persimetė keliais žodžiais su kitais kariais.

Paskui kiekvienas nužygiavo į savo postą.

Rūmų architektas išdėstė aukštus langus taip, kad oro srovės vėdintų koridorius karštomis vasaros naktimis.

Viešpatavo tyla.

Lauke aidėjo kurkimas – rupūžių meilės daina.

Seramana negirdimai žengė plytelėmis grįstomis grindimis koridoriumi, vedančiu į Ramzio kabinetą. Kaip jis ir manė, šviesiaplaukio poste nebuvo.

Užuot stovėjęs sargyboje, jis bandė išlaužti kabineto durų skląstį. Sardas didžiule ranka sugriebė jį už sprando ir kilstelėjo nuo žemės.

– Nagi, graikiūkšti! Juk tik graikas galėjo nesiraukydamas išgerti anyžiais pagardinto vyno. Kokiai gaujai tu priklausai, šaunuoli? Menelajo sąmokslo atmata ar kas nors nauja? Atsakyk!

Šviesiaplaukis suspurdėjo, bet neišleido nė garso.

Pajutęs jį suglebus, Seramana pastatė graiką ant grindų, kur šis ir išsitiesė it skudurinė lėlė. Pats to nenorėdamas, sardas sulaužė jam kaklo slankstelius.

16

Seramana nebuvo rašytinių pranešimų meistras; jis viską papasakojo Ameniui, kuris užrašė jo žodžius papiruso lakšte ir tuoj pat įteikė jį Ramziui. Niekas nepažinojo to graiko, priimto į rūmų sargybinių būrį dėl tinkamų fizinių duomenų. Jam staigiai mirus, karalius taip nieko ir nesužinojo nei apie jį, nei apie tuos, kurie jį atsiuntė į rūmus, bet Ramzis nė karto nepapriekaištavo sardui, kurio budrumas pasirodė besąs būtinas ir vertas pagyrimo.

Šį kartą kėsintasi ne į faraono gyvybę, o į jo darbo kambarį, taigi domėtasi valstybės reikalais. Ką kita norėjo surasti nusikaltėlis, jei ne slaptus dokumentus, kurie leistų suvokti, kokiu būdu Ramzis ketina valdyti šalį?

Menelajo surengtas pasikėsinimas neturėjo jokio kito motyvo, išskyrus kerštą, o šis nepavykęs įsilaužimas buvo kur kas paslaptingesnis. Kas atsiuntė tą graiką, kuris užsiglaudė šešėlyje, kad sukliudytų valdovo veiklą? Žinoma, galima buvo įtarti Šenarą, brolį, netekusį vilčių ir reikšmės, pasyvų, ramų ir tylų nuo pat Ramzio vainikavimo. Bet ar ši kaukė neslėpė slaptos veiklos, vykdomos kur kas mikliau nei praeityje?

Romė nusilenkė Faraonui:

– Jūsų Didenybe, atvyko lankytojas.

– Palydėk jį į altaną sode.

Ramzis ryšėjo paprastą baltą klubjuostę. Ant dešinės rankos riešo spindėjo vienintelis papuošalas – auksinė apyrankė. Keletą akimirkų jis telkė dėmesį ir stengėsi susikaupti, suvokdamas, koks reikšmingas šis susitikimas, nuo kurio didele dalimi priklausys Egipto likimas.

Sode gluosnio šešėlyje karaliaus įsakymu buvo pastatyta elegantiška medinė altana. Ant žemo staliuko – raudonų vynuogių kekės ir šviežios figos, taurėse – lengvas alus, kurį taip malonu gurkšnoti per karščius.

Didysis Amono žynys iš Karnako sėdėjo patogiame krėsle su minkštomis pagalvėlėmis, užkėlęs kojas ant tam skirto suoliuko. Perukas, lino rūbas, platus perlų ir lazurito vėrinys, dengiąs krūtinę, sidabrinės apyrankės teikė jo povyzai išdidumo.

Pastebėjęs valdovą, didysis žynys atsistojo ir nusilenkė.

– Jums patinka ši vieta?

– Dėkoju Jūsų Didenybei, kad parinkote ją mūsų susitikimui; čia ramu ir šilta, o tai – man į gera.

– Kaip jūsų sveikata?

– Aš nebejaunas: kaip tik su tuo sunkiausia susitaikyti.

– Jau nebesitikėjau jūsų išvysti.

– Be reikalo, Didenybe. Viena vertus, kurį laiką man teko niekur neiti dėl sveikatos; antra, aš ketinau atvykti pas jus kartu su Šiaurės bei Pietų Egipto viziriais ir Nubijos vietininku.

– O, visa delegacija! Ką gi, jie atmetė jūsų pasiūlymą?

– Iš pradžių ne, paskui – taip.

– Kodėl jie pakeitė nuomonę?

– Na, juk jie aukšti pareigūnai... Jie nenori sukelti Jūsų Didenybės nepasitenkinimo. Vis dėlto man gaila, kad jie neatvyko, nes vien mano žodžiai gali pasirodyti ne tokie svarūs.

– Jei jūsų žodžiai bus teisingi, jums nėra ko baimintis.

– O jūs palaikysite juos teisingais?

– Aš tai nuspręsiu, atsižvelgdamas į Maat įstatymą.

– Man neramu, Jūsų Didenybe.

– Ar galėčiau išsklaidyti tuos nerimo debesis?

– Jūs pareikalavote Karnako turtų aprašo.

– Ir jį gavau.

– Kokią išvadą jūs iš jo padarėte?

– Kad jūs – puikus valdytojas.

– Tai priekaištas?

– Žinoma, ne. Argi protėviai neišmokė mūsų, kad tikrąsias dvasines vertybes lydi visos liaudies gerovė? Faraonas suteikia Karnakui turtą, o jūs pasirūpinate, kad tas turtas augtų ir klestėtų.

– Jūsų balse skamba priekaištas.

– Nebent nusistebėjimas. Tačiau grįžkime prie jūsų nerimo.

– Šnekama, kad Karnako šlovė ir turtai sukėlė Jūsų Didenybės įtarimą, ir jūs ketinate teikti savo malones kitoms šventykloms.

– Kas tai sako?

– Sklinda gandai...

– Kuriems jūs teikiate reikšmės?

– Kai jie paplinta taip plačiai, argi galima nekreipti į juos dėmesio?

– O jūs pats ką apie visa tai manote?

– Kad Jūsų Didenybė pasielgsite protingai bei įžvalgiai ir niekaip nekeisite dabartinės padėties. Argi nebūtų išmintinga tęsti jūsų tėvo politiką?

– Deja, jis valdė per trumpai ir nespėjo imtis visų būtinų pertvarkų.

– Karnakui nereikia jokių pertvarkų.

– Aš taip nemanau.

– Vadinasi, aš turėjau pagrindą nerimauti.

– Atrodo, kad aš – taip pat?

– Aš... aš ne visai suprantu, ką jūs norite pasakyti.

– Ar didysis Amono žynys tebėra ištikimas Faraono tarnas?

Vengdamas pažvelgti į Ramzį, žynys nusuko akis į šalį. Kad išsaugotų nors šiek tiek orumo, jis suvalgė figą ir nugėrė gurkšnį alaus. Valdovo aprangos paprastumas sudarė akį rėžiantį kontrastą rafinuotai elegantiškam jo pašnekovo apdarui. Be abejo, šis buvo nepratęs girdėti tokį tiesų žodį, o juo labiau – į jį atsakyti. Ramzis nenorėjo visai sugluminti savo pašnekovo, todėl leido jam atgauti kvapą ir susikaupti.

– Kaip jūs galite tuo abejoti, Jūsų Didenybe?

– Nes žinau Amenio tyrimo rezultatus.

Didysis žynys paraudo iš pykčio:

– Tas šlykštus raštininkiūkštis, tas landūnas, ta žiurkė, tas...

– Amenis – mano draugas. Vienintelis jo tikslas ir siekis – tarnauti Egiptui. Aš nepakęsiu, kad kas nors jį įžeidinėtų.

Žynys suvebleno:

– Atleiskite man, Jūsų Didenybe, bet jo metodai...

– Gal jis griebėsi smurto?

– Ne, bet jis aršesnis už šakalą, ryjantį grobį!

– Jis tik sąžiningai dirba ir nepamiršta nė vienos smulkmenos.

– Ką jūs galite man prikišti?

Ramzis įsmeigė žvilgsnį į didįjį žynį:

– O jūs nežinote?

Antrą kartą žynys nedrįso pažvelgti Ramziui į akis ir nusigręžė.

– Argi ne Faraonui priklauso visa Egipto žemė? – paklausė Ramzis.

– Tokį priesaką paliko mums dievai.

– Bet Faraonas įgaliotas duoti žemės teisingiems, išmintingiems ir drąsiems žmonėms, kurie nusipelnė jos turėti.

– Taip reikalauja mūsų papročiai.

– Ar didysis Amono žynys įgaliotas veikti kaip Faraonas?

– Jis – Faraono atstovas ir įgaliotinis Karnake.

– Ar jūs neviršijote savo įgaliojimų?

– Nesuprantu...

– Jūs perleidote žemes privatiems asmenims, kurie jaučiasi jums už tai dėkingi ir skolingi. Tiksliau kalbant, jūs perleidote jas kariškiams, kurių ištikimybė man rytoj gali susvyruoti. Ar tik jums neprireikė visos armijos savo privačioms valdoms ginti?

– Jūsų Didenybe, tai tik paprasčiausias aplinkybių sutapimas! Nejaugi jūs įsivaizdavote, kad...

– Trys miestai suteikė prieglobstį trims pagrindinėms šventykloms: Heliopolis yra šventas šviesos kūrėjo Ra miestas; Memfis – dievo Ptaho, kuris sukūrė Žodį ir įkvepia amatininko ranką, o Tėbai – Amono, tos paslaptingosios dievybės, kurios tikrojo pavidalo niekas nepažįsta. Mano tėvas siekė palaikyti pusiausvyrą tarp šių trijų galybių, savaip išreiškiančių dieviškąją esmę, bet papildančių viena kitą. Savo politika jūs pažeidėte tą pusiausvyrą. Tėbų miestas tapo pasipūtęs ir tuščiagarbis.

– Jūsų Didenybe! Juk jūs įžeidžiate Amoną!

– Aš kalbuosi su jo didžiuoju žyniu, kuriam įsakau nutraukti bet kokią pasaulietinę veiklą ir atsiduoti meditavimui bei apeigoms.

Didysis žynys sunkiai pakilo iš krėslo:

– Jūs gerai žinote, kad tai neįmanoma.

– Kodėl gi?

– Mano pareigos kartu yra ir dvasinės, ir administracinės – kaip ir jūsiškės.

– Karnakas priklauso Faraonui.

– Niekas to neneigia, bet kas gi tvarkys jo valdas?

– Žmogus, kurį aš paskirsiu.

– Šitaip jūs sugriausite mūsų hierarchiją! Nedarykite tokios klaidos, Jūsų Didenybe. Jūs nuteiksite prieš save Amono dvasininkiją ir tuo sau nepataisomai pakenksite.

– Tai grasinimas?

– Tai – tik prityrusio žmogaus patarimas jaunam valdovui.

– Manote, kad aš jo paklausysiu?

– Valdyti karalystę – didelis menas ir sunkus amatas, reikalaująs turėti nemažai sąjungininkų, tarp jų ir Amono dvasininkiją. Žinoma, aš paklusiu jūsų nurodymams, kad ir kokie jie būtų, nes lieku jūsų ištikimas tarnas.

Nors aiškiai pavargęs, didysis žynys atrodė vėl atgavęs pasitikėjimą savimi.

– Nepradėkite bereikalingo karo, Jūsų Didenybe, kuriame jūs daug ko netektumėte. Apsvaigimas valdžia išsisklaidys; gerai pagalvokite ir nieko negriaukite. Dievai nepakenčia kraštutinumų. Prisiminkite apgailėtiną Echnatono elgesį Tėbų atžvilgiu.

– Jūsų tinklo akys atrodo tankios ir tvirtos, bet sakalo snapas galėtų jas perplėšti.

– Kiek tuščiai iššvaistytos energijos! Jūsų vieta ne čia, o Memfyje; Egiptui reikalinga jūsų jėga, kuri apsaugos mus nuo barbarų, tik ir svajojančių užkariauti mūsų kraštą. Leiskite man valdyti šį regioną, ir aš paremsiu jūsų pastangas.

– Aš apie tai pagalvosiu.

Didysis žynys nusišypsojo:

– Polėkis ir protas... Ramzi, jūs būsite didis Faraonas.

17

Kiekvienas žymus Tėbų gyventojas turėjo vienintelę svajonę: pamatyti faraoną ir apginti jo akyse savo jau turimus, išprašytus ar iškovotus pranašumus. Susidūrę su neprognozuojamu valdovu, nepalaikančiu jokios partijos nei grupuotės, net įtakingiausi dvariškiai galėjo tikėtis nemalonių staigmenų. Bet pirmiausia reikėjo įveikti nemenką kliūtį: valdovo asmens sekretorių Amenį, kuris šykščiai skyrė audiencijas pas karalių ir negailestingai varė šalin įkyruolius. O ką besakyti apie milžino sardo Seramanos rengiamas kratas! Juk jis nieko neįleisdavo pas faraoną, prieš tai pats asmeniškai nepatikrinęs, ar lankytojas neturi ginklo ar kokio nors įtartino daikto.

Tą rytą Ramzis išprašė visus lankytojus, įskaitant Amenio rekomenduotą pareigūną, atsakingą už užtvankas: Amenis ir pats puikiai galės išspręsti visas jo problemas, o faraonui reikėjo pasitarti su didžiąja valdovo sutuoktine.

Ką tik išsimaudę, jie sėdėjo ant baseino krašto, šildydamiesi saulėje, kurios spinduliai skverbėsi pro figmedžių lapus, ir gėrėdamiesi rūmų sodo grožiu. Nedžemas, paskirtas žemdirbystės ministru, ir toliau uoliai ir pavydžiai juo rūpinosi.

– Aš ką tik kalbėjausi su didžiuoju Amono žyniu, – prisipažino Ramzis.

– Jo priešiškumas neįveikiamas, tiesa?

– Be abejo. Tėra dvi galimybės: arba aš priimu jo pasiūlymą, arba priverčiu jį paklusti mano valiai.

– Ką jis siūlo?

– Kad Karnakas išsaugotų savo pranašumą prieš kitas Egipto šventyklas, kad jis viešpatautų Pietuose, o aš – Šiaurėje.

– Tai nepriimtina.

Ramzis nustebęs pažvelgė į Nefertarę:

– O aš maniau, kad tu raginsi mane elgtis atsargiai ir nuosaikiai!

– Jei nuosaikumas gresia sužlugdyti šalį, jis tampa yda. Tas žynys bando primesti faraonui savus įstatymus ir iškelti nuosavus interesus aukščiau už bendrą gerovę. Jei tu jam nusileisi, sostas susvyruos, ir tai, ką sukūrė Setis, bus sunaikinta.

Nefertarė kalbėjo tyliai, ramiai ir švelniai, bet jos žodžiai skambėjo stebėtinai tvirtai.

– Ar tu įsivaizduoji atviro konflikto tarp karaliaus ir didžiojo Amono žynio padarinius?

– Jeigu tu pačioje savo valdymo pradžioje pasirodysi esąs silpnas, įsisiautės garbėtroškos ir nemokšos. O didysis Amono žynys atsistos atskalūnų priekyje ir įtvirtins savo valdžią Faraono nenaudai.

– Aš nebijau stoti su juo į kovą, bet...

– Tu bijai veikti tik savo naudai?

Ramzis pažvelgė į jos atspindį mėlyname baseino vandenyje.

– Tu skaitai mano mintis.

– Argi aš nesu tavo žmona?

– Kaip tu pati atsakytum į aną klausimą, Nefertare?

– Faraono priedermės ir interesai nesutelpa paprasto žmogaus apvalkale. Tu įkūniji dosnumą, dvasios pakilimą, galybę ir naudojiesi tais ginklais, kad pakiltum į tavo gyvenimo užduoties aukštumas.

– O gal aš einu ne tuo keliu?

– Visa tai, kas skaldo, yra kenksminga, o didysis žynys pasirinko skaldymą, nes turi iš jo naudos. Kaip Faraonas, tu privalai nenusileisti jam nė per plauką.

Ramzis padėjo galvą Nefertarei ant krūtinės, o didžioji valdovo sutuoktinė švelniai paglostė jam plaukus. Virš karališkosios poros sukinėjosi kregždutės, lengvame skrydyje šnarėdamos šilko sparneliais.

Ramzio ir Nefertarės ramybę sudrumstė prie įėjimo į sodą kilęs barnis. Kažkokia moteris kivirčijosi su sargybiniais, ir kuo toliau, tuo garsiau.

Ramzis užsirišo klubjuostę ir nuėjo triukšmaujančios grupelės link.

– Kas čia dedasi?

Sargybiniai prasiskyrė, ir valdovas išvydo gražiąją Izetę, kaip visuomet žavią ir grakščią.

– Valdove! – sušuko ji. – Maldauju, leisk man su tavim pasikalbėti!

– Kas tau to neleidžia?

– Tavo tvarkos sergėtojai, tavo kariai, tavo sekretorius, tavo...

– Eime.

Pasislėpęs už motinos nugaros, mažas berniukas per žingsniuką pasitraukė šonan.

– Štai tavo sūnus, Ramzi.

– Kha!

Ramzis stvėrė vaiką į glėbį ir iškėlė jį aukštai virš galvos. Išsigandęs mažylis pravirko.

– Jis labai nedrąsus, – tarė Izetė.

Faraonas užsisodino sūnų apžargomis ant pečių. Berniūkščio baimė kaipmat išsisklaidė, ir jis ėmė juoktis.

– Ketveri metai... Mano sūnui jau ketveri! Ar auklėtojas juo patenkintas?

– Jam atrodo, kad Kha per daug rimtas. Jis labai mažai žaidžia. Jam galvoj tik hieroglifai. Jis vis stengiasi juos suprasti ir jau moka daug žodžių, o kai kuriuos net sugeba parašyti.

– Jis taps raštininku anksčiau nei aš kitados! Eikš, atsigaivink, o aš tuoj išmokysiu jį plaukti.

– Ar ji... ar Nefertarė čia?

– Žinoma.

– Kodėl man prireikė dešimt kartų šturmuoti rūmus, kodėl tu laikai mane nuošaly kaip svetimą? Jei ne aš, tu būtum miręs!

– Ką tu nori tuo pasakyti?

– Argi ne mano laiškas perspėjo tave apie rengiamą prieš valdovą sąmokslą?

– Apie ką tu kalbi?

Gražioji Izetė nuleido galvą.

– Tiesa, man teko išgyventi keletą labai skaudžių naktų, kai aš kankinausi dėl savo vienatvės ir dėl to, kad tu mane pamiršai. Bet aš niekad nesilioviau tavęs mylėjusi ir atsisakiau prisidėti prie tavo šeimos narių, kurie buvo nutarę tau pakenkti.

– Tavo laiškas manęs nepasiekė.

Izetė išblyško.

– Vadinasi, tu patikėjai, kad aš galiu eiti išvien su tavo priešais?

– O ką, ar aš suklydau?

– Taip, tu suklydai! Faraono vardu prisiekiu, kad aš tavęs neišdaviau!

– Kodėl turėčiau tavim tikėti?

Izetė stvėrė Ramzį už rankos:

– Kaip galėčiau tau meluoti?

Staiga Izetė pamatė Nefertarę, kurios grožis vėl apstulbino ją taip, kad jai net kvapą užgniaužė. Kerintis atrodė ne tik tobulas Nefertarės kūnas: kiekvieną, žiūrintį į karalienę, užburdavo nuo jos sklindanti šviesa, glostanti akį ir nuginkluojanti bet kokią kritiką. Nefertarė iš tiesų buvo didžioji valdovo sutuoktinė, su ja negalėjo varžytis nė viena moteris.

Ir gražiosios Izetės širdies nesuvirpino nei pavydas, nei pagieža. Nefertarė švytėjo kaip giedras dangus, ir jos kilnumas įkvėpė pagarbą.

– Izete! Džiaugiuosi jus matydama.

Antroji žmona nusilenkė.

– Ne, ne, prašau jūsų... Eikšekite maudytis, juk taip karšta!

Tokio priėmimo Izetė nesitikėjo. Suglumusi ir nesipriešindama, ji nusirengė ir nuoga šoko į melsvą baseino vandenį.

Ramzis žiūrėjo, kaip lengvai ir grakščiai plaukia abi jo mylimos moterys. Kaip jo širdyje galėjo tilpti tokie skirtingi, bet tokie stiprūs ir nuoširdūs jausmai? Nefertarė buvo didžioji jo gyvenimo meilė, ypatinga būtybė, karalienė. Nei išbandymai, nei skriejantis laikas neįstengs aptemdyti spindulingos aistros, kurią jiedu išgyvena. O gražioji Izetė buvo geismas, nerūpestingumas, pašėlęs malonumas, grakštumas ir žavesys. Tačiau ji melavo ir dalyvavo sąmoksle prieš jį, tad Ramziui neliko nieko kita, tik ją nubausti.

– Ar tiesa, kad aš – tavo sūnus? – nutraukė jo mintis Kha balselis.

– Tiesa.

– Jeigu nori parašyti hieroglifą „sūnus“, reikia nupiešti antį.

– O tu moki ją nupiešti?

Smiliaus galiuku alėjos smėlyje mažylis baisiai rimtai nupiešė visai vykusią antį.

– Ar tu žinai, kaip rašomas žodis „Faraonas“?

Kha nubraižė namą, o paskui – koloną.

– Teisingai! Namas simbolizuoja aplinką ar buveinę, kur mes jaučiamės saugūs, o kolona – didybę. Žodis „faraonas“ kaip tik ir reiškia „didelis namas“, „didis namas“*. Ar žinai, kodėl mane taip vadina?

– Todėl, kad tu – už visus didesnis ir gyveni labai dideliame name.

– Tu teisus, sūnau, bet tas namas – tai visas Egiptas, ir kiekvienas jo gyventojas turi čia rasti savuosius namus.

– Tu mane išmokysi kitų hieroglifų?

– O kiti žaidimai tau nepatinka?

* Rašant hieroglifais, PER („buveinė, namas, šventykla“) + ĀA („didelis, didis“) = PER ĀA, dėl fonetinės raidos – faraon.

Mažylis papūtė lūpas, aiškiai rodydamas nepasitenkinimą.

– Sutarta, išmokysiu.

Kha nušvito.

Karalius smiliumi nubrėžė apskritimą ir jo centre pažymėjo tašką.

– Tai saulė, – paaiškino jis. – Ją vadina Ra. Norint užrašyti šį pavadinimą, reikia pavaizduoti burną ir ranką, nes ji simbolizuoja žodį ir veiksmą. Na, pabandyk dabar pats.

Vaikas ėmė mielai vedžioti smėlyje saulutes, kurios pamažu įgavo beveik tobulo apskritimo formą. Išlipusios iš vandens Izetė su Nefertare nustebo tai išvydusios.

– Jis nepaprastai gabus! – pasakė karalienė.

– Jo gabumai mane beveik gąsdina, – prisipažino Izetė, – ir auklėtojas sako tą patį.

– Be reikalo, – tarė Ramzis. – Tegu mano sūnus žengia savu keliu, kad ir kiek metų jam būtų. Galbūt likimas jį jau ruošia tapti mano įpėdiniu. Taip anksti pasireiškę gabumai yra dievų dovana, gerbkime juos ir nevaržykime. Palaukite manęs čia.

Ramzis išėjo iš sodo ir pasuko į rūmus.

Mažasis Kha pravirko: berašant smėlis nutrynė jam pirštuką.

– Ar galiu paimti jį ant rankų? – paklausė Nefertatė Izetės.

– Taip... taip, žinoma.

Vaikas beveik tuoj pat nurimo. Nefertarės akys švytėjo begaliniu švelnumu. Izetė išdrįso užduoti klausimą, jau seniai gildžiusį jai širdį:

– Nors jus ištiko tokia skaudi nelaimė, ar galvojate turėti kitą vaikutį?

– Man atrodo, kad esu nėščia.

– Šit kaip... Linkiu, kad gimimo dievybės šį kartą būtų jums palankios!

– Ačiū jums už tuos žodžius, jie padės man gimdant.

Izetė sumišo, bet sugebėjo tai nuslėpti. Nefertarė buvo karalienė, Izetė to neginčijo ir net jai nepavydėjo, nes žinojo,

kad didžiąją valdovo sutuoktinę slegia begalė pareigų ir rūpesčių. Tačiau gražioji Izetė troško tapti daugybės Ramzio vaikų motina, gimdytoja, kurią valdovas gerbtų visą gyvenimą. Tiesa, ji pagimdė jam pirmąjį sūnų; bet jei Nefertarė netrukus pagimdys berniuką, Kha greičiausiai bus nustumtas į antrą vietą.

Ramzis grįžo nešdamasis rankose mažą raštininko lentelę su dviem mažučiais raudono ir juodo rašalo luiteliais ir trimis mažulyčiais teptukais. Kai jis padavė visa tai sūnui, Kha veidelis nušvito, ir vaikas tvirtai prispaudė tas brangenybes prie krūtinės:

– Aš tave myliu, tėti!

Izetei su Kha išėjus, Ramzis pasidalijo savo mintimis su Nefertare, nieko nuo jos neslėpdamas:

– Esu tikras, kad Izetė įsivėlė į sąmokslą prieš mane.

– Ar tu ją išklausinėjai?

– Ji prisipažino blogai apie mane galvojusi, bet teigia mėginusi įspėti apie rengiamą sąmokslą. Jos laiško aš negavau.

– Kodėl tu ja netiki?

– Man susidarė įspūdis, kad ji meluoja ir neatleidžia man, kad didžiąja valdovo sutuoktine aš pasirinkau tave, o ne ją.

– Tu klysti.

– Ji turi būti nubausta už savo kaltę.

– Už kokią kaltę? Faraonas negali bausti, remdamasis trumpalaikiu įspūdžiu. Izetė padovanojo tau sūnų ir tikrai nelinki nieko pikta. Pamiršk jos kaltę, jeigu ji iš tiesų prasikalto, o juo labiau – bausmę.

18

Setau apranga ryškiai skyrėsi nuo dvariškių ir rūmuose besilankančių raštininkų apdarų; storas jo drabužis iš antilopės kailio, primenąs žieminę palaidinę, buvo prisigėręs gydomųjų tirpalų, galinčių sustabdyti gyvačių nuodų veikimą. Gyvatei įgėlus, Setau nusirengdavo ir pamirkydavo kailį vandenyje, tokiu būdu apsirūpindamas vaistu.

– Mes juk ne dykumoje, – tarė Ramzis, – čia tau šita kelioninė vaistinėlė nebus reikalinga.

– Ši vieta pavojingesnė už Nubijos tyrus. Tiesa, čionykštės gyvatės ir skorpionai atrodo ne taip, bet jų knibždėte knibžda. Ar tu pasiruošęs?

– Aš nieko nevalgiau, kaip tu man sakei.

– Mano gydymas padarė tave beveik atsparų gyvačių nuodams – net kai kurių kobrų. Ar tu tikrai pageidauji tos papildomos apsaugos?

– Aš gi tau sakiau, kad sutinku.

– Tai vis dėlto rizikinga.

– Nebegaiškime laiko.

– Ar tu atsiklausei Nefertarės?

– O tu – Vandens Lelijos?

– Ji mėno, kad aš šiek tiek kuoktelėjęs, bet šiaip mudu sutariam kuo puikiausiai.

Prastai nusiskutęs, nepripažįstąs peruko, keturkampe galva, Setau galėjo išgąsdinti didesniąją dalį ligonių.

– Jei aš neteisingai apskaičiavau šitos mikstūros ingredientų dozes, – prisipažino jis, – yra rizika, kad ją išgėręs tu tapsi silpnaprotis.

– Negąsdink, vis tiek neatsisakysiu.

– Tuomet še, gerk.

Ramzis pakluso.

– Na kaip?

– Labai skanu.

– Tai dėl to, kad į mikstūros sudėtį įeina ceratonijos sultys. Visa kita ne taip malonu: kelių dilgėlinių augalų nuovirai ir skiestas kobros kraujas. Dabar tu tapai atsparus bet kokios rūšies gyvatės nuodams. Kad išsaugotum šią galimybę, tau pakaks kas pusmetį išgerti šios mikstūros.

– Kada tu sutiksi tapti mano vyriausybės nariu?

– Niekada. O kada tu liausies buvęs naivuoliu? Juk aš galėjau tave nunuodyti!

– Tavo mąstysena – ne žudiko.

– Lyg tu žinotum, kaip mąsto žudikai!

– Menelajas daug ko mane išmokė. Be to, tu pamiršti Seramanos, mano liūto ir šuns instinktą.

– Puiki trijulė, iš tiesų! O štai tu turbūt pamiršti, kad Tėbai tik ir svajoja, kad tu kuo greičiau išvyktum, o dauguma didikų linki tau nesėkmių.

– Aš iš prigimties turiu gerą atmintį.

– Žmogus pavojingesnis už roplius, Ramzi.

– Žinoma. Bet žmogus taip pat yra toji medžiaga, iš kurios Faraonas bando sukurti teisingą ir darnų pasaulį.

– Et! Dar viena svajonė, kuri laikui bėgant pasirodys besanti tuščia. Saugokis, mano drauge: tave supa klastingi ir piktavaliai žmonės. Tačiau tau sekasi: lemtis apdovanojo tave ta paslaptinga jėga, kuri atgyja ir manyje, kai tenka susidurti su kobromis. Be to, ji padovanojo tau neprilygstamą sąjungininkę – Nefertarę, svajonę, tapusią tikrove. Tad, ko gero, tau gali pavykti.

– Be tavęs bus sunku.

– Kitados tu nebuvai linkęs pataikauti. Aš išvykstu į Memfį su puikiu nuodų rinkiniu. Žiūrėk savęs, Ramzi.

Nors Ramzio galybė buvo akivaizdi, Šenaras neprarado vilties. Jėgos išbandymo, kuriame jaunasis valdovas susidūrė su didžiuoju Amono žyniu, pabaiga tebebuvo neaiški. Be abejo, kiekvienas jų ir toliau laikysis savos pozicijos, o tai menkins Ramzio autoritetą, nes jo žodis toli gražu nebuvo toks svarus kaip Sečio.

Pamažu Šenaras ėmė geriau suprasti savo brolį.

Pulti jį atvirai? Tai reikštų garantuotą pralaimėjimą, nes Ramzis ginsis taip energingai, kad sugebės pakreipti padėtį savo naudai. Verčiau parengti daugybę spąstų, naudotis klasta, melu ir apgavyste. Jei Ramziui nepavyks nustatyti priešų, jis smogs tuštumon ir beprasmiškai eikvos jėgas, o kai jos išseks, bus nesunku jį pribaigti.

Tuo metu, kai valdovas skirstė pareigas ir vertė Tėbus paklusti jo valiai, Šenaras glūdėjo tylus ir santūrus, tarsi tie įvykiai neturėtų su juo nieko bendra. Dabar jam reikėjo nutraukti tylą, kad jo neįtartų rezgant kokį nors sąmokslą.

Ilgokai ir rimtai pasvarstęs, Šenaras nutarė leistis į iš pažiūros primityvų žaidimą, tokį primityvų, kad jis suklaidins Ramzį, ir šis, kaip paprastai karščiuodamasis, puls veikti nė neįtardamas, kad tai visiškai atitinka Šenaro lūkesčius. Šis bandymas sykiu bus ir patikrinimas. Jeigu Šenarui pavyks, o brolis to nesuvoks ir nežinos, tai jis galės manipuliuoti Ramziu kaip tinkamas.

Tokiu atveju ateitis nušvis rožinėmis spalvomis.

Gal dešimtą kartą Ramzis bandė išaiškinti Budriui, kad nedera gaudyti žuvų rūmų sodo tvenkinyje ir dalytis laimikiu su liūtu. Negi jiems neužteko maisto davinio? Iš guvių auksaspalvio šuns akių valdovas suprato, kad šis puikiai suvokia esąs baramas, bet nė neketina į tai atsižvelgti. Žinodamas, kad liūtas bet kokiu atveju jį apgins, Budrius jautėsi visiškai saugus ir galįs nepaisyti nei graudenimų, nei grasinimų.

Ant Ramzio darbo kambario slenksčio išdygo aukštas Seramanos siluetas.

– Jus nori matyti jūsų brolis, bet jis nesileidžia iškratomas.

– Įleisk jį.

Sardas pasitraukė į šoną. Praeidamas pro šalį, Šenaras nužvelgė jį lediniu žvilgsniu.

– Ar galiu pasikalbėti su Jo Didenybe akis į akį?

Auksaspalvis šuo išsekė paskui Seramaną, kuris niekada nepraleisdavo progos palepinti jį gabaliuku medaus pyrago.

– Seniai mudu nesišnekučiavome, Šenarai.

– Tu juk labai užsiėmęs, o aš neketinu tau trukdyti.

Ramzis apėjo aplink Šenarą.

– Kodėl tu mane taip apžiūrinėji? – nustebo šis.

– Tu sublogai, mielas brolau…

– Štai jau kelios savaitės kaip laikausi dietos.

Nors ir stengėsi suliesėti, Šenaras vis tiek liko apkūnus. Rudos akutės spindėjo apvaliame kaip mėnuliukas, putliaskruosčiame veide, o storos lūpos dar labiau pabrėžė polinkį smaguriauti.

– Kodėl nenusiskuti tos trumpos barzdikės?

– Aš visada ją auginsiu. Tai ženklas, kad aš gedžiu Sečio, – atsakė Šenaras. – Kaip galima pamiršti mūsų tėvą?

– Atjaučiu tavo skausmą ir liūdžiu kartu su tavimi.

– Esu tuo tikras, bet pareigos neleidžia tau atvirai reikšti savo skausmo, o manęs niekas nevaržo.

– Dėl ko apsilankei?

– Tu manęs laukei, tiesa?

Valdovas tylėjo.

– Aš – vyresnysis tavo brolis, o mano reputacija kuo puikiausia. Nusivylimas negavus sosto jau praėjo, bet aš negaliu susitaikyti su turtingo dykinėjančio didžiūno gyvenimu, iš kurio mano kraštui jokios naudos.

– Aš tave suprantu.

– Protokolo skyriaus viršininko darbas, kurį tu man patikė-

jai, pernelyg ribotas, juoba kad naujasis rūmų valdytojas Romė jį mielai atlieka.

– Ko tu pageidauji, Šenarai?

– Prieš ryždamasis šiam žingsniui, aš daug mąsčiau. Juk man tenka lyg ir žemintis.

– Kai kalbasi du broliai, toks žodis visiškai netinka.

– Tu linkęs užginčyti mano reikalavimus?

– Ne, Šenarai, nes aš jų dar nežinau.

– Ar išklausysi manęs?

– Žinoma. Kalbėk.

Jaudindamasis Šenaras ėmė vaikštinėti ten ir atgal.

– Tapti viziriu? Neįmanoma. Tave apkaltins teikiant man milžiniškas privilegijas. Vadovauti tvarkos sergėtojams? Aš apie tai galvojau, bet ši užduotis man per sudėtinga. Būti raštininkų viršininku? Per sunku: per maža poilsio ir laisvalaikio. Rūpintis didžiosiomis statybomis? Neturiu tam būtinų žinių nei patirties. Imtis žemdirbystės ministro pareigų? Šis postas jau užimtas, kaip, beje, ir vyriausiojo iždininko – tu palikai tą patį pareigūną, kuris tarnavo Sečiui. Be to, aš visai nelinkęs domėtis šventyklų gyvenimu ir didžiųjų žynių reikalais.

– Tad kas gi tau belieka?

– Tai, kas atitinka mano pomėgius ir sugebėjimus: užsienio reikalų ministro pareigos. Tu žinai, kaip aš domiuosi prekyba su mūsų vasalais ir kaimynais; užuot apsiribojęs derybomis, kurios tik padidintų mano asmeninį turtą, aš noriu dirbti, kad sustiprinčiau taiką, gerindamas mūsų diplomatiją.

Pagaliau Šenaras liovėsi vaikštinėjęs po kambarį.

– Ar mano pasiūlymas tave stebina?

– Tai didelė atsakomybė.

– Ar įgaliosi mane padaryti viską, kad išvengtume karo su hetitais? Niekas nenori kruvino susidūrimo. Paskyręs užsienio reikalų ministru savo vyresnįjį brolį, faraonas įrodys, kokia svarbia jis laiko taiką.

Ramzis ilgai mąstė.

– Aš sutinku suteikti tau tai, ko tu nori, Šenarai. Bet tau prireiks pagalbos.

– Žinoma. Kieno? Apie ką tu konkrečiai galvoji?

– Apie savo draugą Ašą. Diplomatija – jo amatas.

– Hm... Tam tikra prasme tu atiduodi mane jo priežiūron.

– Aš tikiuosi, kad judu sėkmingai bendradarbiausite.

– Ką gi, tavo valia.

– Manau, kad jūs susitiksite kaip galima greičiau, aptarsite savo sumanymus, parengsite tikslius planus ir pateiksite juos man.

Išeidamas iš rūmų, Šenaras vos sulaikė džiaugsmo protrūkį. Ramzis pasielgė taip, kaip jis ir tikėjosi.

19

Ramzio sesuo Dolantė puolė kniūbsčia ir pabučiavo faraono kojas:

– Atleisk man, maldauju, ir atleisk mano vyrui!

– Atsistok. Tu elgiesi juokingai.

Dolantė pakilo, nusitvėrusi ištiestos Ramzio rankos, bet nedrįso į jį pažvelgti. Aukšta, amžinai pailsusi, Dolantė dabar atrodė sutrikusi, neišmananti, nė ką daryti, nė kaip elgtis su broliu.

– Atleisk mums, Ramzi, mes padarėme tokią kvailystę!

– Jūs troškote mano mirties. Tavo vyras jau du kartus rengė prieš mane sąmokslą, o juk jis buvo mano auklėtojas!

– Jis sunkiai prasikalto, kaip ir aš, bet mes veikėme įkalbėti.

– Kas gi jus įkalbėjo, miela sese?

– Didysis Karnako žynys. Jis mus įtikino, kad tu būsi prastas valdovas ir privesi šalį prie pilietinio karo.

– Taigi jūs nė kiek manimi nepasitikėjot.

– Mano vyras Saris laikė tave karštagalviu, nesugebančiu sutramdyti savo karingų polėkių. Jis apgailestauja klydęs... Ak, kaip jis apgailestauja!

– O mano brolis Šenaras? Ar jis nebandė jūsų įtikinti tuo pačiu kaip Karnako žynys?

– Ne, – sumelavo Dolantė. – Mums reikėjo klausyti jo, o ne ko nors kito. Visiškai susitaikęs su mūsų tėvo nutarimu skirti tave sosto įpėdiniu, jis laiko save vienu iš tavo pavaldinių, svajoja tik rasti vietą, kuri atitiktų jo gabumus, ir tarnauti Egiptui.

– Kodėl tavo vyras neatėjo kartu?

Dolantė nulenkė galvą.

– Jis per daug bijo Faraono pykčio.

– Tau labai pasisekė, brangi sese; mūsų motina ir Nefertarė labai stengėsi įkalbėti mane griežtai tavęs nebausti. Atmindamos Setį, jos abi nori išsaugoti mūsų šeimos vienybę.

– Tu... tu man atleidi?

– Aš tave skiriu Tėbų haremo garbės viršininke. Tai puikus postas, ir jis nepareikalaus iš tavęs daug jėgų. Būk kukli ir santūri, sesute.

– O... mano vyras?

– Jį aš skiriu plytų dirbėjų viršininku Karnako statybose. Ten jis bus naudingas ir išmoks statyti, o ne griauti.

– Bet... juk Saris – mokytojas, raštininkas, jis nemoka rankų darbo!

– Tai prieštarauja mūsų protėvių mokymams. Prisimink, jie sakė: jeigu ranka ir protas nesidarbuoja išvien, žmogus tampa negeras. Paskubėkite abu ir imkitės savo naujųjų pareigų: darbas nelaukia.

Išeidama Dolantė atsiduso. Kaip Šenaras ir buvo išpranašavęs, juodu su Sariu išvengė blogiausio. Tik pradėjęs valdyti, be to, veikiamas motinos ir žmonos, Ramzis mieliau linko būti gailestingas nei nesukalbamas.

Pareiga dirbti buvo tikrų tikriausia bausmė, bet švelnesnė už katorgą oazėse ar tremtį į Nubijos gilumą. Saris, kuriam grėsė mirties bausmė, galėjo džiaugtis tokia pabaiga, nors jam skirtas darbas buvo nelabai garbingas.

Tas pažeminimas ilgai netruks. Savo melu Dolantė ką tik apgynė ir įtvirtino Šenaro – pasitikėjimo verto klusnaus ir pagarbaus brolio – įvaizdį. Paskendęs tūkstančiuose rūpesčių, Ramzis galų gale patikės, kad jo vakarykščiai priešai, tarp kurių buvo ir jo brolis bei sesuo, atėjo į protą, užėmė jiems deramą padėtį ir nebegalvoja apie nieką kita, išskyrus ramų gyvenimą.

Mozė džiūgavo grįžęs į Karnako kolonų salės statybvietę. Pasibaigus gedului, Ramzis nutarė atnaujinti darbus, norėdamas užbaigti didžiulę šventyklą, kurią buvo pradėjęs statyti jo tėvas. Vešlių plaukų, energingo, apaugusio tankia juoda barzda veido, plačiapetis Mozė buvo vyras iš stuomens ir iš liemens. Jauną hebrają gerbė ir mylėjo visa jo vadovaujama akmenskaldžių ir hieroglifų raižytojų brigada.

Mozė atsisakė statybų viršininko pareigų, kurias jam siūlė Ramzis, nes nesijautė pajėgsiąs susidoroti su tokia atsakomybe. Skatinti bei derinti meistrų darbą – taip; sudaryti pastato planą, kaip tai daro architektas iš Deir-el-Medinos brolijos – ne. Mokydamasis amato statybų aikštelėje, klausydamasis tų, kurie buvo labiau prityrę, perprasdamas statybines medžiagas ir jų savybes, hebrajas tikėjosi, kad ateityje taip pat sugebės statyti patvarius ir didingus pastatus.

Sunkus darbas statybose leido jam išnaudoti savo jėgą ir pamiršti sielą deginančią ugnį. Kiekvieną vakarą, išsitiesęs lovoje ir veltui šaukdamasis miego, Mozė stengėsi suprasti, kodėl paprasta gyvenimo laimė jį aplenkia. Jis buvo gimęs turtingoje šalyje, turėjo pavydėtiną tarnybą ir padėtį, pelnė faraono draugystę, traukė į save gražių moterų žvilgsnius, gyveno ramiai ir pasiturimai... Bet nė vienas iš tų argumentų jo nedžiugino ir neteikė sielai ramybės. Iš kur tas amžinas nepasitenkinimas, tos niekuo nepateisinamos vidinės kančios?

Vėl pasinerti į įtemptą darbą, vėl išgirsti smagų kaltų ir plaktukų kaukšėjimą, matyti šlapiu dumblu slystančias medines roges, prikrautas didžiulių akmens luitų, rūpintis kiekvieno darbininko saugumu, žiūrėti, kaip stiebiasi aukštyn kolona, – štai kas nustelbs jo nerimą.

Vasarą visi ilsėdavosi, bet Sečio mirtis ir Ramzio karūnavimas suardė įprastą tvarką. Sutikus Deir-el-Medinos brolijos vadovams ir Karnako statybų viršininkui, papunkčiui paaiškinusiam jam savo darbų planą, Mozė organizavo kasdien dir-

bančias dvi pamainas: pirmąją – nuo aušros ligi vidurdienio, antrąją – nuo popietės ligi sutemų. Šitaip kiekvienam turėjo užtekti laiko atgauti jėgas, juoba kad tarp aukštų kuoliukų ištemptos plačios audeklo juostos teikė statybų aikštelei pavėsį.

Kai tik Mozė praėjo sargybos postą prie įėjimo į statomą kolonų salę, prie jo prisiartino vyriausiasis akmenskaldys:

– Tokiomis sąlygomis dirbti neįmanoma.

– Na jau? Karštis dar visai pakenčiamas.

– Jis mūsų negąsdina... Aš turiu omenyje naujo plytų dirbėjų viršininko elgesį. Anava, jie kaip tik pradėjo statyti pastolius.

– Ar aš jį pažįstu?

– Jis vardu Saris; jis yra Faraono sesers Dolantės vyras. Štai kodėl jis mano, kad jam viskas leidžiama!

– Dėl ko tu jam priekaištauji?

– Kadangi darbas jam atrodo esąs per sunkus, jis ketina sušaukti savo brigadą tik kas antrą dieną, užtat neleis darbininkams pailsėti po pietų ir ribos vandens išdavimą. Gal jis galvoja elgtis su mūsų draugais kaip su vergais? Mes Egipte, o ne Graikijoje ar pas hetitus! Aš palaikau plytų dirbėjus.

– Tu teisus. Kur Saris?

– Pavėsyje, brigadų viršininkų palapinėje.

Saris labai pasikeitė. Buvęs linksmuolis Ramzio auklėtojas dabar kone sulyso, jo veidas pasidarė kampuotas, o judesiai nervingi. Jis nuolat sukinėjo aplink kairįjį riešą dabar jau per plačią varinę apyrankę ir dažnai trynė tepalu skaudančią dešinę koją, nes jį kamavo artritas, deformavęs didįjį kojos pirštą. Iš ankstesnių pareigų Sariui liko tik elegantiškas balto lino rūbas, rodęs, kad juo vilkįs asmuo priklauso pasiturinčių raštininkų kastai.

Tysodamas ant pagalvėlių, Saris gurkšnojo šviežią alų ir nerūpestingai nužvelgė įėjusį palapinėn Mozę.

– Sveikas, Sari. Ar atpažįsti mane?

– Argi galima pamiršti Mozę, gabųjį Ramzio bendramokslį! Tu taip pat esi pasmerktas lieti prakaitą šiose statybose... Faraonas nelabai linkęs teikti privalumų savo buvusiems draugams.

– Aš visai patenkintas savo padėtimi.

– Tu galėtum tikėtis kai ko geresnio!

– Statyti tokią nuostabią šventyklą – kokia svajonė gali būti gražesnė?

– Svajonė?! Tas karštis, tos dulkės, žmonių prakaitas, tie milžiniški akmenys, tas beprotiškas darbas, įrankių triukšmas, priverstinis bendravimas su neraštingais juodadarbiais ir padieniais darbininkais – svajonė? Tau derėtų pasakyti – košmaras! Mano vargšas Moze, tu veltui gaišti laiką.

– Man patikėjo užduotį, aš ją vykdau.

– Koks kilnus požiūris! Bet kai tau čia viskas atsibos, jis pasikeis.

– Argi tu negavai užduoties, kurią reikia atlikti?

Buvusio Ramzio auklėtojo veidą iškreipė sarkastiška grimasa:

– Vadovauti plytų dirbėjams... Kas gali būti nuostabiau?!

– Tai ištvermingi ir darbštūs žmonės, verti pagarbos nė kiek ne mažiau kaip tingūs ir nusipenėję raštininkai.

– Keisti žodžiai, Moze. Gal ketini maištauti prieš dabartinę santvarką?

– Ne. Prieš tavo panieką žmonėms.

– Ar tik nesiruoši skaityti man pamokslo?

– Aš nustačiau darbo valandas plytų dirbėjams kaip visiems kitiems. Reikia jų laikytis.

– O aš nustačiau kitokias.

– Jos neatitinka mano paskirtųjų. Tau teks nusileisti, Sari.

– Aš atsisakau!

– Kaip nori. Aš pranešiu apie tavo atsisakymą statybos viršininkui, jis – viziriui, o šis kreipsis į Ramzį, prašydamas nurodymų.

– Tu man grasini...

– Ne. Tai įprasta eiga nepaklusnumo karaliaus statybose atveju.

– Tau patinka mane žeminti!

– Aš neturiu jokio kito tikslo, tik prisidėti prie šios šventyklos statybos, kuriai niekas neturi trukdyti.

– Tu iš manęs tyčiojiesi.

– Šiandien, Sari, mudu esame bendradarbiai. Tad stenkimės drauge: patikėk, tai geriausia išeitis.

– Ramzis nusisuks nuo tavęs lygiai taip pat, kaip nuo manęs!

– Liepk savo plytų dirbėjams pastatyti pastolius, leisk jiems ilsėtis po pietų, kaip priklauso, ir nepamiršk parūpinti jiems tiek vandens, kiek jie pageidaus.

20

Vynas buvo pasakiškas, jautienos kepsnys skanus, pupelių košė pikantiška. „Gali galvoti apie Šenarą kaip nori, – pamanė Meba, – bet priiminėti svečius jis moka“.

– Valgiai tau patinka? – pasiteiravo vyresnysis Ramzio brolis.

– Brangus drauge, jie – tiesiog stebuklas. Jūs turite geriausius Egipto virėjus.

Elegantiškasis šešiasdešimtmetis, daugelį metų vadovaudamas Užsienio reikalų ministerijai, buvo perpratęs diplomatijos gudrybes, tačiau šįkart kalbėjo nuoširdžiai. Šenaras nešykštėjo lėšų, vaišindamas savo svečius: jiems visada buvo patiekiami puikios kokybės maisto produktai.

– Ar jums neatrodo, kad valdovo politikai trūksta nuoseklumo? – paklausė Meba.

– Jį ne taip lengva suprasti.

Tokia švelni kritinė pastaba patenkino diplomatą, kurio plačiame ir keliančiame pasitikėjimą veide šįkart buvo nesunku įžvelgti nervingumą. Paprastai labai santūrus, Meba dabar suko galvą, ar tik Šenaras neperėjo Ramzio pusėn, norėdamas ramiai gyventi ir išsaugoti visas privilegijas. Bet ką tik jo ištarti žodžiai liudijo priešingai.

– Aš nepritariu visiems tiems netinkamiems paskyrimams, kurie verčia puikius valstybės tarnautojus pasitraukti iš pareigų ir užimti antraeilius postus.

– Esu tos pačios nuomonės kaip ir tu, Meba.

– Paskirti kažkokį sodininką žemdirbystės ministru – tai juk pasityčiojimas! Lieka tik laukti, kada Ramzis imsis mano ministerijos.

– Kaip tik šiuo klausimu aš ir norėjau su tavim pasikalbėti.

Meba pasitempė ir pasitaisė savo brangų peruką, kurį nešiojo kiaurus metus, net per didžiausius karščius.

– Gal turite kokių nors su manimi susijusių slaptų žinių?

– Kad tu galėtum visiškai aiškiai įvertinti padėtį, aš papasakosiu tau viską, kaip buvo, nepraleisdamas nė menkiausios smulkmenos. Vakar mane pasišaukė Ramzis. Tai buvo šiurkštus įsakymas atvykti, nepripažįstąs jokių atsisakymų. Viską metęs, aš nuskubėjau į rūmus, kur jis mane privertė laukti ilgiau nei valandą.

– Tikriausiai jūs... nerimavote?

– Prisipažįstu, kad – taip. Tas jo sardas Seramana be jokių ceremonijų mane iškratė, nepaisydamas jokių protestų.

– Jus, karaliaus brolį! Nejaugi mes jau taip žemai puolėme?

– Bijau, kad taip, Meba.

– Ar jūs pareiškėte valdovui savo nepasitenkinimą?

– Jis net neleido man kalbėti. Argi jo saugumas nėra svarbesnis už pagarbą artimiesiems?

– Setis būtų pasmerkęs tokį elgesį.

– Deja, mano tėvo nebėra, o Ramzis – jo įpėdinis.

– Žmonės ateina ir išnyksta, o institucijos lieka. Vieną dieną aukščiausią valdžią gaus toks pareigūnas kaip jūs.

– Tai dievų valioje, Meba.

– Jūs ketinote kažką pasakyti... apie mane?

– Aš ir kreipiu kalbą ten link. Man dar drebant iš gėdos ir pasipiktinimo dėl tos niekšiškos kratos, Ramzis pranešė, kad skiria mane užsienio reikalų ministru.

Meba išblyško.

– Jus vietoj manęs? Keista!

– Tau bus lengviau suprasti, kai sužinosi, kad, jo nuomone, aš – tik statytinis, apsuptas jo parankinių, kurie nepaliks man jokios iniciatyvos. Tu nebūtum toks lankstus ir nuolaidus, brangusis Meba, o aš juk – statytinis. Užsienio šalių vyriausybės

jausis pamalonintos dėmesio, kurį Ramzis teikia šiai ministerijai, skirdamas jos vadovu savo brolį. Juk jos nežinos, kad mano kojos rankos surištos.

Meba buvo priblokštas.

– Vadinasi, dabar aš – niekas...

– Visai kaip aš, nors iš pažiūros atrodo kitaip.

– Šis valdovas – tikras išgama!

– Daugelis žymių žmonių pamažu tai supras. Štai kodėl mes neturime nusiminti.

– Ką jūs siūlote?

– Ko tu nori: atsistatydinti ar kovoti kartu su manimi?

– Aš galiu pakenkti Ramziui.

– Tada apsimesk, kad atsistatydini, ir lauk mano nurodymų.

Meba nusišypsojo.

– Ko gero, Ramzis klysta, nepakankamai jus vertindamas. Vadovaujant tai ministerijai galima sulaukti gerų progų, net turint ribotą valdžią.

– Tu labai įžvalgus, brangus drauge. Gal papasakotum man, kaip veikia tas stambus valstybės padalinys, kuriam tu taip talentingai vadovavai?

Mebos nereikėjo ilgai prašyti. Šenaras nepaminėjo turįs vertingą sąjungininką, padėsiantį jam įveikti sunkumus. Ašos išdavystė turėjo likti griežčiausiai saugoma paslaptis.

Vesdamasis Litą už rankos, magas Ofiras lėtai ėjo didžiąja Saulės miesto gatve. Taip, tai buvo Saulės miestas, apleistoji faraono eretiko Echnatono ir jo žmonos Nefertitės sostinė. Nė vienas pastatas nebuvo sugriautas, bet dykumos vėjai pro jų duris ir langus pripustė smėlio.

Išsidėstęs daugiau kaip per keturis šimtus kilometrų į šiaurę nuo Tėbų, miestas ištuštėjo dar prieš penkiasdešimt metų. Echnatonui mirus, dvaras paliko tą didingą Vidurinio Egipto vietovę ir grįžo į Amono miestą. Buvo atkurtos tradicinės re-

liginės apeigos, įsakius garbinti senuosius dievus ir pamiršti Atoną, saulės diską, įkūnijantį vienintelį dievą.

Echnatonas sustojo pusiaukelėje; pats saulės disko garbinimas buvo nepateisinamas ir neatitiko tikrovės. Dievo neįmanoma atvaizduoti, Jo neaprėpsi simboliu: Jis yra danguje, o žmonių padermė vaikšto žeme. Apgyvendinęs savo dievus žemėje, Egiptas pasipriešino visuotiniam vienintelio dievo pripažinimui. Egiptas turėjo būti sunaikintas.

Ofiro protėvis buvo iš Libijos kilęs faraono Echnatono patarėjas, ilgas valandas leidęs valdovo draugėje. Echnatonas diktuodavo jam mistiškus eilėraščius, o svetimšalis įsipareigojo paskleisti juos visuose Artimuosiuose Rytuose ir net tarp Sinajaus genčių, ypač tarp hebrajų.

Karvedys Horemhebas, tikrasis dinastijos, kuriai priklausė Setis su Ramziu, įkūrėjas, įsakė nužudyti Ofiro protėvį, laikomą pavojingu kurstytoju ir juoduoju magu. Jis buvo kaltinamas tuo, kad darė pražūtingą įtaką Echnatonui, versdamas šį pamiršti savo pareigas.

Taip, Ofiro protėvis iš tikrųjų siekė atitaisyti skriaudas ir pažeminimus, kuriuos teko iškęsti Libijos liaudžiai; jis norėjo nusilpninti Egiptą, pasinaudoti silpstančia Echnatono sveikata ir įtikinti jį atsisakyti bet kokios gynybinės politikos.

Nedaug trūko, kad libio kėslai taptų tikrove.

Šiandien estafetę iš jo perėmė Ofiras. Argi jis nepaveldėjo savo pirmtako patirties ir raganiaus gebėjimų? Be to, jis lygiai taip pat nekentė Egipto, ir neapykanta suteiks jam galios jį įveikti. Nugalėti Egiptą reiškė parblokšti faraoną. Parblokšti Ramzį.

Litos žvilgsnis liko bejausmis ir tuščias, nors Ofiras pasakojo jai apie kiekvieną pastatą, pro kurį jie ėjo, apie kiekvieną kilmingųjų sodybą, rodė jai amatininkų bei pirklių kvartalus ir net Echnatono zoologijos sodą, kur faraono įsakymu buvo apgyvendinti retų veislių gyvūnai. Ištisas valandas Ofiras su Lita

klaidžiojo po tuščius rūmus, kur faraonas ir Nefertitė žaisdavo su savo dukterimis. Viena iš jų buvo Litos senelė.

Dabar, vėl apsilankius Saulės mieste, kuris kasmet vis labiau iro ir nyko, Ofiras pastebėjo, kad Lita tapo atidesnė, tarsi pagaliau būtų pradėjusi domėtis aplinkiniu pasauliu. Ji ilgiau užtruko Echnatono ir Nefertitės miegamajame, palinko prie sulūžusio lopšio ir pravirko.

Kai Litos ašaros išseko, Ofiras paėmė ją už rankos ir nusivedė į skulptoriaus dirbtuvę. Dėžėse buvo sukrautos kelios iš gipso nulipdytos moterų galvutės – skulptoriaus modeliai prieš imantis kalti užsakovių atvaizdus iš vertingo akmens.

Magas vieną po kitos ėmė traukti jas iš dėžių.

Staiga Lita paglostė vieną iš jų – nuostabiai gražaus veido.

– Nefertitė, – sušnibždėjo ji.

Paskui ji palietė kitą, mažesnę galvutę su subtiliais veido bruožais.

– Merit-Aton, Atono mylimoji, mano senelė. O čia – jos sesuo, štai ten – kita sesuo... mano šeima, mano užmirštoji šeima. Ji vėl čia, su manim, taip arti!

Lita prispaudė gipso galvutes prie savo krūtinės, bet viena išsprūdo jai iš rankų, nukrito ant žemės ir sudužo.

Ofiras išsigando, kad Litą ištiks isterija, bet jauna moteris nė nešūktelėjo iš nuostabos ar gailesčio. Ji ilgai stovėjo nejudėdama, o paskui vieną po kitos metė likusias jos glėbyje gipsines galvas į sieną ir sutrypė net smulkius jų gabalėlius.

– Praeitis mirė, aš ją nužudžiau, – pareiškė ji net nežvilgtelėjusi į Ofirą.

– Ne, – paprieštaravo magas, – praeitis niekada nemiršta. Tavo senelė ir motina buvo persekiojamos, nes tikėjo Atoną. Aš priglaudžiau tave, Lita, išgelbėjau nuo tremties ir neabejotinos mirties.

– Tai tiesa, aš prisimenu... Senelė su motina palaidotos ten, kalvose, ir aš jau seniai turėčiau būti kartu su jomis. Bet tu pasielgei kaip tikras tėvas.

– Atėjo laikas kerštui, Lita. Jeigu tu vietoj laimingos vaikystės patyrei tik kančias ir nelaimes, tai dėl to kalti Setis su Ramziu. Vienas jau mirė, kitas engia visą tautą. Jis turi susilaukti atpildo, tu privalai jį nubausti.

– Aš noriu pasivaikščioti po savo miestą.

Eidama gatvėmis, Lita lietė šventyklų akmenis ir namų sienas, tarsi reikšdama nuosavybės teisę į mirusį miestą. Saulei leidžiantis ji užkopė ant Nefertitės rūmų terasos ir ilgai žiūrėjo į savo vaiduoklišką karalystę.

– Mano siela tuščia, Ofirai, o tavo mintis ją užpildo.

– Aš noriu išvysti tave karaliaujančią, Lita, kad įdiegtum tikėjimą vieninteliu dievu.

– Ne, Ofirai, tai tik žodžiai. Tave skatina vienintelė jėga: neapykanta, nes blogis glūdi tavyje.

– Tu atsisakai man padėti?

– Mano siela tuščia, o tu ją pripildei savojo noro kenkti. Tu kantriai darei iš manęs mudviejų keršto įrankį: šiandien aš pasirengusi kautis it aštrus kalavijas.

Ofiras atsiklaupė ir padėkojo Dievui. Jo maldų bus išklausyta.

21

Užeigos lankytojus smagino geidulingas profesionalių šokėjų šėlsmas. Kartu su Deltos egiptietėmis šoko tamsiaodės nubės. Jų lankstūs judesiai užbūrė Mozę, sėdintį su palmių vyno taure prie staliuko užeigos gilumoje. Po sunkios darbo dienos, kurios metu jis vos išvengė dviejų nelaimingų atsitikimų, hebrajas norėjo pabūti vienas triukšmingoje minioje ir pažiūrėti, kaip gyvena kiti, pats į tą komediją neįsitraukdamas.

Netoli jo buvo įsitaisiusi keista pora: jauna moteris, patraukli putlutė šviesiaplaukė, ir daug vyresnis už ją vyriškis, kurio veidas į jį pažvelgusiam iškart kėlė nerimą: liesas, išsišovusiais skruostikauliais, atsikišusia nosimi, siaurutėmis lūpomis ir ryškiu smakru jis priminė plėšrų paukštį. Triukšmas trukdė Mozei girdėti jų pokalbį, jo ausis pasiekdavo tik padrikos monotoniškai ir lėtai šnekančio vyro žodžių nuotrupos.

Nubės ėmė kviesti užeigos lankytojus pašokti; vienas iš jų, girtas penkiasdešimtmetis, uždėjo ranką ant šviesiaplaukės moters peties ir pakvietė ją. Ji nustebo, nustūmė jo ranką ir atsisakė. Suirzęs girtuoklis vis neatlyžo. Šviesiaplaukės palydovas ištiesė dešinę ranką įkyruolio link, ir šis nulėkė gerą sieksnį atatupstas, lyg gavęs smarkų kumščio smūgį. Apdujęs jis kažką sumurmėjo atsiprašinėdamas ir nusliūkino šalin.

Nors vyriškio gestas buvo greitas ir nežymus, Mozė nesuklydo: tas keistuolis atrodė turįs ypatingą galią.

Kai pora išėjo iš užeigos, Mozė nusekė jiems įkandin. Jie pasuko į pietinę Tėbų dalį ir dingo iš akių prastuomenės kvartale, kurį sudarė siaurų gatvelių skiriami vienaaukščiai namu-

kai. Keletą akimirkų hebrajui atrodė, kad jis jau nebepasivys keistosios poros, tačiau nugirdo ryžtingus vyriškio žingsnius.

Vidurnaktį visur buvo tuščia. Kažkur sulojo šuo; kelis kartus Mozę užkliudė praskrendantys šikšnosparniai. Kuo toliau jis ėjo, tuo smalsiau jam darėsi. Jis vėl pastebėjo keistąją porą: jiedu skverbėsi tolyn pro lūšnas, kurios netrukus turėjo būti nugriautos, o jų vietoje pastatyti nauji gyvenamieji namai. Šiuo metu čia niekas negyveno.

Moteris stumtelėjo duris, kurių girgždesys sudrumstė nakties tylą. Vyriškis buvo kažkur dingęs.

Mozė ėmė dvejoti.

Kažin ar jam verta įeiti ir paklausti tų žmonių, kas jie tokie ir kodėl taip elgiasi. Jis pats suvokė, kad toks jo poelgis atrodytų labai keistas. Juk jis nebuvo tvarkos sergėtojas ir apskritai neturėjo kištis į asmeninį šių žmonių gyvenimą. Kokia pikta dvasia pastūmėjo jį imtis to kvailo sekimo? Įsirdęs ant savęs paties, Mozė ryžtingai pasuko atgal.

Tačiau prieš jį išdygo plėšraus paukščio profilio vyriškis:

– Tu mus sekei, Moze?

– Iš kur žinai mano vardą?

– Man užteko pasiteirauti užeigoje: Ramzio draugas – gerai žinomas žmogus.

– O tu? Kas tu toks?

– Kodėl tu mus sekei?

– Pats nežinau. Kažkoks neapgalvotas akstinas...

– Nevykęs paaiškinimas.

– Bet tai tiesa.

– Aš tavim netikiu.

– Leisk man eiti.

Vyriškis ištiesė ranką.

Smėlis priešais Mozę sujudėjo, ir iš jo išniro raguota gyvatė, iškišusi geluonį.

– Tai tik fokusininko triukas!

– Neik prie jos artyn, ji tikrų tikriausia. Aš ją tik pažadinau.

Hebrajas atsigręžė.

Jam grasino kita gyvatė.

– Jei nori likti gyvas, užeik vidun.

Girgždančios durys atsivėrė.

Siauroje gatvelėje Mozė neturėjo jokios galimybės pasprukti nuo gyvačių, o Setau kur nors arti nebuvo. Tad Mozei beliko tik įeiti į kambarį su žemomis lubomis ir plūktine asla. Vyriškis žengė jam iš paskos ir uždarė duris.

– Nebandyk pabėgti, gyvatės tau įgels. Jos užmigs tik man paliepus.

– Ko tu nori?

– Pasikalbėti.

– Aš galėčiau tave nudobti vienu kumščio smūgiu.

Vyriškis šyptelėjo.

– Prisimink, kas nutiko užeigoje, ir verčiau nerizikuok.

Jaunoji šviesiaplaukė tūnojo susirietusi kambario kampe. Jos veidą slėpė užmesta ant galvos skraistė.

– Ji serga?

– Ji nepakenčia tamsos. Saulei patekėjus ji jaučiasi geriau.

– Ar pagaliau man pasakysi, kas tu toks ir ko tau iš manęs reikia?

– Aš vardu Ofiras. Esu gimęs Libijoje ir verčiuosi magija.

– Kokioje šventykloje tu atlikinėji apeigas?

– Jokioje.

– Tuomet tavo padėtis nelegali.

– Mudu su šia jauna moterimi slapstomės ir nuolat keliaujame iš vienos vietos į kitą.

– Kuo dar jūs nusikaltote?

– Tuo, kad nepripažįstame Sečio ir Ramzio tikėjimo.

Mozė apstulbo.

– Nesuprantu...

– Ši trapi jauna moteris vardu Lita. Jos senelė buvo Merit-

Aton, viena iš šešių didžiojo Echnatono dukterų. Echnatonas mirė prieš penkiasdešimt metų Saulės mieste ir buvo išbrauktas iš karališkųjų metraščių už tai, kad mėgino primesti Egiptui vienintelio dievo – Atono sampratą.

– Nė vienas iš jo šalininkų nebuvo persekiojamas!

– Argi užmarštis nėra baisiausia iš visų bausmių? Karalienė Anchesė, Tutanchamono žmona ir Egipto sosto įpėdinė, buvo neteisingai pasmerkta mirti*, ir Abi Žemes užgrobė nelaboji Horemhebo įkurta dinastija. Jei šiame pasaulyje būtų teisybė, Lita turėtų atsisėsti į sostą.

– Bene sumanei sąmokslą prieš Ramzį?

Ofiras vėl šyptelėjo.

– Aš – tik senas magas, o Lita – silpna moteris, skendinti neviltyje. Galingajam Egipto faraonui nėra ko mūsų baimintis. Jį sunaikins tikroji galia. Ta pati galia įves ir tikrąjį tikėjimą.

– Kokia gąlia?

– Tikrasis Dievas, Moze, vienintelis Dievas; jo rūstybė netrukus užgrius visas tautas, kurios nepuls jam po kojomis!

Žemas Ofiro balsas sudrebino lūšnelės sienas. Mozę apėmė keista baimė, ir bauginanti, ir viliojanti.

– Tu hebrajas, Moze.

– Aš gimiau Egipte.

– Tu tik tremtinys, kaip ir aš. Mes ieškome tyros žemės, nesuterštos dešimčių dievybių! Tu – hebrajas, Moze, tavo tauta kenčia; ji nori prikelti savo tėvų tikėjimą, įgyvendinti didįjį Echnatono sumanymą.

– Hebrajai laimingi Egipte; jiems gerai moka už darbą, jie sotūs ir patenkinti.

– Tai, kas materialu, jų jau nebetenkina.

– Kadangi tu taip tuo įsitikinęs, tapk jų pranašu!

– Aš kilęs iš Libijos ir neturiu nei tavo autoriteto, nei įtakos.

* Apie jos likimą pasakojama mano romane *Karalienė Saulė* (Julliard et Pocket).

– Tu išsikraustei iš proto, Ofirai! Sukiršinti hebrajus prieš Ramzį reikštų juos pražudyti. Nė vienas iš jų netrokšta nei maištauti, nei palikti šį kraštą, o aš esu faraono, kuriam lemta tapti didžiu valdovu, draugas.

– Tavyje liepsnoja ugnis, Moze, kaip ji liepsnojo Echnatono širdyje. Jo bendraminčiai neišnyko, jie pradeda burtis.

– Tad judu su Lita – ne vieniši...

– Mes privalome būti labai atsargūs, bet kasdien užmezgame naujus, nepaprastai vertingus draugiškus ryšius. Echnatono tikėjimas – tai rytdienos tikėjimas.

– Ko gero, Ramzis taip nemano.

– Kadangi tu esi jo draugas, Moze, tai privalai jį įtikinti.

– O aš pats ar tuo tikiu?

– Hebrajai išmokys visą pasaulį tikėti vienintelį aukščiausiąjį Dievą, o tu tapsi jų vadu.

– Tavo pranašystė tiesiog juokinga.

– Ji išsipildys.

– Aš visai neketinu stoti prieš faraoną.

– Tegu jis pasitraukia mums iš kelio, ir jo bus pasigailėta.

– Liaukis svaičiojęs, Ofirai, ir grįžk į savo kraštą.

– Naujosios žemės dar nėra, tu ją sukursi.

– Aš turiu kitų sumanymų.

– Juk tu tiki vieną Dievą, tiesa?

Mozė sutriko.

– Aš neprivalau tau atsakyti.

– Nebėk nuo savo likimo.

– Dink, Ofirai.

Mozė nuėjo durų link. Magas jo nesustabdė.

– Gyvatės grįžo į savo urvus, – pareiškė jis. – Gali drąsiai išeiti.

– Sudie, Ofirai.

– Iki greito pasimatymo, Moze.

22

Apyaušriu žynys Bakhenas išėjo iš savo būstinės, nusiprausė, apsijuosė balta klubjuoste, pasiėmė indą ir pasuko prie švento ežero, virš kurio skraidė dešimtys kregždučių, pranašaujančių atgimstančią dieną. Didžiajame ežere, prie kurio buvo galima nusileisti keturiuose kampuose esančiais akmeniniais laiptais, raibuliavo *Nuno* – neišsenkamo energijos vandenyno, iš kurio kilo visos gyvybės formos, vanduo. Bakhenas ketino pasisemti truputį švento vandens, naudojamo daugelyje uždarose šventyklose atliekamų apvalymo apeigų.

– Ar prisimeni mane, Bakhenai?

Žynys pasuko galvą į besikreipiantį žmogų, apsirengusį kaip paprastas „švarus žynys".

– Ramzis...

– Kai tu buvai – dar kariuomenėje – mano viršininkas ir mokytojas, mudu kartą susirėmėme ir paeiliui nugalėjome vienas kitą.

Bakhenas nusilenkė.

– Mano praeities nebėra, Didenybe; šiandien aš priklausau Karnakui.

Kampuoto ir negražaus veido, kimaus balso, atstumiančios išvaizdos buvęs arklidžių prižiūrėtojas ir šaunus raitelis atrodė puikiai perpratęs ir pamėgęs savo naująsias pareigas.

– Argi Karnakas nepriklauso faraonui?

– Kas gi tuo abejoja?

– Man gaila drumsti tavo ramybę, Bakhenai, bet aš privalau žinoti, kas tu: mano draugas ar priešas.

– Kodėl aš turėčiau būti Faraono priešas?

– Didysis Amono žynys su manim kovoja. Nejaugi tu to nežinai?

– Et, įprasti hierarchijos kivirčai...

– Nesidangstyk tuščiais žodžiais, Bakhenai. Šioje šalyje nėra vietos dviem valdovams.

Buvęs Ramzio viršininkas atrodė sutrikęs.

– Aš įveikiau tik pirmąsias pakopas žynių hierarchijoje ir...

– Jei tu mano draugas, Bakhenai, tai turi būti ir mano sąjungininkas toje kovoje, kurią aš pradėjau.

– Ką aš turėčiau daryti?

– Ši šventykla turi tarnauti teisingumui, kaip visos kitos Egipto šventyklos. Jei taip nėra, kaip tu pasielgtum?

– Garbės žodis, įkrėsčiau prasikaltėliams į kailį!

– Tokios pagalbos aš tavęs ir prašau, Bakhenai. Padėk man įsitikinti, kad čia niekas nepažeidžia Maat įstatymo.

Ramzis nuėjo, žingsniuodamas palei šventąjį ežerą taip pat tolygiai, kaip kiti „švarūs žyniai", atėję pasisemti apvalančiojo vandens.

Bakhenas nepajėgė apsispręsti tą pat akimirką. Karnakas tapo jo namais, pasauliu, kuriame jam patiko gyventi. Bet juk Faraono valia buvo šventa...

Tėbuose sirų pirklys Raja įsigijo tris gražias krautuvėles pačiame miesto centre. Kilmingųjų šeimų virėjai ateidavo čia pirkti puikios kokybės rūkytos ar sūdytos mėsos, o jų šeimininkės mielai rinkosi elegantiškus ir puikiai pagamintus indus iš Azijos.

Pasibaigus gedului, verslas pagyvėjo. Mandagus, lipšnus, turįs puikią reputaciją, Raja galėjo tikėtis vis gausėjančios nuolatinės klientūros. Tad jis nepraleisdavo progos pagirti savo tarnautojų ir padidinti jiems atlyginimą, o šie savo ruožtu nesiliovė liaupsinę savo šeimininko.

Išėjus kirpėjui, kuris padailino smailų pirklio barzdelės galiuką, Raja palinko prie sąskaitų, pareikalavęs jo netrukdyti.

Raja nubraukė nuo kaktos prakaitą. Jį vargino ir erzino vasaros karštis, o dar labiau – patirta nesėkmė pasamdžius šviesiaplaukį graiką, kad šis įsigautų į Ramzio kabinetą ir sudarytų sąrašą dokumentų, kuriuos jaunasis valdovas ketino nagrinėti pirmiausia. Iš tiesų tą nesėkmę buvo nesunku numatyti; sirui labiausiai rūpėjo patikrinti, kokių saugumo priemonių ėmėsi Ramzis ir Seramana. Deja, jos pasirodė esančios veiksmingos. Gauti patikimų žinių nebus lengva, nors papirkimas buvo ir liko lemiamas ginklas.

Raja pridėjo ausį prie savo kabineto durų. Prieškambaryje visiškai tylu – niekas jo nešnipinėja. Atsargumo dėlei jis užsilipo ant taburetės ir prigludo dešine akim prie pertvaroje pragręžtos mažulytės skylutės.

Pagaliau nusiraminęs, jis įėjo sandėliukan, kur buvo sukrautos mažos alebastro vazos, gautos iš Pietų Sirijos, Egipto sąjungininkės. Kadangi gražuolės mielai jas pirkdavo, Raja dėdavo vazeles ant prekystalio tik po vieną.

Jis surado tą, kuri po kakleliu buvo pažymėta vos įžiūrimu raudonu taškučiu. Įdėtoje į vazą pailgoje medinėje lentelėje buvo surašyti jos matmenys: vazos aukštis, apimtis viršuje, per vidurį ir prie pagrindo, taip pat jos kaina.

Visi tie skaičiai buvo ne kas kita, kaip užkoduota informacija, kurią Raja perteikė suprantama kalba.

Jo šeimininkų hetitų įsakymas buvo aiškių aiškiausias: kovoti su Ramziu, remti Šenarą.

– Puikus daiktelis, – ištarė Šenaras, švelniai glostydamas gaubtus vazos šonus.

Raja parodė jam tą vazą matant susibūrusiems krautuvėje turtingiems klientams, nes žinojo, kad jie nedrįs siūlyti didesnės kainos negu ta, kurią nurodys vyresnysis Ramzio brolis.

– Šią nuostabią vazą pagamino vienas senas meistras, pavydžiai saugąs savo amato paslaptis.

– Siūlau tau už ją penkias geriausios veislės pieningas kar-

ves, juodmedžio lovą, aštuonias kėdes, dvidešimt sandalų ir bronzinį veidrodį.

Raja nusilenkė.

– Jūs toks dosnus, pone. Gal suteiksite man garbę ir uždėsite savo antspaudą mano registracijos knygoje?

Pirklys pakvietė Šenarą į kambarį už parduotuvės, kur jiedu galėjo tyliai pasikalbėti nebijodami, kad kas nors juos išgirs.

– Turiu puikią naujieną: mūsų draugai svetimšaliai visiškai pritaria jūsų žingsniui ir yra pasiryžę jus paremti.

– Kokias sąlygas jie man kelia?

– Nei sąlygų, nei apribojimų.

– Bene seki man pasaką?

– Visa tai mes aptarsime vėliau. Šiuo metu kalbama apie principinę sutartį; laikykite tai didele pergale. Sveikinu, pone: jaučiuosi kalbąs su būsimuoju šalies valdovu, net jei prieš akis dar ilgas kelias.

Šenaras kone apsvaigo. Ši slapta sąjunga su hetitais buvo tokia pat veiksminga ir pavojinga kaip mirtini nuodai. Jam teks įsigudrinti pasinaudoti ja Ramziui sutriuškinti, bet nepakenkti sau pačiam ir pernelyg nenusilpninti Egipto. Tai tas pats, kaip eiti lynu virš bedugnės – bet jis žinojo, kad įstengs tai padaryti.

– Ką turėčiau perduoti? – paklausė Raja.

– Perduokite, kad aš labai dėkoju. Pridėkite, kad plušu be atvangos... kaip užsienio reikalų ministras.

Siras net išsižiojo iš nuostabos:

– Jūs gavote šį postą!

– Su sąlyga, kad būsiu griežtai kontroliuojamas.

– Mes su draugais tikimės, kad sugebėsite tinkamai juo pasinaudoti.

– Tegu tavo draugai nedvejodami puldinėja silpniausius Egipto protektoratus, tegul papirkinėja karaliukus ir gentis, kurias Egiptas tariasi kontroliuojąs, ir tegu jie skleidžia kaip galima daugiau melagingų gandų.

– Kokio pobūdžio?

– Apie neišvengiamus teritorijų užkariavimus, visišką Sirijos prijungimą prie hetitų imperijos, Libano uostų užpuolimą; apie tai, kad užsienyje esantys Egipto kariai esą demoralizuoti... Reikia sutrikdyti Ramzį ir priversti jį netekti šaltakraujiškumo.

– Leiskite man nuolankiai pritarti jūsų strategijai.

– Aš turiu daug kitų idėjų, Raja. Pasirinkdami mane, tavo draugai nesuklydo.

– Esu linkęs spėti, kad mano kuklūs patarimai nebuvo visiškai nenaudingi.

– Prie užmokesčio, kurį tau pažadėjau, prisidės dar maišas Nubijos aukso.

Šenaras išėjo iš krautuvės; aukšta padėtis neleido jam ilgiau šnekučiuotis su pirkliu, nors visi žinojo, kad vyresnysis faraono brolis kraustosi iš proto dėl egzotiškų vazų.

Kažin ar reikia pranešti diplomatui Ašai apie šitą slaptą sąjungą su hetitais, Egipto priešais? Ne, tai būtų klaida. Šenaras nusprendė, kad bus geriau, jei jo šalininkai kaip galima mažiau žinos vienas apie kitą: taip jis galės veikti kur kas efektyviau ir ištaisyti galimus trūkumus ar nesėkmes.

Sėdėdama gaiviame figmedžio pavėsyje, karalienė Tuja rašė Sečio valdymo metraštį. Ji puikiai prisiminė svarbiausius to palaimingo laikotarpio įvykius, kada Egiptas gyveno taikiai ir laimingai. Kiekviena jos vyro mintis, kiekvienas jo judesys įsirėžė jos atmintin; ji žinojo jo lūkesčius ir nerimą; ji išsaugojo prisiminimą apie tas akimirkas, kada jie buvo tokie artimi, jog jųdviejų sielos susiliedavo.

Setis tebegyveno jos trapiame kūne.

Pamačiusi jos link žengiantį Ramzį, Tuja pajuto jame glūdinčią velionio faraono galią. Jaunojo valdovo asmenybė neturėjo nė vienos iš daugumai žmonių būdingų ydų; jis atrodė

vientisas it iš vieno akmens luito iškaltas obeliskas, galintis atsilaikyti prieš bet kokią audrą. Tą atsparumą dar labiau paryškino jaunystės jėga.

Ramzis pabučiavo motinos rankas ir atsisėdo jai iš dešinės.

– Tu rašai kiaurią dieną.

– Ir net naktį. Ar tu man atleistum, jei pamirščiau bent vieną smulkmeną? Atrodai susirūpinęs.

Tuja visada žaibiškai perprasdavo jo nuotaiką.

– Didysis Amono žynys meta iššūkį faraono valdžiai.

– Setis buvo tai numatęs. Anksčiau ar vėliau šis susidūrimas buvo neišvengiamas.

– Kaip jis būtų pasielgęs?

– Argi tu to nežinai? Tėra vienintelis galimas sprendimas.

– Ir Nefertarė sako tą patį.

– Ji – Egipto karalienė, Ramzi, ir kaip kiekviena karalienė, ji yra Įstatymo sergėtoja.

– Juk tu visada raginai nepamiršti nuosaikumo!

– Kai reikia išsaugoti šalies vienybę, nuosaikumas nebetinka.

– Atleisti iš pareigų didįjį Amono žynį... Tai sukels baisias riaušes.

– Kas valdo, sūnau: tu ar jis?

23

Pro Karnaką juosiantį aptvarą įžengė visa virtinė asilų, o jos priekyje pėdino senas asilas, pažįstąs kiekvieną dulkelę kelyje iš audyklos į šventovę ir išmokęs savo pavaldinius žingsniuoti lėtai ir oriai.

Šįkart buvo pristatytas didelis audinių kiekis. Bakhenui su kitu žyniu buvo liepta padirbėti sandėliuose ir patvirtinti, kad juos gavo. Kiekvieną lino rietimą, skirtą apeiginiams rūbams, reikėjo pažymėti atitinkamu numeriu, kuris turėjo būti įtrauktas registravimo knygon, čia pat nurodant audeklo kokybę ir vietą, iš kur jis buvo atgabentas.

– Tikrai gera prekė, – pastebėjo Bakheno kolega, nedidukas, iš pažiūros klastingas žmogeliukas. – Tu čia naujokas?

– Atvykau prieš keletą mėnesių.

– Tau patinka gyventi Karnake?

– Tokio gyvenimo aš ir tikėjausi.

– Be savo tarnystės šventykloje, kuo dar vertiesi?

– Mano praeitis jau pamiršta; aš paprašiau, kad man leistų nuolat tarnauti šventykloje.

– O aš atidirbu po du mėnesius čia, sandėliuose, ir grįžtu miestan, tarnauju keltų priežiūroje. Nelabai varginąs darbas... Užtat čia tenka triūsti be atvangos!

– Kam tau prireikė šitų pareigų?

– Tai mano reikalas. Na, griebkimės darbo. Aš imuosi pirmos rūšies audinių, tu – visų kitų.

Nuimtą nuo asilo krovinį sandėlininkai atsargiai dėdavo ant audiniu dengtų rogių, o Bakhenas apžiūrėdavo lino rietimą ir užregistruodavo medinėje lentelėje, nepamiršdamas nurodyti

tiekimo datos. Jam pasirodė, kad antrasis žynys per daug nesivargina ir didesnę laiko dalį žvalgosi aplinkui, tarsi bijodamas, kad kas nors gali jį sekti.

– Aš ištroškau, – tarė jis, – o tu nenori atsigerti?

– Mielai.

Iš pažiūros klastingas žynys nuėjo ieškoti vandens. Kadangi jis padėjo savo užrašų lentelę ant seno asilo nugaros, Bakhenas vogčiomis į ją dirstelėjo. Ten buvo įrašyti vos keli kažkokie visiškai neįtikimi hieroglifiniai ženklai, neturintys nieko bendra su pirmarūšio lino tiekimu.

Kai žynys grįžo su ąsočiu vėsaus vandens, Bakhenas jau vėl buvo pasinėręs į darbą.

– Še, gerk, jis tikrai atgaivina... Iš tiesų nežmoniška versti mus dirbti tokiame karštyje.

– Asilai juk nesiskundžia.

– Na, tu ir juokdarys!

– Turbūt tu jau greit baigsi darbą?

– Nieko panašaus! Dar reikės prižiūrėti, kad audinius deramai sukrautų sandėliuose.

– O kur mes dėsime lenteles?

– Tu man atiduosi savąją, o aš ją nunešiu kartu su maniške į registracijos skyrių.

– Ar jis toli nuo sandėlių?

– Nelabai, bet paėjėti reikia.

– Tuomet pasiskirstykime darbus: duokš, aš nunešiu lenteles.

– Ne, ne! Registracijos skyriuje tavęs niekas nepažįsta.

– Štai ir turėsiu progą jiems prisistatyti.

– Jie pripratę prie savos tvarkos ir nemėgsta jos keisti.

– Na, sustabarėjusi tvarka kartais visai ne į naudą.

– Ačiū, kad pasisiūlei, bet aš susitvarkysiu pats.

Bakheno bendradarbis atrodė labai sutrikęs ir atsistojo šonu, kad nebūtų matyti, ką jis rašo savo lentelėje.

– Ei, dranguži, gal tave mėšlungis sutraukė?

– Ne, viskas gerai.

– Išblaškyk mano abejones, pasakyk, tu moki rašyti?

Aiškiai užsigavęs, žynys atsigręžė į Bakheną:

– Kodėl tu klausi?

– Mačiau tavo lentelę, buvai palikęs ją ant asilo nugaros.

– Tu labai smalsus...

– Tiek pamatęs, nenorom imsi smalsauti. Štai kas: jei nori, aš užrašysiu teisingus duomenis; jei ne, registracijos skyrius atsisakys priimti tavo lentelę, o tu turėsi nemalonumų.

– Neapsimesk nieko nesuprantąs, Bakhenai.

– O ką aš turėčiau suprasti?

– Na, gana jau! Ir tau parūpo riebus kąsnelis... Ką gi, tai visai normalu, bet tu negaišti laiko veltui.

– Paaiškink, kas čia dedasi.

Klastingojo veido žynys priėjo prie Bakheno ir tyliai prabilo:

– Ši šventykla turtinga, labai turtinga, na, o mes – mes sukamės kaip išmanom. Jeigu Karnakas gaus keliais gražaus lino rietimais mažiau, tai jo nenuskurdins, o mes, pardavę tuos rietimus geriems klientams, gausime neblogą pelną. Supratai?

– Registracijos biuras irgi dalyvauja tuose sandėriuose?

– Tik vienas raštininkas ir du sandėlininkai. Kadangi lino rietimai neužregistruojami, jų lyg ir nėra, tad mes galime juos parduoti visiškai ramiai.

– O tu nebijai įkliūti?

– Būk ramus.

– O kaipgi viršininkai?

– Viršininkams užtenka kitų rūpesčių. Be to, iš kur tu žinai, kad jie nežiūri į tai pro pirštus? Na, tai kokio procento tu nori?

– Naaa... kaip galima didesnio.

– Betgi tu ir kietas! Iš mūsų išeis puiki komanda. Po kelerių metų jau būsime užgyvenę neblogą turtelį, ir mums nebereiks čia plūktis. Taigi, bičiuli, ar baigiam tvarkyti šitą audinių partiją?

Bakhenas pritariamai linktelėjo galva.

Nefertarė padėjo galvą ant Ramzio peties. Tekanti saulė užtvindė jų kambarį skaisčia rytmečio šviesa. Jie abu garbino tą kasdienį stebuklą, tą nuolat atsinaujinančią šviesos pergalę prieš tamsą. Atlikdama atitinkamas apeigas, karališkoji pora prisidėdavo prie saulės valties kelionės per požemio erdves ir prie dieviškosios įgulos kovos su milžiniška gyvate, kuri mėgino sunaikinti visa, kas sukurta.

– Man reikia tavo magiškosios galios, Nefertare. Ši diena žada būti sunki.

– Ar tavo motina mano kaip aš?

– Man atrodo, kad judvi patyliukais susimokėt.

– Mudviejų požiūriai sutampa, ir tiek, – šypsodamasi prisipažino Nefertarė.

– Jūsų argumentai mane įtikino. Šiandien aš atleisiu didįjį Amono žynį iš pareigų.

– Kodėl tu tiek laukei?

– Man reikėjo gauti įrodymų, kad jo pareigūnai ir tarnautojai prastai dirba.

– Dabar tu jų turi?

– Bakhenas, mano buvęs karybos mokytojas, tapo žyniu. Jis atskleidė nelegalią prekybą lino rietimais, į kurią yra įsitraukę daug Karnako tarnautojų. Taigi viena iš dviejų: arba didysis žynys pats įsivėlęs į tas machinacijas, arba jis nebekontroliuoja savo darbuotojų. Ir vienu, ir kitu atveju jis nebėra vertas užimti tokį aukštą postą.

– O tasai Bakhenas – patikimas žmogus?

– Jis dar jaunas, bet Karnakas jam – visas gyvenimas. Atskleidęs tą vagystę, jis tiesiog puolė neviltin. Jis manė, kad neturi teisės tylėti, bet man teko traukte traukti iš jo žodį po žodžio, kol sužinojau visą tiesą. Bakhenas nėra nei skundikas, nei karjeristas.

– Kada susitinki su didžiuoju žyniu?

– Šįryt. Manęs laukia smarkus susidūrimas: jis neigs bet kokią savo kaltę ir skųsis tapęs neteisingumo auka.

– Ko tu baiminiesi?

– Kad jis visiškai sutrikdys ekonominę šventyklos veiklą ir sujauks – bent jau kurį laiką – maisto produktų tiekimą. Tokią kainą teks sumokėti už mano bandymą užkirsti kelią šalies skaldymui.

Ramzis ištarė tuos žodžius taip rimtai, kad Nefertarė susijaudino. Jis buvo ne tironas, trokštąs atsikratyti jo kėslams trukdančio varžovo, o faraonas, suvokiąs, kad Dviejų Žemių sąjunga yra būtina, ir pasiryžęs ją išsaugoti, kad ir kuo jam dėl to tektų rizikuoti.

– Turiu tau kai ką prisipažinti, – tarė ji susimąsčiusi.

– Gal tu pati atlikai tyrimą Karnake?

– Nieko panašaus.

– Tuomet tai padarė mano motina, ir ji kalba tavo lūpomis!

– Visai ne.

– Ar tai, ką tu nori man pasakyti, kaip nors susiję su mano būsimuoju pokalbiu su didžiuoju žyniu?

– Ne, bet galbūt tai šiek tiek susiję su valstybės valdymu.

– Ar tu ilgai dar mane versi laukti?

– Dar keletą mėnesių... Aš nėščia.

Ramzis švelniai apglėbė Nefertarę. Ji pajuto, kad dabar jis visomis savo išgalėmis siekia ją apsaugoti.

– Aš pareikalausiu, kad geriausi karalystės gydytojai nė akimirkos nenuleistų nuo tavęs akių.

– Nesijaudink.

– Kaip aš galiu nesijaudinti? Tikiuosi, kad mūsų kūdikis bus gražus ir sveikas, bet tavo gyvybė ir sveikata man svarbiau už viską.

– Man tikrai netrūks priežiūros.

– Ar galiu tau įsakyti tuojau pat sumažinti savo darbų apimtį?

– Nejaugi tu pakęsi karalienę tinginę?

Ramzis nekantravo. Didysis Amono žynys vis nesirodė, ir tas vėlavimas darėsi panašus į faraono įžeidimą. Kokią priežastį jis sugalvos, norėdamas pasiteisinti? Jeigu jis sužinojo apie vagystes, kurias iškėlė aikštėn Bakhenas, tai dabar, be abejo, stengiasi užgniaužti valdžios pareigūnų atliekamą tyrimą, naikindamas įkalčius ir šalindamas prasikaltėlius bei kaltinimo liudytojus. Bet tie veiksmai, kuriais didysis žynys siekia laimėti laiko, netruks atsigręžti prieš jį patį.

Kai saulė buvo jau netoli zenito, audiencijos paprašė ketvirtasis Amono žynys. Faraonas jį priėmė tuojau pat.

– Kur pirmasis pranašas ir didysis Amono žynys?

– Jis ką tik mirė, Didenybe.

24

Faraono įsakymu buvo sušauktas žynių susirinkimas. Į jį atvyko antrasis, trečiasis ir ketvirtasis Amono žyniai iš Karnako bei didieji žyniai ir didžiosios žynės iš visų pagrindinių Egipto šventyklų. Trūko tiktai žynių iš Denderos ir Atribio: pirmasis buvo per senas keliauti, o antrąjį jo rezidencijoje, esančioje Nilo deltoje, sulaikė liga. Vietoj jų atvyko du įgalioti atstovai.

Šie brandaus amžiaus vyrai ir moterys, įpareigoti Faraono vardu atlikinėti apeigas savo šventyklose, susirinko vienoje iš Tutmozio III šventyklos salių. Čia būdavo įšventinami didieji Amono žyniai, čia jiems būdavo atskleidžiamos jų priedermės.

– Man reikia su jumis pasitarti, – tarė Ramzis. – Būtina paskirti naują Karnako vyriausiąjį žynį.

Daugelis susirinkusiųjų pritariamai linktelėjo. Galbūt naujasis faraonas visai ne toks ūmus, kaip apie jį šneka.

– Ar šios pareigos neturi visiškai teisėtai atitekti antrajam Amono žyniui? – paklausė didysis Memfio žynys.

– Aš nelaikau vyresnumo pakankamu kriterijumi.

– Tebūnie man leista įspėti Jūsų Didenybę nepasikliauti neišmanėliais, – įsiterpė trečiasis Amono žynys. – Pasaulietiškoje srityje, be abejo, galima patikėti atsakingas pareigas naujokams, bet kai kalbama apie Karnako valdymą, taip pasielgti būtų klaidinga. Šiuo atveju reikia teikti pirmenybę patirčiai ir dorai.

– Taigi pakalbėkime apie dorą! Ar jūs žinote, kad Karnake buvo varoma nelegali pirmarūšio lino audinių prekyba?

Išgirdę faraono žodžius, žyniai sutriko ir pasipiktino.

– Kaltininkai jau sučiupti ir nuteisti dirbti audyklose. Jie niekada nebebus priimti į jokią šventyklą, net laikinai eiti pareigų.

– Nejaugi velionis žynys buvo įsivėlęs į tai?

– Atrodo, kad ne, bet jūs suprantate, kodėl aš manau, jog būtų geriau parinkti jo įpėdinį ne iš dabartinių šventyklos vyresniųjų.

Po netikėtų Ramzio žodžių stojo ilga tyla.

– Ar Jūsų Didenybė jau yra ką nors numatęs? – pasiteiravo didysis Heliopolio žynys.

– Aš laukiu rimto pasiūlymo iš jūsų.

– Kiek laiko jūs mums suteiksite?

– Kaip įprasta, dabar aš, lydimas karalienės ir daugelio dvariškių, privalau aplankyti tam tikrą skaičių miestų ir šventyklų. Kai grįšiu, jūs man pateiksite savo pasiūlymus.

Prieš išvykdamas į tradicinę kelionę po Egiptą, į kurią faraonas leisdavosi pirmaisiais valdymo metais, Ramzis aplankė Gurnos šventyklą vakariniame Tėbų krante, kur buvo garbinamas Sečio *ka* – jo nemari galia. Kasdien specialiai tam paskirti žyniai padėdavo ant aukurų mėsos, duonos, daržovių bei vaisių ir kalbėdavo maldas, kurių dėka velionio faraono siela liko žemėje.

Ramzis žvelgė į vieną iš akmenyje iškaltų savo tėvo atvaizdų, rodantį Setį amžinai jauną dievų akivaizdoje, ir meldė jį atgyti, palikti tą akmens apdarą, atsiskirti nuo sienos, apglėbti sūnų, suteikti jam žvaigžde tapusio valdovo jėgą.

Kuo toliau bėgo laikas, tuo labiau Ramzis išgyveno Sečio netektį kaip skaudų išbandymą ir kaip šauksmą. Skaudų išbandymą, nes nebegalėjo paprašyti patikimą ir didžiadvasį vadovą jam patarti gyvenimo kelyje; šauksmą – nes velionio faraono balsas skambėjo jo širdyje, ragindamas žengti pirmyn, kad ir kokios kliūtys jam trukdytų.

Tėbų gyventojai – turtingi kilmingieji, amatininkai ar vaikų apsuptos namų šeimininkės, plepančios su kaimynėmis prie savo namų durų, – nesiliovė spėlioję: ką iš dvariškių Ramzis su Nefertare, ketiną sutvirtinti Faraono sąjungą su visomis dievybėmis, pasiims į kelionę po Aukštutinį ir Žemutinį Egiptą. Kiekvienas skelbėsi turįs slaptos informacijos, gautos iš įtakingo asmens arba rūmų tarnautojo. Iš patikimo šaltinio neva buvo žinoma, kad karališkoji flotilė pirma plauksianti į pietus iki Asuano, o paskui į šiaurę, leisdamasi Nilu ligi Deltos. Įgulos buvo įspėtos: plaukti teksią greit, jėgų reiks negailėti, o sustojimai uostuose bus trumpi. Bet visi džiaugėsi būsimąja ritualine kelione, kurios metu karališkoji pora pradės valdyti Egipto žemę, siekdama palaikyti joje amžiną Maat įstatymą.

Išplaukiant Amenis įteikė Ramziui didžiulę krūvą dokumentų, su kuriais faraonas privalėjo išsamiai susipažinti prieš susitikdamas su provincijų vietininkais, šventyklų vyresniaisiais ir pagrindinių gyvenviečių seniūnais. Faraono asmens sekretorius parūpino valdovui kiekvieno įtakingo asmens biografiją: jo kopimą karjeros laiptais, šeimyninę padėtį, neslepiamus lūkesčius ir siekius, draugiškus ryšius su kitais aukštais asmenimis. Jeigu duomenys būdavo netikslūs ar nepatikrinti, Amenis tai nurodydavo valdovui.

– Kiek dienų ir naktų tau prireikė šiam lobiui sukaupti? – paklausė Ramzis.

– Neskaičiavau. Vienintelis mano rūpestis – kad informacija būtų tiksli. Kaip valdyti jos neturint?

– Peržvelgęs tavo surinktus duomenis, aš įsitikinau, kad Šenaras turi daug šalininkų. Jie turtingi ir įtakingi.

– Argi tau tai netikėta?

– Turint omeny jų skaičių – taip.

– Ką gi, štai kiek sielų ir protų teks užkariauti.

– Tu nusiteikęs labai optimistiškai.

– Tu – faraonas ir privalai viešpatauti. Visa kita – plepalai, ir tiek.

– Ar tu apskritai kada nors ilsiesi?

– Pailsėsiu po mirties. Tol, kol būsiu tavo sandalų laikytojas, darysiu viską, kad tavo kelias būtų lygus. Ar tu patenkintas savo kilnojamuoju sostu?

Medinę sudedamąją faraono kėdę sudarė odinė sėdynė su tvirtais apkaustais, uždėta ant masyvių kojelių, kurios baigėsi dramblio kaulu inkrustuotomis ančių galvutėmis. Oficialių ceremonijų ir priėmimų metu Ramzis galėjo patogiai jaustis savo ištaigingame soste.

– Aš kuo rūpestingiausiai atrinkau tavo palydą, – tarė Amenis. – Kelionėje tau nieko nestigs. Valgių kokybė bus tokia pat kaip rūmuose.

– O tu visada taip saikingai valgai?

– Viena vertus, skanus maistas laiduoja ilgą gyvenimą, kita – mažai gerdamas tausoji energiją ir gali geriau susikaupti. Aš nusiunčiau skubius pranešimus miestų, kuriuose mes sustosime, seniūnams bei didiesiems žyniams ir įsakiau jiems paruošti patalpas mūsų kelionės dalyviams. Žinoma, judu su karaliene apsigyvensit rūmuose.

– Ar tu pasirūpinai Nefertare?

– Na, ir klausimas! Be abejo. Juk tavo sutuoktinės nėštumas – valstybinės reikšmės reikalas. Jos kajutė gerai vėdinama; karalienė galės ten ilsėtis, ir jos ramybės niekas netrikdys. Ją pakaitomis prižiūrės penki gydytojai. Tau kasdien bus pranešama apie jos sveikatą. Ak, tiesa! Yra šioks toks pagrindas nerimauti.

– Dėl Nefertarės?

– Ne, dėl prieplaukų. Gavau pranešimų, kad kai kurių prieplaukų būklė prasta, bet aš į tai žiūriu skeptiškai. Man atrodo, kad keli provincijų vietininkai šitaip mėgina gauti papildomų

lėšų savo ūkio priežiūrai. Atsižvelgiant į tavo apsilankymą, tokį jų elgesį galima suprasti ir net pateisinti: kiekvienas nori pasinaudoti tokia proga; bet negalima leisti, kad jie darytų tau įtaką. Kiekvienas aukštas pareigūnas bandys išpešti iš tavęs kuo daugiau naudos, o tu privalėsi likti nešališkas, atiduodamas pirmenybę šalies interesams.

– Kokie tavo santykiai su Šiaurės ir Pietų Egipto vietininkais?

– Jų požiūriu – bjaurūs, manuoju – puikūs. Jie geri pareigūnai, bet pernelyg baikštūs ir visą laiką dreba, kad juos atleis. Palik juos, jie tavęs neišduos.

– Aš ketinau...

– Paskirti vietininku mane? Jokiu būdu! Dabartinė mano padėtis tau kur kas naudingesnė. Aš galiu veikti šešėlyje, neatkreipdamas į save bereikalingo dėmesio ir nevaržomas milžiniško administracinio aparato.

– Kaip atsiliepia apie kelionę pakviestieji mane lydėti?

– Laimingi, bet privengia Seramanos, kuris juos įtarinėja ir nuolat daro kratas, laikydamas visus potencialiais nusikaltėliais. Aš išklausau jų skundų ir išsyk juos pamirštu: tasai sardas budriai atlieka savo pareigas.

– Tu užmiršti mano liūtą ir šunį.

– Gali būti ramus: juos puikiai šeria. Dievaži, jie – tavo geriausi asmens sargybiniai.

– Kaip elgiasi Romė?

– Visi sutartinai jį giria; sakytum jis visą amžių buvo tavo rūmų prižiūrėtojas! Jis tvarkosi tiesiog tobulai. Nuojauta tavęs neapgavo.

– Ar tą patį galima pasakyti ir apie Nedžemą?

– Tavo naujasis žemdirbystės ministras labai rimtai žiūri į savo pareigas. Dvi valandas per dieną jis suka man galvą įvairiausiais administraciniais klausimais, o paskui dirba užsidaręs su geriausiais buvusio ministro patarėjais, kurie jį moko

visko, ką jam būtina žinoti. Nelabai jis pasigrožės gamtovaizdžiais per šią kelionę!

– O mano mylimas brolis?

– Šenaro laivas – tikri plaukiojantys rūmai. Naujasis užsienio reikalų ministras itin vaišingas ir žada Ramzio Egiptui žėrinčią ateitį.

– Gal laiko mane nepataisomu naivuoliu?

– Iš tiesų viskas turbūt yra sudėtingiau, – tarė Amenis. – Iš pažiūros atrodo, kad gavęs šį postą jis tikrai be galo, be krašto laimingas.

– Nejaugi tu manai, kad Šenaras tapo mano sąjungininku?

– Širdies gilumoje, žinoma, ne; bet jis gudrus ir suvokia, ką gali sau leisti ir ko – ne. Tau užteko išminties patenkinti jo valdžios troškimą ir leisti jam toliau likti ant pakylos. Gal kartais jis ims ir užsnūs turtingo ir garbinamo aukšto pareigūno kėdėje?

– Teišgirsta tave dievai!

– Tau reikėtų pamiegoti; rytoj bus sunki diena: ne mažiau kaip dešimt pokalbių ir trys priėmimai. Ar tu patenkintas savo lova?

„Nežinau, kam ji galėtų nepatikti“, – pamanė sau Ramzis. Patogus galvūgalis; kūnui atsigulti – ilgas ir platus rėmas, kurio išpjovose pritvirtintos visą jo erdvę užpildančios kryžmai perpintos kanapių pluošto sruogos; keturios liūto letenų pavidalo kojos; kojūgalis išmargintas rugiagėlių, mandragorų ir lotosų žiedais, kad miegančiojo sapnai būtų gėlėti.

– Trūksta tik minkštų pagalvių, – pastebėjo valdovo asmens sekretorius.

– Man užteks ir vienos.

– Na jau ne! Tik pažiūrėk į tą mažmožį...

Amenis stvėrė galvūgalyje padėtą pagalvę, norėdamas parodyti ją Ramziui, ir staiga šoko atatupstas.

Netikėtai sutrukdytas tūnojęs po pagalve juodasis skorpionas jau buvo grėsmingai iškėlęs geluonį, pasirengęs pulti.

25

Ramziui teko pačiam raminti Seramaną. Faraono asmens sargybos viršininkas nepajėgė suprasti, kaip skorpionas pateko į valdovo kambarį. Griežta tarnų apklausa nedavė jokio rezultato.

– Jie nekalti, – konstatavo sardas. – Reikia apklausti jūsų rūmų prižiūrėtoją.

Ramzis neprieštaravo.

Romė nemėgo Seramanos, bet visiškai nepriekaištavo, kai valdovas jį paprašė atvirai atsakyti į sardo klausimus.

– Keliems žmonėms buvo leidžiama įeiti į šitą kambarį?

– Penkiems. Na... penkiems nuolatiniams patarnautojams.

– Ką tai reiškia?

– Kartais, laivui sustojus kai kuriuose uostuose, aš pasamdau vieną ar du laikinus tarnus.

– O kai stovėjom paskutinį kartą?

– Taip, aš tikrai pasamdžiau vieną tokį – kad nuneštų paklodes skalbėjui.

– Kuo jis vardu?

– Jo vardas turi būti įtrauktas į sąrašą tądien gavusiųjų atlyginimą.

– Beprasmiška ieškoti jo pagal tą sąrašą, – nusprendė valdovas. – Tas žmogus bus nurodęs prasimanytą vardą, o mes neturime laiko grįžti atgal ir pamėginti jį surasti.

– Aš nė nežinojau, kad taip daroma! – sugriaudėjo Seramana. – Dėl šitokių dalykėlių niekais nueina visos mano saugumo priemonės!

– O kas atsitiko? – nustebęs paklausė Romė.

– Jums nebūtina tai žinoti! Ateityje aš pats iškrėsiu kiekvieną, lipantį į Jo Didenybės laivą, kad ir kas jis būtų: karvedys, žynys ar šlavėjas!

Romė atsigręžė į Ramzį, kuris pritardamas linktelėjo galva.

– O... kaipgi maistas?

– Vienas iš jūsų virėjų ragaus patiekalus mano akivaizdoje.

– Kaip įsakysite.

Romė išėjo iš valdovo kajutės. Seramana įnirtingai smogė kumščiu į siją, kuri pratisai sugirgždėjo.

– Tas skorpionas nebūtų jūsų nužudęs, Didenybe, – tarė jis, – bet būtumėt pradėjęs smarkiai karščiuoti.

– Ir nebūčiau galėjęs tęsti šios kelionės... O ta nesėkmė būtų aiškinama dievų nemalone. Tokio tikslo ir buvo siekiama.

– Tokio pobūdžio įvykis daugiau nepasikartos, – pažadėjo sardas.

– Bijau, kad pasikartos: kol mes nerasime tikrojo kaltininko.

Seramana patempė lūpą.

– Tu ką nors įtari? – pasiteiravo Ramzis.

– Žmonės kartais būna nedėkingi.

– Kalbėk aiškiau.

– Tasai Romė... O ką, jei jis pamelavo ir pats įleido į jūsų kajutę skorpioną?

– Nustatyti tai – tavo darbas, tiesa?

– Pasikliaukite manimi.

Įveikiant vieną kelio tarpsnį po kito, ritualinė karališkosios poros kelionė virto triumfu. Ramzio valdingumas ir Nefertarės žavesys pavergė provincijų vietininkus, didžiuosius žynius, seniūnus ir kitus aukštus asmenis, kuriuos stebino ori naujųjų Egipto valdovų išvaizda ir laikysena. Ramzis nepraleisdavo progos palankiai atsiliepti apie savo vyresnįjį brolį, kurį daugelis aukštų pareigūnų pažinojo. Šenaro paskyrimas Užsienio reikalų ministerijos vadovu išsklaidė jų nerimą: viena vertus,

karališkoji šeima liko vieninga ir abu broliai ėjo ranka rankon; antra vertus, Šenaro patriotizmas ir didybės siekiai užtikrino nuolatinę gynybinę politiką, būtiną Egipto civilizacijai apsaugoti nuo barbarų puldinėjimų.

Kiekviename uoste karališkoji pora pagerbdavo karalienę – motiną Tują. Jos buvimas šalia Ramzio ir Nefertarės jaudino ir įkvėpė gilią pagarbą. Gležna, tyli, visada liekanti sūnaus valdovo šešėlyje, Tuja įkūnijo tradiciją ir valdžios perimamumą, be kurių jos sūnaus viešpatavimas galėjo atrodyti esąs neteisėtas.

Artinantis prie Abido, kur buvo garsioji Ozirio šventykla, Ramzis pasišaukė į laivo pirmagalį savo draugą Ašą. Bet kurią dieną, bet kurią valandą jaunasis diplomatas buvo vis toks pat elegantiškas ir rafinuotai mandagus.

– Ar tu patenkintas šia kelione, Aša?

– Tavo Didenybė pradeda valdyti ne tik Egipto žemę, bet ir jo žmonių širdis, o tai puiku.

– Ar tau neatrodo, kad kai kurių elgesys yra gerokai veidmainiškas?

– Be abejo, bet juk svarbiausia tai, kad jie pripažįsta tavo valdžią.

– Ką tu manai apie Šenaro paskyrimą užsienio reikalų ministru?

– Man jis pasirodė netikėtas.

– Kitaip tariant, jis tave šokiravo.

– Man neleistina kritikuoti Faraono potvarkių.

– Ar tu manai, kad mano broliui trūksta kompetencijos?

– Dabartinėmis aplinkybėmis diplomatija yra sudėtingas dalykas – sakyčiau, subtilus menas.

– Kas drįstų mesti iššūkį Egipto galybei?

– Nenorėčiau, kad dėl savo asmeninio triumfo šalies viduje tu neįžiūrėtum to, kas iš tiesų dedasi už Egipto sienų. Hetitai nesėdi rankų sudėję; žinodami, kad tu – ryžtingas valdovas ir

pavojingas priešininkas, jie bandys sustiprinti savo pozicijas, o vėliau galbūt imsis karingesnių priemonių.

– Tu turi konkrečių faktų?

– Kol kas tai tik prielaidos.

– Matai, Aša, Šenaras yra mano vyresnysis brolis ir labai impozantiška asmenybė, puikiai tinkanti puotoms ir priėmimams. Jis užburs užsienio ambasadorius tuščiomis kalbomis ir galop pats jomis įtikės. Bet jis gali susigundyti ir kitokiomis pramogomis: priešiškumu ar sąmokslu. Jo pabrėžtinai rodomas noras bendradarbiauti su manim ir deramai tarnauti valstybei man atrodo įtartinas. Todėl tau atiteks esminis vaidmuo.

– Ko tu iš manęs tikiesi?

– Aš skiriu tave Aukštutinio ir Žemutinio Egipto slaptųjų tarnybų viršininku. Oficialios tavo pareigos niekuo nesiskirs nuo tavo pirmtakų: tau reikės vadovauti diplomatinio pašto tarnybai, taigi peržiūrėti Šenaro rašytus dokumentus.

– Vadinasi, tu man įsakai jį šnipinėti?

– Tai bus viena iš tavo užduočių.

– Ar Šenaras neims manęs įtarinėti?

– Aš leidau jam suprasti, kad jis neturės jokios veiklos laisvės. Žinodamas, kad yra nuolat stebimas, jis labiau atsispirs pagundai kaip nors apgailėtinai nusižengti.

– O jeigu jis išsprūs iš mano priežiūros?

– Tu per daug protingas, bičiuli; tave ne taip paprasta apgauti.

Išvydus šventąją Abido žemę, Ramziui suspaudė širdį. Čia viskas priminė Setį. Juk tai jis, dievo Seto – visatos galybės įsikūnijimo ir savo brolio Ozirio žudiko – bendravardis, kadaise pastatė čia nuostabią šventyklą, kad joje būtų švenčiamos mirusio ir prisikėlusio dievo misterijos. Čia buvo įšventinti Ramzis su Nefertare, įsidėję širdin dieviškąsias tiesas, kuriomis jie privalėjo dalytis su savo liaudimi.

Ant vedančio į prieplauką kanalo krantų nebuvo matyti nė gyvos dvasios. Žinoma, šioje šventoje vietovėje priderėjo linksmintis tik Ozirio prisikėlimo proga; bet abejingumas ir slogi atmosfera, vyravusi karališkosios flotilės sutikimo metu, nustebino keliautojus.

Pirmas į krantą nepaleisdamas iš rankos kalavijo išlipo Seramana. Netrukus aplink jį susibūrė Faraono asmens sargyba.

– Man tai nepatinka, – sumurmėjo sardas.

Ramzis atsistojo prieplaukoje. Tolumoje, už akacijų giraitės, kilo Ozirio šventykla.

– Nerizikuokite, – patarė Seramana. – Leiskite man apžiūrėti apylinkes.

Maištininkai Abido šventykloje! Valdovas negalėjo patikėti tokia šventvagyste.

– Vežimus, – įsakė jis. – Aš važiuosiu priekyje.

– Jūsų Didenybe...

Sardas suprato, kad atkalbinėti Ramzį beprasmiška. Kaip užtikrinti šitaip neprotingai besielgiančio monarcho saugumą?

Faraono vežimas bemat įveikė nuotolį tarp prieplaukos ir šventyklos aptvaro. Ramzis didžiai nustebo, radęs pagrindinio įėjimo portalą atlapą. Nulipęs nuo vežimo, jis įėjo į šventyklos kiemą, plytintį po atviru dangumi.

Šventyklos fasadą dengė pastoliai; ant žemės gulėjo jo tėvo statula: Setis buvo pavaizduotas Ozirio pavidalu. Šen bei ten mėtėsi darbo įrankiai. Visur tuščia: nė vieno darbininko, nė vieno amatininko.

Visiškai suglumęs, faraonas įėjo šventyklon. Aukurai tušti: nei gėlių, nei vaisių; nė vieno besimeldžiančio ar atliekančio apeigas žynio.

Matyt, šventykla buvo apleista.

Ramzis išėjo ir pašaukė ant slenksčio stovintį Seramaną:

– Tuoj pat atvesk man tuos, kurie atsako už statybas.

Pralinksmėjęs sardas puolė vykdyti įsakymą.

Ramzio rūstybė kone apniaukė vaiskų Abido dangų.

Didžiajame šventyklos kieme susirinkę žyniai, pareigūnai, amatininkai, šventovės patarnautojai ir prižiūrėtojai visi kaip vienas nusilenkė, puolė ant kelių ir palietė nosimis žemę, įbauginti griausmingo valdovo balso, priekaištaujančio jiems už tinginystę ir apsileidimą.

Ramzis nepaisė jokių pasiteisinimų. Kaip Abido žyniai ir darbininkai galėjo šitaip gėdingai elgtis, teisindamiesi tuo, kad Sečio mirtis neleidžia jiems imtis jokios iniciatyvos? Vadinasi, pasitaikius menkiausiai progai, jie pasidavė netvarkai ir neveiklumui, ir niekas nė nemanė vykdyti savo pareigos.

Kiekvienas baiminosi susilauksiąs griežtos bausmės, bet jaunasis faraonas tik pareikalavo sudėti dvigubai daugiau aukų Sečio *ka*. Jis įsakė įveisti vaismedžių sodą, pasodinti medžių, paauksuoti duris, tęsti šventyklos statybą, užbaigti statulas ir kasdien atlikinėti apeigas. Ramzis pranešė, kad Ozirio misterijų šventei bus padaryta nauja valtis. Šventyklos žemėse dirbantys valstiečiai bus atleisti nuo mokesčių, o pati šventykla gaus daug turto – su sąlyga, kad ji niekada nebebus šitaip apleista.

Didysis šventyklos kiemas tyliai ištuštėjo. Visi džiaugėsi faraono gerumu ir širdyje prisiekinėjo neberūstinti valdovo.

Nurimęs Ramzis įėjo į centrinę šventyklos dalį, Abido „dangų“, kur tamsoje sklido paslaptinga šviesa, ir širdimi prisišaukė žvaigžde plevenančią savo tėvo sielą, o saulės valtis tuo tarpu tęsė savo amžiną kelionę.

26

Šenaras džiūgavo.

Žinoma, sumanymas įmesti į Ramzio kambarį skorpioną žlugo, bet vyresnysis valdovo brolis nelabai pasikliovė ta užmačia, kurią buvo pasiūlęs neapykantos apimtas Saris, buvęs Ramzio auklėtojas. Sumenkinti Faraono autoritetą ir pakirsti jo fizines jėgas nebus lengva, tačiau patirtis liudijo, kad ir griežčiausiame apsaugos tinkle visada yra kokia nors spraga.

Šenaras džiūgavo dėl to, kad baigiantis vienai labai vykusiai vakarienei Aša jam pranešė tiesiog neįtikimą naujieną. Stovėdami Nilu slystančio laivo paskuigalyje, pašnekovai galėjo būti ramūs, kad kiti svečiai, gerokai papiktnaudžiavę vynu, jų neišgirs: lėbautojų dėmesį patraukė vėmulio tampomas aukštas pareigūnas, kurį puolė slaugyti laivo gydytojas.

– Slaptųjų tarnybų viršininkas... Ar tik aš kartais nesapnuoju?

– Mano paskyrimas tikrų tikriausias.

– Manau, kad jus taip pat įpareigojo mane sekti?

– Visiškai teisingai.

– Vadinasi, iš pažiūros aš niekaip negalėsiu laisvai veikti ir būsiu priverstas tenkintis bereikšmio linksmuolio vaidmeniu.

– Kaip tik šito valdovas ir pageidauja.

– Ką gi, įvykdykime jo norą, mano mielas Aša! Aš pasistengsiu puikiai atlikti savo vaidmenį. Jei suprantu teisingai, jūs tapsite pagrindiniu valdovo informacijos šaltiniu hetitų politikos srityje.

– Galbūt.

– Ar mūsų sąjunga jums priimtina?

– Labiau nei kada nors. Ramzis – tironas, aš tuo įsitikinęs; jis niekina kitus ir pasikliauja tik savimi. Jo tuščiagarbiškumas pražudys šalį.

– Mūsų nuomonės sutampa ir šiuo atveju, tačiau ar jūs esate pasiryžęs rizikuoti?

– Mano nuostatos nepasikeitė.

– Kodėl jūs taip nekenčiate Ramzio?

– Todėl, kad jis – Ramzis.

Apsupta žaliuojančių laukų, Dendera, besišypsančios gražuolės deivės Hatoros šventykla, buvo tarsi himnas dangaus ir žemės harmonijai. Dideli figmedžiai, pasodinti prie aptvaro, teikė pavėsį pačiai šventyklai ir jos priestatams, kurių viename buvo muzikos mokykla. Būdama įšventintų į žvaigždžių šokių misterijas Hatoros žynių valdovė, Nefertarė džiaugėsi tuo apsilankymu, tikėdamasi praleisti šventykloje kelias valandas ir skirti jas meditacijai. Po įvykio Abide karališkoji flotilė buvo priversta grįžti į pietus, bet karalienė būtinai norėjo užsukti į Denderą.

Jai pasirodė, kad Ramzis kažkuo susirūpinęs.

– Apie ką tu galvoji? – pasiteiravo Nefertarė.

– Apie didžiojo Amono žynio paskyrimą. Amenis atnešė pagrindinių kandidatų asmens bylas, bet nė vienas iš jų manęs netenkina.

– Ar kalbėjaisi apie tai su Tuja?

– Ji mano taip pat. Visus tuos žmones kadaise nušalino Setis, o dabar jie bando pasinaudoti susiklosčiusia padėtimi.

Nefertarė pažvelgė į akmenyje iškaltus nuostabiai grakščius Hatoros atvaizdus. Staiga karalienės žvilgsnis suspindo keista šviesa.

– Nefertare...

Ji neatsakė, paskendusi regėjime. Baimindamasis, kad mylimoji nenuskrietų į dangų pas švelniaveidę deivę, amžiams

palikdama jį vieną, Ramzis paėmė ją už rankos. Atsipeikėjusi ir nurimusi, Nefertarė prisiglaudė prie Faraono.

– Aš buvau toli, taip toli... Visa jūra šviesos, ir progiesmiu kalbantis balsas – aš klausiausi, ką jis man sakė.

– Ką gi?

– Nesirink nė vieno iš tau siūlomų. Mums reikia vykti ieškoti būsimojo didžiojo Amono žynio.

– Bet aš neturiu tam laiko!

– Klausyk balso iš anapus; argi ne jis nuo pat Egipto pradžios vadovauja faraono veiklai?

Karališkąją porą priėmė muzikančių ir dainininkių viršininkė, surengusi koncertą šventyklos sode. Nefertarė mėgavosi tomis nuostabiomis akimirkomis, o Ramzis virte virė iš nekantrumo: nejaugi teks laukti kito regėjimo, norint rasti didįjį Amono žynį, kuris nebūtų garbėtroška?

Ramzis būtų mielai grįžęs į laivą ir apsvarstęs tuos klausimus su Ameniu, bet negalėjo išsisukti neapsilankęs šventykloje, jos dirbtuvėse ir sandėliuose. Visur viešpatavo tvarka ir grožis.

Šventojo ežero pakrantėje Ramzis pamiršo savo rūpesčius; čia tvyranti giedra ramybė, švelnios vilkdalgių ir rugiagėlių spalvos, lėtai žengianti atėjusių pasisemti truputį vandens vakarinėms apeigoms žynių procesija būtų nuraminusios net ir labiausiai suaudrintą sielą.

Kažkoks senukas ravėjo gėlynus ir kišo piktžoles į maišą. Jo judesiai buvo lėti, bet tikslūs. Klūpodamas ant vieno kelio, jis buvo atgręžęs nugarą karališkajai porai. Tokia nepagarba būtų verta griežto pasmerkimo, bet senukas buvo taip pasinėręs į darbą, kad faraonas nutarė jam netrukdyti.

– Jūsų gėlės nuostabiai gražios, – tarė Nefertarė.

– Aš su jomis kalbuosi kaip įmanydamas meiliau, – niurgzliai atsakė senukas. – Kitaip jos išaugtų dievažin kaip persikreipusios.

– Aš taip pat tai pastebėjau.

– Šit kaip? Jūs, tokia graži, jauna moteris, užsiimate sodininkyste?

– Kai lieka laiko.

– Jūs tokia užimta?

– Mano pareigos palieka man nedaug laisvalaikio.

– Gal jūs – vyriausioji žynė?

– Tai viena iš mano pareigų.

– O jūs turite ir kitų? Ak, atleiskite... Aš neturiu jokio pagrindo šitaip jums įkyrėti. Kartu grožėtis gėlėmis – puikus būdas bendrauti, ir visai nėra reikalo žinoti ką nors daugiau.

Senuko veidas persikreipė iš skausmo:

– Tas prakeiktas kairysis kelis... Kartais jis mane taip kamuoja, kad sunku atsistoti.

Ramzis ištiesė senukui ranką.

– Ačiū, karalaiti... Juk jūs turbūt karalaitis?

– Ar šitaip prižiūrėti sodą jums įsakė didysis Denderos žynys?

– Taip, jis.

– Sako, jis esąs labai griežtas; be to, serga ir dėl to negali keliauti.

– Visiškai teisingai. Ar jūs taip pat mėgstate gėles, kaip ši jauna moteris?

– Labiausiai aš mėgstu sodinti medžius. Beje, norėčiau pasikalbėti su didžiuoju žyniu.

– Kokiu tikslu?

– Nes jis neatvyko į susirinkimą, kuriam pasibaigus jo kolegos turi pranešti Ramziui didžiojo Amono žynio vardą.

– Ar neleistumėte šiam senam dievų tarnui toliau rūpintis gėlėmis?

Ramziui nebeliko abejonių: didysis šventyklos žynys bandė pasislėpti po sodininko apdaru.

– Nepaisant skaudančio kelio, jis man neatrodo nepajėgiąs sėsti į laivą ir plaukti iki Tėbų.

– Dešiniojo peties būklė neką geresnė, metų našta vis labiau slegia, ir...

– Gal didysis Denderos žynys nepatenkintas savo likimu?

– Priešingai, Jūsų Didenybe; jis pageidauja, kad jam leistų ramiai baigti savo gyvenimą šioje šventykloje.

– O jei pats Faraonas paprašys jį nuvykti į Tėbus ir pasidalyti savo patirtimi?

– Jei Faraonas, nors dar labai jaunas, jau turi bent kiek patirties, jis pasigailės seno žmogaus ir taip jo nevargins. Ar Ramzis nesutiktų paduoti mano lazdos, kuri padėta štai ten, ant sienelės?

Faraonas padarė ko paprašytas.

– Jūs pats matote, Didenybe: senasis Nebu vos paeina. Kas išdrįstų priversti jį palikti savo sodą?

– Kaip didysis Denderos žynys, ar sutiksite bent jau duoti patarimą Egipto valdovui?

– Mano amžiaus žmogui geriau patylėti.

– Išminčius Ptahotepas, kurio pamokymai teikia mūsų sielai peno nuo piramidžių statybos laikų, galvojo ne taip. Aš labai vertinu jūsų nuomonę ir norėčiau ją sužinoti. Kaip jūs manote, kas labiausiai tiktų būti didžiuoju Amono žyniu?

– Visą savo gyvenimą aš praleidau Denderoje ir niekad nebuvau Tėbuose. Aš visai neišmanau vidinės žynių hierarchijos įmantrybių. Teatleidžia man Jūsų Didenybė, bet aš įpratęs anksti gultis.

Dalį nakties Nefertarė su Ramziu praleido šventyklos terasoje kartu su astronomais. Nakties danguje ryškėjo tūkstančiai sielų ir nemariųjų žvaigždžių, besitelkiančių aplink Šiaurinę žvaigždę, kuria ėjo ašis, siejanti tai, kas matoma, su neregimuoju.

Paskui karališkoji pora nuėjo į rūmus, kurių langai žvelgė į žaliuojančius aplink Denderą laukus. Nedidukas, kukliai – vei-

kiau kaimiškai nei karališkai – apstatytas miegamasis vienai trumpai nakčiai tapo jiems rojaus prieglobsčiu. Nefertarė užmigo Ramzio glėbyje. Jiedu sapnavo tą patį sapną apie laimę ir pabudo pažadinti paukščių čiulbėjimo.

Atlikę rytmetines apeigas, pasigardžiavę sočiais pusryčiais ir nusimaudę prie pat rūmų tyvuliuojančiame baseine, Ramzis su Nefertare susiruošė išvykti. Visi žyniai atėjo su jais atsisveikinti. Staiga Ramzis atsiskyrė nuo savo palydovų, pasuko iš pagrindinio kelio ir nuėjo į sodą, prie šventojo ežero.

Nebu vėl klūpojo prie savo gėlyno ir apžiūrinėjo našlaites bei pentinius.

– Nebu, ar gerbiate karalienę?

– Kokio atsakymo jūs iš manęs tikitės, Jūsų Didenybe? Karalienė – grožio ir proto įsikūnijimas.

– Tokiu atveju jos mintys nepasirodys jums lengvabūdiškos.

– Kokios mintys?

– Man labai gaila drumsti jūsų ramybę, bet privalau nusivežti jus į Tėbus. Šito nori karalienė.

– Kokiu tikslu, Jūsų Didenybe?

– Aš skiriu jus didžiuoju Amono žyniu Karnake.

27

Kai karališkoji flotilė, skrosdama Nilo vandenis, sustojo prie Karnako šventyklos prieplaukos, visi Tėbai virte užvirė. Ką reiškė ankstyvas Ramzio sugrįžimas? Mieste ėmė žaibiškai sklisti prieštaringiausi gandai. Vieni tvirtino, kad faraonas norįs panaikinti Amono žynių instituciją ir sumenkinti miesto statusą, prilygindamas jį provincijos miesteliukui; kiti teigė, kad Ramzis kelionėje susirgęs ir paskubėjęs grįžti į Tėbus, kad galėtų numirti savo rūmuose. Juk jaunasis faraonas iškilo pernelyg greitai, o dangus esą jį už tai nubaudė.

Siras Raja, hetitų pasamdytas šnipas, mirtinai nuobodžiavo. Pirmąkart jis neturėjo jokių rimtų žinių. O juk turėdamas tokį platų tiek keliaujančių prekiautojų, tiek sėslių pirklių, įsikūrusių pagrindinėse gyvenvietėse palei upę, tinklą, jis galėjo, ramiausiai likdamas Tėbuose, sekti valdovo kelionę ir greitai sužinoti jo nutarimus bei potvarkius.

Raja visiškai nenutuokė, kas paskatino Ramzį skubiai grįžti į Pietų Egipto sostinę. Kaip ir buvo numatyta, valdovas pabuvojo Abide, tačiau, užuot keliavęs Šiaurės link, pasuko atgal ir praleido kelias valandas Denderoje.

Ramzio veiksmai buvo nenuspėjami. Jis veikė greit, nepasikliaudamas patarėjais, kurių plepalai būtų pasiekę siro ausis. Raja širste širdo: jaunasis valdovas pasirodė besąs nemenkas priešininkas, kurį bus ne taip lengva kontroliuoti. Norint pasinaudoti turimais ginklais ir priemonėmis, Šenarui teks pasitelkti pagalbon visus savo sugebėjimus ir gudrybes. Atviro konflikto atveju Ramzis galėjo būti daug pavojingesnis, nei jie įsivaizdavo, tad pasyviai stebėti ir laukti buvo jau neįmanoma.

Raja ir pats ketino veikti greitai ir ryžtingai, atsikratydamas negabių ir tingių šnipų.

Užsidėjęs mėlyną karūną, vilkįs ilgais klostytais lino rūbais, sugniaužęs rankoje valdžios skeptrą, Ramzis atrodė orus ir didingas. Kai jis įėjo į šventyklos salę, kur buvo susirinkę pasitarimo dalyviai, visi nuščiuvo.

– Ar jau galite pranešti man būsimojo didžiojo žynio vardą?

– Jūsų Didenybe, – atsakė didysis Heliopolio žynys, – mes vis dar svarstome, kas galėtų juo būti.

– Jūsų svarstymai baigti. Štai naujasis didysis Amono žynys.

Pasiremdamas lazda, į pasitarimo salę įėjo Nebu.

– Nebu! – sušuko didžioji Sajo žynė. – Aš maniau, kad tu sergi ir negali nė iš vietos pajudėti!

– Taip ir yra, bet Ramzis padarė stebuklą.

– Sulaukus tokio amžiaus, jums derėtų pagalvoti apie ramų poilsį! – pasipiktinęs pareiškė antrasis Amono žynys. – Valdyti Karnaką ir Luksorą – nepakeliama našta, gniuždantis triūsas!

– Jūs teisus, tačiau kas gali priešintis valdovo valiai?

– Mano potvarkis jau iškaltas akmenyje, – pareiškė Ramzis. – Nebu paskyrimas įrašytas daugelyje stelų. Ar kas nors iš čia esančiųjų mano, kad jis nėra vertas šio aukšto posto?

Tokių neatsirado.

Ramzis padavė Nebu aukso žiedą ir skeptrą iš elektrono – aukso ir sidabro lydinio, simbolizuojančius jo valdžią.

– Nuo šiol tu esi didysis Amono žynys. Jo lobiai ir ištekliai dabar bus tavo žinioje. Būk kruopštus, sąžiningas ir budrus savo šventyklos ir jos valdų viršininkas. Darbuokis ne savo paties, o dievybės *ka* labui. Amonas mato, kas dedasi žmogaus sieloje ir širdyje; jis žino, kas slypi kiekvienos būtybės gelmėse. Jeigu jis bus tavimi patenkintas, tai padės tau likti vyriausiuoju šventyklos vadovu ir suteiks ilgą amžių bei laimingą senatvę. Ar prisieki laikytis Maat įstatymo ir vykdyti savo pareigą?

– Prisiekiu tai Faraono gyvybe, – ištarė Nebu, nusilenkdamas Ramziui.

Antrasis ir trečiasis Amono žyniai buvo įsirdę ir nusiminę. Ramzis ne tik padarė jų viršininku senį, kuris besąlygiškai paklus kiekvienam jo žvilgsniui ir mostui, bet dargi ketvirtuoju Amono žyniu paskyrė kažkokį niekam nepažįstamą Bakheną! Tas faraono pakalikas įsakinės seniui ir bus tikrasis Karnako šeimininkas. Atrodo, Karnakas ilgam prarado savo reikšmę ir nepriklausomybę.

Abiem pareigūnams nebeliko jokios vilties vieną dieną tapti turtingiausios Egipto šventyklos valdytojais. Įkliuvę į Nebu ir Bakheno spąstus, jie anksčiau ar vėliau bus priversti atsistatydinti, patys sugriaudami savo karjerą. Visai suglumę, jiedu sugalvojo ieškoti sąjungininko ir prisiminė Šenarą – bet ar tik valdovo brolis nestojo jo pusėn, tapęs vienu iš faraono ministrų?

Kadangi jam nebuvo ką prarasti, antrasis žynys nutarė susitikti su Šenaru ir pasikalbėti su juo visų priešiškų Ramzio potvarkiui Amono žynių vardu. Šenaras priėmė jį žuvingo tvenkinio pakrantėje, ant kuoliukų ištempto didelio audeklo pavėsyje. Tarnas padavė jam ceratonijos sulčių ir dingo. Šenaras suvyniojo ligi tol skaitytą papirusą ir pažvelgė į svečią:

– Jūs man kažkur matytas...

– Aš vardu Dokis. Esu antrasis Amono žynys.

Žmogėnas Šenarui patiko. Nedidukas, skustagalvis, siaurakaktis, riešuto spalvos akimis, o nosis ir smakras tokie ilgi ir agresyviai atsikišę, kad priminė krokodilo nasrus.

– Kuo galiu būti jums naudingas?

– Be abejo, jūs palaikysite mane nerangiu storžieviu, bet aš nepratęs prie dvariškių elgesio taisyklių ir mandagumo posakių.

– Apsieisime ir be jų.

– Pirmuoju Amono žyniu ką tik paskirtas kažkoks senis, Nebu.

– Būdamas antrasis žynys, tą postą turėjote gauti jūs, tiesa?

– Velionis didysis žynys šito nuo manęs neslėpė, bet valdovas visai neatkreipė į mane dėmesio.

– Pavojinga kritikuoti jo nutarimus.

– Nebu nepajėgus valdyti Karnako.

– Jo slaptas šeimininkas bus Bakhenas, mano brolio draugas.

– Atleiskite man už tokį tiesmuką klausimą, bet ar jūs pats pritariate tiems skyrimams?

– Tokia Faraono valia, ir ji jau tapo tikrove.

Dokis pasijuto apviltas: Šenaras palaikė Ramzį. Žynys atsistojo:

– Nebetrukdysiu jūsų.

– Valandėlę... Jūs atsisakote susitaikyti su jau įvykusiu faktu?

– Valdovas ketina pakirsti Amono žynių galią.

– Ar jūs turite priemonių tam pasipriešinti?

– Aš ne vienas.

– Kam jūs atstovaujate?

– Daugumai žynių.

– Ar turite veiklos planą?

– Karalaiti Šenarai! Mes neketiname maištauti!

– Jūs niekatauškis, Doki, ir net nežinote, ko norite.

– Man reikia pagalbos.

– Pirma parodykite, ko jūs vertas.

– Betgi... kaip, kokiu būdu?

– Pats sugalvokite.

– Juk aš – tik žynys, tiktai...

– Viena iš dviejų: arba jūs – garbėtroška, arba – nevykėlis. Jeigu jūs sugebate tik gromuliuoti savo nuoskaudą, tai manęs nedominate.

– O jei man pavyks pakirsti Faraono patikėtinių autoritetą?

– Pabandykite, ir jeigu jums tai pavyks, mes vėl pasimatysime. Suprantama, šiandieninio mūsų susitikimo niekada nebuvo.

Dokiui vėl sušvito viltis. Jis išėjo iš Šenaro sodybos, regzdamas krūvą neįvykdomų planų: gerai pasistengus, kas nors vis šaus galvon!

Tačiau Šenaras buvo nusiteikęs skeptiškai. Tasai tipas, žinoma, buvo šio to vertas, bet Šenarui jis atrodė esąs pernelyg neryžtingas ir per lengvai pasiduodąs kitų įtakai. Pabūgęs savo drąsos, jis, be abejo, nesiryš kovoti su Ramziu. Bet niekada nereikia nusisukti nuo galimo sąjungininko; todėl Šenaras pasirinko gerą būdą tikrajai antrojo Amono žynio prigimčiai nustatyti.

Ramzis, Mozė ir Bakhenas apžiūrinėjo statybas, kur plušėjo aibė žmonių, įpareigotų pastatyti milžinišką kolonų salę, apie kurią svajojo Setis. Paversti Sečio svajonę tikrove turėjo jo sūnus. Didžiuliai akmens luitai buvo tiekiami laiku, įvairių specialistų brigados dirbo darniai, tad akmeniniai stiebai, simbolizuoją iš pirmapradžio vandenyno išdygusius papirusus, kilo vienas po kito.

– Ar tu patenkintas savo darbininkais? – paklausė Ramzis Mozės.

– Su Sariu ne taip lengva sutarti, bet man atrodo, aš jį sutramdžiau.

– Kuo jis prasikalto?

– Jis rodo darbininkams neleistiną panieką ir bando sumažinti jų davinį, kad galėtų likusią nuo maisto pirkimo sumą įsidėti į savo kišenę.

– Atiduokime jį teismui.

– Manau, kad tai nebūtina, – šyptelėjo Ramzio žodžių pralinksmintas hebrajas. – Geriau tegu jis būna čia pat, man po ranka. Kai tik jis perlenkia lazdą, aš pats su juo susitvarkau.

– Jeigu tu su juo elgsies pernelyg šiurkščiai, jis paduos skundą.

– Būk ramus, valdove: Saris – bailys.

– Juk jis buvo jūsų auklėtojas? – pasiteiravo Bakhenas.

– Taip, ir dargi labai sumanus mokytojas, – atsakė Ramzis. – Bet jį apniko kažkokia beprotybė. Atsižvelgiant į jo piktadarystes, kas nors kitas būtų jį išsiuntęs katorgon į oazę, o aš tikiuosi, kad darbas padės jam atgauti protą.

– Pirmieji rezultatai nelabai teikia vilčių, – apgailestaudamas tarė Mozė.

– Tu toks atkaklus, kad pasieksi, ką užsibrėžęs... tik ne čia. Po kelių dienų mes išvykstame į šiaurę, ir tu keliausi kartu.

Hebrajas apmaudžiai susiraukė:

– Betgi kolonų salė dar nebaigta!

– Aš patikėsiu šią užduotį Bakhenui, ketvirtajam Amono žyniui, kuriam tu paliksi visus būtinus nurodymus. Jis baigs salės statybą, taip pat pasirūpins praplėsti Luksoro šventyklą. Koks bus stebuklas, kai kiemas su milžiniškomis statulomis, pilonai ir obeliskai išvys dienos šviesą! Reikės dirbti sparčiai, Bakhenai; galbūt likimas neskyrė man ilgo gyvenimo, o aš noriu pamatyti visus tuos didingus dalykus savo akimis.

– Jūsų pasitikėjimas daro man garbę, Didenybe.

– Aš neskiriu į svarbius postus menkystų, Bakhenai. Senasis Nebu eis savo pareigas, o tu – savąsias: jis valdys Karnaką, o tu rūpinsiesi didžiosiomis statybomis. Ir vienas, ir kitas turite kreiptis į mane, jei iškils kokių nors sunkumų. Imkis darbo ir negalvok apie nieką kita.

Faraonas su Moze išėjo iš statybų aikštelės ir tamariskais apsodinta alėja pasuko prie Įstatymo sergėtojos, tiesos ir teisingumo deivės Maat šventyklos.

– Aš mėgstu šioje vietoje mąstyti, – tarė draugui Ramzis. – Mano siela šičia nurimsta, o protas aiškiau suvokia, ką ir kaip aš turiu daryti. Kokie laimingi tie žyniai, kad gali šventoje vietoje pamiršti viską ir išlaisvinti sielą! Kiekvienas šventyklos akmuo dvelkia dievų dvasia, kiekviena koplyčia perteikia mums jų ištarmes.

– Kodėl tu verti mane išvykti iš Karnako?

– Moze, mūsų laukia nuostabus nuotykis! Ar atsimeni, kaip mes su tavim, Aša, Ameniu ir Setau kalbėdavomės apie tikrąją galią? Aš buvau tikras, kad ją turi tik Faraonas. Ji mane viliojo, kaip liepsna vilioja drugelius, ir būčiau jos nusvilintas, jei tėvas nebūtų manęs išmokęs gyventi, jai rusenant širdyje. Net kai aš ilsiuosi, toji galia kalba manyje. Ji reikalauja, kad aš statyčiau.

– Ką tu sumanei?

– Aš numačiau tokį milžinišką dalyką, kad dar nedrįstu tau apie jį prasitarti. Galvosiu apie tai ir kelionės metu. Jeigu tik jį bus įmanoma įgyvendinti, tu būsi įtrauktas į tą darbą.

– Prisipažįstu, tu mane stebini.

– Kodėl?

– Aš buvau tikras, kad valdovas pamiršta savo draugus ir galvoja tik apie dvariškius, valstybės interesus ir valdžią.

– Tu buvai neteisingos nuomonės apie mane, Moze.

– Ar tu pasikeisi, Ramzi?

– Žmogus keičiasi priklausomai nuo tikslo, kurį jis nori pasiekti; mano tikslas – mano šalies didybė, ir jis niekad nepasikeis.

28

Saris, buvęs Ramzio auklėtojas, niekaip nenustojo pykęs. Jam, auklėjusiam karalystės elitą, dabar tenka vadovauti kažkokiai nelemtai plytų dirbėjų brigadai! O dar tas Mozė, kuris nuolat jam grasina naudodamasis savo fizine jėga! Diena vijo dieną, ir Sariui buvo vis sunkiau kęsti pažeminimą ir pajuoką. Jis bandė sukurstyti darbininkus prieš hebrają, bet pastarasis buvo toks populiarus, kad kritinės Sario pastabos nesulaukė jokio atgarsio.

Mozė buvo tik vykdytojas. Reikėjo smogti aukščiau, atkeršyti tam, kuris nugramzdino jį nelaimėn ir nuosmukin.

– Aš pritariu tavo neapykantai, – prisipažino Sario žmona Dolantė, Ramzio sesuo, tingiai tysanti ant pagalvėlių. – Bet išeitis, kurią tu siūlai, mane gąsdina. Iš tiesų ji man atrodo tokia baisi...

– Kuo gi mes rizikuojame?

– Aš bijau, brangusis. Tai, ką tu sumanei, gali atsigręžti prieš tave patį.

– O kad ir taip! Tu gyveni visų užmiršta ir niekinama, aš turiu kęsti tą klaikią bausmę – kiek dar visa tai gali trukti?

– Aš suprantu, Sari, aš suprantu. Tačiau ryžtis tokiam dalykui...

– Arba tu eini kartu su manim, arba aš eisiu vienas.

– Juk aš – tavo žmona, Sari.

Jis padėjo jai atsistoti.

– Ar tu gerai viską apgalvojai?

– Aš galvoju apie tai kas valandą štai jau visas mėnuo, o gal ir daugiau.

– O jeigu... mus išduos?

– Mums tai negresia.

– Kaip tu gali būti tuo tikras?

– Aš ėmiausi reikalingų atsargumo priemonių.

– Ar jų pakaks?

– Duodu tau garbės žodį.

– O gal galima apsieiti be...

– Ne, Dolante. Ryžkis.

– Eime.

Kukliai apsirengę sutuoktiniai pėsti pasuko gatvele, vedančia į vieną Tėbų prastuomenės kvartalą, kur gyveno daug svetimšalių. Labai nejaukiai jausdamasi, Ramzio sesuo žingsniavo prisiglaudusi prie vyro ir dvejodama žvalgėsi aplink.

– Ar tik mes nepasiklydome, Sari?

– Žinoma, ne.

– Ar dar toli eiti?

– Dar porą kvartalų.

Vietiniai gyventojai įdėmiai žvilgčiojo į juodu, aiškiai laikydami juos įsibrovėliais. Bet Saris atkakliai žengė į priekį, nors jo žmona vis labiau drebėjo iš baimės.

– Na štai, atėjome.

Saris pasibeldė į žemas, raudonai dažytas duris, prie kurių buvo prikaltas negyvas skorpionas. Jas atidarė kažkokia sena moteriškė. Saris su žmona nulipo mediniais laiptais į drėgną grotą, kur degė kokios dešimt aliejaus lempų.

– Jis ateina, – pranešė senė. – Sėskitės, štai jums taburetės.

Dolantei čia buvo taip baisu, kad ji nesiryžo atsisėsti. Juodoji magija Egipte buvo uždrausta, bet kai kurie burtininkai nedvejodami siūlė savo paslaugas – suprantama, už didžiulę kainą.

Meilikaujamai linkčiodamas, prie klientų smulkiais žingsniukais priėjo storas libanietis.

– Viskas paruošta, – tarė jis. – Ar turite tai, kas būtina?

Saris supylė į atkištą dešinįjį mago delną tai, ką atsinešė odiniame maišelyje: apie dešimt tobulo grožio turkių.

– Daiktas, kurį jūs nusipirkote, yra grotos gilumoje; šalia jo jūs rasite ilgą, storą ir smailų žuvies spyglį – parašykite juo vardą asmens, kurį norite apkerėti. Paskui sudaužykite įsigytą daiktą, ir tas žmogus susirgs.

Magui kalbant, Dolantė užsidengė veidą skara. Kai burtininkas išėjo ir jiedu su Sariu liko vieni, ji griebė vyrą už rankų:

– Einam iš čia, tai per daug baisu!

– Na, na, drąsiau, juk beveik viskas jau atlikta.

– Ramzis – mano brolis!

– Klysti: jis tapo mūsų pikčiausiu priešu. Mes privalome veikti drąsiai ir be skrupulų. Mes niekuo nerizikuojame, juk jis net nesužinos, kas ir iš kur jam smogė.

– Galbūt mes galėtume...

– Ne laikas trauktis, Dolante.

Grotos gilumoje ant kažko panašaus į aukurą, išmargintą keistais ženklais, vaizduojančiais baisius gyvūnus ir piktąsias dvasias, buvo padėta labai plona klinties plokštelė ir ilgas, storas, smailus žuvies spyglys. Plokštelė buvo sutepta: aiškiai buvo matyti rudos dėmės. Be abejo, magas pamirkė ją gyvatės kraujyje, norėdamas padidinti jos kenksmingąją galią.

Saris paėmė spyglį ir ėmė brėžti plokštelėje hieroglifus, reiškiančius Ramzio vardą. Jo žmona iš siaubo užsimerkė.

– Dabar tavo eilė, – įsakė jis.

– Ne, negaliu!

– Jeigu kerėjime nedalyvaus abu sutuoktiniai, kerai neveiks.

– Aš nenoriu žudyti Ramzio!

– Jis nemirs, burtininkas man tai pažadėjo. Jis susirgs, liga trukdys jam valdyti, Egipto valdytoju taps Šenaras, o mes grįšime į Memfį – štai ir viskas.

– Ne, aš negaliu...

Saris įdėjo žuvies spyglį žmonai tarp dešinės rankos pirštų ir liepė jį suspausti.

– Užrašyk Ramzio vardą.

Kadangi Dolantės ranka drebėjo, jis jai padėjo. Negrabiai išvedžioti hieroglifai susidėliojo į faraono vardą.

Beliko sudaužyti plonąją klinties plokštelę.

Saris paėmė ją į rankas, o Dolantė vėl užsidengė veidą. Ji nenorėjo būti to siaubingo veiksmo liudytoja.

Bet plokštelė liko sveika. Kad ir kaip Saris stengėsi ją sudaužyti, jam nesisekė to padaryti. Plona plokštelė atrodė esanti tvirta kaip granitas. Suirzęs Saris pakėlė vieną iš akmenų, kuriais buvo nusėta rūsio asla, ir pabandė suskaldyti užkerėtąją plokštelę, bet jam nepavyko net jos įbrėžti.

– Nieko nesuprantu... Juk ta plokštelė tokia plonytė!

– Ramzį saugo dievai! – suriko Dolantė. – Niekas negali jam pakenkti, net burtininkas! Eime iš čia, eime greičiau!

Sutuoktiniai ilgai klaidžiojo varguomenės kvartalo gatvelėmis. Apimtas širdį gniaužiančios panikos, Saris nebepajėgė surasti atgalinio kelio. Jie ne kartą norėjo paklausti ką nors iš gyventojų, kur link jiems eiti, bet dar besiartinant prie bet kurio namo, jo durys bemat užsitrenkdavo jiems prieš pat nosį, o pro praviras langines juos varstė įtarūs žvilgsniai. Nors buvo karšta, Dolantė dangstė veidą skara.

Netikėtai juos užkalbino liesas vyriškis plėšraus paukščio profiliu. Jo tamsžalės akys švytėjo keistu, nerimą keliančiu spindesiu.

– Ar tik nebūsite paklydę?

– Ne, – atsakė Saris. – Traukitės mums iš kelio.

– Juk aš ne priešas, galiu jums padėti.

– Apsieisime be jūsų pagalbos.

– Šiame kvartale kartais galima susidurti su pavojingais tipais.

– Mes mokėsime apsiginti.

– Prieš ginkluotą gaują jūs būsite visiškai bejėgiai. Čia žmo-

gus, kuris turi brangakmenių, gali labai lengvai tapti piktadarių auka.

– Mes neturime jokių brangakmenių.

– O argi jūs nesumokėjote burtininkui libaniečiui keliais puikiais turkiais?

Dolantė prisispaudė prie Sario.

– Šnekos, ir tiek, gryniausi plepalai!

– Judu labai neatsargūs; argi ką tik nepamiršote... štai šito?

Ir liesasis žmogus parodė jiems ploną klinties plokštelę, kurioje buvo įrašytas Ramzio vardas.

Dolantė nualpo ir būtų susmukusi ant žemės, jei Saris nebūtų pastvėręs jos į glėbį.

– Bet koks juodosios magijos panaudojimas prieš Faraoną baudžiamas mirtimi, nejaugi jūs to nežinote? Būkite ramūs, aš neketinu jūsų įskųsti.

– Ko... ko gi jūs norite?

– Padėti jums, juk aš jau tai sakiau. Užeikite štai į šitą namą kairėje pusėje; jūsų žmonai reikia atsigerti.

Namo viduje esantis kambarys su plūktine asla buvo kuklus, bet švarus. Jauna putlutė šviesiaplaukė padėjo Sariui paguldyti Dolantę ant medinio suolo, užtiesto dembliu, ir padavė jai vandens.

– Aš vardu Ofiras, – tarė liesasis vyriškis, – o čia Lita, Echnatono palikuonė ir teisėta Egipto sosto įpėdinė.

Saris buvo priblokštas. Dolantė atgavo sąmonę.

– Jūs... jūs juokaujate?

– Tai, ką aš pasakiau, – gryna tiesa.

Saris atsigręžė į šviesiaplaukę moterį:

– Juk tas žmogus meluoja, ar ne?

Lita neigiamai papurtė galvą, nuėjo į šalį ir atsisėdo kambario kampe, tarsi būtų abejinga viskam, kas čia dedasi.

– Nesistebėkite tuo, – patarė Ofiras. – Ji tiek kentėjo, kad jai bus labai nelengva vėl išmokti gyventi.

– O ką gi jai padarė?

– Jai grasino mirtimi, mušė, atskyrė nuo pasaulio, privertė atsisakyti savo tikėjimo – juk ji garbino Atoną, vienintelį dievą. Jai įsakė užmiršti savo vardą ir tėvus; trumpai tariant, bandė sunaikinti jos sielą. Jei ne aš, dabar Lita būtų tik vargšė pamišėlė.

– Kodėl jūs jai padedate?

– Todėl, kad mano šeima buvo persekiojama taip pat kaip jos. Mudu su ja gyvename tik dėl keršto. Keršto, kuris suteiks Litai valdžią ir išvys iš Egipto žemės netikruosius dievus.

– Ramzis nekaltas dėl jūsų nelaimių!

– Žinoma, kad kaltas. Jis priklauso prakeiktajai dinastijai, kuri apgaudinėja ir kankina liaudį.

– Kaipgi jums pavyko ligi šiol išlikti gyviems?

– Atono šalininkai mus slepia ir maitina vildamiesi, kad jis išklausys mūsų maldų.

– Ar tų šalininkų dar daug?

– Daugiau, nei jūs manote, bet jie priversti tylėti. Tačiau net jei mudu su Lita liksime vieni, vis tiek kovosime toliau.

– Tie laikai jau praėjo, – paprieštaravo Ramzio sesuo. – Visa ta pagieža ir kerštas niekam nerūpi, išskyrus jus.

– Klystate, – užginčijo Ofiras, – dabar mano sąjungininkai – jūs.

– Eikime iš čia, Sari; tie žmonės išsikraustė iš proto.

– Aš žinau, kas jūs esate, – sušuko Ofiras.

– Netiesa, jūs nieko nežinote!

– Jūs – Dolantė, Ramzio sesuo, o šitas žmogus – jūsų vyras Saris, buvęs Faraono auklėtojas. Jūs abu – jo žiaurumo aukos ir norite jam atkeršyti.

– Tai mūsų reikalas.

– Aš turiu užkerėtą klinties plokštelę, kurią norėjote panaudoti prieš Ramzį. Jeigu įteiksiu ją teisėjui ir paliudysiu prieš jus…

– Tai šantažas!

– Tapkime sąjungininkais, ir grėsmė išnyks.

– Ką mes tuo laimėsime? – pasiteiravo Saris.

– Griebtis prieš Ramzį magijos – geras sumanymas, bet juk jūs – ne burtininkai. Kerai, kuriuos pasirinkote, būtų susargdinę paprastą mirtingąjį, bet ne valdovą. Nuo tos akimirkos, kai Faraonas karūnuojamas, jį sergsti nematoma apsauga, sudaranti aplink jį magišką sieną. Ją reikia sugriauti. Mudu su Lita tai galime.

– Ko jūs norite mainais?

– Pastogės, maisto ir ramios, nuošalios vietelės, kur mes galėtume užmegzti ryšius su būsimaisiais šalininkais.

Dolantė priėjo prie Sario:

– Neklausyk jo. Jis pavojingas, jis mums pakenks.

Saris kreipėsi į magą:

– Sutarta. Mes – sąjungininkai.

29

Ramzis uždegė aliejaus lempas, kurios apšvietė Karnako naosą, slapčiausią šventyklos dalį. Čia turėjo teisę įeiti tik jis pats arba, jam nesant, jį pavaduojąs didysis žynys. Tamsa išsisklaidė; pasirodė Švenčiausias iš šventųjų, rausvo granito koplyčia, kurioje buvo žemiškasis Amono atvaizdas, „slėpiningasis“, jo tikrosios formos niekada nepažins jokia žmogiška būtybė. Lėtai tirpo smilkalų žvakutės, pripildydamos svaigaus aromato tą visų švenčiausią vietą, kur dieviškoji energija įgavo nematomą ir matomą pavidalą.

Valdovas perlaužė molinį antspaudą, atitraukė velkę ir atvėrė patalpos, kur buvo saugoma brangiausia relikvija, duris.

– Pabusk ramybėje, pirmaprade galybe, nė akimirkos nepaliaujanti kurti. Atpažink mane, aš esu tavo sūnus, mano širdis tave myli, aš atėjau pripildyti savo sielą ir protą tavo patarimų, kad galėčiau atlikti tai, kas tau bus naudinga. Pabusk ramybėje ir sušvisk šiai žemei, kuri gyva tik tavo meile. Iš tavęs sklindančia jėga prikelk visa, kas yra.

Valdovas apšvietė dieviškąją statulą, nuėmė ją dengusias spalvotas lino juostas, nuplovė šventojo ežero vandeniu, įtrynė tepalais ir apvyniojo naujomis švaraus audeklo juostomis. Paskui jis garsiai išvardijo aukas, kurias žyniai kaip tik tuo metu dėliojo ant daugybės šventykloje stovinčių aukurų – šitaip pristatytos dievybei aukos imdavo egzistuoti ir anapus žemiškojo pasaulio. Tokios pat apeigos kasryt vykdavo kiekvienoje Egipto šventykloje.

Pagaliau atėjo laikas atnašauti svarbiausią auką – Maat, nemarų gyvenimo Įstatymą.

– Tu gyva juo, – tarė faraonas dievybei, – jis tave gaivina savo aromatu, maitina savo rasa; tavo akys yra Įstatymas, visa tavo esybė yra Įstatymas.

Faraonas broliškai apkabino Galybę, uždarė naoso duris, užstūmė velkę ir uždėjo molinį antspaudą. Rytoj didysis žynys Nebu valdovo vardu atliks tokį patį ritualą.

Ramziui išėjus iš naoso, visa šventykla jau buvo pabudusi. Žyniai nuiminėjo nuo aukurų žmonėms skirtą švento, ritualais apvalyto maisto dalį, iš Karnako kepyklų buvo nešama duona ir pyragaičiai, mėsininkai ruošė mėsą vidurdienio patiekalams, amatininkai pradėjo darbą, sodininkai puošė koplyčias gėlėmis. Diena žadėjo būti rami ir laiminga.

Ramzio vežimas riedėjo Karalių slėnio link. Pirma jo savuoju vežimu skriejo Seramana. Nors buvo dar ankstus rytas, jau svilino karštis. Baimindamasi slėnio kaitros, Nefertarė vis dėlto buvo rami: drėgnas audeklas, uždėtas ant pakaušio, ir skėtis nuo saulės padės jai ištverti tą kelionę.

Prieš išvykdamas į šiaurę, Ramzis norėjo dar kartą aplankyti tėvo kapą ir pamąstyti prie sarkofago, kurio pavadinimas egiptiečių kalba reiškė „gyvenimo valdovas“, tokiu būdu nurodydamas jo paskirtį. Paslaptingajame aukso kambaryje nuolat atgimstanti Sečio siela gyvuos per amžius.

Abu vežimai sustojo prie siauro įėjimo į slėnį. Ramzis padėjo Nefertarei išlipti, o Seramana tuo tarpu apžiūrinėjo apylinkes, nors čia iš anksto buvo atsiųsti tvarkos sergėtojai. Tačiau jis nė šičia nesijautė visai ramus. Sardas įdėmiai nužvelgė sargybinius, saugančius įėjimą į šventąjį slėnį, bet nieko įtartina jų elgesyje nepastebėjo.

Nefertarės nuostabai, Ramzis nenuėjo takeliu, kuris vedė į amžinąsias vienas šalia kito besiilsinčių Sečio ir jų protėvio, pirmojo iš Ramzių, buveines, o pasuko dešinėn, triūsiančių

darbininkų link. Jie kirto uolą, o lekiančias nuo jos atplaišas rinko į nedideles pintines.

Vienas iš Deir-el-Medinos brolijos meistrų išvyniojo papirusą ant kelių išrikiuotų jau nugludintų akmens luitų ir nusilenkė karališkajai porai.

– Štai čia bus mano kapas, – tarė Ramzis Nefertarei.

– Tu jau galvojai apie tą valandą...

– Dar pirmaisiais valdymo metais faraonas privalo sudaryti savo amžinosios buveinės planą ir pradėti darbus.

Ramzio žodžiai išsklaidė liūdesį, kuris buvo apniaukęs Nefertarės veidą.

– Tu teisus: mirtis yra nuolatinė mūsų palydovė; jei mokėsime jai pasiruošti, ji bus lengva.

– Ar ši vieta tau patinka?

Karalienė lėtai apsisuko aplink, tarsi būtų atidžiai tyrusi ją supančią erdvę, uolas ir žemės gelmes. Paskui ji sustingo vietoje ir užsimerkė.

– Tavo kūnas ilsėsis čia, – išpranašavo ji.

Ramzis priglaudė ją prie savęs.

– Nors Įstatymas reikalauja, kad tu ilsėtumeisi Karalienių slėnyje, mudu niekada nesiskirsime. Aš pasirūpinsiu, kad tavo amžinoji buveinė būtų pati gražiausia iš visų kada nors sukurtų mūsų žemėje, kurią myli dievai. Kartų kartos ją prisimins ir giedos jos grožį per amžių amžius.

Slėnio galia ir akimirkos svarba susiejo karališkąją porą nauju saitu, ir net akmenskaldžiai, akmentašiai bei darbų viršininkas pajuto, kad jų akivaizdoje įvyko kažkas didinga ir nepakartojama. Tarp Karalių slėnio uolų stovėjo ne tik vyras ir moteris, mylintys vienas kitą: tai buvo faraonas ir didžioji valdovo sutuoktinė, kurių gyvenimą ir mirtį ką tik paženklino amžinybė.

Darbas nutrūko, įrankiai nuščiuvo. Kiekvienas amatininkas suvokė, kad dalyvavo apeigose, kurių metu dviem būtybėms

buvo skirta viešpatauti, idant dangaus skliautas laikytųsi ant savo atramų, o žemė džiūgautų. Be jų liautųsi plukdęs savo vandenis Nilas, žuvys nebešokinėtų jo bangose, dangaus žydrynėje nebeskraidytų paukščiai, o žmonija netektų gyvybės.

Ramzis ir Nefertarė atsiskyrė, bet nepaleido vienas kito iš akių. Jie ką tik peržengė tikrosios santuokos slenkstį.

Darbininkai vėl ėmė skaldyti uolą, o valdovas priėjo prie darbų viršininko.

– Parodyk man kapavietės patalpų planą.

Ramzis ėmė atidžiai žiūrinėti jam paduotus brėžinius.

– Padaryk pirmąjį koridorių ilgesnį; pirmoje salėje tebus keturios kolonos. Skverbkis giliau į uolą, o Maat salėje parodyk viską, ką sugebi.

Paėmęs meistro jam pasiūlytą teptuką, faraonas pataisė brėžinį raudonu rašalu ir nurodė norimus dydžius.

– Stačiu kampu nuo Maat salės pasukęs siauras ir trumpas perėjimas turės vesti į aukso kambarį su aštuoniomis kolonomis; jo viduryje bus pastatytas sarkofagas. Šis kambarys turi susisiekti su keliomis koplyčiomis, kuriose bus sudėti laidojimo baldai. Na, ką tu apie tai manai?

– Techniškai tai visiškai įmanoma, Jūsų Didenybe.

– Jei dirbant kiltų kokių nors sunkumų, aš noriu, kad man nedelsiant būtų apie tai pranešta.

– Mano pareiga – su jais susidoroti.

Karališkoji pora su savo palyda išvyko iš Karalių slėnio ir pasuko keliu Nilo link. Kadangi valdovas nenurodė Seramanai, kur jie vyksta, šis nenuleido akių nuo kalvų viršūnių. Jaunasis faraonas taip nepaisė pavojų, kad Seramanai, privalėjusiam užtikrinti Ramzio saugumą, tos pareigos tapo nuolatiniu žygdarbiu. Jis visą laiką baiminosi, kad pernelyg pasikliaudamas savo laime Ramzis gali vieną kartą skaudžiai nukentėti.

Susilyginęs su dirbamaisiais laukais, karaliaus vežimas pasuko į dešinę ir pravažiavo pro kilmingųjų nekropolį bei garsiojo faraono Tutmozio III, sugebėjusio įvesti taiką Azijoje ir paskleisti Egipto civilizacijos spindesį ne tik Artimuosiuose Rytuose, bet ir už jų ribų, šventyklą.

Ramzis sustojo negyvenamoje vietovėje tarp laukų ir dykumos, netoli nuo statybininkų kaimelio. Bijodamas, kad augančiuose javuose gali slėptis koks nors užpuolikas, Seramana tuoj pat išrikiavo aplink savo vyrus.

– Ką tu manai apie šią vietą, Nefertare?

Lengvutė, elegantiška karalienė nusiavė sandalus, kad geriau pajustų žemės energiją. Žengdama basomis kojomis per karštą smėlį, ji pavaikštinėjo šen ir ten, grįžo atgal ir atsisėdo ant plokščio akmens palmės šešėlyje.

– Čia slypi jėga, visai tokia pat kaip tavo širdyje.

Ramzis atsiklaupė ir švelniai pamasažavo smulkutes, dailias karalienės pėdas.

– Vakar, – tarė ji, – mane buvo apėmęs keistas, beveik bauginantis jausmas.

– Ar gali jį nupasakoti?

– Tu buvai pailgo akmens viduje; jis tave saugojo, dengdamas iš visų pusių. Kažkas bandė sudaužyti tą akmenį, norėdamas palikti tave be šitos apsaugos ir sunaikinti.

– Jam pavyko?

– Mano dvasia kovojo su ta paslaptinga tamsiąja jėga ir ją atstūmė. Akmuo liko sveikas.

– Gal tai buvo tik blogas sapnas?

– Ne, aš nemiegojau. Aš mačiau visa tai savo mintyse kaip tolimą, bet esamą tikrovę...

– Ar dabar tavo nerimas išsisklaidė?

– Ne, dar ne visai. Išlieka kažkokia baimė; tarsi kažkur tamsoje slepiasi mums nepasiekiamas priešas, ketinąs tau pakenkti.

– Aš turiu daug priešų, Nefertare, bet argi reikia tuo stebė-

tis? Norėdami su manim susidoroti, jie nedvejodami pasinaudos bjauriausiais būdais. Man belieka viena iš dviejų: arba aš sustingsiu vietoje, bijodamas jų smūgių, ir nieko nenuveiksiu; arba žengsiu į priekį, nekreipdamas į juos dėmesio. Aš nusprendžiau žengti į priekį.

– Vadinasi, aš privalau tave saugoti.

– Tai Seramanos pareiga.

– Jis atrems matomus smūgius, bet kaip apsaugoti tave nuo nematomo puolimo? Tai bus mano pareiga, Ramzi; mano meilė padės man apsupti tavo sielą tokia siena, kurios piktosios dvasios neįveiks. Bet reikia dar kai ko daugiau...

– Apie ką tu galvoji?

– Apie kažką, ko dar nėra ir kas išsaugos tavo vardą ir gyvybę.

– Tai gims čia, šios žemės, kuria tu vaikščiojai basa, paviršiuje. Aš taip pat mąsčiau apie tą milžinišką sąjungininką, kurio kūnas būtų iš akmens, o siela nuausta iš amžinybės. Čia bus pastatyta mano milijonų metų šventykla – Ramezėjus. Aš noriu, kad mes pradėtume jį drauge, kaip mūsų kūdikį.

30

Seramana susiglostė ūsus, apsivilko violetinę palaidinę su plačiai atversta apykakle, pasikvėpino ir žvilgtelėjo į veidrodį, norėdamas pasitikrinti, ar gerai apkarpyti jo plaukai. Turint omenyje tai, ką Seramana ketino pasakyti Ramziui, jam reikėjo atrodyti oriai ir garbingai. Žodžiu, turėjo būti panašus į protingą žmogų, kurio nuomonės verta paisyti. Prieš ryždamasis tam žingsniui, sardas ilgai dvejojo. Bet jis žinojo, kad jo išvados yra teisingos, ir jautėsi nebegalįs ilgiau gyventi su tokiu akmeniu ant širdies.

Jis užkalbino valdovą, kai šis baigė savo rytmetinį tualetą. Pailsėjęs ir atsigaivinęs, faraonas bus sukalbamesnis.

– Na, ir prašmatnybė, – tarė Ramzis, žvilgtelėjęs į Seramaną. – Ar tik kartais neketini atsistatydinti iš mano asmens sargybos viršininko pareigų, nusprendęs skirti visą dėmesį paskutinei Memfio madai?

– Aš pagalvojau, kad...

– Tu pagalvojai, kad išsigražinus bus lengviau pasakyti keblius dalykus.

– Kas jums sakė, kad...

– Niekas, gali nusiraminti. Tavo paslaptis neatskleista.

– Jūsų Didenybe, aš teisus!

– Puiki pradžia, norint kažką pasakyti! Na, ir dėl ko gi tu teisus?

– Tas skorpionas, kuris turėjo jums įgelti ir sugadinti kelionę... Kažkas jį atnešė į jūsų kambarį.

– Tikrai taip, Seramana, šito nenuginčysi. Kas dar?

– Suirzęs dėl savo nesėkmės – juk aš neužkirtau kelio piktadariui! – atlikau tyrimą.

– Ir jo išvada neduoda tau ramybės.

– Iš tiesų, Didenybe, iš tiesų...

– Gal tu išsigandai, Seramana?

Išgirdęs tokį įžeidimą, sardas net išblyško. Jei Ramzis nebūtų buvęs Egipto faraonas, Seramanos kumštis būtų kaipmat užčiaupęs jam burną.

– Aš privalau užtikrinti jūsų saugumą, Didenybe, o tai ne taip lengva.

– Ar tik neketini priekaištauti dėl to, kad mano poelgių neįmanoma numatyti?

– Jeigu jūs būtumėte atsargesnis...

– Tu imtum nuobodžiauti.

– Aš – buvęs piratas, bet mėgstu gerai atliktą darbą.

– Kas gi tau trukdo gerai jį atlikti?

– Dėl pasyvios apsaugos man nekyla jokių problemų; bet ar aš turiu teisę peržengti tą ribą?

– Kalbėk aiškiau.

– Aš įtariu vieną iš jūsų artimųjų. Norint padėti tą skorpioną ten, kur jis buvo, reikėjo žinoti, kur yra jūsų kajutė.

– Tai žinojo daugybė žmonių!

– Galimas dalykas, bet nuojauta man kužda, kad galiu nustatyti kaltininką.

– Kokiu būdu?

– Savo paties.

– Seramana, teisingumas yra Egipto visuomenės pagrindas; Faraonas yra ne aukščiau už Įstatymą, o pirmasis jam tarnauja.

– Kitaip tariant, oficialaus įsakymo aš negausiu.

– O gal jis tik supančiotų tavo veiksmų laisvę?

– Supratau, Jūsų Didenybe!

– Nesu tuo tikras, Seramana. Eik savo keliu, bet gerbk žmones; aš nepakęsiu jokio piktnaudžiavimo. Turi tu oficialų įsakymą ar ne, aš vis tiek esu atsakingas už tavo veiksmus.

– Aš su niekuo nesielgsiu šiurkščiai.

– Duok man garbės žodį.
– Argi pirato garbės žodis ko nors vertas?
– Drąsus vyras nelaužo savo žodžio.
– Sakydamas „šiurkščiai elgtis“, aš turiu omeny...
– Duok man žodį, Seramana.
– Gerai jau, gerai, Jūsų Didenybe!

Tapęs Ramzio rūmų prižiūrėtoju, taigi asmeniu, atsakingu už Faraono patogumus, Romė kaip apsėstas rūpinosi valdovo buveinės švara, tad šlavėjai, grindų plovėjai ir kiti kovotojai su dulkėmis tikrai nedykinėjo. Jų darbus rikiavo smulkmeniškas ir priekabus raštininkas, siekęs įsitvirtinti rūmuose ir dėl to neapsakomai stengęsis įtikti Romė. Jis tikrino savo pavaldinių darbą ir nedvejodamas išbardavo kuo nors prasikaltusius bei pagrasindavo sumažinti jiems atlyginimą, jei šie dar bent kartą nusižengtų.

Temstant raštininkas išėjo iš rūmų, tviskančių kaip veidrodis. Pavargęs ir ištroškęs, jis nuskubėjo į smuklę, kur buvo galima gauti puikaus alaus. Uoliajam pareigūnui einant gatvele, kur tuo metu susigrūdo kviečių maišais apkrauti asilai, kažkieno stipri ranka sugriebė jį už palaidinės apykaklės ir atatupstą įtempė į tamsią krautuvėlę, kurios durys tuoj pat užsitrenkė. Išsigandęs raštininkas net neriktelėjo.

Dvi didžiulės plaštakos sugniaužė jam kaklą.
– Tuoj tu man viską išklosi, nedorėli...
– Leiskit... leiskit man atsikvėpti...
Seramana truputį atgniaužė savo letenas.
– Tu juk esi savo šeimininko bendrininkas, ar ne?
– Šeimininko? Kokio šeimininko?
– Rūmų prižiūrėtojo Romė.
– Bet juk aš... man... mano darbas – pavyzdingas, man nėra ką prikišti!
– Romė nekenčia Ramzio, ar ne taip?

– Aš nežinau... Ne, ne, aš taip nemanau! O aš pats esu ištikimas valdovo tarnas!

– Aš esu tikras, kad Romė labai mėgsta skorpionus.

– Jis – skorpionus?! Jis jų baisiausiai bijo!

– Meluoji.

– Ne, prisiekiu jums! Tikrai ne!

– Tu ne kartą matei, kaip jis su jais krapštinėjasi.

– Jūs klystate...

Sardas ėmė abejoti. Paprastai toks jo elgesys su įtariamaisiais duodavo puikių rezultatų, o čia... Atrodė, kad raštininkas sako tiesą.

– Jūs ieškote... skorpionų mėgėjo?

– O tu pažįsti tokį?

– Taip, jis – karaliaus draugas, vardu Setau... Jis visą gyvenimą terliojasi su gyvatėmis ir skorpionais. Sako, jis išmano jų kalbą, dėl to jie jam ir paklūsta.

– Kur jį galima rasti?

– Jis išvykęs į Memfį, kur turi laboratoriją. Jis vedęs Nubijos raganą, Vandens Leliją, tokią pat pavojingą kaip jisai.

Seramana paleido raštininką, o šis ėmė trintis kaklą, džiaugdamasis, kad vėl gali normaliai kvėpuoti.

– Ar galiu... ar galiu eiti?

Sardas nuvijo jį atgalia ranka lyg kokią musę, paskui susigriebė:

– Ei, luktelk! Aš tavęs neužgavau?

– Ne, ne!

– Eik sau ir niekam nieko nepasakok apie mūsų pokalbį, antraip mano rankos pavirs gyvatėmis ir tave pasmaugs.

Raštininkas spruko kiek kojos nešė, o Seramana ramiai išėjo iš krautuvėlės ir susimąstęs pasuko priešinga kryptimi.

Nuojauta jam sakė, kad pernelyg greit iškilęs rūmų prižiūrėtojas Romė turėjo daugiausia galimybių pakenkti valdovui. Seramana nepasitikėjo tokiais žmonėmis, puikiai gebančiais

tikru ar tariamu linksmumu dangstyti savo ambicijas. Šiaip ar taip, jam teks prisipažinti klydus Romė atžvilgiu – nors iš tos klaidos gal dar bus naudos, nes raštininkas, ko gero, nurodė jam tinkamą pėdsaką, vedantį prie Setau, vieno iš faraono draugų.

Sardas net nusiviepė apie tai pagalvojęs.

Ramzis mokėjo branginti draugystę, jam ji buvo šventa. Imtis kokių nors veiksmų prieš Setau atrodė būsiant rizikinga, juoba kad jo rankose buvo pavojingas ginklas – gyvatės. Vis dėlto Seramana negalėjo likti nuošaly nieko neveikdamas, ypač gavęs tokią informaciją. Jis ketino grįžęs į Memfį atkreipti ypatingą dėmesį į tą keistąją porą, kuri taip puikiai sugyveno su ropliais.

– Negavau jokio nusiskundimo tavo elgesiu, – konstatavo Ramzis.

– Aš ištesėjau savo pažadą, Jūsų Didenybe, – atsakė Seramana.

– Tu tuo tikras?

– Visiškai.

– Kokie gi tavo tyrimų rezultatai?

– Kol kas jokių.

– Visiška nesėkmė?

– Klaidingas pėdsakas.

– Vadinasi, tu neketini sudėti ginklų.

– Mano pareiga – jus saugoti ir ginti... ištikimai laikantis įstatymų.

– Ar tik tu neslepi nuo manęs ko nors svarbaus, Seramana?

– Jūsų Didenybe, nejaugi jūs manote, kad galiu taip pasielgti?

– Piratai viską gali.

– Aš – buvęs piratas. Dabartinis gyvenimas man taip patinka, kad neketinu bereikalingai rizikuoti.

Ramzio žvilgsnis staiga tapo aštrus ir įdėmus:

– Paaiškėjo, kad tu įtarei ne tą, ką reikėtų, bet esi pasiryžęs atkakliai ieškoti tikrojo kaltininko, tiesa?

Seramana vos pastebimai linktelėjo galva.

– Labai gaila, bet turiu nutraukti tas paieškas.

Sardas neslėpė nusivylimo:

– Garbės žodis, aš elgiausi labai santūriai...

– Tu čia niekuo dėtas. Rytoj mes išvykstame į Memfį.

31

Romė nebežinojo, nei kur pulti, nei ką daryti: tiek rūpesčių jam pridarė tas pasiruošimas dvaro kelionei iš Tėbų į Memfį! Nė vienai gražuolei neturėjo pritrūkti skaistalų, nė vienam žymiam asmeniui – patogios kėdės; valgiai laive turėjo būti ne prastesni už tuos, kurie būdavo patiekiami rūmuose, o Ramzio šuo ir liūtas turėjo gauti daug skanaus ėdesio. Ir še, kad nori: vienas virėjas apsirgo, kažkuris skalbėjas pavėlavo, o ta nelemta audėja apsirikusi pristatė per mažai rankšluosčių ir servetėlių!

Ramzis davė nurodymus, ir jie bus įvykdyti: Romė, ketinęs ramiai leisti gyvenimą tobulindamas įvairiausių gardumynų receptūras, žavėjosi tuo jaunu karaliumi, reikliu ir nuolat kažkur skubančiu. Žinoma, jis buvo ūmus aplinkinių atžvilgiu ir atrodė nepakantus. Jis tarsi liepsnojo kažkokia ugnimi, rizikuodamas nudeginti tuos, kurie prie jo prisiartindavo. Bet jis buvo kerintis, lyg nardąs dangaus aukštybėse sakalas, tos vaiskios erdvės gynėjas. Romė troško įrodyti jam savo sugebėjimus, net jei tam prireiktų paaukoti ramybę.

Rūmų prižiūrėtojas, pats nešdamas šviežių, ką tik suskintų figų pintinę, priėjo prie karališkojo laivo trapo. Seramana užtvėrė jam kelią:

– Privaloma krata.

– Aš esu Jo Didenybės rūmų prižiūrėtojas!

– Privaloma krata, – pakartojo sardas.

– Bene nori sukelti skandalą?

– O ką, gal tavo sąžinė nerami?

Romė sutriko.

– Ką tu nori tuo pasakyti?

– Arba tu to tikrai nesupranti, ir tokiu atveju tau viskas baigsis gerai; arba tu labai gerai mane supranti, ir tuomet tu nuo manęs nepaspruksi.

– Seramana, tu iš proto išsikraustei! Jeigu jau taip manim nepasitiki, še, pats nešk valdovui tą pintinę, o aš dar turiu aibę reikalų.

Sardas nuėmė baltą servetėlę, dengiančią pintinę. Figos buvo puikios, bet gal jose slypėjo mirtinos žabangos? Seramana vos ne drebančia ranka ėmė kelti iš pintinės po vieną figą, kiekvienąkart tikėdamasis pamatyti skorpioną, grėsmingai atkišusį geluonį.

Kai visos figos jau buvo sudėtos ant prieplaukos ir pintinė ištuštėjo, jam teliko sudėti prinokusius vaisius atgal, stengiantis jų nesutraiškyti.

Gražioji Izetė buvo nuostabiai žavi.

Ji nusilenkė Ramziui taip, lyg būtų jaunutė aristokratė, pirmąkart išvydusi dvare karalių ir kone alpstanti iš susijaudinimo.

Ramzis tvirta, bet kartu švelnia ranka padėjo jai atsistoti.

– Gal ėmei negaluoti?

– Galbūt, Didenybe.

Jos veidas atrodė rimtas, beveik nerimastingas, bet akys juokėsi.

– Gal turi kokių rūpesčių?

– Ar leisi tau juos patikėti?

Jie susėdo ant greta stovinčių žemų kėdučių.

– Galiu skirti keletą akimirkų privačiam priėmimui.

– Nejaugi valdovo pareigos užgožia visa kita?

– Izete, aš nebepriklausau pats sau; darbų daugiau nei laiko jiems atlikti. Štai kaip yra.

– Dvaras grįžta į Memfį.

– Visai teisingai.

– Tu man nedavei jokių nurodymų... Ką man daryti: vykti su tavim ar likti Tėbuose?

– O tu nenutuoki, kodėl aš tyliu?

– Turiu prisipažinti, kad tas tylėjimas mane slegia.

– Izete, aš palieku tau galimybę rinktis.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Aš myliu Nefertarę.

– Bet mane tu irgi myli, tiesa?

– Tu turėtum manęs neapkęsti.

– Tu valdai karalystę, Ramzi, bet ar supranti moters širdį? Nefertarė – ypatinga, nepaprasta būtybė, o aš visai kitokia. Bet nei ji, nei tu, nei dievai nepajėgs uždrausti man tave mylėti, kad ir kokią vietą tu man skirtum savo gyvenime. Kodėl antroji žmona negali turėti teisės į laimę, jeigu ji geba po kruopelytę susirąnkioti kiekvieną laimingą akimirką? Matyti tave, kalbėtis su tavim, kartu praleisti kelis tavo gyvenimo akimirksnius man yra toks džiaugsmas, kurio aš neiškeisčiau į jokį kitą.

– Ką tu nusprendei?

– Aš vykstu į Memfį kartu su dvariškiais.

Gausi minia, pripažinusi ir pamėgusi Ramzį su Nefertare, sveikinimo šūksniais palydėjo išplaukiančius iš Tėbų keturiasdešimt karališkųjų laivų. Didžiojo Amono žynio paskyrimas praėjo ramiai, pietinės Egipto sostinės valdytojas liko savo poste, kaip, beje, ir provincijos vietininkas. Dvariškiai buvo surengę Tėbuose daug prašmatnių pokylių, o žmonės džiaugėsi aukštai pakilusiu Nilo vandeniu, žadančiu šaliai klestėjimą.

Romė leido sau valandėlę atsipūsti. Valdovo laive viskas buvo gerai. Šiaip jau niekas negadino Romė nuotaikos, išskyrus tą milžiną sardą, kuris nepaliovė jo sekęs. Juk jis pareikalavo atlikti kratas visose kajutėse, iškratė netgi kiekvieną įgulos narį!

Vieną dieną tam svetimšaliui nutiks kokia nors bėda, ir niekas jo nepagailės. Jis ir taip jau užsitraukė smarkų daugelio žymių žmonių priešiškumą už nepakankamai jiems rodomą pagarbą ir lieka savo poste tik dėl to, kad jį palaiko valdovas. Bet ar ilgai ta parama tęsis?

Staiga vėl sunerimęs, Romė gal dešimtą kartą patikrino, kaip paklotas karaliaus guolis, ar patikimi krėslai ir kėdės, ar skanūs valgiai, kuriuos reikės patiekti vidurdienį, ir nubėgo ant denio, nešdamas ąsotį šviežio vandens liūtui ir šuniui, įsitaisiusiems po baldakimu, kad jų nekaitintų saulė.

Pro vieną iš erdvios Nefertarės kajutės langų Ramzis linksmai stebėjo, kaip pluša jo paskirtas pareigūnas.

– Štai rūmų prižiūrėtojas, kuriam labiau rūpi jo pareigos, o ne privilegijos – pagaliau! Maloni staigmena, tiesa, mieloji?

Švytintį Nefertarės veidą temdė nuovargio šešėlis. Ramzis atsisėdo ant lovos ir priglaudė ją prie savęs.

– Seramanai taip neatrodo. Jiedu su Romė tikrai vienas kitam jaučia priešiškumą.

Karalius nustebo:

– Kodėl gi?

– Seramana visada budrus ir įtarus.

– Įtarinėti Romė beprasmiška!

– Tikiuosi.

– Ar tu irgi abejoji jo ištikimybe?

– Mes jį dar taip trumpai pažįstame.

– Aš suteikiau jam išsvajotą postą!

– Jis tai pamirš.

– Šiandien tu nekaip nusiteikusi.

– Norėčiau, kad Romė savo elgesiu įrodytų, jog aš neteisi.

– Ar tu pastebėjai ką nors konkretaus?

– Nieko, išskyrus Seramanos priešiškumą.

– Tavo žvilgsnis skvarbus, toks skvarbus...

Nefertarė padėjo galvą ant savo vyro ir valdovo peties.

– Niekas neliks tau abejingas, Ramzi; arba tau padės, arba tavęs nekęs. Turi tokią galią, kad žmonės tau jos pavydi.

Ramzis išsitiesė ant nugaros, Nefertarė susirangė šalia.

– Argi mano tėvas neturėjo dar didesnės galios?

– Judu panašūs – ir skirtingi. Setis priversdavo jam paklusti netardamas nė žodžio, jo galia buvo paslaptinga; o tu esi lyg ugnies srautas, tu skiniesi kelią negalvodamas apie pastangas.

– Aš turiu vieną sumanymą, Nefertare, didžiulį sumanymą.

– Tik vieną?

– Bet jis tikrai didžiulis. Aš jį puoselėju nuo pat karūnavimo. Jis iškilo prieš mane tarsi reikmė, kuriai negaliu nepaklusti. Jei man pavyks pasiekti savo tikslą, Egiptas bus sukrėstas.

Nefertarė paglostė faraono kaktą.

– Tas sumanymas jau įgavo kokią nors formą, ar tai kol kas tik svajonė?

– Aš galiu paversti tą svajonę tikrove, bet laukiu ženklo.

– Kodėl tu dvejoji?

– Dangus turi man pritarti. Niekas negali sulaužyti sutarties, sudarytos su dievais.

– Tu nori laikyti visa tai paslaptyje?

– Perteikti savo sumanymą žodžiais reiškia jau jį įkūnyti; bet tu esi didžioji valdovo sutuoktinė – tu privalai žinoti viską, kas dedasi mano sieloje.

Ir Ramzis atvėrė jai širdį, o Nefertarė tylomis jo klausėsi.

Didžiulis... Taip, Faraono sumanymas buvo didžiulis.

– Tu teisus laukdamas ženklo iš anapus, – pagaliau tarė ji Ramziui, – ir aš lauksiu jo kiekvieną akimirką, būdama šalia tavęs.

– Jeigu jo nebus...

– Bus. Mūsų pareiga – įstengti jį suprasti.

Ramzis kilstelėjo ir pažvelgė į Nefertarę, kurią visi vadino „gražiausia iš gražuolių“. Argi ji nebuvo panaši į tobulą moterį, apdainuojamą meilės poemose, kurios kūnas, lankstus ir

glotnus it fajansas ar turkis, buvo toks pat slėpiningas, kaip dangaus vandenų gelmė?

Faraonas švelniai pridėjo ausį prie savo žmonos pilvo.

– Ar jauti, kaip auga mūsų kūdikis?

– Jis gims, aš tau pažadu.

Nefertarės suknelės petnešėlė nuslydo nuo jos peties apnuogindama nuostabią krūtį. Ramzis krimstelėjo plonytį audeklą ir nusmaukė jį žemiau, atidengdamas vis dar liauną žmonos liemenį. Nefertarės akyse švytėjo dangiškojo Nilo atšvaitai, gilus geismas ir beribėje meilėje susiliejusių kūnų magija.

32

Pirmąkart po vainikavimo faraonu Ramzis įėjo į savo tėvo darbo kambarį Memfyje. Jokių papuošimų, baltos sienos, trys grotuoti langai, didelis stalas, valdovo krėslas su tiesiu atlošu ir kėdės pintomis šiaudų sėdynėmis, skirtos lankytojams, spinta papiruso ritinėliams sudėti.

Ramziui suspaudė širdį.

Sečio dvasia dar pleveno šioje kuklioje patalpoje, kur jis dirbo tiek dienų ir naktų, valdydamas Egiptą ir stengdamasis padaryti jį laimingą. Mirties čia nebuvo nė pėdsako – viskas tebedvelkė nepalaužiama faraono valia.

Tradicija reikalavo, kad sūnus pasistatytų nuosavą namą ir susikurtų savo aplinką. Ramzis būtų turėjęs įsakyti nugriauti šį darbo kambarį ir pastatydinti kitą, atitinkantį jo skonį. Jaunasis faraonas taip ir ketino pasielgti – kol nebuvo įžengęs į šį erdvų kambarį.

Pro vieną iš langų Ramzis pažvelgė į vidinį kiemą, kuriame stovėjo faraono vežimas; paskui jis perbraukė ranka per stalą, atidarė spintą su nelytėtais papirusais ir atsisėdo į krėslą su tiesiu atlošu.

Sečio siela jo neatstūmė.

Sūnus atėjo į tėvo vietą, o tėvas priėmė sūnų ir pripažino jį Dviejų Žemių valdovu. Ramzis išsaugos jo darbo kambarį nieko nekeisdamas; gyvendamas Memfyje, jis čia dirbs ir paliks patalpą tokią pat kuklią, apstatytą tik būtiniausiais baldais – tai labai padės jam susikaupti ir apsispręsti.

Ant didelio stalo gulėjo dvi labai lanksčios akacijos šakelės, lininiu siūlu surištais galiukais. Tai buvo burtininko laz-

delė, kuria naudodamasis Setis rado dykumoje vandenį. Kokia svarbi karalaičio Ramzio, dar nesuvokiančio jam skirto likimo, auklėjime buvo toji akimirka! Ji leido jam suprasti, kad Faraono priedermė – kovoti su gamtos stichijomis, skverbtis į pasaulio sukūrimo bei materijos paslaptis ir išgauti jose slypinčią galią.

Valdyti Egiptą reiškė ne vien vadovauti valstybei, bet ir bendrauti su tuo, kas nematoma akiai.

Nuo senatvės jau kartais nevikriais pirštais Homeras susmulkino šalavijo lapus ir prikimšo jų savo pypkės galvutę, kurią atstojo didelės sraigės kriauklė, visiškai tinkama tokiai paskirčiai, nes puikiai įsidegdavo. Štai ir dabar šalavijai palengvėle suruseno, ir Homeras ėmė patenkintas traukti dūmą, protarpiais gurkštelėdamas stiproko ir kvapaus vyno, pagardinto anyžiumi ir kalendra. Sėdėdamas krėsle su minkšta pagalvėle, graikų poetas mėgavosi švelniu vakaro oru savo mylimo citrinmedžio papėdėje, kai kambarinė pranešė, kad jo aplankyti atvyko Egipto valdovas.

Homeras jau senokai neturėjo progos pažvelgti į jaunąjį faraoną iš arčiau, ir dabar jį nustebino ori Ramzio išvaizda.

Poetas sunkiai pakilo iš krėslo.

– Jums visai nereikėjo stotis! Prašau jūsų, atsisėskite.

– Jūsų Didenybe, koks jūs pasikeitęs!

– Didenybe... Nejaugi tapote toks pagarbus, mielas Homerai?

– Jūs buvote vainikuotas Egipto karaliumi, o kai valdovas atrodo taip įspūdingai kaip jūs, privalu jį gerbti. Pažvelgus į jus, iškart aišku, kad esate jau nebe tas karštakošis paauglys, kurį apibardavau... Ar mano žodžiai pasieks Faraono ausį?

– Labai džiaugiuosi matydamas jus sveiką. Ar jūs patenkintas dabartinėmis savo gyvenimo sąlygomis?

– Man pavyko sutramdyti kambarinę, sodininkas – tylenis,

virėjas – nepaprastai gabus ir išradingas, o raštininkas, kuriam aš diktuoju savo eiles, dedasi jas mėgstąs. Ko dar norėti?

Hektoras, juodai baltas katinas, užšoko poetui ant kelių ir ėmė murkti.

Kaip paprastai Homeras buvo įtrynęs kūną alyvuogių aliejumi – anot jo, pasaulyje nebuvo higieniškesnio ir maloniau kvepiančio skysčio.

– Ar jau daug parašėte?

– Mano supratimu, visai neblogai skamba dievams skiriami Dzeuso žodžiai:

Aukso grandinę nuo aukšto dangaus nuleiskit į žemę
Ir įsitvėrę drauge dievai ją traukit ir deivės,
Bet nevaliosit nutempt iš aukštųjų padangių į žemę
Dzeuso, aukščiausio valdovo, nors stengsitės iš paskutinių.
Jeigu pačiam man noras užeis grandinę patempti,
Jus su žeme kartu, su mariom visom aš pakelsiu.
Jeigu aš lyną staiga už Olimpo viršūnės užmesčiau
Ir apvyniočiau tvirtai, tai viskas ore ir pakibtų (...). *

– Kitaip tariant, mano valdžia dar netvirta, o karalystė blaškoma vėjo gūsių.

– Iš kur man ką žinoti, juk aš gyvenu sau čia vienas, nuošaly nuo visų...

– O argi svarbiausių įvykių aidai nepasiekia jūsų per poeto įkvėpimą ir tarnų plepalus?

Homeras pasikrapštė savo baltą barzdą.

– Labai galimas daiktas... Kartais būna visai neblogai ramiai tupėti savo kambaryje. Gerai, kad jau grįžote į Memfį.

– Man reikėjo išspręsti vieną keblų klausimą.

– Žinau: paskirti naują didįjį Amono žynį, kuris bus jums ištikimas... Jūs tai atlikote greitai, ryžtingai ir sumaniai. Pasi-

* Homeras. „Iliada“, VIII giesmė, p. 114. Vilnius, „Vaga“, 1981. Iš graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas.

rinkęs visiškai neambicingą senuką, jūs, dar toks jaunas valdovas, politikos srityje pasirodėte esąs gabus kaip reta.

– Aš gerbiu ir vertinu tą žmogų.

– Kodėl gi ne? Svarbiausia – kad jis jums paklustų.

– Jei šalies Pietūs ims konfliktuoti su Šiaure, Egiptas pražus.

– Įdomus kraštas, ir toks patrauklus... Gal ir negerai, bet pamažu aš taip perėmiau jūsų papročius, kad darausi neištikimas savo mėgstamiausiam vynui.

– Tikiuosi, nepamirštate rūpintis savo sveikata?

– Tame Egipte knibždėte knibžda gydytojų! Pas mane jau paeiliui buvo dantų gydytojas, akių gydytojas ir vidaus ligų gydytojas! Jie visi prirašė man tiek mikstūrų, kad aš atsisakiau jų gerti. Užtat akių lašiukai tikrai neblogi, jie šiek tiek gerina mano regėjimą... Jeigu aš būčiau turėjęs jų Graikijoje, mano akys galbūt būtų likusios sveikos. Aš ten negrįšiu... Per daug grupuočių, per daug konfliktų, per daug vadukų ir karaliukų, įklimpusių į intrigas ir nirtulingai besivaržančių tarpusavyje. Norint rašyti, man reikia ramybės ir patogumų. Pasistenkite sukurti didžią tautą, valdove.

– Šį darbą jau pradėjo mano tėvas.

– Štai ką aš parašiau:

Žmogui jokios naudos neduoda juk aimanos graudžios.
Naštą nelengvą dievai žmonėms trumpaamžiams uždėjo –
Vis susikrimtus gyvent, o patys be rūpesčių būna. *

Jūs neišvengsite bendros dalios, tačiau jūsų pareigos nukelia jus už šitos kančioms pasmerktos žmonijos ribų. Juk jūsų tauta tiki laime, mėgaujasi ja ir netgi sugeba ją kurti per amžius gyvuojančios Faraono institucijos dėka.

Ramzis nusišypsojo:

– Jūs pradedate perprasti Egipto paslaptis.

– Neapgailestaukite netekęs tėvo ir nebandykite jo mėg-

* Homeras. „Iliada“, XXIV giesmė, p. 377.

džioti. Tapkite nepakeičiamu valdovu – kokiu kitados buvo tapęs Setis.

Ramzis su Nefertare atliko apeigas visose Memfio šventyklose ir pagerbė didįjį miesto žynį, įpareigotą prižiūrėti bei derinti amatininkų, kuriems buvo priskiriami ir skulptoriai, darbą.

Neišvengiamai atėjo valanda, kurios abu taip bijojo: jiems teko pozuoti skulptoriams. Sėdėdami soste su karūnomis ant galvų ir skeptrais rankose, faraonas ir didžioji valdovo sutuoktinė privalėjo nė nekrustelėti begalę laiko, kad meistrai – „tie, kurie teikia gyvybę", – spėtų iškalti akmenyje amžinai jauną karališkosios poros atvaizdą. Nefertarė oriai atlaikė tą išbandymą, o Ramzis neslėpė nekantraująs. Jau antrą pozavimo dieną, netverdamas ilgiau be darbo, jis pasikvietė Amenį.

– Koks potvynis?

– Pakankamas, – atsakė faraono asmens sekretorius. – Tiesa, žemdirbiai tikėjosi geresnio, bet vandens atsargų kaupimo tarnyba nusiteikusi optimistiškai: tvenkiniai pilni. Vandens mums nepritrūks.

– Kaip elgiasi mano žemdirbystės ministras?

– Visą administracinį darbą jis perleido man, o pats nė kojos nekelia į savo kabinetą, nes kiauras dienas apžiūrinėja laukus, nepraleisdamas nė vieno dirbamosios žemės lopinėlio, ir sprendžia tūkstančius problemų. Žinoma, paprastai ministrai taip nesielgdavo, bet...

– Tedirba kaip dirbęs! Ar valstiečiai nebruzda?

– O ko jiems bruzdėti ar maištauti? Derlius buvo geras, jų kluonai ir aruodai pilni.

– Naminiai gyvuliai?

– Paskutinio surašymo duomenimis, jų gimstamumas didėja, o mirtingumas mažėja. Veterinarinės tarnybos neatsiuntė man nė vieno pranešimo, dėl kurio būtų verta nors truputį sunerimti.

– Na, o kaip laikosi mano mylimas brolis Šenaras?

– Pavyzdingai eina savo pareigas. Jis sukvietė visus Užsienio reikalų ministerijos darbuotojus, liaupsino tave ir liepė visiems pareigūnams sąžiningai ir uoliai tarnauti Egiptui. Jis labai rimtai žiūri į savo darbą, ateina ankstų rytą, svarsto įvairius klausimus su patarėjais ir pagarbiai elgiasi su mūsų bičiuliu Aša. Šenaras tampa atidžiu ir atsakingu valdininku.

– Tu rimtai, Ameni?

– Su viršininkais nejuokaujama.

– Ar tu su juo kalbėjaisi?

– Žinoma.

– Kaip jis tave priėmė?

– Mandagiai. Kai aš jo paprašiau kas savaitę pateikti man ataskaitą apie nuveiktą darbą, jis visiškai neprieštaravo.

– Stebuklai, ir tiek... Jis turėjo išvyti tave lauk.

– Mano galva, jis nė pats nepajuto, kaip įsitraukė į darbą. Kadangi tu jį kontroliuoji, ko tau baimintis?

– Žiūrėk, kad jis mums neiškrėstų ko nors neleistina.

– Šito galėtumėt man ir nesakyti, Jūsų Didenybe.

Ramzis pakilo, padėjo skeptrą su karūna ant sosto ir liepė skulptoriui, kurio eskizas jau įgavo formą, baigti tos dienos darbą. Lengviau atsidususi, Nefertarė pasekė valdovo pavyzdžiu.

– Tas pozavimas – tikra kankynė, – prisipažino Ramzis. – Jeigu kas nors man būtų anksčiau papasakojęs, kas tai yra, būčiau pasistengęs bet kokia kaina išvengti to „malonumo“. Laimė, daugiau pozuoti mums nebeprireiks: to atvaizdo užteks visam laikui.

– Kiekvienos pareigos susijusios su tam tikrais reikalavimais: Jūsų Didenybė taip pat negali jų nepaisyti.

– Atsargiau, Ameni: jei tapsi išminčiumi, galbūt teks iškalti ir tavo statulą.

– Kurgi ne! Tapsiu aš, matai, išminčiumi, Jūsų Didenybės dėka turėdamas štai šitokį gyvenimą gyvenimėlį!

Ramzis prisiartino prie savo ištikimo draugo:

– Ką tu galvoji apie Romė, mano rūmų prižiūrėtoją?

– Darbštus žmogus, bet vargšas: niekur ir niekada neranda sau ramybės.

– Kodėl gi?

– Nes stengiasi sutvarkyti kiekvieną smulkmeną ir amžinai siekia tobulybės.

– Vadinasi, jis panašus į tave.

Įsižeidęs Amenis susinėrė rankas ant krūtinės:

– Ar turiu suprasti tai kaip priekaištą?

– Aš tiesiog noriu žinoti, ar Romė elgesys nekelia tau nerimo.

– Priešingai, jis mane ramina! Jeigu visi pareigūnai elgtųsi kaip jis, neturėčiau jokių rūpesčių. Ką tu jam gali prikišti?

– Kol kas – nieko.

– Iš Romė pusės tau nėra ko bijoti. Jeigu Jūsų Didenybei manęs nebereikia, tai aš sau bėgsiu: raštinėje turbūt jau laukia krūvos dokumentų.

Nefertarė švelniai paėmė Ramzį už rankos.

– Amenis patikimas kaip uola.

– Jis vienas pats vertas visos vyriausybės.

– Tasai ženklas, Ramzi... ar tu jį jau pastebėjai?

– Dar ne, Nefertare.

– Aš jį nujaučiu.

– Koks jis bus?

– Nežinau, bet jis skrieja mūsų link it šuoliais lekiantis žirgas.

33

Pirmomis rugsėjo dienomis visur tyvuliavo ramus išsiliejusio Nilo vanduo. Egiptas buvo panašus į milžinišką ežerą, kuriame šen bei ten stūksojo išnirusios į paviršių kalvos, o jų viršūnėse glaudėsi kaimeliai. Tiems, kurie nedirbo Faraono statybose, atėjo atostogų ir plaukiojimo valtimis metas. Apsaugoti nuo potvynio, ant kalnelių ir pakilumų suvaryti naminiai gyvuliai ligi soties kimšo valstiečių jiems nešamą pašarą; o ten, kur ligi potvynio buvo dirbamoji žemė, dabar žmonės žvejojo!

Pietiniame Deltos smaigalyje, truputį aukščiau Memfio, Nilas buvo dvidešimties kilometrų pločio; šiauriniame pakraštyje potvynis apėmė daugiau nei du šimtus kilometrų. Čia upė susijungė su jūra, stumdama jos sūrias bangas tolyn.

Papirusai ir lotosai augo kone žaibiškai, plėsdamiesi taip, tarsi kraštas būtų sugrįžęs į priešistorės laikus, kai žmogaus dar nebuvo. Gaivinąs vanduo valė žemę, naikindamas vabzdžius kenkėjus, peles bei žiurkes, o slūgdamas palikdavo storą nuosėdų sluoksnį: derlingą dumblą, kuris užtikrino šalies gerovę.

Kaip kiekvieną rytą nuo gegužės vidurio, ir tądien pareigūnas nulipo žemyn Memfio nilometro* laiptais, norėdamas pasižiūrėti į jo sienelėse sužymėtas uolektis**, tai leido nustatyti potvynio lygį ir apskaičiuoti, kaip greit kilo upės vanduo. Buvo rugsėjo pradžia; tuo metu vandens lygis imdavo beveik nepastebimai slūgti, o rugsėjo pabaigoje Nilas pradėdavo jau aiškiai trauktis, grįždamas į savo vagą.

* Taip vadinama skalė, kurios padalos leido nustatyti Nilo vandens lygį (*vert. pastaba*).

** Uolektis – ilgio matas, prilygstąs 0,52 m.

Nilometras buvo panašus į kvadratinį šulinį, sumūrytą iš tašytų akmenų. Bijodamas paslysti, pareigūnas leidosi žemyn labai atsargiai. Kairėje rankoje jis laikė medinę lentelę ir žuvies ašaką, kuria turėjo pasižymėti duomenis, o dešiniąja ramstėsi į sieną.

Jo koja palietė vandenį.

Nustebęs pareigūnas sustingo vietoje ir pažvelgė į sienoje įbrėžtas žymas. Netikėdamas savo akimis, jis net užsimerkė; paskui vėl pasižiūrėjo – ir puolė laiptais aukštyn.

Memfio apskrities kanalų prižiūrėtojas nustebęs klausėsi pareigūno, tikrinusio nilometro duomenis.

– Ką tu čia man šneki, to negali būti!

– Vakar ir aš pats taip pamaniau; šiandien vėl patikrinau: tai tiesa, neabejotina tiesa!

– Ar žinai, kuri šiandien diena?

– Aš žinau, kad jau rugsėjo pradžia!

– Tu – rimtas ir protingas pareigūnas, turįs gerų atsiliepimų ir įtrauktas į paaukštinamųjų sąrašą; aš mielai pamiršiu šį įvykį, bet žiūrėk, kad tokių dalykų nebepasikartotų, ir ištaisyk savo pranešime padarytą klaidą.

– Tai ne klaida!

– Neversk manęs imtis drausminių nuobaudų!

– Malonėkite pats patikrinti – aš nesuklydau.

Nilometro tikrintojo pasitikėjimas savimi sutrikdė kanalų prižiūrėtoją.

– Tu gi žinai, kad tai neįmanoma!

– Pats nesuprantu, kaip šitaip gali būti, bet tai tiesa... Tai faktas, kurį aš dvi dienas iš eilės pažymėjau savo lentelėje!

Abu pareigūnai leidosi prie nilometro, nulipo žemyn, ir kanalų prižiūrėtojas pats konstatavo ypatingą reiškinį: užuot pradėjęs slūgti, Nilo vanduo vėl kilo!

Šešiolika uolekčių, idealus potvynio lygis. Šešiolika uolekčių, arba „tobulas džiaugsmas“.

Naujiena akimirksniu apskriejo šalį, ir visi suklego: pirmaisiais valdymo metais Ramzis įvykdė stebuklą! Vandens atsargų tvenkiniai bus pripildyti ligi pat viršaus, o laukams drėkinti tikrai užteks vandens ligi kito potvynio. Valdovo magijos dėka Aukštutinis ir Žemutinis Egiptas sulauks laimingų dienų.

Žmonių širdyse Ramzis tapo tikruoju Sečio įpėdiniu. Egiptą valdė geradarys faraonas, turįs antgamtinių galių, pajėgiąs reguliuoti potvynį, nuvyti šalin bado šmėklą ir pamaitinti liaudį.

Šenaras širdo. Kaip susidoroti su kvaila minia, kuri gamtos reiškinį priskyrė burtams? Žinoma, tas prakeiktas potvynis, kokio niekada neteko matyti nė vienam nilometro prižiūrėtojui, buvo neįprastas, galbūt net ypatingas, bet Ramzis čia niekuo dėtas! Tačiau miestuose ir kaimuose buvo suruoštos šventės faraono garbei, o jo vardas uoliai šlovinamas. Ar tiktai vieną gražią dieną jo neprilygins dievams?

Vyresnysis valdovo brolis atšaukė visus savo susitikimus ir lygiuodamasis į kitus vyriausybės narius suteikė ministerijos tarnautojams poilsio dieną. Išsiskirti iš kitų būtų buvusi stambi klaida.

Kodėl Ramziui taip sekasi? Per keletą valandų populiarumu jis pralenkė Setį. Daug jo priešininkų susvyravo, pradėję abejoti, ar įmanoma jį nugalėti. Užuot judėjus į priekį, Šenarui teks tapti dvigubai atsargesniam ir lėtai austi savo tinklą.

Bet jo atkaklumas įveiks Ramzio sėkmę. Sėkmė ir laimė nepastovios iš prigimties, jos visada galų gale apleidžia savo numylėtinius. Tą akimirką, kai laimė nusigręš nuo jo broližio, Šenaras ims veikti. Bet, norint smogti stipriai ir tiesiai į taikinį, reikia apsirūpinti veiksmingais ginklais.

Gatvėje pasigirdo šūksniai. Šenaras pamanė, kad kas nors susivaidijo, bet šūksnių vis daugėjo, kol ėmė atrodyti, kad šau-

kia visas Memfis! Norint užlipti į pastato terasą, užsienio reikalų ministrui tereikėjo įveikti kelias laiptų pakopas.

Išvydęs reginį, kurį stebėjo ir tūkstančiai egiptiečių, Šenaras suakmenėjo.

Virš miesto sklandė didžiulis žydras paukštis, panašus į garnį.

„Feniksas, – pagalvojo Šenaras. – Tai neįmanoma – feniksas grįžo...“ Vyresnysis Ramzio brolis nepajėgė atsikratyti tos kvailos minties ir vis stovėjo kaip įbestas, įsmeigęs akis į žydrąjį paukštį. Legenda bylojo, kad feniksas grįžta iš anapus, skelbdamas šviesią karalystės ateitį ir pradėdamas naują erą. Vaikiškos pasakėlės, žynių prasimanymai, kvaili tauškalai geriesiems žmogeliams linksminti! Bet feniksas didingai skriejo danguje, sukdamas ratus virš Memfio, tarsi būtų žvalgęs miestą ir ieškojęs sau tinkamos krypties.

Jeigu būtų lankininkas, Šenaras pašautų skrajūną ir visiems įrodytų, kad tai – tik paklydęs ir netekęs nuovokos paukštis keliauninkas. Gal įsakyti kuriam nors kareiviui?.. Nė vienas nepaklus tokiam įsakymui, o Šenarą paskelbs pamišėliu! Miestelėnai visi kaip vienas neatitraukė akių nuo fenikso. Staiga šūksniai aptilo.

Šenaras atgavo viltį. Na, žinoma, jie suprato! Jeigu tas žydras paukštis būtų feniksas, jis nesitenkintų skraidęs virš Memfio, nes, anot legendos, feniksas privalo kur nors nutūpti, ir ta vieta turi būti ypatinga. O kadangi garnys dvejoja, minios iliuzijos bemat išsisklaidys, ji liausis tikėjusi antruoju Ramzio stebuklu ir galbūt suabejos dėl pirmojo.

Ak ta laimė, ta išgarbintoji laimė, kuri jau ėmė gręžtis į kitą pusę!

Dar vienas kitas vaiko šūksnis, ir stojo tyla.

Didžiulis žydras paukštis tebesuko ratus virš miesto. Oras buvo toks tyras, kad buvo girdėti, kaip jis skrenda: feniksui suplasnojus sparnais, atsklisdavo šnaresys, primenąs audeklo šiugždėjimą. Džiaugsmas virto apmaudu ir ašarom; žmonės

suvokė, kad jie mato tik vargšą garnį, kuris atsiliko nuo savo būrio ir nebežino, kur skristi, užuot turėję laimės regėti feniksą, pasirodantį vos kartą kas penkiolika šimtmečių.

Šenaras lengva širdimi grįžo savo kabinetan. Koks jis buvo teisus, netikėdamas tomis senomis legendomis, skirtomis silpnapročiams mulkinti! Nei paukštis, nei žmogus negyvena tūkstančius metų, joks feniksas negali nei skirstyti laiką vienokiais ar kitokiais tarpsniais, nei šventinti faraono lemties. Tačiau iš šio įvykio reikėjo kai ko pasimokyti: norįs valdyti šalį privalo valdyti minią. Padovanoti jai svajonę, sukelti iliuziją buvo taip pat svarbu, kaip pamaitinti tuos žmogelius. Jeigu valstybės galva netampa populiarus savaime, tai tą populiarumą reikia sukurti naudojantis gandais ir paskalomis.

Vėl pasigirdo šūksniai.

Be abejo, šaukė nusivylusi ir įpykusi minia, nesulaukusi stebuklo, kurio ji taip tikėjosi. Šenaras nugirdo Ramzio vardą: atrodė, kad jį ištikusi nesėkmė vis labiau ryškėja.

Vyresnysis faraono brolis grįžo į terasą ir apstulbo pamatęs džiūgaujančią minią, kuri sveikino fenikso skrydį link obelisko, simbolizuojančio pirmapradį akmenį.

Apkvaišęs iš įniršio, Šenaras suprato, kad šitaip dievai skelbia naują erą. Ramzio erą.

– Du ženklai, – pasakė Nefertarė. – Netikėtas potvynis ir fenikso sugrįžimas! Kieno dar valdymas prasidėjo tokiais stebuklais?

Ramzis skaitė ką tik gautus pranešimus. Tasai neįtikimas Nilo potvynis, pasiekęs idealų lygį, Egiptui buvo tikra palaima; o didžiulis žydras paukštis, kuriuo gėrėjosi visi Memfio gyventojai, iš tiesų nutūpė ant didžiosios Heliopolio šventyklos obelisko smaigalio, to akmeniu virtusio šviesos spindulio.

Grįžęs iš anapus, feniksas nebejudėjo iš vietos, žvelgdamas į dievų mylimą kraštą.

– Tu atrodai sutrikęs, – tarė karalienė.

– Kas gi nesistebėtų tokiais ženklais?

– Nejaugi jie privers tave atsitraukti?

– Priešingai, Nefertare. Jie patvirtino, kas aš privalau žengti į priekį, nepaisydamas nei kliūčių, nei sunkumų.

– Taigi atėjo valanda įgyvendinti tavo didįjį sumanymą.

Ramzis apkabino žmoną.

– Potvynis ir feniksas pateikė mums atsakymą.

Staiga į karališkosios poros priimamąjį įsiveržė uždusęs Amenis:

– Gyvybės Namo... viršininkas... Jis nori su tavim pasikalbėti.

– Tegu įeina.

– Seramana nori jį iškratyti... Jis sukels skandalą!

Ramzis nuskubėjo į prieškambarį, kur vienas priešais kitą stovėjo Gyvybės Namo viršininkas, tvirtas šešiasdešimtmetis skusta galva, vilkįs baltais rūbais, ir milžinas sardas, užsimaukšlinęs šalmą, šarvuotas ir ginkluotas.

Viršininkas nusilenkė Faraonui. Seramana išsyk pastebėjo, kad valdovas juo nepatenkintas.

– Jokių išimčių, – sumurmėjo sardas. – Kitaip aš nebeatsakau už jūsų saugumą.

– Ko jūs pageidaujate? – paklausė Ramzis viršininko.

– Gyvybės Namas tikisi pamatyti jus kaip galima greičiau, Didenybe.

34

Kadaise Setis buvo nusivežęs Ramzį į Heliopolį. Tada jis buvo nusprendęs surengti sūnui išbandymą, nuo kurio turėjo priklausyti jo ateitis. Šiandien pro didžiosios Ra šventyklos, erdvumu prilygstančios Amono šventovei Karnake, aptvaro vartus Ramzis įžengė jau kaip Faraonas.

Šioje šventoje vietoje, kurią buvo galima pasiekti kanalu, laikui bėgant iškilo daug pastatų: šventykla, kurioje buvo garbinamas pirmapradis akmuo; figmedžio šešėlio gaubiama Kūrėjo Atumo šventovė; koplyčia iš gluosnio kamieno, ant kurio buvo surašytos Egipto valdovų dinastijos; paminklas atminti Džoserui, kuriam architektas Imhotepas pastatė Sakaroje laiptinę piramidę.

Heliopolis buvo stebuklų stebuklas. Akacijų, gluosnių ir tamariskų giraites kirto alėjos, jų pakraščiuose rikiavosi akmeniniai laikini altoriai, ant kurių būdavo pastatomos procesijoje nešamos dievų statulos; vaismedžių sodai ir alyvmedžių giraitės tarpo ir vešėjo; bitininkai rinko gausų medaus derlių; tvartuose stovėjo pieningos karvės; dirbtuvėse įvairiausių amatų gudrybių mokėsi geriausi meistrai. Koks šimtas kaimų dirbo šventajam miestui, kuris savo ruožtu užtikrino jų gerovę.

Čia įsikūnijo egiptiečių išmintis, glūdinti apeigose ir mitologinėse sakmėse, mokytojų lūpomis perteikiamose mokinių ausiai; čia, gaubiami tylos ir paslapties, mokslininkai, burtininkai ir apeigų žinovai mokėsi savojo meno.

Heliopolio Gyvybės Namas buvo seniausias šalyje ir galėjo būti pavyzdys visiems kitiems, įkurtiems kiekvienoje didelėje šventykloje. Jo viršininkas, atsidavęs apmąstymams ir moks-

lui, buvo nepratęs bendrauti su pasauliečiais ir retai kada išeidavo už šventyklos sienų.

– Jūsų tėvas dažnai pas mus svečiuodavosi, – tarė jis Ramziui. – Labiausiai jis troško atsisakyti pasaulietiško gyvenimo, bet puikiai suprato, kad ta svajonė niekada nevirs tikrove. Jūs, Didenybe, esate dar jaunas; jūsų galvoje knibždėte knibžda aibė sumanymų. Bet ar jūs būsite vertas vardo, kuriuo esate pavadintas?

Ramzis sunkiai suvaldė užvirusį pyktį:

– Jūs tuo abejojate?

– Už mane atsakys dangus. Eikite paskui mane.

– Tai įsakymas?

– Jūs esate šalies valdovas, o aš – jūsų tarnas.

Tai sakydamas Gyvybės Namo viršininkas nenuleido akių nuo Faraono. Ramzis suprato, kad šis priešininkas pavojingesnis už visus tuos, su kuriais jam jau teko susidurti.

– Ar eisite su manim?

– Rodykite kelią.

Viršininkas lygiu žingsniu pasuko pirmapradžio akmens šventyklos link, kur į dangų šovė obeliskas, primargintas hieroglifų.

Jo viršūnėje nė nekrustelėdamas tupėjo feniksas.

– Ar galite pakelti galvą, Jūsų Didenybe, ir pažvelgti į šį paukštį?

Vidurdienio saulė taip plieskė, kad feniksas skendėjo šviesoje.

– Jūs ketinate mane apakinti?

– Tik jums tai spręsti, Didenybe.

– Valdovas neprivalo atsakyti į jūsų iššūkį.

– Kas galėtų jį priversti tai padaryti, jei ne jis pats?

– Paaiškinkite man, kodėl jūs taip elgiatės?

– Vardas, kuriuo esate pavadintas, Didenybe, yra jūsų valdžios atrama. Ligi šiol jis buvo tik siektinas idealas; ar jis toks

ir liks, ar jūs ryšitės jį įgyvendinti, kad ir kaip dėl to tektų rizikuoti?

Ramzis pažvelgė tiesiai į saulę.

Aukso diskas nenutvilkė jam akių; Ramzis pamatė, kaip feniksas mostelėjo sparnais ir pakilo į dangaus aukštybes. Valdovas ilgai stovėjo įsmeigęs žvilgsnį į spindulingąjį šviesulį, nutvieskiantį žydrynę.

– Jūs iš tikrųjų esate Ramzis, Šviesos Sūnus ir saulės kūdikis. Teskelbia jūsų valdymas jų triumfą prieš tamsybes.

Ramzis suprato, kad jam niekada neteks baimintis saulės, kurios žemiškuoju įsikūnijimu jis tapo. Palaikydamas ryšį su ja, jis papildys savo energiją.

Nebetaręs nė žodžio, viršininkas pasuko pailgo pastato su aukštomis ir storomis sienomis link. Ramzis nusekė jam iš paskos ir įėjo į Heliopolio Gyvybės Namą. Jo viduryje ant pakylos stovėjo dieviškasis akmuo, apdengtas avino kailiu; alchemikai juo naudojosi transmutacijoms, o nedidelius gabaliukus dėdavo į išvęstųjų sarkofagus, kad po mirties būtų įmanoma atgimti.

Viršininkas įvedė faraoną į erdvią biblioteką, kur buvo saugomi astronomijos bei astrologijos veikalai, pranašystės ir karališkieji metraščiai.

– Anot mūsų metraščių, – tarė viršininkas, – feniksas nesirodė Heliopolyje tūkstantį keturis šimtus šešiasdešimt vienerius metus. Tai, kad jis atskrido pirmaisiais jūsų valdymo metais, žymi ypatingą įvykį: dviejų kalendorių, kuriuos sudarė mūsų astronomai, sutapimą. Pagal vieną kalendorių skaičiuojami metai, kurie kas ketveri metai netenka vienos dienos; pagal kitą – tie, kurie kasmet netenka ketvirčio dienos. Abu šie kosminiai ciklai sutapo tą akimirką, kai jūs atsisėdote į sostą. Jei jūs neprieštarausite, šiam įvykiui paminėti steloje bus iškaltas įrašas.

– Kaip aš turiu suprasti tai, ką jūs man atskleidėte?

– Kad atsitiktinumo nebūna, Didenybe, ir kad jūsų likimą lemia dievai.

Stebuklingas potvynis, fenikso sugrįžimas, naujoji era... Šenarui to jau buvo per daug. Prislėgtas, ūžiančia galva, jis vis dėlto įsigudrino gerai atrodyti per iškilmes, surengtas Ramzio garbei, kurio valdymą tokie geri ženklai rodė būsiant itin sėkmingą. Niekas neabejojo, kad dievai pasirinko tą jaunuolį, nuskyrę jam valdyti Abi Žemes, išsaugoti jų vienybę ir padidinti prestižą.

Tik Seramana neslėpė savo prastos nuotaikos. Norint užtikrinti valdovo saugumą, jam nuolat tekdavo kone verstis per galvą, nė akimirkos nepamirštant būdrauti: būriais ėjo aukšti pareigūnai, trokštą pasveikinti Faraoną; be to, Ramzis važinėjo pagrindinėmis Memfio gatvėmis audringai sveikinamas miesto gyventojų. Nekreipdamas dėmesio į sardo patarimus, pagraudenimus ir įspėjimus, jis svaiginosi savo populiarumu.

Negana to, kad karalius šitaip nepaisė pavojaus mieste, jis ėmė lankytis kaimo vietovėse, kurių didžiąją dalį sėmė potvynio vandenys. Valstiečiai taisė įrankius ir arklus, tvirtino aruodus, vaikai, naudodamiesi plūdėmis, mokėsi plaukti. Virš jų skraidė raudonsnapės gervės, o upės vandeny tingiai vartėsi būriai irzlių hipopotamų. Miegodamas vos po dvi tris valandas per parą, Ramzis aplankė daugybę kaimelių. Jis išklausė provincijų vietininkų bei seniūnų žarstomų ištikimybės priesaikų ir pelnė paprastų žmonių pasitikėjimą.

Kai Ramzis grįžo į Memfį, jau buvo prasidėjęs atoslūgis, ir žemdirbiai ruošėsi sėjai.

– Tu visai neatrodai pavargęs, – ištarė Nefertarė.

– Negi galima pavargti, kai bendrauji su savo liaudimi? O štai tu atrodai nekaip.

– Et, truputį negaluoju...

– Ką sako gydytojai?

– Kad turiu gulėti, jei noriu sėkmingai pagimdyti kūdikį.

– Tai kodėl tu vis dar ant kojų?

– Tau nesant, man reikėjo...

– Aš niekur nebevažiuosiu iš Memfio, kol tu nepagimdysi.

– O kaipgi tavo didysis sumanymas?

Ramzis lyg ir nusiminė.

– Ar leisi man išvykti... trumputėn kelionėn?

Karalienė šyptelėjo.

– Argi aš galiu ką nors uždrausti Faraonui?

– Kokia graži ši žemė, Nefertare! Keliaudamas po mūsų šalį, aš supratau, kad ji – dangaus dovana, stebuklas, vandens ir saulės dukra. Čia įsikūnija Horo jėga ir Hatoros grožis. Kiekvieną savo gyvenimo akimirką mes turime aukoti jai: mudu su tavim gimėme ne ją valdyti, o jai tarnauti.

– Aš irgi taip manau.

– Ką turi omeny?

– Tarnauti yra pati kilniausia pareiga, kokią tik žmogus gali atlikti. Pilnatvę galima pasiekti tik per tarnystę. *Hem,* „patarnautojas“... Juk šiuo iškilniu žodžiu vadinamas ir paprastas žmogelis, statybose triūsiantis padienis darbininkas ar žemdirbys, ir galingiausias žmogus – Faraonas, dievų ir savo tautos tarnas. Bet nuo tos akimirkos, kai mums uždėjo Egipto valdovų karūnas, aš suvokiau, kad iš tikrųjų yra kitaip. Nei tu, nei aš negalime tenkintis tik tarnyste: mes privalome ir vadovauti, valdyti, vairuoti valstybės laivą taip, kad jis plauktų teisinga kryptimi. Niekas už mus to nepadarys.

Ramzio veidas apniuko.

– Mirus tėvui, aš išgyvenau tą patį jausmą. Kaip buvo gera žinoti, kad šalia tavęs yra tūkstanteriopai pranašesnė būtybė, galinti vadovauti, patarti ir įsakyti! Jam esant, joks sunkumas neatrodė neįveikiamas, jokia nelaimė – nepataisoma.

– Kaip tik šito laukia tavo tauta ir iš tavęs.

– Aš žiūrėjau tiesiai į saulę, ir ji manęs neapakino.

– Saulė yra tavyje, Ramzi; ji suteikia gyvybę, jos dėka auga visi augalai, gyvūnai ir žmonės, bet ji gali ir išdeginti, ir nužudyti, jei ima kaitinti per smarkiai.

– Saulė degina dykumą, bet gyvybė ten nežūsta.

– Dykuma yra žemiškasis anapus – juk gyvieji nestato ten savo namų. Dykumoje kyla tik amžinosios buveinės, kurios pergyvens kartų kartas ir nualins virš jų skriejantį laiką. Kokia pagunda Faraonui: panardinti savo mintį dykumos erdvėn, pamirštant žmones...

– Mano tėvas visa širdimi mylėjo dykumą.

– Kiekvienas faraonas turi ją mylėti, bet jo žvilgsnis turi krypti ir į slėnį, kad šis žydėtų.

Ramzis su Nefertare kartu mėgavosi vakaro ramybe, o saulėlydžio žara auksu nutvieskė Heliopolio obeliską.

35

Kai tik šviesa Ramzio kambario languose užgeso, Seramana išėjo iš rūmų – prieš tai, žinoma, patikrinęs, ar jo paties parinkti sargybiniai tikrai stovi savo postuose. Užšokęs ant puikaus juodo žirgo, jis peršuoliavo Memfį ir pasuko į dykumą.

Egiptiečiai nemėgo keliauti naktį. Kai danguje nėra saulės, iš savo urvų išlenda piktosios dvasios ir puldinėja neatsargius klajūnus. Milžinui sardui tie prietarai buvo nė motais; jis galėjo apsiginti nuo visos pabaisų gaujos. Jeigu jau jam kas šaudavo galvon, tai niekas nepajėgdavo jo sulaikyti.

Seramana tikėjosi, kad Setau atvyks į dvarą ir dalyvaus iškilmėse Ramzio garbei. Tačiau gyvačių žinovas liko ištikimas jau pelnytam keistuolio vardui ir nė nemanė kur nors išsiruošti iš savo brangiosios laboratorijos. Vis bandydamas surasti atnešusįjį skorpioną į Ramzio kajutę, sardas klausinėjo įvairius žmones ir stengėsi gauti daugmaž patikimų žinių.

Setau niekas nemėgo. Visi bijojo jo burtų ir tų bjaurių gyvių, su kuriais jis taip mielai bendravo, bet nori nenori turėjo pripažinti, kad jo verslas augo. Pardavinėdamas gyvačių nuodus specialistams, gaminantiems vaistus nuo sunkių ligų, jis ėmė sparčiai turtėti.

Nors Seramana ir toliau nepasitikėjo Romė, jis buvo priverstas pripažinti, kad Setau taip pat kėlė daug įtarimų. Suprantama, kad jis nebedrįso atsistoti priešais Ramzį ir pažvelgti savo draugui į akis po to, kai žlugo jo sumanyta piktadarybė! Nė nosies neiškišdamas iš savo sodybos, argi jis neprisipažino esąs kaltas?

Seramanai reikėjo jį pamatyti. Buvęs piratas įprato spręsti

apie savo priešininkus iš jų išvaizdos. Įžvalgumas ne kartą išgelbėjo jam gyvybę. Išvydęs Setau, jis susidarys apie jį savo nuomonę. O kadangi jis slepiasi, sardas iškrapštys tą gyvačių kerėtoją iš jo irštvos.

Ten, kur baigėsi dirbamosios žemės, Seramana nušoko nuo žirgo ir pririšo jo pavadį prie figmedžio kamieno. Ramindamas žirgą, Seramana sukuždėjo keletą žodžių jam į ausį ir ėmė visiškai negirdimai žingsniuoti prie Setau sodybos-laboratorijos. Nors jaunas mėnuo dar tik vos ryškėjo danguje, naktis buvo šviesi. Hienos kvatojimas sardo nesutrikdė – jis jautėsi lyg ketinąs paimti abordažu netikėtai užpultą laivą.

Laboratorija buvo apšviesta. O gal aštroka kvota atskleis jam tiesą? Žinoma, Seramana prižadėjo nesielgti šiurkščiai su įtariamaisiais, bet bėdai prispyrus ko tik nepadarysi? Be garso slinkdamas į priekį, jis atsargumo dėlei susimetė į kuprą, apsuko kalniuką ir prisiartino prie pastato iš užpakalio.

Prisiglaudęs nugara prie sienos, sardas įsiklausė.

Viduje kažkas dejavo. Kokį nelaimėlį tas gyvačių kerėtojas ten dabar kankina? Seramana keturpėsčias it krabas nuropojo prie angos sienoje ir žvilgtelėjo į vidų. Puodai, puodeliai, puodynės, ąsočiai, filtrai, narvai ir narveliai su gyvatėmis ir skorpionais, įvairiausių dydžių peiliai, pintinės... Visa tai pramaišiui sudėliota į lentynas ir sukrauta ant darbastalių.

Ant žemės glėbesčiavosi vyras ir moteris, abu nuogi. Liekno, nuostabiai gražaus kūno nubė dejavo iš malonumo. Jos partneris – tvirtas, kresnas, juodaplaukis vyriškis.

Sardas nusisuko. Nors jis pats be galo mėgo moteris, jam buvo visai neįdomu žiūrėti, kaip mylisi kiti. Bet puikiosios nubės grožis jį sujaudino. Nutraukti tą aistringą šėlsmą būtų tiesiog nusikaltimas, tad Seramana ryžosi pakentėti ir palaukti. Be to, nuilsęs Setau gal bus sukalbamesnis.

Pralinksmėjęs sardas prisiminė dailutę memfietę, su kuria ketino maloniai pavakarieniauti rytojaus dieną. Kaip sako

jos geriausia draugė, tai gražuolytei patinka stiprūs, raumeningi vyrai.

Staiga jam iš kairės kažkas sušnarėjo.

Sardas pasuko galvą ir pamatė didžiulę kobrą, pasiruošusią pulti. Verčiau buvo trauktis. Seramana žengtelėjo atbulas, atsitrenkė į sieną ir sustingo: antra gyvatė, panaši į pirmąją, užtvėrė jam kelią.

– Šalin, bjaurybės!

Švystelėjęs milžino durklas nė kiek neišgąsdino gyvačių, grėsmingai siūbuojančių į šalis per kelis žingsnius nuo sardo. Jeigu jam ir pavyks užmušti vieną iš jų, tai kita vis tiek spės įkirsti.

– Kas ten dabar dedasi?

Stvėręs deglą, Setau nuogas išlėkė į lauką ir pamatė sardą.

– Tu atėjai pavogti mano gaminių... Prašovei pro šalį: ištikimieji sargai saugo mane nuo tokių nemalonumų. Jie labai budrūs ir meilūs. Visa bėda, kad tau jų pabučiavimas būtų mirtinas.

– Setau, tu gi neįvykdysi žmogžudystės!

– Še, kad nori, tu žinai mano vardą... Šiaip ar taip, tu vis tiek esi vagis, sučiuptas nusikaltimo vietoje, dargi su durklu rankoje. Kad ir ką aš padaryčiau, tai bus tik teisėta savigyna – taip nuspręs ir teisėjas.

– Aš – Seramana, Ramzio asmens sargybos viršininkas.

– Tu man matytas: na, kaipgi, tokio stoto vyras! Kas tau šovė į galvą mane apvaginėti?

– Aš tik norėjau tave pamatyti.

– Tokiu metu, vidury nakties?! Tu ne tik trukdai man mylėtis su Vandens Lelija, bet dar ir akiplėšiškai meluoji.

– Aš sakau teisybę!

– Kodėl gi tu staiga užsigeidei mane pamatyti?

– To reikalauja saugumas.

– Ką tai reiškia?

– Mano pareiga – saugoti valdovą.

– Tai gal aš kuo nors pavojingas Ramziui?

– Aš to nesakiau.

– Bet tu taip galvoji, kadangi atslinkai čia manęs šnipinėti.

– Aš neturiu teisės suklysti.

Abi kobros prišliaužė prie pat sardo, o Setau akys liepsnojo pykčiu.

– Nekvailiok!

– O ką, bene buvęs piratas pabūgo mirties?

– Tokios – taip.

– Dink iš čia, Seramana, ir daugiau niekada nelįsk man į akis. Priešingu atveju aš savo sargų nebesudrausiu.

Setau davus ženklą, kobros prasiskyrė. Nusibraukęs prakaitą, sardas praėjo pro jas ir nužingsniavo nosies tiesumu ligi pat dirbamosios žemės.

Ką jau ką, o nuomonę jis susidarė: tas Setau tikrai gali įvykdyti nusikaltimą.

– Ką jie daro? – pasiteiravo mažasis Kha, žiūrėdamas, kaip valstiečiai varinėja avių bandą pirmyn atgal dar pažliugusiu nuo vandens žemės sklypu.

– Jie nori, kad avelės įmintų į žemę žmonių pasėtas sėklas, – atsakė žemdirbystės ministras Nedžemas. – Potvynis paliko ant krantų ir dirvos didžiulį kiekį dumblo; jo dėka kviečiai bus vešlūs.

– Tos avys naudingos?

– Kaip ir visi kiti naminiai gyvuliai: karvės, asilai, arkliai...

Prasidėjo atoslūgis, ir sėjėjai ėmėsi darbo džiaugdamiesi, kad jaučia po kojomis derlingą dumblą, kurio jiems gausiai padovanojo didžioji upė. Jie triūsė nuo ankstaus ryto, nes turėjo prieš akis ne tiek daug dienų, kol žemė bus minkšta ir lengvai įdirbama. Išpurenę drėgną dirvą kauptukais, valstiečiai išbarstydavo sėklas, greit užžerdavo jas žeme ir pergindavo per lauką gyvulius, kurie padėdavo žmonėm įspausdami kanopomis gilyn ką tik pasėtas sėklas.

– Tie tavo laukai gražūs, – tarė Kha, – bet man labiau patinka papirusai ir hieroglifai.

– Gal pageidauji pamatyti ūkininko sodybą?

– Eime, jeigu tu nori man ją parodyti.

Nedžemas paėmė mažylį už rankos. Berniūkštis ir eidamas atrodė toks pat rimtas, kaip skaitydamas ar rašydamas; tas begalinis rimtumas buvo visai neįprastas jo amžiaus vaikui. Gerąjį Nedžemą sujaudino berniuko vienatvė, o Kha dargi buvo toks santūrus, kad nereikalavo nei žaislų, nei bičiulių. Tada Nedžemas paprašė mažylio motiną, gražiąją Izetę, leisti jam bent kurį laiką pabūti Kha mokytoju. Jam atrodė būtina išvaduoti Ramzio sūnų iš jo paauksuoto narvelio ir parodyti jam gamtą su visais jos stebuklais.

Kha atidžiai stebėjo viską aplink, bet ne kaip vaikas, nustebintas naujo ir neįprasto reginio, o kaip prityręs raštininkas, pasirengęs pasižymėti reikalingus duomenis, kad galėtų paskui pateikti ataskaitą savo viršininkams.

Aplankytame ūkyje berniukas pamatė aruodus, tvartus, paukštyną, kepyklą ir daržą. Prie įėjimo Nedžemui su Kha buvo pasiūlyta nusiplauti rankas ir kojas. Paskui juos pasitiko ūkio šeimininkas, devintam danguj iš laimės, kad jį aplankė tokie aukšti asmenys. Jis aprodė jiems savo gražiausias melžiamąsias karves, kurios buvo nepaprastai rūpestingai prižiūrimos ir šeriamos.

– Visa mano paslaptis – parinkti joms kuo geriausią ganyklą, – prisipažino ūkininkas. – Tada joms nebūna per karšta, jos sočiai paėda ir kasdien gražėja!

– Karvės yra deivės Hatoros galvijai, – pareiškė mažasis Kha, – štai kodėl jos tokios gražios ir meilios.

Ūkio šeimininkas didžiai nustebo:

– Iš kur jūs tai žinote, karalaiti?

– Skaičiau vienoj pasakoj.

– Jūs jau mokate skaityti?

– Nori padaryti man kai ką malonaus?

– Žinoma!

– Duok man gabaliuką klinties ir galiuką nendrės.

– Taip, taip... tuojau pat...

Ūkininkas klausiamai dirstelėjo į Nedžemą; šis nepastebimai mirktelėjo, leisdamas įvykdyti vaiko norą. Apsirūpinęs reikiamais įrankiais, Kha leidosi į ūkio kiemą, o paskui apstulbusių valstiečių prižiūrimas nukeliavo į tvartus pas galvijus.

Po valandos mažylis parodė šeimininkui klinties gabaliuką, primargintą skaičių.

– Aš suskaičiavau teisingai, – tvirtai pareiškė Kha. – Tu turi šimtą dvylika karvių.

Vaikas pasitrynė akis ir prisiglaudė prie Nedžemo.

– Dabar aš jau noriu miego, – prisipažino jis.

Žemdirbystės ministras paėmė berniuką ant rankų.

Kha iškart užmigo.

„Dar vienas Ramzio stebuklas“, – pamanė Nedžemas.

36

Taip pat atletiškai sudėtas kaip Ramzis, plačiapetis, su vešlių plaukų kupeta virš aukštos kaktos, barzdotas, saulėje įdegusiu veidu, Mozė lėtai įžengė į Egipto karaliaus darbo kambarį.

Ramzis pakilo jo pasitikti, ir abu draugai apsikabino.

– Juk kaip tik šičia dirbdavo Setis, tiesa?

– Aš ničnieko čia nepakeičiau, Moze. Šis kambarys sklidinas jo minčių; ak, kad jos galėtų mane įkvėpti ir padėti valdyti!

Švelni šviesa sklido pro tris grotuotus langus, išdėstytus taip, kad vykusiai vėdintų kambarį. Besibaigiančios vasaros karštis darėsi malonus.

Ramzis apėjo valdovo krėslą su tiesiu atlošu ir atsisėdo priešais draugą ant kėdės su pinta šiaudų sėdyne.

– Kaip laikaisi, Moze?

– Jaučiuosi puikiai, o štai jėgų neturiu kur dėti.

– Dabar mudu nelabai turime laiko pabendrauti, ir dėl to kaltas aš.

– Juk tu žinai, kad aš nepakenčiu dykinėjimo, net prabangaus. Man patiko darbas Karnake.

– Tau atrodo, kad Memfio dvare trūksta žavesio ir pagundų?

– Dvariškiai man atsibodo. Jie nesiliauja tavęs liaupsinę, o netrukus išvis paskelbs dievu. Tai kvaila ir niekinga.

– Tau nepatinka tai, ką aš darau?

– Stebuklingas potvynis, feniksas, naujoji era... Tai – neginčytini faktai, kurių visiškai pakanka tavo populiarumui paaiškinti. Galbūt tu turi antgamtinių galių, gal tau tikrai lemta tapti faraonu. Šiaip ar taip, tavo tauta tuo įsitikinusi.

– O tu, Moze?

– Gal tai ir tiesa. Bet tu nesi tikrasis Dievas.

– Argi aš kada nors skelbiausi juo esąs?

– Saugokis, Ramzi; aplinkinių pataikavimas gali sužadinti begalinę tuštybę ir pasipūtimą.

– Tu nedaug tenutuoki apie Faraono vaidmenį ir pareigas. Be to, tu mane laikai menkyste.

– Aš tik noriu tau padėti.

– Tuomet aš tuoj suteiksiu tau tokią galimybę.

Mozės akys net sublizgo iš smalsumo:

– Tu išsiųsi mane atgal į Karnaką?

– Aš turiu tau daug svarbesnę užduotį – žinoma, jeigu tu sutiksi jos imtis.

– Svarbesnę už Karnaką?

Ramzis pakilo ir atsirėmė nugara į langą.

– Turiu didžiulį sumanymą, kurį patikėjau ir Nefertarei. Mudu manėme, kad prieš pradedant jį įgyvendinti reikia sulaukti ženklo. Potvynis ir feniksas... Dangus man atsiuntė du ženklus, o Gyvybės Namas patvirtino, kad pagal astronomijos dėsnius iš tikrųjų prasideda nauja era. Be abejo, aš užbaigsiu tėvo pradėtus darbus tiek Karnake, tiek Abide; tačiau tą naują laikotarpį dera pažymėti naujais kūriniais. Argi tai – tuštybė, Moze?

– Kiekvienas faraonas privalo taip elgtis. To reikalauja tradicija.

Ramzis atrodė dėl kažko susirūpinęs.

– Pasaulis keičiasi; hetitai sudaro mums nuolatinę grėsmę. Egiptas – turtinga šalis, kurią daug kas geidžia užgrobti. Štai tokios tiesos ir paskatino mano sumanymą.

– Tu nori sustiprinti mūsų armiją?

– Ne, Moze. Aš noriu perkelti kitur Egipto gyvybinį centrą.

– Nejaugi tu ketini...

– Pastatyti naują sostinę.

Hebrajas buvo priblokštas:

– Juk tai... beprotybė, kvailystė, dievaižin kas!

– Mūsų šalies likimas priklausys nuo padėties šiaurės rytų pasienyje, tad mano vyriausybė privalės būti Deltoje, kad iš-syk galėtų sužinoti apie menkiausią įvykį Libane, Sirijoje ar mūsų protektoratuose, kuriems grasina hetitai. Tėbai liks Amono miestu – nuostabiu miestu, kur iškilo milžiniškas Karnakas ir puikusis Luksoras, kurį aš dar papuošiu. O vakariniame krante amžinai budės tylos kalnas, sergėdamas Karalių ir Karalienių slėnius bei amžinąsias teisuolių buveines.

– Bet... o kaipgi Memfis?

– Memfis yra Dviejų Žemių pusiausvyros ašis Deltos ir Nilo slėnio sandūroje; jis liks mūsų ekonomikos sostine ir vidaus savitvarkos centru. Bet mums reikia judėti toliau į šiaurę ir į rytus, Moze, o ne išdidžiai stūksoti atsiribojus nuo visų. Mes neturime pamiršti, kad mūsų šalis sykį jau buvo užkariauta ir kad Egiptas daug ką gundo kaip puikus grobis.

– Argi mūsų tvirtovių linijos negana?

– Pavojaus atveju aš privalau kuo greičiau duoti atkirtį. Kuo arčiau valstybės sienos aš būsiu, tuo mažiau reikės sugaišti laiko pasiruošimui, nes visos žinios pasieks mane kur kas sparčiau.

– Įkurti sostinę ne taip paprasta. Sakyčiau, tai pavojinga, o gal net pražūtinga. Prisimink Echnatoną: juk jis patyrė pralaimėjimą.

– Echnatonas pridarė neatleistinų klaidų. Jau dedant pirmąjį pamatų akmenį turėjo būti aišku, kad nieko gera iš to neišeis, nes vieta, kurią jis parinko Viduriniame Egipte, buvo visiškai netinkama. Jis siekė ne tautos laimės, o savo mistinių svajų įgyvendinimo.

– Bet juk jis pasipriešino Amono žyniams visai kaip tu!

– Jeigu didysis Amono žynys paklus Įstatymui ir valdovui, kodėl aš turėčiau su juo kovoti?

– Echnatonas tikėjo vienintelį dievą ir pastatė miestą jo garbei.

– Jis beveik sužlugdė klestinčią šalį, kurią jam buvo palikęs tėvas, didysis Amenhotepas. Echnatonas buvo silpnas ir neryžtingas žmogus, paskendęs maldose. Jam valdant, Egiptui priešiškos valstybės užkariavo daug mūsų teritorijų. Tu ketini ir toliau jį ginti?

Mozė aiškiai dvejojo:

– Šiandien jo sostinė apleista...

– Manoji bus pastatyta daugeliui būsimųjų kartų.

– Tu man keli vos ne baimę, Ramzi.

– Netrukus tu atgausi drąsą, drauguži!

– Kiekgi metų prireiks, kad tuščioje vietoje išdygtų miestas?

Ramzis šyptelėjo:

– Jis išdygs ne tuščioje vietoje.

– Ką tu turi galvoje?

– Ruošdamas mane būti valdovu, Setis keliavo su manim po Egiptą ir parodė svarbiausias vietoves, kiekvienąkart perteikdamas kokį nors pamokymą, kurį aš stengiausi perprasti. Dabar tos kelionės įgavo prasmę. Viena iš tų vietovių buvo Avaris.

– Avaris, prakeiktasis miestas, užkariautojų hiksų sostinė?!

– Setis buvo pavadintos Ozirio žudiko Seto vardu, nes turėjo tokią galią, kad pajėgė numaldyti griovimo jėgas, išgauti jose slypinčią šviesą ir panaudoti ją kūrybai.

– Taigi tu nori paversti Avarį Ramzio miestu?

– Jis vadinsis *Pi-Ramzis*, „Ramzio miestas“, ir bus Egipto sostinė.

– Tai gryna beprotybė!

– Pi-Ramzis bus puikus ir svetingas miestas. Poetai apdainuos jo grožį.

– Po kiek metų?

– Aš nepamiršau tavo klausimo; kaip tik dėl to aš tave ir pasikviečiau.

– Bijau suprasti...

– Man reikia patikimo žmogaus, kuris prižiūrėtų darbus ir užkirstų kelią jų vilkinimui. Aš skubu, Moze; Avaris turi virsti Pi-Ramziu kaip galima greičiau.

– Ar jau numatei, per kiek laiko tai reikės padaryti?

– Mažiau nei per metus, Moze.

– Tai neįmanoma!

– Tavo dėka tai bus įmanoma.

– Gal manai, kad aš pajėgsiu sakalo greičiu perkelti krūvas akmenų iš vienos vietos į kitą ir sumūryti juos vien padedamas savo valios?

– Akmenis – ne, plytas – taip.

– Vadinasi, tu pagalvojai...

– Apie hebrajus, kurių dauguma dirba kaip tik tokius darbus. Dabar jie išsisklaidę keliose gyvenvietėse. Tu juos surinksi ir sudarysi iš jų šaunią sumanių darbininkų brigadą, kuri pajėgs sėkmingai atlikti tą milžinišką darbą!

– Argi šventyklos neturi būti pastatytos iš akmens?

– Aš įsakysiu išplėsti jau esamas. Tai užtruks keletą metų. O iš plytų statysime rūmus, administracinius pastatus, kilmingųjų sodybas, didelius ir mažus namus. Mažiau nei per metus Pi-Ramzis bus apgyvendintas ir taps sostine.

Mozė atrodė abejojąs:

– Aš vis tiek manau, kad tai neįmanoma. Vien tik projektui sudaryti...

– Projektas jau sukurtas! Aš matau prieš akis visą miesto planą. Aš pats tau jį nubraižysiu ant papiruso, o tu asmeniškai prižiūrėsi jo įgyvendinimą.

– Hebrajai – gana sunkaus būdo žmonės, greitai linkę reikšti nepasitenkinimą. Be to, jie susiskaldę: kiekviena giminė turi savo vadą.

– Aš neprašau tavęs tapti jų karaliumi. Aš noriu, kad tu būtum darbų viršininkas.

– Bus nelengva priversti juos man paklusti.

– Aš tavimi pasitikiu.

– Kai tik apie projektą bus plačiau sužinota, kiti hebrajai bandys užimti mano vietą.

– Manai, kad jiems pavyks ją gauti?

Dabar jau šyptelėjo Mozė.

– Šiaip ar taip, per tavo numatytą laiką mums niekaip nepavyks nuveikti tokį darbą.

– Mes pastatysime Pi-Ramzį, jis sužėrės Deltos saulėje ir nutvieks Egiptą savo grožiu. Prie darbo, Moze.

37

Plytų dirbėjas Abneras nebegalėjo pakęsti neteisybių iš Sario pusės, kuris leido sau niekinti darbininkus ir šiurkščiai elgėsi su jais nieko nebijodamas, nes buvo vedęs Ramzio seserį. Jis per mažai mokėdavo už papildomas darbo valandas, sukčiavo mažindamas maisto davinius ir neduodavo atostogų nei laisvadienių, motyvuodamas esą prastai atliktu darbu.

Kol Mozė buvo Tėbuose, Saris negalėjo duoti sau valios; hebrajui išvykus, jis visai suįžūlėjo. Išvakarėse jis lazda primušė penkiolikmetį berniuką už tai, kad šis nepakankamai greit nešiojąs plytas iš dirbtuvės į laivą.

Šįkart darbininkų kantrybė trūko.

Kai Saris atėjo plytų dirbtuvėn, hebrajai ratu sėdėjo ant žemės, ir tik Abneras stovėjo prie tuščių pintinių plytoms nešioti.

– Stot, ir prie darbo! – įsakė Saris.

– Mes reikalaujame, kad mūsų atsiprašytų, – ramiai pareiškė Abneras.

– Ką tu pasakei?

– Berniukas, kurį tu nepelnytai primušei, atgulė. Tu privalai jo atsiprašyti, taip pat ir mūsų.

– Ar iš proto išsikraustei, Abnerai?

– Kol neatsiprašysi, mes nedirbsime.

Saris nuožmiai nusišiepė:

– Vargše Abnerai, tu gi tiesiog juokingas!

– Kadangi tu iš mūsų šaipaisi, mes paduosime skundą.

– Tu juokingas ir kvailas. Man įsakius, tvarkos sergėtojai atliko tyrimą ir nustatė, kad tas jaunas padienis darbininkas tapo nelaimingo atsitikimo auka dėl savo paties kaltės.

– Bet... juk tai – melas!

– Berniuko parodymus užrašė raštininkas. Tai įvyko mano akivaizdoje. Jeigu jis atsisakys savo žodžių, tai melu apkaltins jį, o ne ką nors kitą.

– Kaip tu drįsti taip iškraipyti tiesą?

– Jeigu jūs tuoj pat nesiimsite darbo, padariniai bus labai skaudūs. Jūs privalote tiekti plytas naujam Tėbų seniūno namui, o seniūnas nepakenčia vėlavimo.

– Įstatymai...

– Nekalbėk man apie įstatymus, hebrajau. Tu nepajėgi jų suprasti. Jei išdrįsi paduoti skundą, nukentės tavo šeima ir artimieji.

Abneras pabūgo egiptiečio. Sukandę dantis visi ėmėsi darbo.

Kuo toliau, tuo labiau Sario žmona Dolantė jautėsi pakerėta Ofiro, to keistojo Libijos mago. Nors jo veidas, o ypač plėšraus paukščio profilis, kėlė nerimą, jis kalbėjo apie saulės diską – dievą Atoną taip įtaigiai, kad užkrėsdavo pašnekovą savo dvasios tvirtybe ir ramybe. Gyvendamas Sario namuose kaip kuklus svečias, jis sutiko pasikalbėti su daugeliu Ramzio sesers draugų, papasakoti jiems apie neteisingą Echnatono persekiojimą ir būtinybę platinti tikėjimą vieninteliu dievu.

Ofiras kerėte kerėjo. Pasikalbėjęs su juo, niekas nelikdavo abejingas; kai kurie dar svyravo, kiti buvo įsitikinę, kad magas yra teisus. Taip Ofiras iš lėto audė voratinklį, kuriuo apnarpliojo ne vieną dėmesio vertą laimikį. Laikui bėgant Atono ir Litos šalininkų gausėjo, nors jų buvo dar toli gražu ne tiek, kad jie galėtų suvaidinti kokį nors vaidmenį kovoje dėl sosto. Tačiau užmojis ryškėjo, stiprėjo ir pamažu įgavo tam tikrą formą.

Lita klausėsi pokalbių nepratardama nė žodžio. Jaunosios moters orumas, jos santūri laikysena įtikino daugelį žymių asmenų, kad ji tikrai kilusi iš karalių giminės. Į tai buvo verta

atsižvelgti ir anksčiau ar vėliau grąžinti jai deramą vietą karaliaus dvare.

Ofiras nieko nesmerkė, nieko nereikalavo. Sumaniai naudodamasis savo žemu ir įtaigiu balsu, jis kalbėjo klausytojams apie Echnatono pažiūras, apie jo paties Atono garbei sukurtų eilėraščių grožį, apie jo meilę tiesai. Meilė ir taika: argi ne jas skelbė persekiojamasis faraonas ir jo palikuonė Lita? Meilė ir taika pranašavo Egiptui puikią ateitį, kurios jis buvo vertas.

Pristatydama magui buvusį užsienio reikalų ministrą Mebą, Dolantė jautė pasididžiavimą. Ji didžiavosi tuo, kad pergalėjo savo įprastą apatiją, ir tuo, kad tarnauja kilniam reikalui. Ramzis jos atsižadėjo, o magas suteikė jos gyvenimui naują prasmę.

Buvęs diplomatas, plataus ir įkvepiančio pasitikėjimą veido, kilnaus stoto ir impozantiškos laikysenos žmogus neslėpė abejojąs Ofiro išvedžiojimais.

– Nusileidžiu atkakliems jūsų raginimams, mieloji, bet tik norėdamas padaryti jums malonumą.

– Esu jums labai dėkinga, Meba. Jums neteks to gailėtis.

Dolantė nuvedė Mebą pas magą, sėdintį po lauru. Jis stengėsi surišti du lininius siūlus, norėdamas pasidaryti virvutę amuletui.

Pamatęs svečią, jis atsistojo ir nusilenkė:

– Man labai didelė garbė susitikti su ministru.

– Dabar aš – niekas, – karčiai tarė Meba.

– Neteisybė gali ištikti bet ką ir bet kada.

– Iš to menka paguoda.

Ramzio sesuo įsikišo į jųdviejų pašnekesį:

– Aš viską paaiškinau savo draugui Mebai; galbūt jis sutiks mums padėti.

– Neapgaudinėkime savęs iliuzijomis, mano miela! Ramzis mane nušalino, ir aš gyvenu lyg uždarytas paauksuotame narve.

– Jūs trokštate jam atkeršyti, – svariai ištarė magas.

– Nereikia perdėti, – paprieštaravo Meba. – Man dar liko keletas įtakingų draugų, kurie...

– Jie rūpinsis sava karjera, o ne jūsiške. Aš turiu visai kitokį tikslą: įrodyti Litos teisę į sostą.

– Tai utopija. Ramzis – nepaprastai stipri asmenybė, jis niekam neužleis valdžios. Be to, pirmaisiais jo valdymo metais įvykę stebuklai padarė jį labai populiarų. Patikėkite manimi, jis neįveikiamas.

– Norint nugalėti tokio masto priešininką, nevalia kautis jo teritorijoje.

– Ką jūs sumanėte?

– Jums tai įdomu?

Meba sumišo ir nejučia ėmė čiupinėti kabantį ant kaklo amuletą:

– Na...

– Jūs pats pateikėte vieną iš galimų atsakymų – taip, taip, būtent šiuo judesiu, nes tas atsakymas – magija. Aš pajėgsiu pralaužti Ramzį supančią apsaugą. Tai užtruks nemažai laiko ir bus nelengva, bet man pavyks.

Išsigandęs diplomatas net pasitraukė atatupstas:

– Aš nesugebėsiu jums padėti.

– Aš jūsų to nė neprašau, Meba. Yra kitas mūšio laukas, kuriame reikia pulti Ramzį: idėjų sritis.

– Nesuprantu jūsų.

– Atono šalininkams reikia vado, verto pagarbos. Kai Atonas išstums visus kitus dievus, šiam žmogui atiteks svarbiausias vaidmuo: nuversti nusilpnintą, nebepajėgiantį atsikirsti Ramzį.

– Tai... tai labai rizikinga!

– Juk persekiojo Echnatoną, o ne Atoną. Nė vienas įstatymas nedraudžia jo kulto; jo garbintojų yra daug, ir jie pasiryžę išaukštinti savo dievą. Echnatonui tai nepavyko, o mums pavyks.

Meba atrodė sutrikęs, jo rankos drebėjo:

– Man reikia pagalvoti.

– Argi tai ne svaigi perspektyva? – paklausė faraono sesuo. – Mums atsiveria naujas pasaulis, kuriame mes užimsime savo tikrąją vietą!

– Taip, be abejo... Aš pagalvosiu.

Ofiras buvo labai patenkintas tuo pokalbiu. Meba atsargus ir baikštus diplomatas, nė iš tolo neturįs vadui būtinų drąsos ir ryžto, tačiau jis nekenčia Ramzio ir svajoja susigrąžinti ankstesnę padėtį. Nesugebėdamas veikti pats, jis vis dėlto norės pasinaudoti atsiradusia galimybe tai padaryti ir tarsis su Šenaru, savo draugu ir vadovu, o Ofiras kaip tik ir ieškojo būdų paveikti Šenarą. Dolantė jam daug pasakojo apie naująjį užsienio reikalų ministrą, kuris dar visai neseniai pavydėjo jaunesniajam broliui sosto. Ko gero, Šenaras nepasikeitė, jį skatina tas pats noras sunaikinti Ramzį, tik dabar jis siekia savo tikslo prisidengęs kauke. Aplinkiniu keliu, pasinaudodamas Meba, magas galų gale užmegs ryšį su tuo įtakingu asmeniu ir padarys jį savo pagrindiniu sąjungininku.

Po varginančios ir niekaip nesibaigiančios darbo dienos artrito sudarkytas didysis dešiniosios Sario kojos pirštas ištino ir paraudo. Saris vos įstengė vadelioti savo vežimą, nes stovėti stačiam buvo tiesiog nepakenčiama. Vienintelis tądien jam tekęs malonumas – kaip šauniai jis susitvarkė su tais hebrajais, ėmęsis drausminių nuobaudų. Pagaliau jie suprato, kad maištauti prieš jį – beviltiška. Turėdamas tiek pažinčių tarp Tėbų tvarkos sergėtojų ir naudodamasis miesto seniūno parama, jis galėjo elgtis su plytų dirbėjais kaip tinkamas ir leisti sau išlieti pyktį ant tų pašlemėkų.

Tai, kad jo namuose gyvena magas su savo paslaptingąja tylene, pradėjo jam nebepatikti. Žinoma, tos abi keistos žmogystos elgėsi kukliai ir santūriai, bet darė pernelyg didelę įta-

ką Dolantei, kuri įniko taip garbinti Atoną, kad Sarį tai ėmė ne juokais erzinti. Jis net ėmė baimintis, kad Dolantė, gerte gerdama Ofiro žodžius it tyrą vandenėlį ir paskendusi naujajame tikėjime, gali nebepaisyti savo vedybinių pareigų.

Aukšta, geidulinga, tamsiaplaukė moteris laukė jo stovėdama ant jų namo slenksčio.

– Eik, atnešk tepalo masažui, – įsakė Saris. – Skauda tiesiog nepakenčiamai.

– Oi, koks tu lepus, brangusis.

– Aš lepus?! Tu neįsivaizduoji, ką aš turiu iškęsti per dienų dienas! Bendravimas su tais hebrajais mane gniuždo.

Dolantė paėmė jį už rankos ir nusivedė kambarin. Saris išsitiesė ant pagalvėlių, o žmona nuplovė jam kojas, iškvėpino jas ir įtrynė tepalu sutinusį pirštą.

– Tavo magas vis dar čia?

– Jį aplankė Meba.

– Buvęs užsienio reikalų ministras?

– Jiedu puikiai suprato vienas kitą.

– Meba – Atono šalininkas?! Jis gi bailys!

– Jis turi dar daug pažinčių, ir daug aukštų asmenų jį gerbia. Jei jis sutiks padėti Ofirui ir Litai, tai mūsų reikalai pajudės į priekį.

– Ar tik tu per daug nesureikšmini tos kuoktelėjusios porelės?

– Sari! Kaip tu drįsti šitaip kalbėti?

– Gerai jau, gerai... Aš nieko nesakiau.

– Juk jiedu – vienintelė mūsų galimybė atgauti prarastąją padėtį. Be to, tas tikėjimas Atonu – toks gražus, toks tyras... Nejaugi tu nesusigraudini, kai Ofiras pasakoja apie savo tikėjimą?

– Kas tau svarbiau: tavo vyras ar tas Libijos magas?

– Bet... argi galima lyginti!

– Jis spokso į tave kiaurą dieną, o aš prižiūriu tuos tinginius

hebrajus. Ir šviesiaplaukė, ir tamsiaplaukė – po vienu stogu... Pasisekė gi tavo Ofirui!

Dolantė liovėsi masažavusi skaudantį vyro kojos pirštą:

– Sari, tu kliedi! Ofiras – išminčius, jam rūpi tik maldos. Jis jau seniai nebegalvoja apie...

– O tu? Ar tu dar apie tai galvoji?

– Nepiktink manęs!

– Nusivilk suknelę, mieloji, ir imkis masažo. Iš tų maldų man tik juokas.

– Ak, visai pamiršau!

– Ką gi?

– Karaliaus pasiuntinys paliko tau laišką.

– Nešk jį čia.

Dolantė dingo. Sario pirštas skaudėjo jau mažiau. Kokią žinią jis ras šiame laiške? Be abejo, tai bus paskyrimas į kitą postą – gerokai garbingesnį, kur jam nebeteks bendrauti su hebrajais.

Aukštaūgė tamsiaplaukė grįžo nešina laišku. Saris perlaužė antspaudą, išvyniojo papiruso ritinėlį ir perskaitė tekstą.

Jo veidas persikreipė ir taip išblyško, kad nubalo net lūpos, lyg būtų bekraujės.

– Blogos žinios?

– Man liepia atvykti į Memfį su visais plytų dirbėjais.

– Juk tai... tai nuostabu!

– Laišką pasirašė Mozė, karališkųjų statybų viršininkas.

38

Patikrinimo metu, kai visi plytų dirbėjai buvo šaukiami vardais, nepritrūko nė vieno hebrajo. Mozės laiškams pasiekus įvairias gyvenvietes, kur jie darbavosi, kilo visuotinis pakilimas. Dar būdamas Karnake, Mozė išgarsėjo visame Egipte. Kiekvienas žinojo, kad jis gina savo tautiečius ir niekam neleidžia jų skriausti. Draugystė su Ramziu teikė jam didelį pranašumą, o štai dabar jis paskirtas karališkųjų statybų viršininku. Daugelis darbininkų ėmė tikėtis, kad jaunasis hebrajas galbūt pagerins jų darbo sąlygas ir padidins atlyginimus.

Mozė pats nesitikėjo tokio pasisekimo. Kelių giminių patriarchai buvo nepatenkinti tokiu staigiu Mozės iškilimu, bet Faraono įsakymai buvo neginčytini, tad visi pakluso Mozei ir pripažino jo valdžią.

Jaunasis viršininkas vaikštinėjo po palapinių miestelį, išdygusį į šiaurę nuo Memfio, ir tikrino darbininkų gyvenimo bei higienos sąlygas.

Saris pastojo jam kelią:

– Kam tu mane išsikvietei?

– Netrukus sužinosi.

– Aš juk ne hebrajas!

– Čia yra atvykę net keli brigadų viršininkai egiptiečiai.

– Gal pamiršai, kad mano žmona – Faraono sesuo?

– O aš – jo statybų viršininkas. Kitaip sakant, tu privalai man paklusti.

Saris prikando liežuvį, gerokai pakeitė toną, bet dar bandė spyriotis:

– Manųjų hebrajų banda labai nedrausminga. Aš pripratau naudotis lazda ir neketinu to įpročio atsisakyti.

– Jeigu lazda naudojamasi protingai, ji atkemša darbininkui tą ausį, kurią jis turi nugaroje; bet jeigu darbininkas mušamas nepelnytai, tai gauti lazdų turi tas, kas jį muša. Aš pats prižiūrėsiu, ką verta bausti.

– Tavo pasipūtimas ir atžarumas manęs negąsdina.

– Atsargiau, Sari: aš galiu tave ir atleisti iš pareigų. Gal iš tavęs išeitų puikus plytų dirbėjas?

– Tu neišdrįsi...

– Ramzis suteikė man neribotus įgaliojimus. Nepamiršk šito.

Mozė stumtelėjo Sarį sau iš kelio, o šis nusispjovė hebrajui įkandin.

Sugrįžimas į Memfį, kuriuo Dolantė taip džiaugėsi, galėjo virsti jiems pragaru. Nors Ramzis buvo oficialiai informuotas, kad į miestą atvyko jo vyresnioji sesuo, lydinti savo vyrą, jis nuleido tai negirdomis. Sutuoktiniai įsikūrė vidutinio dydžio sodyboje, kur apgyvendino ir Ofirą su Lita, pristatę juos kaip savo tarnus. Nepaisant aiškaus Sario nepritarimo, trijulė buvo pasiryžusi tęsti Memfyje tai, ką pradėjo Tėbuose. Kadangi šalies ekonomikos sostinėje gyveno daug svetimšalių, skleisti Atono religiją čia turėjo būti lengviau nei Pietuose, kur žmonės laikėsi tradicijų ir buvo priešiški religinėms naujovėms. Dolantė manė, kad tai žada sėkmę jų sumanymui.

Saris tebežiūrėjo į visas tas užmačias skeptiškai ir rūpinosi tik savais reikalais. Ką pasakys Mozė kreipdamasis į tūkstančius įsiaudrinusių hebrajų?

Prie įėjimo į Užsienio reikalų ministeriją stovėjo rausvo granito statula, vaizduojanti dievą Totą didžiulio paviano pavidalu. Juk hieroglifų kūrėjas, pasivertęs šiuo grėsmingu gyvūnu, galinčiu nuvyti šalin net plėšrūną, kitados, kai žmonių giminės dar tik formavosi, atskyrė jų kalbas vieną nuo kitos. Sekdami jo pavyzdžiu, diplomatai privalėjo mokėti kelias kalbas, nes supažindinti svetimšalius su šventaisiais ženklais, kuriuos egip-

tiečiai iškaldavo akmenyje, buvo griežčiausiai uždrausta. Buvodami užsienyje, ambasadoriai ir pasiuntiniai kalbėdavo tos šalies kalba, į kurią nuvykdavo.

Kaip ir kiti aukšti ministerijos pareigūnai, Aša pasuko koplyčion, kuri buvo kairėje prie pat įėjimo į pastatą, padėjo ant Toto aukuro puokštę narcizų ir valandėlę pastovėjo susikaupęs, paskendęs meditacijoje. Prieš imantis nagrinėti sudėtingus klausimus, nuo kurių priklausė šalies saugumas, derėjo melsti dieviškojo raštininko malonių.

Atlikęs įprastas apeigas, elegantiškasis diplomatas perėjo daug patalpų, kur triūsė pareigūnai, ir paprašė, kad jį priimtų Šenaras, turėjęs tame pačiame aukšte erdvų kabinetą.

– Aša, na, pagaliau jūs atsiradote! Kurgi jūs buvote?

– Et, linksmai praleidau naktį, tad numigau šįryt kiek ilgiau, nei pratęs. Nejaugi tas nežymus mano vėlavimas jums suteikė kokių nors nesmagumų ar pridarė keblumų?

Paburkęs Šenaro veidas buvo smarkiai išraudęs; be abejo, vyresnysis Ramzio brolis patyrė kažkokį sukrėtimą.

– Atsitiko kas nors rimta?

– Ar girdėjote, kad plytų dirbėjai hebrajai telkiami į šiaurę nuo Memfio?

– Aš nelabai atkreipiau į tai dėmesį.

– Aš irgi, o pasirodo, mes abu labai klydome, nepaisydami šio fakto!

– Argi tie žmogeliai kuo nors susiję su mumis ar mūsų siekiais?

Įpratęs gyventi ir vaikščioti aukštai iškėlęs galvą, saldžiabalsis Aša darbininkams, su kuriais bendrauti jis neturėjo progos, jautė tik giliausią panieką.

– Ar žinote, kas juos ten sukvietė ir kas dabar eina karališkųjų statybų viršininko pareigas? Mozė!

– Kas gi čia nuostabaus? Jis jau prižiūrėjo statybas Karnake, o dabar buvo paskirtas į aukštesnes pareigas.

– Jeigu tai būtų viso labo tik tiek... Vakar Mozė kreipėsi į hebrajus ir atskleidė jiems Ramzio sumanymą: pastatyti naują sostinę Nilo Deltoje!

Po Šenaro žodžių stojo ilga tyla. Aša, visada toks pasitikįs savimi, atrodė išmuštas iš vėžių.

– Ar jūs tikras, kad...

– Taip, Aša, visiškai tikras! Mozė vykdo mano brolio įsakymus.

– Nauja sostinė... Tai neįmanoma.

– Tik ne Ramziui!

– Gal tai tik sumanymas?

– Faraonas pats nubraižė būsimo miesto planą ir parinko vietą. Neįtikimą vietą: Avarį, gėdingą miestą, įkurtą užkariautojų hiksų, kurių mums buvo taip sunku atsikratyti!

Staiga apvalus kaip mėnulis Šenaro veidas nušvito:

– O gal... gal Ramzis išprotėjo? Kadangi jo sumanymas būtinai žlugs, teks šauktis visų blaiviai mąstančių žmonių.

– Nenusiteikite pernelyg optimistiškai. Tiesa, Ramzis smarkiai rizikuoja, bet vykusiai pasikliauja savo nuojauta. Geriau apsispręsti nė nebuvo galima: įkūręs sostinę taip toli į šalies rytus ir taip arti valstybės sienos, jis drauge aiškiai perspės hetitus. Užuot užsisklendęs savyje ir it sraigė tūnojęs savo kriauklėje, Egiptas parodys, kad suvokia jam gresiantį pavojų, ir neatiduos nė sprindžio savosios žemės. Faraonas labai greit sužinos apie priešo veiksmus ir nedelsdamas galės duoti jiems atkirtį.

Nusivylęs Šenaras sunkiai klestelėjo ant kėdės:

– Tai katastrofa. Visi mūsų planai žlugo.

– Nenusiteikite pernelyg pesimistiškai. Viena vertus, Ramzio noras galbūt netaps tikrove; antra, kodėl mes turėtume atsisakyti savo planų?

– Nejaugi jūs nesuprantate, kad mano brolis ima į savo rankas užsienio politiką?

– Tai ne staigmena! Na, ir kas? Juk jis vis tiek liks priklausomas nuo gaunamų žinių, kuriomis remdamasis vertins padėtį. Leiskime jam sumenkinti mūsų vaidmenį ir pagarbiai pakluskime.

Šenaras atgavo pasitikėjimą savimi ir ateitimi:

– Jūs teisus, Aša; nauja sostinė netaps neįveikiama kliūtimi.

Karalienė motina Tuja susijaudino, vėl įžengusi į Memfio rūmų sodą. Kaip retai ji vaikštinėjo čia su Sečiu, ir kokie trumpi buvo tie šalia jo nugyventi metai! Ji prisiminė kiekvieną jo žodį, kiekvieną žvilgsnį. Tuja taip dažnai svajojo apie ilgą ir ramią senatvę, kai jiedu būtų dalijęsi prisiminimais, rankiodami juos it pabirusius karoliukus. Bet Setis iškeliavo anapus – kas žino, kokiais nuostabiais keliais dabar jis žengia? O jai tenka vaikščioti vienai šitame puikiame sode, kur auga granatmedžiai, tamariskai ir zizifmedžiai. Abipus alėjos skleidėsi, žydėjo ir kvepėjo rugiagėlės, plukės, lubinai ir vėdrynai. Truputį pavargusi, Tuja atsisėdo glicinijų apraizgytoje pavėnėje prie tvenkinio su lotosais.

Tujos liūdesys išsisklaidė, kai ji pamatė ateinantį Ramzį.

Dar nė metai nesuėjo nuo tos dienos, kai jos sūnus tapo faraonu, bet jis jau įgijo tiek pasitikėjimo savo jėgomis, kad atrodė visam laikui atsikratęs abejonių. Jis valdė šalį taip pat energingai kaip jo tėvas. Atrodė, kad jis turi kažkokių neišsenkamų galių.

Ramzis švelniai ir pagarbiai apkabino motiną ir atsisėdo jos dešinėje.

– Man reikia su tavim pasikalbėti.

– Tam aš čia ir atėjau, sūnau.

– Kaip tu manai, ar aš teisingai parinkau žmones, dabar sudarančius mano vyriausybę?

– Ar pameni Sečio patarimą?

– Juo aš ir stengiausi vadovautis. Setis sakė: „Tirk žmogaus

sielą; ieškok tvirto ir tiesaus būdo pareigūnų, kurie liktų nešališki ir išsaugotų ištikimybę duotai paklusnumo priesaikai“. Ar man pavyko rasti kaip tik tokių žmonių? Į tai atsakys tiktai ateitis, keleri artimiausi metai.

– Tu jau baiminiesi pasipiktinimo, galbūt maišto?

– Aš sparčiai einu į priekį, tad pasipiktinimas neišvengiamas. Kas nors pasijus įžeistas, kas nors pamanys, kad mano veiksmai prieštarauja jo interesams. Kai man atėjo į galvą įkurti naują sostinę, tai buvo tarsi žaibo tvykstelėjimas, o gal šviesos blyksnis, perskrodęs mano mintis ir įsitvirtinęs jose kaip nesugriaunama tiesa.

– Tai vadinama *sia,* tiesiogine intuicija, suvokimu nesamprotaujant ir nieko nenagrinėjant. Setis daug kartų apsisprendė jai padedant. Jis manė, kad ji pereina iš vieno faraono širdies į kito faraono širdį.

– Ar tu pritari Pi-Ramzio statybai?

– Juk tavo širdyje prabilo *sia;* kam tau reikia dar ir mano nuomonės?

– Nes mano tėvas vis dar čia, šiame sode, ir mudu su tavim girdime jo balsą.

– Ramzi, tau buvo atsiųsti ženklai; kartu su tavo valdymu prasideda nauja era. Pi-Ramzis bus tavo sostinė.

Ramzis paėmė motiną už rankų:

– Tu pamatysi šį miestą, motin, ir jis pradžiugins tavo širdį.

– Aš nerimauju dėl tavo saugumo.

– Seramana budrus ir akylas.

– Aš turiu omenyje kitokį saugumą – tavo magiškąją apsaugą. Ar galvoji pastatyti savąją milijonų metų šventyklą?

– Vieta jai jau parinkta, bet aš teikiu pirmenybę Pi-Ramziui.

– Nepamiršk tos šventyklos. Jeigu prieš tave įsisiautės tamsiosios jėgos, ji taps tavo geriausia sąjungininke ir gynėja.

39

Vieta buvo nuostabi.

Derlinga žemė, platūs laukai, vešlios pievos, pakraščiuose gėlėmis apaugę takeliai, obelys su medaus skonio vaisiais, alyvmedžių giraitė, pilni žuvų tvenkiniai, druskos džiovyklos, aukštų ir tankiai sužėlusių papirusų plotai: taip atrodė egiptiečių nekenčiamo Avario apylinkės. Iš paties Avario tebuvo likę keletas namų ir dievui Setui skirta šventykla.

Kaip tik čia Setis kitados suvedė Ramzį akistaton su *galia*. Kaip tik čia Ramzis pastatys savo sostinę.

Mozę nustebino vietovės grožis ir augmenijos vešlumas. Hebrajai ir meistrai egiptiečiai atkeliavo čia su būriu, kuriam vadovavo pats Ramzis, lydimas savo liūto ir šuns. Akylai besidairąs Seramana ir kokia dešimtis žvalgų dar anksčiau iššniukštinėjo apylinkes, norėdami įsitikinti, kad valdovui negresia joks pavojus.

Avario miesteliukas snaudė įsaulyje. Čia gyveno vos keli pareigūnai, neturėję nė menkiausios vilties padaryti karjerą, neskubrūs valstiečiai ir papiruso skynėjai. Vietovė atrodė pasmerkta užmarščiai. Čia niekada niekas nesikeitė – nebent metų laikai.

Išvykęs iš Memfio, būrys stabtelėjo šventajame Heliopolio mieste, kur Ramzis atnašavo aukas savo globėjui, dievui Ra. Paskui būrys kirto Bubastį – švelnumo ir meilės deivės Bastės, skulptorių vaizduojamos katės pavidalu, miestą, ir ėmė keliauti palei pelūziškąją* Nilo atšaką, kuri buvo vadinama „Ra van-

* Pelūziškoji atšaka, viena iš trijų stambių Nilo deltos šakų, taip vadinama dėl to, kad įteka į jūrą prie Pelūzos miesto (netoli Tel-Faramės), esančio rytiniame Deltos pakraštyje.

denimis". Avaris buvo netoli Menzalos ežero, kitaip sakant, vakariniame „Horo kelio" gale. Šis kelias Sinajaus pajūriu ėjo į Siriją ir Palestiną.

– Strateginiu požiūriu tai nepaprastai svarbi pozicija, – konstatavo Mozė, nagrinėdamas Ramzio jam patikėtą miesto planą.

– Dabar tu supranti, kodėl aš pasirinkau šią vietą? Iškasę kanalą, „Ra vandenimis" mes galėsime pasiekti didžiuosius ežerus palei El-Kantaros sąsmauką. Esant reikalui, laivu greit nuplauksime į Silės tvirtovę ir mažuosius pasienio fortus. Aš sustiprinsiu Deltos apsaugą rytuose, galėsiu kontroliuoti kelius, kuriais į Egiptą veržiasi užpuolikai, ir iškart gausiu pranešimus apie menkiausius neramumus, kilusius mūsų protektoratuose. Čia vasarą bus labai malonu; įgulų kariams neteks kęsti karščio, ir jie visada bus pasirengę kautis.

– Tu žvelgi toli į ateitį ir kuri didingus planus, – tarė Mozė.

– Kaip nusiteikę tavo vyrai?

– Atrodo, jie džiaugiasi, galėdami dirbti mano vadovaujami. Bet aš manau, kad juos kur kas labiau džiugina atlyginimas, kurį tu dosniai padidinai.

– Neparodęs dosnumo, nepasieksi pergalės. Aš noriu, kad miestas būtų nuostabus.

Mozė vėl palinko prie plano. Naujojoje sostinėje bus pastatytos keturios didelės šventyklos: vakarinėje jos dalyje – Amono, „neregimojo, slaptojo"; pietinėje – Seto, šios vietos šeimininko ir globėjo; rytinėje – Sirijos deivės Astartės, o šiaurinėje – „žaliuojančios" Uadžetės, laiduojančios vietovės klestėjimą. Šalia Seto šventyklos bus didelis upinis uostas, susietas su „Ra vandenimis" ir „Avario vandenimis" – dviem plačiais kanalais, kurie tarsi įrėmins miestą, drauge puikiai aprūpindami jį geriamuoju vandeniu. Aplink uostą išsidėstys prekių bei javų sandėliai ir įvairios dirbtuvės. Labiau į šiaurę, miesto centre, iškils faraono rūmai, administraciniai pastatai, kilmingųjų namai ir gyvenamieji kvartalai, kur vieni šalia kitų įsikurs tur-

tuoliai ir varguoliai. Nuo rūmų nusidrieks pagrindinė gatvė, tiesia linija sujungsianti juos su Kūrėjo Ptaho šventykla; bus dar dvi plačios alėjos: viena eis į kairę, Amono šventyklos link, o kita – dešinėn, į Ra šventyklą. Seto šventykla anapus kanalo, jungiančio „Ra vandenis" su „Avario vandenimis", bus nuošalesnė.

Kariuomenė turės ketverias kareivines: vienos stovės tarp pelūziškosios atšakos ir visuomeninių pastatų, trejos kitos išsirikiuos palei „Avario vandenis". Pirmasis tų kareivinių korpusas bus už Ptaho šventyklos, antras – liaudies kvartalų kaimynystėje, o trečias – netoli Ra ir Astartės šventyklų.

– Rytoj bus atidarytos glazūruotų plytelių ir čerpių dirbtuvės, – pasakė Ramzis. – Visur: pradedant kukliausiu nameliu ir baigiant priėmimų sale rūmuose, turi viešpatauti ryškios spalvos. Žinoma, pirmiausia reikia pastatyti visus tuos trobesius; tai ir bus tavo užduotis, Moze.

Baksnodamas dešiniosios rankos smiliumi, Mozė vieną po kito suskaičiavo pastatus, kurių matmenis patikslino pats valdovas.

– Darbas, žinoma, milžiniškas, bet su užmoju. Tačiau...

– Tačiau – kas?

– Tenesupyksta Tavo Didenybė, bet čia trūksta vienos šventyklos. Man atrodo, kad ji puikiai tiktų šitame laisvame plote tarp Amono ir Ptaho šventyklų.

– Kokiai dievybei ji turėtų būti skirta?

– Tai, kuri sukūrė ir globoja Faraoną. Argi ne tokioje šventykloje tu iškilmingai atšvęsi savo atsinaujinimą?

– Norint atlikti šias apeigas, reikia sulaukti, kol faraonas išbus soste trisdešimt metų. Pradėti tokios šventyklos statybą jau šiandien reikštų niekinti lemtį.

– Bet tu vis dėlto palikai jai vietos.

– Negalvoti, kad tos šventyklos man vis dėlto prireiks, reikštų niekinti savo laimę. Per trisdešimtųjų mano valdymo metų

šventę tu stovėsi pirmoje aukštų pareigūnų gretoje, šalia mūsų vaikystės draugų.

– Trisdešimt metų... Kažin kokį likimą nuskirs mums Dievas?

– Šiuo metu jis mums įsako kartu statyti Egipto sostinę.

– Aš suskirsčiau hebrajus į dvi grupes. Pirmosios grupės darbininkai pristatinės akmens luitus į šventyklų statybvietes ir ten dirbs vadovaujami meistrų egiptiečių. Antroji grupė gamins tūkstančius plytų, skirtų tavo rūmams ir administracijos pastatams. Bus nelengva suderinti abiejų grupių darbą; bijau, kad mano populiarumo užteks neilgai. Žinai, kaip hebrajai mane vadina? *Maša,* „išgelbėtasis iš vandenų“.

– Nejaugi tu taip pat įvykdei stebuklą?

– Jiems tiesiog labai patinka viena sena babiloniečių legenda, jie mano, kad mane, hebrają, kurio tikrasis vardas – Mozė: „tas, kuris gimė“, palaimino dievai, nes aš mokiausi to, ko mokosi kilmingieji, ir net tapau Faraono draugu. Dievas mane išgelbėjo iš skurdo ir negandų „vandenų“. Pćskui žmogų, kurį taip lepina likimas, verta sekti, verta jam paklusti; štai kodėl plytų dirbėjai manimi pasitiki.

– Žiūrėk, kad jiems nieko nestigtų. Aš tave įgalioju reikalui esant naudotis karališkųjų aruodų ištekliais.

– Aš pastatysiu tavo sostinę, Ramzi.

Plytų dirbėjai hebrajai puikavosi trumpais, nedengiančiais ausų juodais perukais, kuriuos prilaikė balti raiščiai, juosią jų žemas kaktas. Aplink burną su stora apatine lūpa jie mėgo užsiželdinti ūsus ir trumpą barzdikę. Jie buvo puikūs darbininkai ir pavydžiai saugojo savo amato paslaptis. Sirai ir egiptiečiai bandė su jais varžytis, bet hebrajai buvo ir liko geriausi. Dirbo jie sunkiai, griežtai prižiūrimi meistrų egiptiečių. Bet už darbą jiems buvo mokama laiku ir dosniai, o ir poilsio dienų buvo nemažai. Be to, Egipte netrūko skanaus ir sotaus mais-

to, tad prasimaitinti buvo nesunku. Nesunku buvo ir susirasti pastogę. Drąsesniems pavykdavo net pasistatyti visai neblogas buveines iš statybinių medžiagų atliekų.

Mozė neslėpė, kad statant Pi-Ramzį darbas bus labiau įtemptas nei paprastai, bet už patirtus sunkumus su kaupu bus atlyginta dosniais apdovanojimais ir paskatinimais. Ne vienas hebrajas praturtės statydamas naująją sostinę – žinoma, jei negailės prakaito. Dirbdami normaliu tempu, trys darbininkai per dieną galėdavo pagaminti aštuonis ar devynis šimtus nedidelių plytų; Pi-Ramzyje reikės gaminti dideles* plytas, kad ant tų ypatingų, nestandartinių plytų pamato būtų galima mūryti mažesnes, įprasto dydžio ir serijinės gamybos. Už pamatus turėjo būti atsakingi ne plytų dirbėjai, o statybų viršininkai ir akmentašiai.

Jau pirmąją darbo dieną hebrajai suprato, kad Mozė ir pats dirbs be atvangos, ir jiems neleis dykinėti. Tie, kurie tikėjosi galėsią ilgėliau atsipūsti medžio pavėsyje, bemat nusivylė ir įsitikino, kad triūsti iš peties teks ligi pat sostinės pašventinimo iškilmių. Kaip ir jo bendradarbiai, Abneras pasiryžo negailėti jėgų nei prakaito ir kibo į darbą, maišydamas Nilo dumblą su susmulkintais šiaudais, vis pasitikrindamas, ar mišinys plytoms tikrai kokybiškas. Darbininkams buvo skirtos kelios aikštelės**, kur jie skiedė dumblą vandeniu, semiamu iš gilaus griovio, besijungiančio su kanalu. Paskui, lengvindami sau darbą smagia daina, iš pasigamintos žaliavos jie formavo būtinas statiniams įvairių formų plytas.

Abneras buvo miklus ir energingas. Kai mišinys jam atrodė esąs geros kokybės, jis prikraudavo jo pilną krepšį, kurį juodadarbis ant peties nešdavo dirbtuvėn. Ten mišinį iškratydavo į stačiakampę medinę liejimo formą. Išimti gatavą plytą iš for-

* 38x18x12 cm.

** Kiekviena jų buvo maždaug 6000 m² dydžio.

mos buvo keblus darbas, ir kartais Mozė pats dalyvaudavo jį atliekant. Plytos būdavo išdėliojamos ant labai sausos žemės ir džiovinamos keturias dienas. Paskui jas sukraudavo ir išveždavo į įvairias statybų aikšteles. Pirmiausia gabendavo šviesiausio atspalvio plytas.

Plytos iš Nilo dumblo buvo kukli statybinė medžiaga, bet jeigu jos būdavo gerai pagamintos, pasižymėdavo tvirtumu ir atsparumu. Deramai sumūrytos, jos išlikdavo per amžių amžius, drąsiai mesdamos iššūkį laikui.

Hebrajai dirbo su įkarščiu, kone rungčiomis. Žinoma, juos masino už gerą darbą didinami atlyginimai ir skiriamos premijos, bet tai buvo dar ne viskas: juos skatino pasididžiavimas, kurį jiems kėlė pats dalyvavimas įgyvendinant tokį milžinišką sumanymą, tarsi laimint jiems pasiūlytas lažybas. Kai įkarštis imdavo slūgti, Mozė vienokiu ar kitokiu būdu vėl jį sužadindavo, ir vėl tūkstančiai gražių gražiausių plytų keliaudavo į statybvietes.

Pi-Ramzis, prasidėjęs kaip Ramzio svajonė, pamažu virto tikrove. Laikydamiesi faraono nubraižyto plano, statybų viršininkai, meistrai ir akmentašiai klojo tvirtus pamatus; padieniai darbininkai be atvangos nešiojo mūrininkams hebrajų gaminamas plytas.

Įgaudamas realias formas, miestas kilo į saulę.

Kiekvienos darbo dienos pabaigoje Abneras žavėdavosi Moze. Hebrajų viršininkas apeidavo visas darbininkų grupes, tikrindavo maisto kokybę, siųsdavo pailsėti ligonius ir pernelyg pavargusius. Priešingai nei jam atrodė, jo populiarumas nuolat augo.

Jau sukaupęs apvalią sumelę iš gautų paskatinimų ir apdovanojimų, Abneras ketino įsigyti čia, naujojoje sostinėje, gražų namą sau ir savo šeimai.

– Na, ką, Abnerai, džiaugiesi? – piktdžiugiškai pasiteiravo nežinia iš kur šalia Abnero išdygęs Saris.

– Ko tu iš manęs nori?

– Gal pamiršai, kad aš – tavo viršininkas?

– Aš dirbu savo darbą.

– Prastai.

– Negali būti, kad prastai!

– Tu sugadinai daug plytų.

– Tai netiesa!

– Du meistrai pastebėjo tavo klaidas ir parašė apie tai savo ataskaitoje. Jeigu aš įteiksiu ją Mozei, tu būsi atleistas ir nubaustas.

– Kam tau tas melas?

– Tau lieka tik viena išeitis: atiduoti man savo atlyginimą, kad tylėčiau. Tokiu būdu apie tavo prasikaltimą niekas nesužinos. Taigi ar sumokėsi man už tylėjimą?

– Šakalas tu, Sari, tikras šakalas!

– Tau nėra kito kelio, Abnerai.

– Už ką tu manęs nekenti?

– Tu – hebrajas, vienas iš daugelio; tu moki už juos visus, štai ir viskas.

– Tu neturi teisės taip elgtis!

– Na, tai kaip, nunešti man Mozei ataskaitą ar niekam nieko nesakyti?

Abneras nuleido akis. Saris ir šįkart nugalėjo.

40

Memfyje Ofiras jautėsi kur kas laisviau ir geriau nei Tėbuose. Didžiuliame mieste gyveno daug svetimšalių; didesnioji jų dalis puikiai pritapo prie vietinių gyventojų egiptiečių. Tarp jų buvo nemažai Echnatono doktrinos sekėjų, kurių silpstantį tikėjimą magas atgaivino ir sustiprino žadėdamas, kad netolimoje ateityje šis jiems suteiksiąs laimę ir gerovę.

Lita, kaip visada tyli ir paslaptinga, darė įspūdį tiems, kam pavykdavo ją pamatyti. Niekas neabejojo, kad jos gyslomis teka karalių kraujas ir kad ji tikrai yra prakeiktojo faraono įpėdinė. Įtikinamos mago kalbos darė stebuklus, ir Ramzio sesers sodyba Memfyje tapo centru, kuriame rezgami veiksmingi pokalbiai leido diena iš dienos didinti vienintelio dievo šalininkų skaičių.

Ofiras nebuvo pirmas ir vienintelis svetimšalis, skleidęs originalias idėjas, tačiau tik jis bandė atgaivinti eretiškas Echnatono pažiūras, kurias vėlesnieji Egipto valdovai atmetė ir pasmerkė. Echnatono sostinė ir jo kapas buvo apleisti, nė vieno dvariškio nepalaidojo nekropolyje šalia Atono miesto. Be to, visi žinojo, kad Ramzis, pajungęs savo valiai Karnako žynius, nepakęs jokių religinių neramumų. Tad Ofiras stengėsi kritikuoti faraoną ir jo politiką labai atsargiai, kad nesukeltų klausytojų nepritarimo ir neužsitrauktų valdžios rūstybės.

Magas sėkmingai stūmėsi į priekį, įgyvendindamas savo užmačias.

Dolantė atnešė jam šviežių ceratonijos sulčių.

– Jūs atrodote pavargęs, Ofirai.

– Mūsų užduotis reikalauja nuolatinių įtemptų pastangų. Kaip laikosi jūsų vyras?

– Jis labai nepatenkintas. Sprendžiant iš jo paskutinio laiško, jis leidžia laiką bardamas hebrajus, tuos tinginius ir melagius.

– Tačiau sklinda gandai, kad sostinė statoma labai sparčiai.

– Visi méno, kad ji bus nuostabi!

– Bet ji skirta Setui, blogio ir tamsiųjų galių viešpačiui! Ramzis mėgina nustelbti šviesą ir užtemdyti saulę. Mes privalome sukliudyti jam.

– Aš tuo įsitikinusi, Ofirai.

– Jūs žinote, kad jūsų parama man būtina. Ar leisite man pasinaudoti visomis mano mokslo teikiamomis galimybėmis, norint sutrukdyti Ramziui sunaikinti Egiptą?

Aukštaūgė, tamsiaplaukė ir geidulinga moteris prikando lūpą:

– Ramzis – mano brolis!

Ofiras švelniai paėmė Dolantę už rankos.

– Jis jau pridarė mums tiek pikto! Žinoma, aš vykdysiu jūsų valią, bet kodėl mes turėtume taip ilgai dvejoti? Juk Ramzis žengia pirmyn! O kuo toliau jis žengia į priekį, tuo labiau stiprėja jo magiškoji apsauga. Jeigu dar delsime, ar man bepavyks ją sunaikinti?

– Tai taip sunku, taip pavojinga...

– Dolante, jūs privalote suprasti savo atsakomybę. Dabar aš dar galiu veikti, tačiau greit tam bus jau per vėlu.

Faraono sesuo vis nesiryžo ištarti lemiamo nuosprendžio. Ofiras paleido jos ranką:

– Galbūt yra kitas būdas.

– Ką jūs turite omenyje?

– Šnekama, kad karalienė Nefertarė nėščia.

– Tai jau nebe šnekos! Pakanka į ją pasižiūrėti.

– Jūs ją mylite?

– Nė trupučio.

– Tuomet šiąnakt vienas mano tėvynainis atneš viską, kas būtina.

– Aš užsidarysiu savo kambary! – prieš pabėgdama suriko Dolantė.

Vyriškis atėjo vidurnaktį. Namas skendėjo tyloje, Dolantė ir Lita miegojo. Ofiras atidarė duris, paėmė prekeivio jam ištiestą maišą ir sumokėjo dviem lininės drobės rietimais, kuriuos magui buvo davusi Dolantė.

Sandėris tetruko keletą akimirksnių.

Ofiras užsidarė mažame kambarėlyje ir rūpestingai užkamšė angas. Menką šviesą skleidė vienintelė aliejinė lempa.

Ant žemo stalo magas išdėliojo tai, ką atnešė prekeivis: beždžionės statulėlę, ranką iš dramblio kaulo, grubaus darbo figūrėlę, vaizduojančią nuogą moterį, mažytį stovą ir dar vieną moters figūrėlę, laikančią rankose gyvates. Beždžionė suteiks jam dievo Toto jėgą ir sumanumą; ranka – veiklumą; nuoga moteris leis pažeisti karalienės lytinius organus; stovas pratęs burtų trukmę; moteris su gyvatėmis rankose pripildys Nefertarės kūną juodosios magijos nuodų.

Ofiras žinojo, kad jam nebus lengva įvykdyti tai, ko jis siekia. Karalienė buvo stipri asmenybė; be to, nuo pat karūnavimo ją ėmė saugoti tokios pat nematomos magiškos jėgos kaip Ramzį. Tačiau nėštumas susilpnino šią apsaugą. Kita gyvybė mito Nefertarės gyvastimi ir pamažu sekino jos jėgas.

Kad kerai spėtų paveikti numatytą asmenį, turėjo praeiti mažiausiai trys dienos ir trys naktys. Ofiras jautėsi šiek tiek nusivylęs negalėdamas pradėti kenkti pačiam Ramziui, bet tam trukdė faraono sesers neryžtingumas. Kai jam pavyks palaužti Dolantės valią, jis galės siekti svarbesnio tikslo. Kol kas jis tik įskaudins priešininką ir tuo jį nusilpnins.

Palikęs Ameniui ir ministrams tvarkyti einamuosius reikalus, Ramzis dažnai nuvykdavo į Pi-Ramzio statybas. Mozės pastangų ir puikiai organizuoto darbo dėka miestas kilo kaip ant mielių.

Darbininkai buvo linksmi – ne tik dėl to, kad maistas buvo vis toks pat puikus ir gausus, bet ir dėl to, kad pažadėti paskatinimai buvo išmokami reguliariai, atsižvelgiant į kiekvieno pastangas. Uoliausieji galėjo sukaupti apvalią sumelę ir įsikurti arba naujoje sostinėje, arba kurioje nors kitoje gyvenvietėje, įsigiję žemės sklypą. Be to, gerai aprūpinta sveikatos apsaugos tarnyba nemokamai gydė ir prižiūrėjo ligonius; priešingai nei kitose statybvietėse, Pi-Ramzyje nebuvo apsimetėlių, mėginančių iškaulyti sau atostogų tariamos ligos pagrindu.

Valdovas rūpinosi darbininkų saugumu; daug meistrų nuolat prižiūrėjo dirbančiuosius, todėl skaudžių nelaimių pavyko išvengti. Statant Amono šventyklą, montuodami rausvo granito luitus susižeidė keli darbininkai, bet jų traumos buvo nesunkios. Kadangi buvo griežtai laikomasi darbo grafiko, žmonės nepervargdavo: po šešių darbo dienų jie gaudavo dvi poilsio dienas.

Tik Mozė neturėjo nė valandėlės nei poilsiui, nei atokvėpiui. Jis viską tikrino, taikydavo besipykstančius, spręsdavo įvairius skubius klausimus, pertvarkydavo brigadas, jei trūkdavo žmonių, reikalaudavo trūkstamų medžiagų, rašė ataskaitas, miegodavo vieną valandą popiet ir tris valandas pernakt. Patyrę, kad gavo nepaprastai veiklų viršininką, hebrajai plytų dirbėjai jam besąlygiškai pakluso. Jie dar niekada neturėjo vadovo, kuris taip šauniai gintų jų interesus.

Abneras tikrai būtų papasakojęs Mozei apie pažeminimus, kuriuos jį vertė kęsti Saris, bet bijojo susidorojimo, nes egiptietis palaikė puikius santykius su tvarkos sergėtojais. Jeigu Saris būtų nurodęs jiems Abnerą kaip tvarkos pažeidėją, plytų dirbėjas būtų ištremtas iš šalies ir niekada nebepamatytų nei žmonos, nei vaikų. Po to, kai Abneras sumokėjo Sariui, šis daugiau jo nepersekiojo ir elgėsi kone maloniai. Kadangi hebrajui atrodė, kad blogiausia jau praėjo, jis nutarė tylėti ir dirbo taip pat uoliai kaip jo bendradarbiai.

Tą rytą statybos aikštelę turėjo aplankyti Ramzis. Kai tik buvo paskelbta apie valdovo atvykimą, hebrajai nusiprausė negailėdami vandens, pasikirpo barzdeles ir ūsus, užsidėjo šventinius perukus, perrištus naujais baltais raiščiais, ir pavyzdingai sukrovė plytas.

Iš pirmo vežimo, sustojusio priešais dirbtuves, išlipo bauginamos išvaizdos šarvuotas ir ginkluotas milžinas. Nejaugi kuris nors darbininkas nusipelnė drausminės nuobaudos? Išsirikiavę dvidešimt lankininkų įvarė dar daugiau baimės.

Netardamas nė žodžio, Seramana apėjo sustingusių kaip įbesti ir sunerimusių hebrajų gretas.

Baigęs apžiūrą, sardas vienam iš savo karių davė ženklą praleisti faraono vežimą.

Plytų dirbėjai nusilenkė valdovui, kuris pasisveikino su kiekvienu, kreipdamasis į jį vardu. Pranešimas, kad bus išdalyti nauji perukai ir atgabenti baltojo Deltos vyno ąsočiai, sukėlė džiaugsmo protrūkį; bet labiausiai darbininkus pradžiugino dėmesys, kurį faraonas skyrė ką tik pagamintoms plytoms. Paėmęs kelias, jis pasvėrė jas ranka ir tarė:

– Puiku! Dvigubas maisto davinys visą savaitę ir papildoma poilsio diena. O kur jūsų viršininkas?

Saris išėjo į priekį.

Buvęs Ramzio auklėtojas vienintelis nesidžiaugė valdovo apsilankymu. Jis, dar neseniai puikus mokytojas ir ambicingas dvariškis, dabar bijojo pažvelgti į faraoną, prieš kurį buvo surengęs sąmokslą.

– Ar tu patenkintas savo naujomis pareigomis, Sari?

– Dėkoju už jas Jūsų Didenybei.

– Jei ne mano motinos ir Nefertarės gailestingumas, tu būtum susilaukęs griežtesnės bausmės.

– Aš tai suprantu, Didenybe, ir stengiuosi savo elgesiu išpirkti kaltę.

– Ji neišperkama, Sari.

– Sąžinės priekaištai, kurie drasko man širdį, ėda skaudžiau nei rūgštis.

– Turbūt jie dar per švelnūs, jei tu net jų kamuojamas taip ilgai gyvuoji, įvykdęs tokį nusikaltimą.

– Ar galiu tikėtis, kad Jūsų Didenybė man atleis?

– Aš nežinau, ką reiškia šis žodis, Sari. Žmogus gyvena pagal Įstatymą arba už Įstatymo ribų. Tu paniekinai Maat, amžiams suteršdamas savo sielą. Žiūrėk, kad Mozei netektų tavimi skųstis, antraip tu jau niekada nebeturėsi galimybės kam nors pakenkti.

– Prisiekiu Jūsų Didenybei, kad...

– Daugiau nė žodžio, Sari. Džiaukis, kad tau nusišypsojo laimė dirbti statant Pi-Ramzį.

Kai valdovas žengė į savo vežimą, darbininkai palydėjo jį džiugiais sveikinimo šūksniais, prie kurių nenoromis prisijungė ir Saris.

41

Kaip ir buvo numatyta, šventyklų statyba ėjo lėčiau nei pasaulietiškųjų pastatų, nors granito plokščių tiekimas nė karto nesutriko: būriai darbininkų, tarp kurių buvo daug hebrajų, reguliariai pristatydavo jas į statybų aikšteles.

Įtemptai triūsiant plytų dirbėjams, sostinės centre jau gerokai išryškėjo būsimųjų faraono rūmų kontūrai. Akmeninių jų dalių statyba buvo patikėta kitiems specialistams. Prie krantų jau švartavosi pirmieji transportiniai laivai, buvo atidaryti sandėliai, stalių dirbtuvės gamino prabangius baldus, glazūruotų čerpių dirbtuvė pradėjo darbą. Atrodė, kad namų sienos dygte dygsta iš žemės; jau ryškėjo miesto kvartalai, o kareivinėse netrukus turėjo įsikurti pirmieji padaliniai.

– Rūmų ežeras bus puikus, – pareiškė Mozė. – Aš numatau baigti jį kasti ateinančio mėnesio viduryje. Tavo sostinė, Ramzi, bus graži, nes ji statoma su meile.

– Tai tavo nuopelnas, Moze.

– Tik iš pažiūros. Planą nubraižei tu, o aš tik jį įgyvendinu.

Valdovas pagavo draugo balse lyg ir priekaišto gaidelę ir ketino paklausti Mozę, ką šis turi omenyje, bet prie jų šuoliais prilėkė iš Memfio atsiųstas raitas žygūnas. Seramana privertė jį sustoti per dešimt metrų nuo faraono.

Sunkiai gaudydamas kvapą, pasiuntinys nušoko nuo žirgo.

– Jūsų Didenybe, reikia skubiai grįžti į Memfį... Karalienė... karalienė negaluoja.

Prie Nefertarės kambario durų Ramzis susidūrė su daktaru Pariamaku, vyriausiuoju rūmų gydytoju, mokytu ir valdingu

penkiasdešimtmečiu ilgomis jausliomis rankomis. Jis buvo prityręs chirurgas ir puikus praktikas, bet griežtas ligonių atžvilgiu.

– Noriu pamatyti karalienę, – pareikalavo Ramzis.

– Karalienė miega, Jūsų Didenybe. Slaugytojos įtrynė jos kūną aliejumi, į kurį įmaišyta migdomųjų.

– Kas gi atsitiko?

– Bijau, kad jai gresia priešlaikinis gimdymas.

– Juk tai... pavojinga, ar ne?

– Rizika iš tikrųjų gana didelė.

– Įsakau jums išgelbėti Nefertarę.

– Manau, kad gimdymas bus sėkmingas.

– Iš kur jūs žinote?

– Mano padėjėjai atliko įprastą apžiūrą, Jūsų Didenybe. Jie pripylė du drobinius maišelius miežių ir kviečių, o paskui keletą dienų laistė juos karalienės šlapimu. Ir miežiai, ir kviečiai sudygo, tad karalienė pagimdys; o kadangi kviečiai sudygo pirmi, ji pagimdys dukterį.

– O aš girdėjau sakant priešingai.

Daktaras Pariamakus lediniu balsu atšovė:

– Jūsų Didenybė painioja šį atvejį su kitu bandymu, kurio metu naudojamasi taip pat kviečiais ir miežiais, bet juos užpila žeme. Reikia tikėtis, kad sėkla, ištryškusi iš jūsų širdies ir pasiekusi karalienės širdį, gerai įsitvirtino vaiko kauluose ir stubure. Geros kokybės sperma suformuos puikias stuburo ir kaulų smegenis. Gal turiu jums priminti, kad tėvas yra atsakingas už kūdikio kaulus ir sausgysles, o motina – už raumenis ir kraują?

Pariamakus aiškiai mėgavosi proga duoti medicinos pamoką savo neeiliniam mokiniui.

– Daktare, jūs abejojate buvusio *Kap*'o moksleivio fiziologijos žiniomis?

– Žinoma, ne, Jūsų Didenybe!

– Jūs nenumatėte, kad gali prasidėti priešlaikinis gimdymas.

– Mano mokslas, Jūsų Didenybe, yra ribotas, ir...

– O mano valdžia – neribota, ir aš reikalauju, kad gimdymas būtų sėkmingas.

– Jūsų Didenybe...

– Ką, daktare?

– Jūsų paties sveikata reikia pasirūpinti. Aš dar neturėjau garbės jūsų apžiūrėti, o juk tai įeina į mano pareigas.

– Meskite tai iš galvos – aš nežinau, kas yra liga. Praneškite man, kai tik karalienė pabus.

Saulė buvo jau netoli laidos, kai Seramana leido daktarui Pariamakui įeiti į valdovo kabinetą.

Ir veido išraiška, ir laikysena rodė, kad gydytojas jaučiasi nesmagiai.

– Karalienė pabudo, Jūsų Didenybe.

Ramzis pašoko ant kojų.

– Tačiau...

– Kalbėkite gi, daktare!

Pariamakus, gyręsis kolegoms, jog sugeba sutramdyti savo žymųjį pacientą, dabar pasigailėjo, kad nebėra Sečio – o juk savo laiku jis ir Setį laikė neklusniu užsispyrėliu! Ką jau kalbėti apie Ramzį: šis buvo gyva audra, kurios įniršio verčiau vengti.

– Karalienę ką tik palydėjo į gimdymo kambarį.

– Juk aš norėjau ją pamatyti!

– Pribuvėjų nuomone, negalima gaišti nė akimirkos.

Ramzis taip sugniaužė nendrinį rašiklį, kad šis trakštelėjo ir sutrupėjo. Jei Nefertarė mirs, iš kur jis gaus jėgų gyventi ir valdyti?

Šešios pribuvėjos iš Gyvybės Namo, vilkinčios ilgas palaidines ir užsidėjusios plačius turkio vėrinius, padėjo Nefertarei nueiti į gimdymo kambarį – gerai išvėdintą patalpą, papuoštą

gėlėmis. Karalienė turėjo gimdyti kaip visos egiptietės: nuoga, atsitūpusi ant nendrėmis užtiestų akmenų, tiesiai laikydama liemenį. Akmenys simbolizavo kiekvieno naujagimio likimą, o kūdikio gyvenimo trukmę nustatydavo dievas Totas.

Pirmoji pribuvėja turės prilaikyti karalienę per liemenį; antroji atliks viską, kas reikalinga, prasidėjus kiekvienam gimdymo tarpsniui; trečioji priims kūdikį, pakišdama po juo plaštakas; ketvirtoji padarys tai, ką privalu atlikti vos gimusiam vaikeliui; penktoji bus jo žindyvė, o šeštoji, kol kūdikis dar nesukliko, įteiks karalienei du gyvybės raktus. Nors visos šešios moterys puikiai suvokė motinai ir kūdikiui gresiantį pavojų, jos laikėsi visiškai ramiai.

Ilgai masažavusi Nefertarę, vyriausioji pribuvėja uždėjo jai ant papilvės karštą kompresą ir aprišo pilvą. Manydama, kad būtina paspartinti gimdymą, kuris žadėjo būti skausmingas, ji ištepė Nefertarės makštį tirštu tepalu iš terpentino sakų, svogūno, pieno, krapų ir druskos. Nuskausminimui ji ketino naudoti degtą molį, sumaišytą su šiltu aliejumi. Juo reikėjo aptepti gimdyvės lytinius organus.

Visos pribuvėjos žinojo, kad Nefertarės gimdymas užtruks ilgai, o jo pabaiga neaiški.

„Te deivė Hatora suteikia karalienei kūdikį, – ėmė giedoti viena iš jų. – Teneužpuola jo jokia liga; pranyk, piktoji dvasia, atslenkanti tamsoje, tykanti iš pasalų, atgręžus veidą atgalios! Tu neapglėbsi šio vaikelio, tu jo neužmigdysi, tu jam nepakenksi, tu jo nenusineši! Teįeina į jį dvasia ir atgaivina, tenepaveikia jo jokie kerai, tebūna žvaigždės jam palankios!“

Atėjus nakčiai sąrėmiai padažnėjo. Pribuvėjos liepė Nefertarei išsižioti ir įdėjo jai į burną apykietės pupelių tešlos, kad ji nesusižeisdama galėtų sukąsti dantis.

Susikaupusios, puikiai išmanančios, ką turi daryti, kartodamos senovines ištarmes nuo skausmo, šešios pribuvėjos padėjo Egipto karalienei pagimdyti kūdikį.

Nerimaudamas dėl Nefertarės, Ramzis jau netvėrė savam kaily.

Kai daktaras Pariamakus bent dešimtą kartą įžengė į valdovo kabinetą, jam pasirodė, kad Ramzis tuoj griebs jį už gerklės.

– Ar tai galų gale baigėsi?

– Taip, Jūsų Didenybe.

– Kas Nefertarei?

– Karalienė gyva, ji jaučiasi gerai, o jūs turite dukterį.

– Ji sveika?

– Na... šiek tiek keblu jums atsakyti...

Nustūmęs gydytoją sau iš kelio, Ramzis puolė į gimdymo kambarį. Ten jau nieko nebuvo, išskyrus vieną po truputį besitvarkančią pribuvėją.

– Kur karalienė ir mano duktė?

– Rūmuose, miegamajame, Jūsų Didenybe.

– Sakyk man teisybę!

– Kūdikis labai silpnas.

– Aš noriu jas pamatyti.

Vyriausioji pribuvėja sugirdė Nefertarei raminamosios mikstūros, ir dabar ji miegojo – nurimusi, laiminga, bet išsekinta.

Kūdikis buvo nepaprastai gražus. Mažulytė Nefertarės ir Ramzio duktė žvelgė į pasaulį plačiai atvertomis akimis, pilnomis nuostabos ir smalsumo lyg būtų regėjusi didžiausią stebuklą.

Valdovas paėmė ją ant rankų.

– Ji nuostabi! Ko gi jūs bijote?

– Mes turėjome užkabinti jai ant kakliuko amuletą, o jo raištelis nutrūko. Tai blogas ženklas, Jūsų Didenybe, labai blogas ženklas.

– Ar jau girdėjote pranašystę?

– Mes kaip tik laukiame pranašautojos.

Ir štai ši įžengė į kambarį, prisijungė prie šešių pribuvėjų ir tokiu būdu lyg atkūrė septynių Hatorų, įpareigotų išpranašauti naujagimio likimą, broliją. Sustojusios ratu aplink naujagimę, jos susikaupė, mėgindamos nuspėti mergytės ateitį.

Jų meditacija užtruko ilgiau nei paprastai.

Pranašautojos veidas apniuko. Ji atsiskyrė nuo būrelio pribuvėjų ir žengė prie Ramzio.

– Nepalankus metas, Jūsų Didenybe. Mes nepajėgiame...

– Nemeluok.

– Mes galime suklysti.

– Prašau tavęs, būk atvira.

– Šio kūdikio likimas išsispręs per artimiausią parą. Jei mes nerasime būdo, kaip nuvyti piktąsias dvasias, graužiančias jos širdį, jūsų duktė neišgyvens kitos nakties.

42

Karališkosios poros dukters žindyve buvo paskirta puikios sveikatos moteris. Daktaras Pariamakus pats patikrino jos pieną, kuris turėjo maloniai kvepėti ceratonijos miltais. Kad pieno būtų daug, žindyvė gėrė figmedžio sultis ir valgė virtų bei pertrintų žuvų stuburų košę, užkultą aliejumi.

Tačiau gydytojas su žindyve veikiai puolė neviltin, įsitikinę, jog kūdikis atsisako žįsti. Žindyvę pakeitė, bet ir kitos moteriškės pieno mažylė nepanoro. Galų gale mergaitei buvo pasiūlyta ypatingo pieno, supilto į hipopotamo formos indą, bet kūdikis nė neparagavo riebaus skysčio, tekančio iš gyvūno spenelių.

Gydytojas suvilgė savo mažosios pacientės lūpytes ir ruošėsi suvynioti ją į drėgną vystyklą, bet Ramzis paėmė ją ant rankų.

– Jūsų Didenybe, jai reikia skysčių!

– Jūsų mokslas niekuo nepadės. Jos gyvastį palaikys tik mano jėga.

Priglaudęs dukrą prie krūtinės, valdovas nuėjo pas Nefertarę. Nors dar išsekusi ir išblyškusi, karalienė švytėjo džiaugsmu:

– Aš laiminga… aš tokia laiminga! Juk ji puikiai prižiūrima, tiesa?

– Kaip tu jautiesi?

– Nesibaimink. Ar tu jau sugalvojai mūsų dukrai vardą?

– Tai turi padaryti jos motina.

– Aš pavadinsiu ją Meritamon – „Amono numylėtine“. Ji pamatys tavąją milijonų metų šventyklą. Kai gimdžiau mūsų mažytę, man toptelėjo keista mintis… Tą šventyklą reikia statyti nedelsiant, Ramzi… Ji bus stipriausia tvirtovė, sauganti tave nuo pikto, ir suvienys mudu kovoje su nelaime.

– Tavo noras taps tikrove.

– Kodėl tu taip stipriai glaudi prie savęs mūsų kūdikį?

Nefertarės žvilgsnis buvo toks tyras, toks patiklus, kad Ramzis nepajėgė nuslėpti nuo jos tiesą:

– Meritamon negaluoja.

Karalienė kilstelėjo patale ir sugriebė vyrą už rankos:

– Kas jai?

– Ji atsisako valgyti, bet aš ją išgydysiu.

Jėgos vėl apleido karalienę, ir ji krito atgal į guolį:

– Aš jau netekau vieno kūdikio, o dabar tamsybių jėgos nori atimti mūsų mergytę... Naktis mane graužte graužia.

Nefertarė nualpo.

– Kokios jūsų išvados, daktare? – paklausė Ramzis.

– Karalienė labai silpna, – atsakė Pariamakus.

– Ar jūs išgelbėsite jos gyvybę?

– Nežinau, Jūsų Didenybe. Jeigu ji išgyvens, tai negalės daugiau turėti vaikų; naujas nėštumas ją pražudytų.

– O mūsų dukra?

– Niekaip nesuprantu, kas jai yra. Dabar ji tokia rami! Galbūt pribuvėjos sako tiesą, bet man jų šnekos atrodo gryna nesąmonė.

– Ką gi jos sako?

– Jos mėno, kad tai ne kas kita, kaip kerai.

– Kerai? Čia, mano rūmuose?

– Todėl aš ir manau, kad visos tos šnekos – nesąmonė. Bet gal vis dėlto mums reikėtų pakviesti dvaro burtininkus...

– O jeigu nelaimės kaltininkas – vienas iš jų? Ne, man lieka vienintelė išeitis.

Meritamon užmigo Ramziui ant rankų.

Dvaras ūžte ūžė nuo gandų: esą Nefertarė pagimdžiusi antrą negyvą vaikelį ir pati merdi, o Ramzis iš nevilties netekęs proto. Nedrįsdamas patikėti tokiomis puikiomis naujienomis, Šenaras vylėsi, kad jos nėra visiškai nepagrįstos.

Vykdamas į rūmus kartu su savo seserimi Dolante, Šenaras nutaisė rimtą ir liūdną miną. Dolantė atrodė baisiai susisielojusi.

– Tu būtum puiki aktorė, miela sesute!

– Tie įvykiai mane sukrėtė.

– Bet juk tu nemyli nei Ramzio, nei Nefertarės.

– O kūdikis? Juk kūdikis niekuo nekaltas.

– Didelio čia daikto! Kažkodėl pasidarei labai jautri. Jeigu gandai pagrįsti, mūsų ateitis giedrėja.

Dolantė nedrįso prisipažinti Šenarui, kad iš tikrųjų ji nerimauja dėl veiksmingų mago Ofiro kerų. Kadangi Libijos raganiui pavyko taip pakenkti karališkajai porai, jis turbūt yra labai galingas.

Dolantę su Šenaru priėmė Amenis, išblyškęs labiau nei paprastai.

– Atsižvelgiant į susiklosčiusias aplinkybes, – pareiškė Šenaras, – mes pamanėme, kad valdovas norės matyti šalia savęs brolį ir seserį.

– Man labai nemalonu jus nuvilti, bet jis linkęs būti vienas.

– Kaip jaučiasi Nefertarė?

– Karalienė ilsisi.

– O kūdikis? – pasiteiravo Dolantė.

– Daktaras Pariamakus nuo jo nesitraukia.

– Gal žinote ką nors tiksliau?

– Reikia turėti kantrybės.

Išeidami iš rūmų, Šenaras su Dolante pamatė Seramaną ir jo karius, lydinčius kažkokį vyriškį – be peruko, prastai nusiskutusį, vilkintį antilopės kailio palaidinę su daugybe kišenių. Visi skubiai pasuko karališkosios poros kambarių link.

– Setau! Tu – mano paskutinė viltis.

Gyvačių kerėtojas priėjo prie faraono ir pažvelgė į kūdikį, kurį šis laikė glėbyje.

– Šiaip jau aš nemėgstu vaikų, bet ši mažylė – tikras stebuklas. Iškart matyti, kad ji Nefertarės kūdikis.

– Tai Meritamon, mūsų duktė. Ji tuoj mirs, Setau.

– Ką tu čia paistai?

– Ją apkerėjo.

– Kas, kur? Čia, rūmuose?

– Nežinau.

– Kuo tie kerai pasireiškia?

– Ji atsisako valgyti.

– O kaip jaučiasi Nefertarė?

– Visai blogai.

– Manau, mūsų brangusis daktaras Pariamakus jau nuleido rankas.

– Jis nežino, ką daryti.

– Tai jam įprasta. Atsargiai paguldyk savo dukterį į lopšį.

Ramzis pakluso. Nebelaikoma tėvo glėbyje, Meritamon vos kvėpavo.

– Tik tavo galia palaiko jos gyvybę... Kaip tik to aš ir bijojau. Betgi... Apie ką tik jūs visi galvojate šituose rūmuose?! Kūdikis net neturi amuleto!

Iš kažkurios kišenės Setau ištraukė skarabėjaus pavidalo amuletą, prikabino jį prie virvutės, kurioje buvo sumegzti septyni mazgai, ir užkabino mergytei ant kaklo. Skarabėjaus nugarėlėje buvo užrašyta: „Mirtis manęs nepasigrobs, dieviškoji šviesa mane išgelbės“.

– Imk dukterį, – įsakė Setau, – ir atidaryk man laboratorijos duris.

– Ar manai, kad tau pavyks?..

– Pašnekėsime paskui. Dabar brangi kiekviena akimirka.

Rūmų laboratorijoje buvo keli skyriai. Setau užsidarė kambaryje, kur buvo sukrauti hipopotamo patino apatiniai iltiniai dantys, kai kurie ilgesni nei septyniasdešimt centimetrų ir pla-

tesni nei dešimt centimetrų. Paėmęs vieną iš jų, Setau apipjaustė iltį taip, kad ji įgavo pusmėnulio formą su ilgais galiukais. Paskui jis nugludino kaulą ir, nesugadinęs jo paviršiaus, išraižė jame keletą paveikslėlių, turinčių nuvyti piktąsias galybes, atskriejusias iš tamsos nužudyti motinos ir kūdiko. Setau pasirinko tuos atvaizdus, kurie, kaip jam atrodė, geriausiai tiko susiklosčiusios padėties sąlygomis: sparnuotą liūtą su sakalo galva; hipopotamo patelę, laikančią peilį; varlę; spindinčią saulę; barzdotą nykštuką, abiejuose kumščiuose sugniaužusį gyvates. Garsiai nupasakojęs kiekvieną piešinį, jis suteikė jiems galią veikti ir įsakė perrėžti gerklę piktosioms vyriškosios ir moteriškosios giminės dvasioms, sutrypti jas, sudraskyti ir nuvyti. Paskui Setau paruošė mikstūrą, kurios pagrindas buvo gyvatės nuodai, turėję atverti skrandžio žiotis. Net menkiausia jos dozė vis dėlto galėjo būti per stipri žindomam kūdikiui.

Setau išėjus iš laboratorijos, prie jo puolė visai netekęs nuovokos daktaras Pariamakus:

– Paskubėkite, kūdikis silpsta!

Atsigręžęs veidu į besileidžiančią saulę, Ramzis tebelaikė ant rankų patikliai prigludusią prie jo dukrytę, tačiau nebegelbėjo net jo skleidžiama jėga: kūdikio kvėpavimas darėsi trūksmingas. Nefertarės kūdikis, vienintelis jųdviejų kūdikis, kuris galėtų gyventi... Jei Meritamon mirs, Nefertarė neišgyvens. Valdovo širdį užliejo pyktis – pyktis, pasiryžęs mesti iššūkį šliaužiančioms artyn tamsybėms ir išgelbėti dukrelę nuo jų kerų.

Į kambarį įėjo Setau, laikydamas rankoje išdrožinėtą hipopotamo iltį.

– Tai turėtų nutraukti kerų veikimą, – paaiškino jis. – Bet šito neužteks: jeigu mes norime atitaisyti burtų padarytą žalą, ir suteikti kūdikiui galimybę maitintis, reikės sugirdyti mažylei štai šitą vaistą.

Išgirdęs, kas yra vaisto sudėtyje, daktaras Pariamakus net krūptelėjo:

– Niekada su tuo nesutiksiu, Jūsų Didenybe!

– Setau, ar tu tikras, kad viskas bus gerai?

– Pavojus lieka. Spręsti turi tu, Ramzi.

– Nedelskime.

43

Setau padėjo išdrožinėtą iltį ant kūdikio krūtinėlės. Ramiai gulėdama lopšyje, Meritamon savo didelėmis akimis žvalgėsi į stovinčius aplink ją žmones, tarsi klausdama, ko jie čia susirinko, ir kvėpavo lygiai ir lengvai.

Ramzis, Setau ir daktaras Pariamakus tylėjo. Talismanas atrodė pradėjęs veikti, bet ar jo apsauga ilgalaikė?

Po dešimties minučių Meritamon sukrutėjo ir pravirko.

– Tegu čia atneša deivės Opetės statulėlę, – liepė Setau. – Aš grįžtu laboratorijon. Daktare, suvilgykite kūdikio lūpas, bet daugiau nieko nedarykite!

Opetė, hipopotamo patelė, buvo pribuvėjų ir žindyvių globėja. Danguje ji egzistavo kaip žvaigždynas, neleidžiąs Seto prigimties Didiesiems Grįžulo Ratams, kuriuose dėl to slypėjo siaubinga galia, drumsti prisikėlusio Ozirio ramybės. Tuščiavidurė Opetės statulėlė, kurią Gyvybės Namo burtininkai įkrovė teigiama energija, buvo pripilta motinos pieno ir pastatyta Meritamon galvūgalyje.

Tai nuramino kūdikį, ir mergytė vėl užmigo.

Atskubėjo Setau, kiekvienoje rankoje laikydamas po grubiai aptašytą magišką iltį.

– Žinoma, tai padaryta paviršutiniškai, – pasakė jis, – bet to turėtų būti gana.

Setau uždėjo vieną iltį ant kūdikio pilvuko, o kitą – ant kojyčių. Meritamon nė nekrustelėjo.

– Dabar ją saugo ir gina teigiamų jėgų laukas. Kerai panaikinti, burtai nebeveikia.

– Ji išgelbėta? – paklausė Ramzis.

– Tik pienas išgelbės ją nuo mirties. Jeigu jos skrandis ir toliau atsisakys maisto, ji mirs.

– Duok jai savo mikstūrą.

– Sugirdyk ją pats.

Ramzis lėtai ir atsargiai praskyrė giliai įmigusios dukrelės lūpas ir supylė gintarinį skystį mažon burnytėn. Daktaras Pariamakus nusisuko.

Po kelių akimirksnių Meritamon atsimerkė ir sukliko.

– Greičiau, – šūktelėjo Setau, – duok jai statulėlės speniuką!

Ramzis kilstelėjo dukrytę, o Setau ištraukė metalinį strypelį, kuriuo buvo užkimštas speniukas, turėjęs trykšti pienu. Valdovas priglaudė kūdikio lūpytes prie angos.

Meritamon godžiai rijo maistingąjį skystį, vos spėdama atsikvėpti, o pasisotinusi net atsiduso iš malonumo.

– Setau, ko tu norėtum?

– Nieko, Ramzi.

– Aš skiriu tave vyriausiuoju rūmų burtininku.

– Apsieis tavo burtininkai ir be manęs! Kaip jaučiasi Nefertarė?

– Nuostabiai. Rytoj ji jau ketina pasivaikščioti sode.

– O mažylė?

– Ji neapsakomai trokšta gyventi.

– Ką išpranašavo septynios žiniuonės?

– Juoda skraistė, gaubusi Meritamon likimą, sudrisko. Jos išvydo žynės apdarą, prakilnią moterį ir šventyklos akmenis.

– Hm... Sakyčiau, jos laukia nelengvas gyvenimas.

– Tu nusipelnei gyventi turtingai, Setau.

– Man užtenka mano gyvačių, skorpionų ir Vandens Lelijos.

– Tau bus skiriama neribotai lėšų visiems darbams ir tyrinėjimams. Visus nuodus ir vaistus, kuriuos tu pagaminsi, rūmai pirks aukščiausia kaina ir dalys ligoninėms.

– Aš atsisakau tokių privilegijų.

– Tai ne privilegijos. Kadangi tavo gaminiai yra puikios kokybės, tau turi būti deramai mokama, o tavo darbą privalu skatinti.

– Jeigu aš drįsčiau tavęs paprašyti...

– Drįsk.

– Gal dar turi raudonojo Fajumo vyno, pagaminto trečiaisiais Sečio valdymo metais?

– Liepsiu rytoj pat pristatyti tau keletą jo amforų.

– Tai man atsieis ne vieną nuodų buteliuką!

– Leisk man padovanoti tau tą vyną.

– Nemėgstu dovanų, ypač iš faraono.

– Ne faraonas, o draugas prašo tavęs jas priimti. Iš kur tu išmokai visų tų dalykų, kurie išgelbėjo Meritamon?

– Beveik visko mane išmokė gyvatės, o tai, ko jos nesugebėjo man atskleisti, aš sužinojau iš Vandens Lelijos. Nubijos raganų žinios tiesiog neprilygstamos. Amuletas ant tavo dukters kaklo padės jai išvengti daugelio negerovių, tik jį reikės kasmet atnaujinti.

– Tavęs ir Vandens Lelijos laukia specialiai jums ir jūsų darbams skirtas namas.

– Vidury miesto! Bene juokauji? Argi čia mes galėsime stebėti ir tyrinėti gyvates? Mums reikalinga dykuma, naktis ir pavojus. Beje, apie pavojų... Šitie kerai labai neįprasti.

– Paaiškink, ką turi omeny.

– Man teko griebtis tikrai stiprių priemonių, nes prieš Nefertarę ir Meritamon buvo užsimota iš peties. Mes turime reikalą su svetimšalio kerais – gal tai hebrajas, o gal koks nors magas iš Sirijos ar Libijos. Jeigu aš nebūčiau panaudojęs trijų magiškų ilčių, man nebūtų pavykę sunaikinti neigiamų jėgų lauką. Aš jau nekalbu apie ketinimą numarinti badu naujagimį... Mano supratimu, tas, kuris to ėmėsi, yra ypač piktavalis.

– Gal tai – kuris nors iš rūmų burtininkų?

– Labai abejoju. Tikrai nustebčiau, jeigu tai pasitvirtintų. Ne, tavo priešas pernelyg artimai susijęs su piktosiomis galiomis.

– Jis nenurims...

– Gali būti tuo tikras.

– Kaip jį nustatyti? Kaip surasti? Kaip padaryti, kad jis nebegalėtų kenkti?

– Neturiu nė mažiausio supratimo. Tokio masto piktadarys moka tobulai slapstytis. Galbūt tu su juo jau kada nors kur nors susidūrei, ir jis tau pasirodė esąs visai malonus, nė kiek nepavojingas žmogelis; o galbūt jis lindi kokiame nors neprieinamame urve.

– Kaip apsaugoti nuo jo Nefertarę ir Meritamon?

– Naudojant priemones, kurios jau pasirodė esančios veiksmingos: amuletus ir apeigas, kurios prišaukia gerąsias jėgas.

– O jeigu to neužteks?

– Reikės panaudoti tokią galią, kuri viršytų juodojo mago išgales.

– Taigi reikės sukurti šaltinį, kuris skleis tą galią.

Tai turės būti milijonų metų šventykla... Ji bus geriausia Ramzio sąjungininkė ir gynėja.

Pi-Ramzis augo.

Jo dar nebuvo galima pavadinti miestu, bet jau ryškėjo gatvės, pastatai ir namai, virš jų kilo įspūdingi faraono rūmai, kurių akmeniniai pamatai prilygo Tėbų ir Memfio rūmų pagrindui. Darbų įkarštis neslūgo. Mozė atrodė niekada nenuilstąs, tiekimo tarnyba dirbo pavyzdingai. Matydami savo darbo vaisius, naujosios sostinės statytojai, pradedant meistrais ir baigiant padieniais darbininkais, troško išvysti galutinį triūso rezultatą, o kai kurie ketino įsikurti savomis rankomis pastatytame mieste.

Dviejų hebrajų giminių seniūnai, pavydėdami Mozei pasisekimo, bandė užginčyti jo valdžią. Neleidę jaunajam hebra-

jui nė prasižioti ginant savo teises, visi plytų dirbėjai pareikalavo, kad jų viršininku liktų jis. Nuo tos akimirkos Mozė, pats to nesuvokdamas, ėmė vis labiau atrodyti kaip nekarūnuotas karalius tautos, neturinčios nei savo teritorijos, nei valstybės. Šios sostinės statyba reikalavo iš jo tiek jėgų, kad visos ankstesnės abejonės išsisklaidė; jis jau nebegalvojo apie vienintelį dievą, o rūpinosi tik šia didžiule statyba.

Sužinojęs, kad į būsimąją sostinę atvyksta Ramzis, Mozė labai apsidžiaugė. Juk tiek piktaliežuvių pliauškė apie Nefertarės ir jos dukrelės mirtį; keletą dienų statybose tvyrojo įtampa ir nerimas. Neigdamas gandus, Mozė lažinosi, kad valdovas netrukus aplankys statomą miestą.

Ramzis pateisino jo viltis.

Seramana nepajėgė sutrukdyti darbininkams išsirikiuoti garbės rikiuote abipus kelio, kuriuo turėjo važiuoti valdovo vežimas. Visi norėjo paliesti faraoną, kad ir jiems tektų nors kruopelytė jo magiškosios galios. Seramana širdyje keikė jaunąjį karalių, kad jis nepaiso jokio saugumo ir pats lenda po galimo užpuoliko durklu.

Ramzis nuvyko tiesiai į laikinąją Mozės būstinę. Faraonui nulipus nuo vežimo, hebrajas nusilenkė; įėję į vidų, kur jų niekas nematė, abu draugai apsikabino.

– Jeigu mes ir toliau taip dirbsime, tai tavo beprotiškas sumanymas iš tiesų virs tikrove.

– Gal tau sekasi dirbti sparčiau, nei buvo numatyta?

– Žinoma.

– Šiandien aš noriu pamatyti viską!

– Tavęs laukia tik malonios staigmenos. Kaip jaučiasi Nefertarė?

– Labai gerai, mūsų duktė – taip pat. Meritamon bus tokia pat graži kaip jos motina.

– Juk jos abi vos išvengė mirties?

– Taip. Jas išgelbėjo Setau.

– Savo brangiausių gyvačių nuodais?

– Jis tapo puikiu magu ir išsklaidė kerus, kuriais buvo norėta pakenkti mano žmonai ir dukrai.

Mozė apstulbo:

– Kas išdrįso?

– Mes dar nežinome.

– Tik paskutinis niekšas gali pakelti ranką prieš moterį ir jos kūdikį, ir tik beprotis ryšis piktadarystei prieš Faraono žmoną ir dukterį!

– Aš vis galvoju, ar tas siaubingas pasikėsinimas nesusijęs su Pi-Ramzio statyba. Sumanęs įkurti naują sostinę, aš sukėliau daugelio didikų nepasitenkinimą.

– Ne, tai neįmanoma... Nepasitenkinimą nuo nusikaltimo skiria visa praraja.

– Jei nusikaltėlis būtų hebrajas, ką tu pasakytum?

– Nusikaltėlis yra nusikaltėlis, kad ir kokios tautybės jis būtų. Bet man rodos, kad šitie tavo įtarimai nepagrįsti.

– Jei ką nors sužinosi, neslėpk to nuo manęs.

– Nejaugi tu manim nepasitiki?

– Jeigu taip būtų, argi aš su tavim šitaip kalbėčiausi?

– Joks hebrajas nesugalvotų tokios niekšybės, kokios buvo griebtasi prieš Nefertarę ir jūsų mažytę.

– Man reikia kelioms savaitėms išvykti, Moze. Savo sostinę aš patikiu tau.

– Grįžęs tu jos nebeatpažinsi. Bet neužtruk: mes nenorėtume ilgam atidėti miesto vartų atidarymo šventės.

44

Pirmosiomis karšto birželio dienomis Ramzis šventė savo antrųjų valdymo metų pradžią. Štai jau metai, kaip Setis iškeliavo žvaigždžių karalystėn.

Karališkosios poros laivas sustojo prie Gebel-Zilzilės, toje vietoje, kur suartėjo abu Nilo krantai. Padavimai bylojo, kad kaip tik čia gyveno didžiosios upės dvasia. Faraonas turėjo ją pažadinti, kad ji taptų motina maitintoja ir priverstų Nilo vandenį pakilti, dovanodama žmonėms gausų potvynį.

Paaukoję pieno ir vyno bei sukalbėję apeigų maldas, Ramzis su Nefertare įėjo į uoloje iškirstą koplyčią, kurioje buvo maloniai vėsu.

– Ką tau sakė daktaras Pariamakus? – paklausė Ramzis Nefertarės.

– Jis skyrė man naujų vaistų, kad aš visai atgaučiau jėgas.

– Daugiau nieko?

– Gal jis nuo manęs ką nors slepia? Gal nesako tiesos apie Meritamon sveikatą?

– Ne, ne, nesijaudink, mergytė visai sveika.

– Ką gi tad jis būtų turėjęs man pasakyti?

– Gerasis daktaras niekada nepasižymėjo drąsa.

– Ko gi jis pabūgo?

– Tik per stebuklą tu ištvėrei gimdymą ir likai gyva.

Nefertarės veidas apniuko:

– Aš nebeturėsiu vaikų, tiesa? Ir nepadovanosiu tau sūnaus.

– Kha ir Meritamon yra teisėti sosto įpėdiniai.

– Ramzis privalo turėti kitų vaikų ir kitų sūnų. Jeigu manai, kad man būtina pasitraukti šventyklon, aš tai padarysiu.

Valdovas priglaudė žmoną prie savęs:

– Aš myliu tave, Nefertare. Tu – šviesa ir meilė, tu – Egipto karalienė. Mūsų sielos susijungė amžiams, ir niekas negalės mūsų išskirti.

– Izetė pagimdys tau daug sūnų.

– Nefertare...

– Taip reikia, Ramzi, taip reikia. Tu ne toks kaip visi žmonės, tu – Faraonas.

Atvykusi į Tėbus karališkoji pora aplankė vietą, kur turėjo būti pastatyta Ramzio milijonų metų šventykla. Vietovė buvo tikrai didinga ir apdovanota galia, kurią papildys tiek Vakarų kalnas, tiek derlinga lyguma.

– Be reikalo atidėliojau šventyklos statybą, suteikęs pirmenybę sostinei, – prisipažino Ramzis. – Motinos perspėjimas ir pasikėsinimas į tavo ir mūsų dukters gyvybę atvėrė man akis. Tik milijonų metų šventykla apsaugos ir apgins mus nuo tamsybėse slypinčio blogio.

Švytėdama grožiu prakilnioji Nefertarė nužingsniavo erdviu smėlėtu ir uolingu plotu, kuris atrodė amžinai liksiąs bevaisis. Ji, kaip ir Ramzis, nebijojo saulės. Kaitrūs spinduliai nuslysdavo Nefertarės oda, jos nenudegindami. Atrodė, kad jie tik paryškina karalienės grožį. Laikas tarsi sustingo. Nefertarė žengė tyrlaukiu it statybų deivė, kiekvienu savo žingsniu pašventindama pasirinktą žemės sklypą.

Didžioji valdovo sutuoktinė laimino tą saulės išdegintą žemę, kurią jau paženklino Ramzis.

Vyrai susidūrė ant laiptelių, kylančių nuo prieplaukos į karališkąjį laivą, ir sustingo it įbesti. Setau buvo žemesnis už Seramaną, bet toks pat plačiapetis. Jiedu ryte rijo vienas kitą akimis.

– Aš tikėjausi, Setau, kad man nebeteks tavęs pamatyti šalia valdovo.

– Nelabai gailiuosi tave apvylęs.

– Kalbama apie juodąjį magą, sukėlusį grėsmę karalienės ir jos dukters gyvybei.

– Tu jo dar nenutvėrei? Deja, Ramzis negali pasigirti turįs gerą apsaugą.

– Ar tau dar niekas neužčiaupė nasrų?

– Pabandyk, jei nori. Bet nepamiršk mano gyvačių.

– Tu man grasini?

– Man visai tas pats, ką tu galvoji. Kad ir kaip pustytųsi, piratai lieka piratai.

– Jei prisipažinsi nusikaltęs, sutaupysi man laiko.

– Nors tu ir sargybos viršininkas, bet itin prastai informuotas. Negi nežinai, kad aš išgelbėjau karališkosios poros dukterį?

– Tu tik apsimetinėji, Setau, o iš tikrųjų esi nedorėlis.

– O tu – kuoktelėjęs.

– Jei bandysi pakenkti valdovui, aš tą pat akimirką suknežinsiu kumščiu tau makaulę.

– Seramana, tu per gerai apie save galvoji. Kada nors tai tave pražudys.

– O gal nori išbandyti mano kumščio jėgą?

– Bene ketini nepagrįstai užpulti Faraono draugą? Gal nežinai, kad už tai atsidursi katorgoje?

– Tai tu ten atsidursi, ir visai netrukus.

– Ne, sarde, tu ten pateksi anksčiau už mane. O dabar traukis man iš kelio.

– Kur tu eini?

– Pas Ramzį. Jam įsakius, privalau išvalyti būsimosios jo šventyklos vietovę nuo roplių, kurie galėjo ten apsigyventi.

– Aš neleisiu tau kenkti faraonui, raganiau.

Setau nustūmė Seramaną į šalį:

– Užuot pliauškęs niekus, geriau saugok valdovą.

Ramzis praleido keletą valandų mąstydamas koplyčioje, kur buvo garbinamas jo tėvas. Koplyčia buvo įrengta Gurnos šventykloje, vakariniame Tėbų krante. Valdovas padėjo ant aukuro vynuogių, figų, kadagio uogų ir pušies kankorėžių. Šioje atilsio vietoje Sečio siela gyvavo ramybėje, semdamasi stiprybės iš jai atnašaujamų aukų.

Kaip tik čia Setis paskelbė, kad Ramzis taps jo įpėdiniu. Tada jaunasis karalaitis nesuvokė tėvo žodžių svarbos ir svorio. Jis gyveno liūliuojamas svajos, globojamas milžino, kurio mintis skriejo it dieviškoji valtis dangaus erdvėmis.

Kai ant jo galvos buvo uždėtos raudona ir balta karūnos, Ramzis visiems laikams išsižadėjo ramaus sosto įpėdinio gyvenimo ir susidūrė su visai kitokiu pasauliu, net neįtardamas, koks jis rūstus ir atšiaurus. Šventyklos sienose pavaizduoti besišypsantys ar rimti dievai laimino gyvenimą; prisikėlęs faraonas garbino juos ir bendravo su nematomuoju. O už tų sienų buvo žmonės. Žmonija, kuriai būdinga drąsa ir bailumas, tiesumas ir veidmainystė, dosnumas ir godumas. O jis, Ramzis – tarp šių priešingybių, įpareigotas palaikyti ryšį tarp žmonių ir dievų, kad ir kokie būtų jo paties norai ir silpnybės.

Jis valdė dar tik metus, bet jau seniai pats sau nebepriklausė.

Kai Ramzis įšoko į vežimą ir atsistojo šalia laikiusio pavadžius Seramanos, saulė jau leidosi.

– Kur mes važiuosim, Jūsų Didenybe?

– Į Karalių slėnį.

– Aš liepiau atlikti kratas visuose mūsų flotilės laivuose.

– Nieko įtartina nerasta?

– Ničnieko.

Sardas aiškiai nervinosi.

– Tu tikrai nieko daugiau nenori man pasakyti, Seramana?

– Tikrai ne, Jūsų Didenybe.

– Esi tuo tikras?

– Iš mano pusės būtų didelė klaida apkaltinti ką nors neturint įrodymų.

– Gal nustatei, kas tas juodasis magas?

– Mano nuomonė nieko verta. Turi reikšmės tik faktai.

– Pirmyn, Seramana. Šuoliais!

Arkliai nulėkė slėnio link. Jo prieigas nuolat saugojo kariai. Į vasaros dienos pabaigą įkaitusios saulėje uolos ėmė skleisti tokį karštį, kad einančiam į Karalių slėnį atrodė, jog jis žengia krosnin, kurioje tuoj uždus.

Švankšdamas ir braukdamas prakaitą, būrio vadas nusilenkė faraonui ir užtikrino, kad joks vagis neįsiskverbė į Sečio kapą.

Bet Ramzis pasuko ne prie amžinosios savo tėvo buveinės, o prie savosios. Darbo dienai pasibaigus, akmentašiai valė įrankius ir krovė juos į pintines. Netikėtas valdovo apsilankymas pertraukė jų pašnekesį; amatininkai susibūrė už darbų viršininko, kuris kaip tik baigė rašyti kasdieninę ataskaitą.

– Mes iškasėme ilgąjį koridorių iki Maat salės. Ar galiu jums jį parodyti, Didenybe?

– Palik mane vieną.

Ramzis peržengė savo kapavietės slenkstį ir nulipo žemyn gana trumpais uoloje iškirstais laiptais. Šis įeinančiojo veiksmas simbolizavo tamson besileidžiančią saulę. Nuo laiptų ėjo koridorius, kurio sienose buvo iškalti hieroglifai, išdėstyti vertikaliais stulpeliais. Tai buvo maldos, kurias amžinai jaunas Faraonas skyrė šviesos galiai, minėdamas visus jos slaptus vardus. Kiti įrašai bylojo apie nakties valandas ir slaptojo kambario išbandymus, kuriuos turėjo įveikti senoji saulė, kad rytą galėtų atgimti.

Perėjęs tą šešėlių karalystę, Ramzis išvydo save. Jis buvo pavaizduotas garbinąs dievybes, egzistuojančias tiek žemiškajame pasaulyje, tiek anapus jo. Puikiai nupieštos ir nutapytos ryškiomis spalvomis, jos atlikinėjo apeigas, suteikdamos valdovui amžiną gyvenimą.

Dešinėje buvo karališkojo vežimo kambarys, kurio lubas rėmė keturi stulpai. Čia bus saugomas ritualinio Ramzio vežimo grąžulas, rėmai, ratai ir kitos jo dalys, kad aname pasaulyje jį būtų galima surinkti ir valdovas juo važinėtų, parblokšdamas šviesos priešus.

Einant toliau, koridorius siaurėjo. Jį puošė scenos ir ritualiniai tekstai apeigų, atliekamų faraono burnai ir akims atverti. Šiai ceremonijai būdavo naudojama pakeitusio pavidalą ir atgimusio faraono statula.

Koridorius rėmėsi į uolą, dar tik vos paliestą akmentašių kįltų. Norint iškalti uolienoje ir išpuošti Maat salę bei auksinę buveinę, kur bus patalpintas sarkofagas, jiems prireiks kelių mėnesių.

Prieš Ramzio akis pamažėle kilo jo mirtis, rami ir paslaptinga. Amžinybės kalbai nepritrūks nė vieno žodžio, nematomojo menui – nė vienos scenos. Peržengęs savo žemiškosios būties ribas, jaunasis faraonas įsiliejo visaton, kurios dėsnių žmonija niekada nepajėgs suvokti.

Kai Faraonas išėjo iš savo kapavietės, jo protėvių slėnyje jau tvyrojo rami naktis.

45

Dokis, antrasis Amono žynys, bėgte atbėgo į Tėbų rūmus, kur faraonas ką tik sukvietė pagrindinius Karnako šventyklos pareigūnus. Mažiukas, skustagalvis, siaurakaktis, smaila nosimi ir tokiu pat atsikišusiu smakru Dokis priminė krokodilą. Žynys bijojo pavėluoti per savo raštininką: tas kvailys pamiršo jam pasakyti, kad reikalas skubus. Reikės išsiųsti tą netikšą į kurį nors ūkį, toliau nuo šventyklos kanceliarijos patogumų.

Seramana iškratė Dokį ir praleido jį į Faraono priėmimų salę. Priešais valdovą krėsle su alkūnramsčiais sėdėjo Nebu, didysis Amono žynys, – raukšlėtas nuolaidžių pečių senukas. Ištiesęs kairiąją skaudančią koją ant pagalvėlės, jis uostė gėlių esenciją, supiltą į gražų flakoną.

– Teikitės man atleisti, Jūsų Didenybe. Mano vėlavimas...

– Nekalbėkime apie tai. Kur trečiasis Amono žynys?

– Jis paskirtas vadovauti apvalymo apeigoms Gyvybės Name ir norėtų ten pasilikti atsiskyrėliu.

– Sutinku. O Bakhenas, ketvirtasis žynys?

– Jis Luksoro statybose.

– Kodėl jis neatvyko?

– Jis prižiūri, kaip statomi obeliskai. Tai labai atsakingas darbas. Jeigu jūs pageidaujate, kad aš liepčiau jam tuoj pat atvykti čia...

– Nereikia. Kaip jaučiasi didysis Karnako žynys? Tikiuosi, gerai?

– Deja, ne, – atsakė Nebu pavargusiu balsu. – Aš sunkiai bepajudu ir didžiąją laiko dalį praleidžiu archyvų salėje. Mano pirmtakas nesirūpino senosiomis apeigų knygomis, o aš noriu jas sutvarkyti.

– Na, o tu, Doki? Gal tu labiau rūpiniesi žemiškaisiais reikalais?

– Reikia gi pasirūpinti ir jais, Jūsų Didenybe! Mudu su Bakhenu vadovaujami mūsų garbiojo didžiojo žynio užtikriname šventyklos nuosavybės valdymą.

– Mano jauni pavaldiniai suprato, kad skaudanti koja netrukdo gerai matyti, – pastebėjo Nebu. – Užduotis, kurią valdovas man patikėjo, bus įvykdyta nepriekaištingai. Aš nepakęsiu nei klaidų, nei tinginystės.

Toks griežtas tonas nustebino Ramzį. Nors senasis Nebu atrodė išsekęs, jis dar tvirtai laikė vairą savo rankose.

– Esu laimingas, kad esate čia, Didenybe. Tai reiškia, kad jūs neišsižadėsite Tėbų dėl naujosios sostinės.

– Aš nė neketinau taip pasielgti, Nebu. Kuris faraonas, vertas tų pareigų ir vardo, galėtų apleisti pergalių dievo Amono miestą?

– Tai kam tada trauktis nuo jo tolyn?

Klausimas nuskambėjo veikiau kaip priekaištas.

– Didžiajam Amono žyniui nedera svarstyti Egipto politikos.

– Mielai su tuo sutinku, Jūsų Didenybe, bet argi jam nedera rūpintis savo šventyklos ateitimi?

– Nurimkite, Nebu. Argi Karnako didžioji kolonų salė ne pati gražiausia ir erdviausia iš visų, kokios kada nors buvo pastatytos?

– Didžiai jums dėkoju, valdove; tačiau leiskite netrokštančiam garbės seniui pasiteirauti, kokia gi tikroji jūsų atvykimo į Tėbus priežastis.

Ramzis šyptelėjo:

– Kuris iš mudviejų nekantresnis, Nebu, tu ar aš?

– Jumyse liepsnoja jaunystės ugnis, manyje kužda šešėlių karalystės balsas. Man liko ne tiek daug laiko, kad galėčiau gaišti jį tuščioms kalboms.

Dokis neteko amo, klausydamasis Ramzio ir Nebu susižodžiavimo. Jeigu didysis žynys ir toliau šitaip drąsiai stos prieš valdovą, pastarasis tikrai pratrūks pykčiu.

– Karališkajai šeimai gresia pavojus, – tarė faraonas. – Jai reikia magiškos apsaugos. Jos ieškodamas aš ir atvykau į Tėbus.

– Ką jūs ketinate daryti?

– Pastatyti milijonų metų šventyklą.

Nebu sugniaužė savo lazdą.

– Pritariu jūsų sumanymui, tačiau pirmiausia jums reikia sustiprinti savo *ka,* tą galią, kurios sergėtojas jūs esate.

– Kokiu būdu?

– Užbaigiant Luksoro šventyklą, tobuliausią *ka* šventovę.

– Ar tik ne tavoji koplyčia tau labiausiai rūpi, Nebu?

– Kitomis aplinkybėmis aš tikriausiai mėginčiau vienaip ar kitaip jus paveikti, bet tai, ką jūs pasakėte, taip svarbu, kad aš to nedarysiu. Būtent Luksore kaupiasi galia, reikalinga Karnakui, kad jis galėtų skleisti dieviškąsias tiesas. O jums reikia kaip tik tos galios, kad įstengtumėte valdyti.

– Aš atsižvelgsiu į tavo nuomonę, didysis žyny, bet įsakau tau parengti apeigas, būtinas manajai milijonų metų šventyklai įkurti. Ji bus pastatyta vakariniame Nilo krante.

Kad nuramintų apėmusią jį karštligę, Dokis išmaukė kelias taures stipraus alaus. Jo rankos drebėjo, o per nugarą ritosi šaltas prakaitas. Po to, kai jis patyrė tiek neteisybių, laimė pagaliau teikėsi jam nusišypsoti!

Jam, antrajam Amono žyniui, pasmerktam pasenti einant tas antraeiles pareigas, teko sužinoti nepaprastai svarbią valstybinę paslaptį! Atskleidęs savo sumanymą, Ramzis padarė klaidą, kuria Dokis pasinaudos, kad gautų didžiojo žynio postą.

Milijonų metų šventykla... netikėta proga, išeitis, kuri jam atrodė neįmanoma! Bet jam reikia nusiraminti, nesiskubinti –

ir negaišti nė akimirkos, sakyti, kas pridera, ir – mokėti patylėti.

Būdamas antruoju žyniu, jis galės grobstyti maisto produktus, o paskui atsilyginti jais kam reikės ir už ką reikės. Svarbiausia – nepamiršti išbraukti, ištrinti ar išskusti keletą eilučių inventoriaus sąrašuose. Kadangi jis pats prižiūri raštininkus kontrolierius, tai galės elgtis kaip tinkamas: juk niekuo nerizikuoja.

Bet ar jis neapsigauna? Ar jis tikrai pajėgs įgyvendinti savo užmačias? Nei didžiojo žynio, nei faraono juk nepavadinsi patikliu vaiku. Pakaks menkiausios klaidos, ir jis bus sučiuptas. Betgi tokia proga daugiau nepasitaikys. Faraonas stato tik vieną milijonų metų šventyklą.

Luksorą, išsidėsčiusį už pusvalandžio kelio nuo Karnako, su milžiniška Amono šventykla jungė alėja, kurią saugojo abipus jos dviem eilėm išsirikiavę sfinksai. Naudodamasis Gyvybės Namo archyvais, kuriuose buvo sukauptos dangaus ir žemės paslaptys, ir skaitydamas Toto knygas, Bakhenas nubraižė planą, padidinantį Luksorą taip, kaip to pirmaisiais savo valdymo metais panoro Ramzis. Kadangi Nebu rėmė darbus, jie sparčiai žengė į priekį. Prie Amenhotepo III šventyklos buvo prijungtas didelis kiemas: penkiasdešimt dviejų metrų pločio ir keturiasdešimt aštuonių ilgio, kuriame turėjo stovėti Ramzio statulos. Iškilę priešais gražų šešiasdešimt penkių metrų pločio piloną, šeši milžinai, vaizduoją faraoną, saugos įėjimą į šią *ka* šventyklą, o du dvidešimt penkių metrų aukščio obeliskai smigs į dangų išsklaidydami piktąsias jėgas.

Puikus neprilygstamo grožio smiltainis, elektronu – aukso ir sidabro lydiniu – išklotos sienos, sidabro grindinys pavers Luksorą Ramzio viešpatavimo laikų stebuklu. Stiebai, kurių viršūnėse plevėsuos šventyklos vėliavos, teigiančios, kad šioje vietoje esama dieviškųjų galių, sieks žvaigždes.

Bet visa tai dar tik bus, o štai reginys, kurį Bakhenas stebėjo jau beveik valandą, varė jį į neviltį. Atplaukusi iš Asuano akmens skaldyklų septyniasdešimties metrų ilgio barža, kuria buvo gabenamas pirmasis iš dviejų obeliskų, Nilo viduryje pateko į sūkurį, nepažymėtą jokiame navigacijos žemėlapyje, ir dabar nesuvaldomai sukosi apie savo ašį. Upeivis, stovėjęs sunkaus, iš figmedžio pagaminto laivo priekyje ir nuolat ilga kartimi matavęs upės gylį, kad barža neužplauktų ant smėlio seklumos, per vėlai pastebėjo pavojų. Puolęs panikon vairininkas atliko ne tą judesį ir neišsilaikė ant kojų; jam krintant į vandenį, lūžo vienas iš dviejų laivo vairinių irklų, o antrasis įstrigo, tad iš jo nebuvo jokios naudos.

Nedarnūs baržos judesiai išjudino krovinį ir sutrikdė jo pusiausvyrą. Didžiulis obeliskas – dviejų šimtų tonų svorio monolitas – pasviro ir nutraukė keletą jį prilaikiusių lynų. Kiti atrodė bemat nutrūksią. Dar viena kita akimirka, ir milžiniškas rausvo granito luitas grius upėn.

Bakhenas sugniaužė kumščius ir pravirko.

Toji katastrofa – siaubinga nesėkmė, po kurios jis nebeatsigaus. Juk jį pagrįstai laikys atsakingu už obelisko praradimą ir kelių žmonių mirtį. Argi ne jis, pernelyg skubėdamas, įsakė baržai išplaukti iš Asuano nelaukiant potvynio? Nepagalvojęs apie pavojus, kuriuos galėjo užtraukti laivo įgulai, Bakhenas įsivaizdavo esąs aukščiau gamtos dėsnių.

Ketvirtasis Amono žynys būtų mielai paaukojęs savo gyvybę, jei tik tuo būtų galima užkirsti kelią šiai katastrofai. Bet laivas vis labiau suposi į šonus, ir kraupus traškesys liudijo, kad jo korpusas netrukus subyrės. O koks puikus šis taip neseniai pagamintas obeliskas! Liko tik paauksuoti jo piramidės formos viršūnę, kuri būtų žėrėjusi saulės spinduliuose. Bet obeliskas buvo pasmerktas nugrimzti Nilo gelmėn.

Ant kranto kaip pašėlęs rankomis mostagavo kažkoks vyriškis. Ūsuotas milžinas su šalmu ant galvos ir įspūdingai blyk-

sinčiais ginklais kažką šaukė visa gerkle, bet jo balsą nusinešdavo stipraus vėjo gūsiai.

Bakhenas pastebėjo, kad milžinas kreipiasi į plaukiką, maldaudamas jį grįžti į krantą, bet šis greitai tolo besisupančio laivo link. Rizikuodamas nuskęsti ar žūti nuo irklo smūgio, plaukikas pasiekė laivo pirmagalį, įsitvėrė kabančio per bortą lyno ir jo prisilaikydamas užsikabarojo į laivą.

Vyriškis sugriebė įstrigusį vairo irklą, kurį tuščiai bandė atlaisvinti du upeiviai. Nežmoniškomis pastangomis, įsirėmus kulnais į denį ir taip įtempus rankų bei krūtinės raumenis, kad atrodė, jog jie tuoj sprogs, jam pavyko išjudinti sunkų medinį irklą.

Nustojęs suktis apie savo ašį, laivas kelias akimirkas sustingo lygiagrečiai su krantu. Naudodamasis palankiu vėju, vairininkas įveikė sūkurį. Jam į pagalbą puolė irkluotojai, atgavę pasitikėjimą savo jėgomis, ir netrukus laivas jau ramiai skrodė upės vandenis.

Baržai priplaukus prie kranto, dešimtys akmentašių ir juodadarbių nuskubėjo iškrauti obelisko.

Kai išgelbėjęs obeliską ir laivą vyriškis pasirodė trapo viršuje, Bakhenas jį atpažino. Ramzis, Egipto faraonas, rizikavo savo gyvybe, kad išgelbėtų akmeninę strėlę, kuri pervers dangų.

46

Šenaras valgė šešiskart per dieną ir regimai storėjo. Šitaip būdavo, kai jis netekdavo vilties užkariauti valdžią ir pagaliau atsirevanšuoti Ramziui. Valgymas jį ramino, leido jam pamiršti statomą naująją sostinę ir negirdėtą valdovo populiarumą. Net Aša nebeįstengė įkvėpti jam stiprybės, nors pateikdavo įtikinamų argumentų: valdžia alina, pirmųjų valdymo mėnesių entuziazmas išblėsiąs, Ramzio kelyje atsirasią įvairiausių sunkumų... Tačiau tų gražių žodžių nepatvirtino joks konkretus įvykis. Hetitai, kuriuos tikriausiai pasiekė jaunojo valdovo įvykdytų stebuklų atgarsiai, atrodė niekam nebesiryžtą.

Trumpai sakant, viskas klostėsi vis blogiau ir blogiau.

Šenaras atsidėjęs graužė keptą žąsies šlaunelę, kai įėjęs jo rūmų valdytojas pranešė, kad atvyko buvęs užsienio reikalų ministras Meba. Neseniai Šenaras užėmė jo vietą, įtikinęs Mebą, kad tik Ramzis atsakingas už tokį postų perskirstymą.

– Aš nenoriu jo matyti.

– Bet jis primygtinai prašosi priimamas.

– Vyk jį lauk.

– Meba sakosi žinąs kažką svarbaus, kas tiesiogiai susiję su jumis.

Eksministras nebuvo nei pagyrūnas, nei intrigantas. Kadaise jis sėkmingai kopė karjeros laiptais, nes pirmiausia paisė atsargumo.

– Na, tai įleisk jį.

Meba nepasikeitė: tas pats platus veidas, įkvepiąs pasitikėjimą, pasipūtėlio išvaizda, neišraiškingas balsas. Aukštas pareigūnas, pripratęs prie įstaigų ir įsikibęs savo įpročių, nepa-

jėgiąs suprasti tikrųjų jį užgriuvusios nemalonės priežasčių.

– Dėkoju, kad sutikote mane priimti, Šenarai.

– Seno draugo apsilankymas visada malonus. Gal tu išalkęs ar ištroškęs?

– Truputis vėsaus vandens būtų ne pro šalį.

– Bene atsižadėjai vyno ir alaus?

– Nuo to laiko, kai netekau posto, man baisiai skauda galvą.

– Man labai gaila, kad nenoromis gavau naudos iš to tave ištikusio neteisingumo. Praeis kiek laiko, Meba, ir galbūt man pavyks išrūpinti tau garbingą postą.

– Ramzis – ne toks valdovas, kuris dairinėjasi atgal ir peržiūrinėja buvusius sprendimus. Per viso labo kelis mėnesius jis pasiekė nepaprastų laimėjimų.

Šenaras suleido dantis į žąsies sparnelį.

– Aš buvau jau besusitaikąs su ta neteisybe, – prisipažino buvęs diplomatas, – kol jūsų sesuo Dolantė manęs nesupažindino su viena keista žmogysta.

– Kuo jis vardu?

– Ofiras, libis.

– Niekad negirdėjau apie tokį.

– Jis slapstosi.

– Kodėl?

– Nes globoja vieną jauną moterį, Litą.

– Kokią čia dabar bjaurastį tu man paistai?

– Anot Ofiro, Lita yra Echnatono palikuonė.

– Visi Echnatono palikuoniai mirę!

– O jei Ofiras nemeluoja?

– Ramzis tuoj pat įsakys ją ištremti.

– Jūsų sesuo stojo jos ir Atono – vienintelio dievo – šalininkų pusėn. Pačiuose Tėbuose jau susidarė visas jų būrys.

– Tikiuosi, tu nesi jo narys? Tas kvailiojimas blogai baigsis. Ar pamiršai, kad Ramzis priklauso dinastijai, smerkiančiai Echnatono mokymą?

– Aš puikiai tai suprantu ir labai išsigandau, susipažinęs su tuo Ofiru. Bet gerai pagalvojus... Juk šis žmogus galėtų būti vertingas sąjungininkas kovoje su Ramziu.

– Kažkoks libis, kuris priverstas slapstytis?

– Ofiras turi labai vertingą savybę: jis magas.

– Yra šimtai magų, burtininkų, kerėtojų ir ko tik nori!

– Tačiau būtent šis sukėlė pavojų Nefertarės ir jos dukters gyvybei.

– Ką tu čia šneki?

– Jūsų sesuo Dolantė įsitikinusi, kad Ofiras – išminčius ir kad Lita atsisės Egipto sostan. Kadangi Dolantė pasikliauja manimi tikėdamasi, kad aš padėsiu suvienyti Atono šalininkus, ji nieko nuo manęs neslepia. Ofiras yra pavojingas magas, pasiryžęs pralaužti ir sunaikinti magišką karališkosios poros apsaugą.

– Tu tuo tikras?

– Pamatęs jį, pats tuo įsitikinsite. Bet tai dar ne viskas, Šenarai; ar jūs pagalvojote apie Mozę?

– Apie Mozę? O kodėl aš turėčiau apie jį galvoti?

– Echnatono idėjos gana artimos kai kuriems hebrajams. Juk sklando gandai, kad Faraono draugas neranda sau ramybės laukdamas ir tikėdamasis vienintelio dievo apsireiškimo ir kad jo pasitikėjimas mūsų civilizacijos vertybėmis susvyravo.

Šenaras atidžiai pažvelgė į Mebą.

– Ką tu siūlai?

– Kad jūs paskatintumėte Ofirą tęsti savąją juodojo mago veiklą ir susitiktumėte su Moze.

– Tavoji Echnatono palikuonė nekelia man simpatijų...

– Man taip pat, bet – ar mums ne vis tiek? Įtikinkime Ofirą, kad mes tikime Atoną ir tikime tuo, kad Lita karaliaus. Kai magas nusilpnins Ramzį ir nuteiks Mozę prieš valdovą, mes atsikratysime to abejotino tipo ir jo globotinės.

– Įdomus planas, brangusis Meba.

– Tikiuosi, kad jūs jį patobulinsite.

– Ko nori mainais?

– Atgauti savo ankstesnį postą. Diplomatija – visas mano gyvenimas; man patinka priiminėti ambasadorius, vadovauti kviestiniams pietums, užuominomis diskutuoti su aukštais užsienio pareigūnais, stumtelėti vienu kitu karjeros laipteliu aukštyn gerą pažįstamą, spęsti žabangus, mėgautis protokolo ceremonijomis... Niekas negali to suprasti, jei pats nebuvo diplomatu. Kai būsite faraonas, skirkite mane užsienio reikalų ministru.

– Tavo pasiūlymai tikrai verti dėmesio.

Meba netvėrė džiaugsmu.

– Jei neprieštarausite, aš mielai išgerčiau truputį vyno. Man jau nebegelia galvos.

Bakhenas, ketvirtasis Amono žynys, puolė kniūbsčias prieš Ramzį:

– Neturiu kuo pasiteisinti, Jūsų Didenybe. Tik aš kaltas dėl tos baisios nelaimės.

– Kokios nelaimės?

– Mes vos nepraradome obelisko, laivo įgula vos nežuvo...

– Beprasmiška kankintis dėl įsivaizduojamų negandų, Bakhenai. Svarbu tiktai tikrovė.

– Mano neatsargumas neatleistinas.

– O kodėl tu pasielgei taip neatsargiai?

– Aš norėjau, kad Luksoras taptų jūsų valdomo Egipto puošmena.

– Manai, man užteks vienos tokios puošmenos? Stokis, Bakhenai.

Buvęs Ramzio karybos mokytojas liko toks pat tvirtas ir stiprus. Jis labiau panėšėjo į atletą nei į atsiskyrėliškai gyvenantį žynį.

– Tau pasisekė, Bakhenai, o aš vertinu žmones, kuriems li-

kimas palankus. Nukreipti į šalį lemties smūgį – argi tai ne magiškų žmogaus gebėjimų apraiška?

– Jeigu ne jūs...

– Vadinasi, tu sugebi padaryti taip, kad Faraonas atvyktų kaip tik ten, kur jo būtinai reikia! Šaunus žygdarbis, ką ir sakyti – vertas paminėti metraščiuose.

Bakhenas baiminosi, kad po tokių ironiškų žodžių gali laukti rūsti bausmė, bet Ramzis atitraukė skvarbų žvilgsnį nuo Amono žynio ir ėmė stebėti, kas dedasi baržoje. Obeliskas buvo iškraunamas sklandžiai ir pakankamai sparčiai.

– Tas obeliskas nuostabus. Kada bus gatavas antras?

– Tikiuosi, rugsėjo pabaigoje.

– Tegu meistrai pasiskubina iškalti hieroglifus!

– Asuano akmens skaldyklose jau labai karšta.

– Kas tu toks, Bakhenai: statytojas ar verksnys? Keliauk ten ir pasirūpink, kad darbas būtų baigtas. O kaip milžinų statulos?

– Akmentašiai parinko joms puikų smiltainį Gebel-Zilzilės skaldyklose.

– Tegu jie taip pat nedelsdami imasi darbo. Dar šiandien nusiųsk ten pasiuntinį, o paskui keliauk pats ir prižiūrėk, kad skulptoriai negaištų veltui nė valandos. Kodėl didysis kiemas dar nebaigtas?

– Jūsų Didenybe, dirbti greičiau – neįmanoma!

– Klysti, Bakhenai. Norint pastatyti *ka* šventovę, nuolat kuriančios visatą galybės poilsio vietą, negalima elgtis lyg būtum paprastas meistras, dvejojąs dėl tinkamų medžiagų ir būsimų darbų eigos. Tu pasirodei esąs lėtas ir tingus – štai tavo tikroji kaltė.

Apstulbintas Ramzio žodžių, Bakhenas nepajėgė net protestuoti.

– Kai Luksoras bus baigtas, jis ims skleisti *ka* energiją, kuri man būtina kuo greičiau. Pakviesk geriausius amatininkus.

– Kai kurie dirba jūsų amžinojoje buveinėje, Karalių slėnyje.

– Atsiųsk juos čia, mano kapavietė palauks. Tu imsiesi dar

vieno skubaus darbo: manosios milijonų metų šventyklos statybos vakariniame Nilo krante. Ji apsaugos karalystę nuo daugelio nelaimių.

– Jūs norite...

– Milžiniško pastato, tokios galingos šventovės, kad jos magija atitolintų nesėkmes ir nelaimes. Rytoj mes padėsime pirmąjį jos pamatų akmenį.

– Jeigu yra Luksoras, Jūsų Didenybe...

– Dar yra ir Pi-Ramzis, visas miestas. Sukviesk skulptorius iš visų provincijų, bet pasilik tik tuos, kurie tikrai talentingi.

– Jūsų Didenybe, betgi dienos nepailginsi!

– Jeigu tau trūksta laiko, Bakhenai, tai sukurk jį.

47

Dokis susitiko su skulptoriumi Tėbų užeigoje, kur nei vienas, nei kitas ligi šiol nebuvo lankęsis. Jiedu atsisėdo tamsiausiame ir nuošaliausiame kamputyje, šalia garsiai besišnekučiuojančių darbininkų libių.

– Gavau jūsų kvietimą ir atėjau, – tarė skulptorius. – Kodėl prireikė tiek paslaptingumo?

Užsidėjęs dengiantį ausis peruką, kurio sruogos leidosi kone ligi pat akių, Dokis buvo neatpažįstamai pasikeitęs.

– Ar jūs kam nors sakėtės gavęs iš manęs laišką?

– Ne, niekam.

– Net žmonai?

– Aš viengungis.

– O meilužei?

– Su ja aš susitiksiu tik rytoj vakare.

– Duokite man tą laišką.

Skulptorius padavė Dokiui papiruso ritinėlį, kurį šis kuo smulkiausiai suplėšė.

– Jei mudu nesusitarsime, – paaiškino jis pašnekovui, – tai neliks jokių mūsų susitikimo pėdsakų. Aš jums niekad nerašiau, ir mes niekada nesimatėme.

Kresnas plačiapetis skulptorius nelabai suvokė, kam reikalingas visas tas perdėtas atsargumas.

– Aš jau dirbau Karnako šventyklai ir man neteko dėl to apgailestauti, bet dar niekas manęs nekvietė užeigon ir nepaistė kažkokių niekų!

– Tuomet kalbėkime tiesiai šviesiai: ar norite būti turtingas?

– Kas gi to nenori?

– Jūs galite praturtėti lengvai ir greitai, bet teks rizikuoti.

– Kuo ir kaip?

– Pirma, nei aš jums tai pasakysiu, mudviem reikia susitarti.

– Dėl ko?

– Kad jūs išvyksite iš Tėbų, jei atmesite mano pasiūlymą.

– O jei ne?

– Ką gi, matau, kad verčiau mudviem atsisveikinti dabar pat.

Dokis pakilo.

– Sutarta. Neišeikite.

– Stebint tylos deivei, kuri nutrenks priesaikos laužytoją, duokite man žodį – prisiekite Faraono gyvybe.

– Prisiekiu.

Priesaika buvo magiškas aktas, saistęs žmogų visam laikui. Sulaužęs priesaiką netekdavo *ka*, tokiu būdu pražudydamas savo sielą.

– Aš jūsų paprašysiu tik iškalti vienoje steloje hieroglifus, – tarė Dokis.

– Betgi... juk tai – mano amatas! Kam tada tos paslaptys?

– Kai ateis laikas, sužinosite.

– O... koks gi tasai turtas?

– Trisdešimt pieningų karvių, šimtas avių, dešimt riebių jaučių, lengva valtis, dvidešimt porų sandalų, baldai ir arklys.

Skulptorius apstulbo:

– Visa tai... už paprastą stelą?

– Tikrai taip.

– Tik beprotis galėtų atsisakyti. Sutarta!

Abu vyrai sukirto rankas.

– Kada imtis darbo?

– Rytoj, auštant, vakariniame Tėbų krante.

Meba pakvietė Šenarą į vieno savo buvusio pavaldinio sodybą plyname lauke už dvidešimties kilometrų į šiaurę nuo Tėbų.

Buvęs užsienio reikalų ministras ir vyresnysis Ramzio brolis atvyko ten skirtingais keliais ir dviejų valandų skirtumu. Šenaras nutarė būsiant geriau nieko nesakyti Ašai apie tą susitikimą.

– Tavo magas vėluoja, – papriekaištavo Šenaras Mebai.

– Jis pažadėjo atvykti.

– Aš nepratęs laukti. Jeigu jis nepasirodys čia anksčiau nei per valandą, aš iškeliauju.

Šenarui besipiktinant įėjo Ofiras, lydimas Litos.

Prasta Šenaro nuotaika beregint dingo. Jis kaip užburtas žvelgė į paslaptingą, keliantį nerimą nepažįstamąjį. Liesas, atsikišusia nosimi, labai siauromis, tvirtai sučiauptomis lūpomis, libis buvo panašus į grifą, pasiruošusį sudraskyti savo grobį. Jauna moteris stovėjo vergiškai panarinusi galvą, lyg visiškai nesavarankiška būtybė.

– Mums tai – didelė garbė, – ištarė Ofiras savo įspūdingu žemu balsu, privertęs Šenarą net krūptelėti. – Mes nedrįsome tikėtis tokios malonės.

– Mano draugas Meba daug pasakojo apie jus.

– Dievas Atonas bus jam už tai dėkingas.

– Na, šito vardo geriau neminėti.

– Aš paskyriau savo gyvenimą tam, kad priversčiau pripažinti Litos teises į sostą. Jeigu vyresnysis Ramzio brolis mane priima, argi tai nereiškia, kad jis pritaria mano veiksmams ir ketinimams?

– Jūs samprotaujate visai teisingai, Ofirai, tačiau ar ne per menkai vertinate pagrindinę kliūtį – patį Ramzį?

– Priešingai. Faraonas, valdantis Egiptą, yra ypatinga, nepaprastai stipri ir valinga asmenybė, tad jis labai stiprus priešininkas, kurio magišką apsaugą bus sunku įveikti. Tačiau tikiuosi, kad mano turimi ginklai yra veiksmingi.

– Užsiiminėją juodąja magija baudžiami mirtimi.

– Ramzis ir jo protėviai bandė sunaikinti Echnatono darbo vaisius; mudviejų kova bus negailestinga.

– Vadinasi, bet koks patarimas veikti nuosaikiai bus beprasmis.

– Visiškai teisingai.

– Aš gerai pažįstu savo brolį: jis užsispyręs, staigus ir nepakęs jokio pasikėsinimo į jo valdžią. Jeigu vienintelio dievo šalininkai stos jam skersai kelio, jis juos sutriuškins.

– Todėl vienintelė išeitis – smogti jam iš užnugario.

– Puikus planas, bet įgyvendinti jį bus nelengva.

– Mano burtai grauš jį kaip rūgštis.

– Kaip jums patiktų įsigyti sąjungininką pačioje priešo tvirtovėje?

Mago akys staiga prisimerkė kaip katino, o pro siaurutį plyšelį sklindąs žvilgsnis kiaurai vėrė pašnekovą.

Šenaras buvo patenkintas savimi: jis pataikė tiesiai į taikinį.

– Kuo jis vardu?

– Mozė. Ramzio vaikystės draugas, hebrajas, kuriam šis patikėjo Pi-Ramzio statybų priežiūrą. Įkalbėkite jį jums padėti, ir mes tapsime jūsų sąjungininkais.

Elefantinos tvirtovės viršininkas gyveno linksmas ir laimingas. Po žygio, kuriam vadovavo pats Setis, Egipto globojamos Nubijos provincijos laikėsi taikos ir reguliariai tiekė prekes.

Pietinė šalies siena buvo gerai saugoma; jau daug dešimtmečių jokia Nubijos gentis nė nemanė jos puldinėti. Nubijos teritorija visiems laikams tapo Egipto teritorija. Genčių vadų sūnūs būdavo auklėjami Egipte, o sugrįžę į gimtinę skleidė faraonų šalies kultūrą prižiūrimi Nubijos vietininko, aukšto pareigūno, kurį skirdavo pats faraonas. Nors egiptiečiai ne itin mėgo ilgai gyventi svetur, Nubijos vietininko posto daugelis geiste geidė, nes jis teikė išskirtinių privilegijų.

Bet tvirtovės viršininkas nepavydėjo vietininkui, nes jokios privilegijos negalėjo prilygti jo gimtosios Elefantinos grožiui ir ramybei. Tvirtovės įgulos kariai pradėdavo treniruotis nuo

aušros, o paskui talkindavo akmenskaldžiams padėdami pakrauti granito luitus į šiaurėn plaukiančias baržas. Kaip toli praeityje liko visi karo žygiai, ir kaip gerai, kad tai buvo taip seniai!

Tapęs tvirtovės viršininku, karvedys virto muitininku. Jo vyrai tikrindavo iš Pietų atvežamas prekes ir nustatydavo joms muito mokestį priklausomai nuo tarifų, kuriuos nurodydavo Ekonomikos ir Finansų ministerijos. Štabo būstinę užgriozdė kalnai popierių ir administracinių dokumentų, bet aukštasis karininkas buvo linkęs mieliau kautis su jais nei su grėsmingaisiais nubiais.

Po valandėlės jis įlips į savo greitaeigį laivą ir plauks apžiūrėti įtvirtinimų iš Nilo pusės, kaip kasdien, mėgaudamasis švelniu vėju ir grožėdamasis krantais bei uolomis. Na, kaip čia nepagalvosi apie gardžius pietus, kuriuos jis grįžęs skanaus kartu su jauna našle, jau truputį primiršusia savo netektį?

Staiga tvirtovės viršininkas krūptelėjo, nugirdęs neįprastai skubrius žingsnius.

Uždusęs įlėkė jo pasiuntinys:

– Skubus pranešimas, vade.

– Iš kur?

– Jį atsiuntė būrys, patruliuojantis Nubijos dykumoje.

– Aukso kasyklos?

– Taip, vade.

– Ką pranešė žygūnas?

– Kad padėtis labai rimta.

Kitaip sakant, viršininkas negalėjo padėti to papiruso ritinėlio spinton ir kelioms dienoms jį ten pamiršti. Jis nuėmė antspaudą, išvyniojo papirusą, perskaitė tekstą ir nustėro.

– To... to negali būti! Tai – melas!

– Ne, vade. Žygūnas jūsų žinioje.

– Kaip tai galėjo atsitikti? Nubijos maištininkai užpuolė karinę vilkstinę, gabenančią Egiptan auksą!

48

Ką tik stojo jaunatis.

Užsidėjęs peruką, pridengęs kūną tik senovine klubjuoste, Ramzis buvo panašus į Senosios Karalystės laikų faraoną. Karalienė vilkėjo ilgą baltą suknelę, standžiai aptempiančią jos kūną. Vietoj karūnos ant galvos spindėjo septyniakampė deivės Sešatės žvaigždė. Nefertarė įkūnijo tą deivę atliekant Ramezėjaus – milijonų metų šventyklos – įkūrimo apeigas. Ramzis prisiminė, kaip gyveno tarp akmenskaldžių Gebel-Zilzilės akmens skaldyklose, kur darbavosi kūju ir kaltu. Tada jis norėjo tapti tos bendrijos nariu – kol tėvas neišsklaidė jo svajonių.

Karališkąją porą lydėjo trisdešimt žynių, atvykusių iš Karnako šventyklos. Jiems vadovavo didysis žynys Nebu, antrasis žynys Dokis ir ketvirtasis žynys Bakhenas. Nuo rytojaus jis įkinkys į darbą du architektus ir jų brigadas.

Penki hektarai! Penki hektarai – tokį plotą Ramzis skyrė milijonų metų šventyklai. Be pačios šventovės, čia turėjo būti rūmai ir daug kitų pastatų, įskaitant biblioteką, sandėlius ir sodą. Šis ekonomiškai nepriklausomas šventasis miestas bus skirtas garbinti Faraono turimai antgamtinei galiai.

Apstulbintas plano užmojo, Bakhenas nenorėjo nė galvoti apie jo laukiančius sunkumus ir atidžiai stebėjo kiekvieną karališkosios poros gestą. Nustatę simbolinius būsimojo pastato kampus, valdovas su karaliene ilgais mediniais plaktukais įkalė pamatus žyminčius kuoliukus ir įtempė tarp jų virvę šaukdamiesi Imhotepo – pirmosios piramidės kūrėjo ir pavyzdžio visiems Egipto architektams.

Po to Faraonas kauptuku išrausė griovį pamatui ir įdėjo ten aukso bei sidabro luitelių, miniatiūrinių įrankių ir amuletų, o paskui užžėrė juos smėliu, paslėpdamas nuo susirinkusiųjų žvilgsnių.

Tvirta ranka Ramzis svertu padėjo į vietą pirmąjį kertinį akmenį ir pats nuliejo pirmą plytą. Jam padarius pradžią, čia iškils šventyklos pagrindas, sienos ir lubos. Tada atėjo laikas apvalymo apeigoms: Ramzis apėjo šventyklos plotą, barstydamas smilkalų grūdelius, kurių hieroglifais užrašytas pavadinimas – *sonter* – reiškė „tas, kuris suteikia dieviškąją galią".

Bakhenas pastatė medines duris. Tai buvo būsimųjų monumentalių pastato durų maketas. Pašventinęs jas, valdovas atvėrė savosios milijonų metų šventyklos burną ir suteikė jai gyvybę. Nuo šiol čia bus Žodis. Dvylika kartų Ramzis smogė baltu vėzdu į tas duris, šaukdamasis dievybių. Laikydamas rankoje degančią lempą, jis apšvietė šventovę, kur turėjo tvyroti Nematomasis.

Pagaliau jis pasakė senovinę ištarmę, teigdamas, kad pastatė šią šventyklą ne sau pačiam, o dovanoja ją tikrajam jos šeimininkui – Įstatymui, visų Egipto šventyklų pradžiai ir pabaigai.

Bakhenas pasijuto išgyvenęs tikrą stebuklą. Tai, kas vyko čia, kelių privilegijuotų stebėtojų akyse, pranoko žmogaus protą. Ši dar visai tuščia žemė, dabar jau priklausanti dievams, ėmė skleisti *ka* galybę.

– Įkūrimo stela jau parengta, – paskelbė Dokis.

– Tegu ją pastato, – įsakė valdovas.

Dokio papirktas skulptorius atnešė nedidelį akmenį, išmargintą hieroglifais. Tekstas skelbė, kad Ramezėjaus žemė bus šventa per amžius; ženklų magija pavertė žemę dangumi.

Į priekį išėjo Setau, nešdamasis rankose švarų papirusą ir indelį šviežio rašalo. Dokis krūptelėjo: jis nebuvo numatęs, kad į apeigas gali įsiterpti tas netašytas žmogėnas.

Setau užrašė papiruse kažkokį tekstą, išrikiuodamas hieroglifus horizontaliomis eilutėmis iš dešinės į kairę, ir garsiai jį perskaitė:

– „Teužspaudžia mirtis lūpas tiek naktį, tiek dieną kiekvienam, kas drįs burnoti prieš Faraoną ar norės tai padaryti. Tebus ši milijonų metų šventykla magiškoji siena, ginanti valdovą ir sauganti jį nuo pikto."

Dokį išpylė prakaitas. Niekas jo neperspėjo, kad galimas toks magiškas intarpas – dar laimė, kad jis negalės nei ką nors pakeisti, nei sukliudyti įgyvendinti jo sumanymą.

Setau įteikė suvyniotą papirusą Ramziui. Faraonas prispaudė prie jo savo antspaudą ir padėjo ritinėlį stelos papėdėje, kur jis turėjo būti užkastas. Pažvelgęs į hieroglifus, valdovas prikėlė juos gyvenimui.

Staiga jis atsigręžė ir rūsčiai paklausė:

– Kas iškalė šiuos hieroglifus?

Skulptorius žengtelėjo į priekį:

– Aš, Jūsų Didenybe.

– Kas tau davė tekstą, kurį tu iškalei?

– Pats didysis Amono žynys, Jūsų Didenybe.

Skulptorius puolė kniūbsčias – ir iš pagarbos, ir vengdamas įniršusio Ramzio žvilgsnio. Tradicinis įrašas, susijęs su milijonų metų šventyklos įkūrimu, buvo pakeistas ir iškreiptas, tokiu būdu netekdamas apsauginės galios.

Vadinasi, senasis Nebu, tapęs tamsybių jėgų sąjungininku ir parsidavęs Faraono priešams, išdavė Ramzį! Valdovui kilo noras suknežinti jam galvą tuo pačiu mediniu plaktuku, kuriuo jis įkalė kuoliukus šventyklos pamatams pažymėti, bet keista energija, trykštanti iš pašventintos žemės, paskleidė palaimingą šilumą Ramzio gyvybės medžiu – jo stuburu. Faraono siela tarsi atsivėrė, ir jo požiūris pakito. Ne, ne smurto reikia griebtis šiuo atveju. Vos žymus Nebu judesys patvirtino Ramzio nuomonę.

– Stokis, skulptoriau.

Šis pakluso.

– Prieik prie didžiojo žynio ir atvesk jį pas mane.

Dokis džiūgavo. Viskas klostėsi kuo puikiausiai pagal jo planą. Senio pasiteisinimai bus painūs ir nereikalingi, Faraonas jį rūsčiai nubaus, ir didžiojo žynio postas atsilaisvins. Šį kartą valdovas paskirs į šias pareigas prityrusį žmogų, puikiai išmanantį šventyklų reikalų tvarkymo subtilybes – jį, Dokį.

Skulptorius buvo gerai įsidėjęs į galvą, ką turi sakyti ir daryti. Jis sustojo priešais senuką, laikiusį rankoje paauksuotą lazdą. Ant jo didžiojo piršto spindėjo auksinis žiedas. Tai buvo du didžiojo Amono žynio valdžios simboliai.

– Ar tikrai šitas žmogus davė tau tekstą, kurį tu turėjai iškalti steloje? – paklausė Ramzis.

– Tas pats.

– Vadinasi, tu meluoji.

– Ne, Jūsų Didenybe! Prisiekiu, kad didysis Amono žynys asmeniškai...

– Tu gi jo akyse nematei, skulptoriau.

Nebu atsiėmė savo žiedą ir lazdą iš seno žynio, kuriam jis buvo juos perdavęs tuo metu, kai skulptorius kaltino didįjį Amono žynį, stovėdamas į jį nugara.

Apdujęs amatininkas ėmė drebėti.

– Doki... Kur tu, Doki? Privalai man padėti, juk aš čia niekuo dėtas! Tai tu liepei man pasakyti, kad didysis Amono žynys norėjo sunaikinti šventyklos magiją!

Dokis leidosi į kojas.

Netekęs iš įsiūčio galvos, skulptorius pasivijo jį ir ėmė iš visų jėgų tvoti kumščiais.

Nuo smūgių Dokis mirė. Skulptorius buvo apkaltintas nusikaltimu, susijusiu su kraujo praliejimu, hieroglifų gadinimu, papirkimu ir melagingu liudijimu. Jis turėjo stoti prieš vizirio

teismą. Jo laukė arba mirties bausmė savižudybės forma, arba sunkieji darbai katorgoje kurioje nors iš oazių.

Kitą dieną po tų dramatiškų įvykių Ramzis pats saulei leidžiantis pastatė Ramezėjaus įkūrimo stelą su deramai ištaisytu įrašu.

Taip gimė Ramezėjus.

– Ar įtarei, kad Dokis nori tau pakenkti? – paklausė Ramzis Nebu.

– Tokia jau ta žmogaus prigimtis, – atsakė didysis žynys. – Maža žmonių, kurie tenkinasi tuo, kad žengia savu keliu, nepavydėdami kitam. Kaip teisingai rašo išminčiai, pavydas yra mirtina liga, kurios nesugebėtų išgydyti joks gydytojas.

– Reikia ką nors paskirti vietoj Dokio.

– Jūs galvojate apie Bakheną, Jūsų Didenybe?

– Žinoma.

– Aš neprieštarausiu jūsų sprendimui, bet jis man atrodo per ankstyvas. Jūs įpareigojote Bakheną prižiūrėti darbus Luksore bei jūsiškėje milijonų metų šventykloje ir buvote visiškai teisus: šis žmogus vertas jūsų pasitikėjimo. Bet neužkraukite jam pernelyg sunkios naštos, neleiskite jam blaškytis tarp šimtų įvairiausių darbų ir reikalų. Ateis laikas, ir jis pats įveiks kitas žynių hierarchijos pakopas.

– Ką gi tu siūlai?

– Paskirkite į Dokio vietą kokį nors senuką – panašų į mane, linkusį į apmąstymus ir daugiausia besirūpinantį apeigomis. Tokiu būdu Amono šventykla Karnake nekels jums jokių rūpesčių.

– Tuomet parink jį pats. Ar jau susipažinai su Ramezėjaus planu?

– Aš nugyvenau ilgą ir ramų gyvenimą, ir jeigu ko nors gailiuosi, tai tik vieno dalyko: kad nesulauksiu tos dienos, kada galėčiau pamatyti jūsiškę milijonų metų šventyklą visiškai užbaigtą.

– Kas žino, Nebu, gal dar pamatysi?

– Jūsų Didenybe, man gelia kaulus, akys silpsta, ausys menkai begirdi, o miegu aš vis daugiau. Artėja galas, aš tai jaučiu ir žinau.

– Juk išminčiai sulaukia šimto dešimties metų.

– Aš – tik senas žmogus, kurį likimas gausiai apdovanojo savo malonėmis. Kodėl turėčiau prikaišioti mirčiai už tai, kad ji atsiims laimę, kuria aš taip ilgai naudojausi, ir perduos ją kam nors kitam?

– Tavo protas dar aštrus, o nuovoka kuo puikiausia. Kas būtų atsitikę, jei tu nebūtum padavęs savo žiedo ir lazdos anam žyniui?

– Atsitiko taip, kaip turėjo atsitikti; Maat įstatymas mus sergsti.

Ramzis pažvelgė į plačią erdvę, kur turėjo iškilti jo milijonų metų šventykla.

– Aš regiu didžiulį pastatą, Nebu, – didingą šventyklą iš granito, smiltainio ir bazalto. Jos pilonai rems dangų, o durys bus paauksuotos bronzos; ant tyro vandens baseinų kris medžių šešėlis; aruodai bus pilni grūdų; iždinėje bus saugoma daug aukso, sidabro, brangakmenių ir retų vazų. Puikios statulos puoš kiemus ir koplyčias, o visus tuos stebuklus patikimai saugos ir gins aukšta, tvirta siena. Saulei tekant ir leidžiantis mes kartu kilsime į terasą ir garbinsime akmenyje įsikūnijusią amžinybę. Šioje šventykloje amžinai gyvuos trys būtybės: mano tėvas Setis, mano motina Tuja ir mano žmona Nefertarė.

– Jūs pamirštate ketvirtąją būtybę, kuri yra ir pirmoji, – save patį, Ramzi.

Prie faraono priėjo didžioji valdovo sutuoktinė, nešdamasi akacijos sodinuką.

Ramzis atsiklaupė ir pasodino medelį, o Nefertarė atsargiai jį palaistė.

– Prižiūrėk tą medį, Nebu; jis augs kartu su mano šventykla.

Teleidžia man dievai kada nors ilsėtis jo išganingame pavėsyje, pamiršus žmones ir pasaulį, ir išvysti jo kamiene bei lapijoje įsikūnijusią Vakarų deivę dar prieš tai, kai ji paims mane už rankos ir išsives anapus.

49

Mozė išsitiesė savo figmedžio lovoje.

Jis jautėsi labai pavargęs, tiesiog sunkte išsunktas. Kokie penkiasdešimt nelaimingų atsitikimų – dar gerai, kad nereikšmingų; du darbininkai lengvai susižeidė rūmų statybose; trečiųjų kareivinių statybos aikštelei pavėluotai pristatytas maistas; apie tūkstantį netinkamai pagamintų plytų teko sunaikinti... Nieko ypatinga; tiesą sakant, visa tai tebuvo įprasti nesklandumai, bet šitaip besikaupią krūvon rūpesčiai ėmė pamažu pakirtinėti jo ištvermę.

Mozę vėl apniko sunkios mintys ir begaliniai klausimai. Jis džiaugėsi statydamas šią sostinę; bet statyti šventyklas daugybės dievų, kuriems priklausė ir pražūtingasis Setas, garbei – argi tai nereiškė įžeisti vienintelį dievą? Būdamas Pi-Ramzio statybų prižiūrėtoju, Mozė prisidėjo prie įamžinusio senuosius kultus faraono šlovės augimo.

Kažkas sukrutėjo kambario kampe prie lango.

– Kas ten?

– Draugas.

Iš prietemos išėjo liesas vyriškis plėšraus paukščio profiliu ir žengė į mirguliuojančią šviesą, kurią skleidė aliejinė lempa.

– Ofiras!

– Norėčiau su tavim pasikalbėti.

Mozė atsisėdo lovoje.

– Aš pavargęs ir noriu miego. Pasimatysime rytoj statybų aikštelėj – jei aš turėsiu tam laiko.

– Bičiuli, man gresia pavojus.

– Kodėl?

– Pats žinai! Todėl, kad aš tikiu vienintelį dievą, žmonijos išgelbėtoją. Dievą, kurį paslapčia garbina tavo tauta ir kuris rytoj viešpataus visame pasaulyje, sunaikinęs stabus. O jo pergalė turi prasidėti Egipte.

– Gal pamiršai, kad Ramzis – faraonas?

– Ramzis – tironas. Jam rūpi tik jo paties galybė, o į visa tai, kas dieviška, jam nusispjauti.

– Patarčiau jį gerbti. Ramzis – mano draugas, aš statau jo sostinę.

– Aš vertinu tavo kilnius jausmus ir ištikimybę draugui. Bet tave kankina abejonės, Moze, ir tu tai supranti. Širdyje tu atsisakai šios karalystės ir tikiesi, kad ateis tikrojo Dievo karalystė.

– Ofirai, tu kliedi.

Libis įsmeigė atkaklų žvilgsnį į pašnekovą:

– Būk nuoširdus, Moze, liaukis sau melavęs.

– Bene pažįsti mane geriau nei aš pats?

– Kodėl gi ne? Mes atsisakome tų pačių paklydimų ir išpažįstame tą patį idealą. Sujungę savo jėgas, mes pakeisime šį kraštą ir jo gyventojų ateitį. Nori tu to ar ne, bet tu tapai hebrajų vadu, Moze. Tavo vadovaujami jie liovėsi riejęsi. Tu net nepajutai, kaip susiformavo tauta.

– Hebrajai paklūsta Faraono valdžiai, o ne manajai.

– Aš neigiu tą diktatūrą! O tu – tu taip pat ją neigi.

– Klysti: kiekvienas tedirba savo darbą.

– Tavo darbas – vesti savo tautą į tiesą; manasis – įvesti vienintelio dievo kultą, pasodinant Egipto sostan Litą, teisėtą Echnatono įpėdinę.

– Liaukis svaičiojęs, Ofirai; kurstymas sukilti prieš Faraoną gali baigtis tik katastrofa.

– Tai gal žinai kitokį būdą vienintelio dievo viešpatijai įkurti? Kai tau atsiveria tiesa, reikia mokėti už ją pakovoti.

– Lita ir tu... Du aiškiaregiai! Tiesiog juokinga.

– Nejaugi tu tikrai manai, kad mudu su ja visai vieni?

Mozė susidomėjo.

– Na... juk tai – akivaizdu...

– Nuo tada, kai mes su tavim susitikome pirmą kartą, padėtis gerokai pasikeitė, – tarė Ofiras. – Vienintelio dievo šalininkų daugiau, nei tu manai, ir jie kur kas ryžtingesni, nei tau atrodo. Ramzio galybė – tik iliuzija, į kurios spąstus jis pats įklius. Nemaža dalis šios šalies aukštuomenės seks mūsų pėdomis, kai tu, Moze, atversi kelią.

– Aš... Kodėl aš?

– Dėl to, kad tu sugebi mums vadovauti ir stoti tikrojo tikėjimo šalininkų priešakyje. Lita ligi savo iškilimo turi likti šešėlyje, o aš – tik maldos žmogus, neturįs įtakos miniai. O kai prabilsi tu, tavo balsas bus išgirstas ir išklausytas.

– Kas tu esi iš tikrųjų, Ofirai?

– Paprastas tikintysis, kuris, kaip kadais Echnatonas, įsitikinęs, kad vienintelis dievas viešpataus visoms tautoms, iš pradžių pažeminęs pasipūtėlį Egiptą.

Mozei jau seniai reikėjo išprašyti lauk tą pamišėlį, bet jo kalbos jį užbūrė. Ofiras pagarsino tai, kas slypėjo hebrajo galvoje, bet tos mintys turėjo tokią griaunamąją galią, kad Mozė tuoj pat vydavo jas šalin.

– Tu kuri beprotiškus planus, Ofirai, ir neturi jokių šansų laimėti.

– Laiko srautas teka mūsų kryptimi, Moze; savo kelyje jis nušluos viską. Stok hebrajų priekyje, duok jiems šalį, kur jie galėtų suklupti prieš vienintelį dievą ir pripažinti jį visagaliu. Lita valdys Egiptą, mes būsime sąjungininkai, ir ši sąjunga taps židiniu, iš kur sklis tiesa visoms tautoms.

– Tai viso labo tik svajonė.

– Nei tu, nei aš nesame svajotojai.

– Kartoju: Ramzis – mano draugas, ir jis nepakęs jokių neramumų savo šalyje.

– Ne, Moze, jis tau ne draugas, o pikčiausias priešas: tas, kuris nori užgniaužti tiesą.

– Išeik iš mano namų, Ofirai.

– Apgalvok mano žodžius ir ruoškis veikti. Netrukus mudu vėl pasimatysime.

– Nė nesitikėk.

– Iki greito pasimatymo, Moze.

Hebrajas nesumerkė akių visą naktį.

Kiekvienas Ofiro žodis vėl skambėjo jam ausyse, lyg banga nusinešdamas būgštavimus ir abejones. Nors Mozė dar nenorėjo net pats sau to prisipažinti, kaip tik tokio susitikimo jis jau seniai laukė.

Liūtas ir šuo, tingiai tysodami greta ant žemės, baigė kramsnoti paukštienos kauliukus. Sėdėdami apsikabinę palmės šešėlyje, Ramzis su Nefertare grožėjosi aplink Tėbus vešinčiais laukais. Nors ir nelengvai, bet valdovui vis dėlto pavyko įkalbėti Seramaną leisti jam trumpam pasprukti iš rūmų. Argi Nugalėtojas su Budrium nebuvo geriausi asmens sargybiniai?

Iš Memfio gauta puikių naujienų. Mažoji Meritamon labai pamėgo savo žindyvės pieną. Mažylę pirmąkart aplankė jos brolis Kha, kuriuo uoliai rūpinosi jo mokytojas Nedžemas, žemdirbystės ministras. Gražioji Izetė džiaugėsi, kad karališkajai porai gimė duktė, ir perdavė Nefertarei nuoširdžiausių linkėjimų.

Švelnūs besileidžiančios saulės spinduliai nuauksino aksominę Nefertarės odą. Vaiskiame ore pasklido fleitos melodija; jaučių prižiūrėtojai niūniuodami varė bandas namo; sunkiais nešuliais apkrauti asilai bidzeno besiruošiančių vakarieniauti ūkių link. Vakaruose saulė įgavo oranžinį atspalvį, o Tėbų kalnas nusidažė rausvai.

Po karštos vasaros dienos stojo švelnus, tykus vakaras. Koks gražus buvo Egiptas, pasipuošęs auksu ir žaluma, Nilo sidabru ir saulėlydžio žara! Kokia graži buvo Nefertarė, vos pridengta plonytės, permatomos lino suknelės! Nuo jos lanks-

taus kūno dvelkė svaigus kvapas, o rimtas ir ramus veidas atspindėjo tyrą ir kilnią sielą.

– Ar aš tavęs vertas? – paklausė Ramzis.

– Koks keistas klausimas...

– Kartais tu man atrodai esanti taip toli nuo šio pasaulio ir jo bjaurasties, nuo dvaro ir jo menkystės, nuo žemiškųjų mūsų pareigų ir tikslų.

– Gal aš nesusidoroju su savo užduotimi?

– Priešingai, tu nedarai nė menkiausios klaidos, tarsi visada būtum buvusi Egipto karalienė. Aš myliu tave, Nefertare, ir žaviuosi tavimi.

Jųdviejų lūpos, karštos ir virpančios, susiliejo ilgame bučinyje.

– Buvau nusprendusi netekėti, – prisipažino Nefertarė, – ir praleisti savo gyvenimą atsiskyrusi šventykloje. Aš nebuvau abejinga žmonėms ir jais nesibjaurėjau, bet man atrodė, kad jie visi daugiau ar mažiau vergauja kokiai nors aistrai ar tuštybei, dėl kurios galiausiai tampa silpni ir menki. Tu nesivaikei garbės, nes likimas pats parinko tau kelią. Aš žaviuosi tavimi, Ramzi, ir myliu tave.

Abu žinojo, kad mąsto ir jaučia kaip viena būtybė ir kad jų neišskirs jokie išbandymai. Kartu įkurdami milijonų metų šventyklą, jiedu atliko pirmąjį magišką karališkosios poros veiksmą, įžengė į bendrą ateitį, ir tik mirtis bus regima to kelio pabaiga.

– Nepamiršk savo pareigos, – priminė Nefertarė.

– Kokios?

– Pradėti daug sūnų.

– Aš jau turiu vieną.

– Tau reikia turėti kelis sūnus. Jeigu tau lemta gyventi ilgai, kai kurie galbūt mirs anksčiau už tave.

– Kodėl mūsų duktė negalėtų būti mano įpėdine?

– Anot astrologų, ji bus linkusi į apmąstymus, kaip mažasis Kha.

– Juk tokie polinkiai tinka valdovei, tiesa?

– Viskas priklauso nuo aplinkybių ir nuo mus supančio pasaulio. Šįvakar mūsų šalis – pati taika ir ramybė, bet kas žino, kokia ji bus rytoj?

Vakaro rimtį sudrumstė šuoliais lekiančio žirgo kanopų kaukšėjimas.

Apdulkėjęs Seramana nušoko žemėn.

– Atleiskite, kad sutrukdžiau, Jūsų Didenybe, – skubus pranešimas.

Ramzis permetė akimis sardo įteiktą papirusą.

– Elefantinos tvirtovės viršininkas praneša, kad sukilę nubiai užpuolė vilkstinę, gabenusią auksą į mūsų pagrindines šventyklas, – pasakė jis Nefertarei.

– Ar yra aukų?

– Daugiau nei dvidešimt ir daug sužeistų.

– Veikė keli plėšikai, ar tai – maišto pradžia?

– Dar nežinome.

Susijaudinęs Ramzis žingtelėjo Seramanos link. Liūtas su šunimi, pajutę, kad jų šeimininkas nerimauja, prisiartinę ėmė laižyti jam rankas.

Valdovas ištarė žodžius, kurių jo žmona taip bijojo:

– Tučtuojau vykstu ten, nes faraonas privalo atkurti tvarką. Man nesant, Egiptą valdysi tu, Nefertare.

50

Faraono karinę flotilę sudarė dvidešimt pusmėnulio formos laivų, kurių pirmagaliai ir paskuigaliai buvo aukštai iškilę virš vandens. Didžiulė burė buvo daugybe virvių pritvirtinama prie vienintelio stiebo, tokio tvirto, kad jis galėjo atlaikyti bet kokį išbandymą. Laivo viduryje buvo erdvi kajutė, skirta įgulai ir kariams, o priekinėje denio dalyje esanti mažesnė patalpa priklausė kapitonui.

Flagmano laive Ramzis pats patikrino abu vairinius irklus, kurių vienas buvo įtaisytas prie kairiojo, o kitas – prie dešiniojo borto. Denyje buvo pastatytas dengtas aptvaras valdovo liūtui ir šuniui, susirietusiam į kamuolį tarp priekinių plėšrūno letenų ir mokančiam mitriai pasinaudoti kasdieniniu gausiu savo bičiulio maisto daviniu.

Kaip ir ankstesnės kelionės metu, Ramzis gėrėjosi nuostabiai mėlynu dangumi, plynomis kalvomis, žalumos salelėmis ir siaura žalia juosta, sulaikančia besiveržiančią Nilo link dykumą. Šis ugnies kraštas, audringas ir kartu keistai nuščiuvęs, buvo panašus į jo sielą.

Virš flotilės praskrisdavo kregždės, karūnuotosios gervės ir rausvieji flamingai, o nuo kranto ją šūksniais sveikino linksmi pavianai, įsikorę į palmių viršūnes. Pamiršę savo žygio tikslą, kariai leido laiką lošdami kauliukais, gerdami palmių vyną ir miegodami kur nors šešėlyje.

Persikėlimas per antrąjį krioklį ir Kušo krašto prieigos priminė, kad jie čia atkeliavo ne savo malonumui. Laivai išmetė inkarus prie negyvenamo kranto, ir vyrai tylomis išlipo į sausumą. Kariai pastatė palapines, aptvėrė stovyklą gynybine aštriatvore ir ėmė laukti Faraono įsakų.

Po kelių valandų pas valdovą, sėdintį ant sulankstomos paauksuoto kedro kėdės, atvyko Nubijos vietininkas su palyda.

– Malonėk paaiškinti, kas čia dedasi, – pareikalavo Ramzis.

– Jūsų Didenybe, mes kontroliuojame padėtį.

– Aš prašau paaiškinti, kas atsitiko.

Smarkiai sustorėjęs Nubijos vietininkas balta skepetaite nubraukė prakaitą.

– Įvykis, žinoma, apgailėtinas, bet neverta jo perdėm sureikšminti.

– Apiplėšta aukso vilkstinė, išžudyti kariai ir kalnakasiai. Ar to negana, kad faraonas su ekspediciniu korpusu išsiruoštų įvykio vieton?

– Jums nusiųstas pranešimas buvo gal pernelyg paniškas, bet kaip aš galėčiau nesidžiaugti Jūsų Didenybės atvykimu?

– Mano tėvas įvedė Nubijoje taiką ir patikėjo tau ją saugoti. Ar ne dėl tavo aplaidumo ir tingėjimo ji buvo sulaužyta?

– Taip jau buvo lemta, Jūsų Didenybe!

– Tu – Nubijos vietininkas, dešinysis faraono vėliavnešys, vyriausiasis Pietų dykumos prižiūrėtojas, kovos vežimų dalinio viršininkas, ir tu drįsti kalbėti apie lemtį... Iš ko tyčiojiesi?

– Aš elgiausi nepriekaištingai, prisiekiu jums! Bet mano darbas tiesiog nepakeliamas: kontroliuoti kaimų seniūnus, tikrinti, kaip pildomi aruodai, nurodinėti...

– O kaip auksas?

– Aš ypač uoliai prižiūriu jo gavybą ir tiekimą, Jūsų Didenybe!

– Pamiršdamas vilkstinės apsaugą?

– Kaip aš galėjau numatyti saujelės pamišėlių antpuolį?

– Argi tai – ne viena iš tavo pareigų?

– Lemtis, Jūsų Didenybe...

– Palydėk mane į įvykio vietą.

– Tai atsitiko kelyje į aukso kasyklas, nuošalioje ir sausros išdegintoje vietovėje. Deja, ten neliko jokių pėdsakų, ir mes nieko nesužinosime!

– Kas užpuolikai?

– Viena nedidelė gentis. Beje, prieš apiplėšimą visi tie niekšai pasigėrė.

– Tu jų ieškai?

– Nubija didelė, Jūsų Didenybe, o mano ginkluotosios pajėgos ribotos.

– Vadinasi, nebuvo atlikta jokio rimto tyrimo.

– Tik Jūsų Didenybė galėjo nuspręsti atsiųsti čia kariuomenę.

– Tu man nebereikalingas.

– Ar privalau lydėti Jūsų Didenybę persekiojant tuos nusikaltėlius?

– Sakyk tiesą, vietininke: ar Nubija pasiruošusi sukilti, norėdama juos paremti?

– Na... tai mažai tikėtina, bet...

– Ar sukilimas jau prasidėjo?

– Ne, Jūsų Didenybe, bet tų banditų gretos atrodo smarkiai išaugusios. Štai kodėl jūsų atvykimas buvo pageidautinas.

– Gerk, – liepė Setau Ramziui.

– Ar tai būtina?

– Ne, bet atsargumas nepakenks. Nuo gyvačių Seramana tavęs neapsaugos.

Valdovas sutiko išgerti pavojingą gėrimą, pagamintą iš dilgėlinių augalų ir skiesto kobros kraujo, kurį Setau periodiškai ruošdavo Ramziui. Tokiu būdu įgavęs atsparumą gyvačių nuodams, faraonas galės nerizikuodamas gyvybe leistis aukso vilkstinės užpuolikų pėdsakais.

– Ačiū, kad pakvietei mus į šią kelionę; Vandens Lelija labai džiaugiasi, galėdama vėl pamatyti gimtąją šalį. Be to, mes tikimės čia aptikti daugybę puikių roplių!

– Setau, tai nebus pramoginė kelionė. Be abejo, mes susidursime su stipriu priešininku.

– O kas, jei tu paliktum tuos vyrukus su jų auksu ramybėje?

– Jie vagys ir žudikai. Niekas negali likti nenubaustas, jei pažeidė Maat įstatymą.

– Ir niekas nesuminkštins tavo širdies?

– Niekas.

– Ar pagalvojai apie savo saugumą?

– Reikalas per daug rimtas, kad būtų galima jį patikėti pavaldiniui.

– Patark savo vyrams būti kaip galima atsargesniems; šiuo metų laiku ropliai ypač nuodingi. Tegu kariai išsitepa *assa foetida* – persiškos ferulos sakais. Jos siaubingas kvapas atbaido kai kurias gyvates. Jeigu kuriam nors kariui įgels gyvatė, pašauk mane. Aš miegosiu vežime šalia Vandens Lelijos.

Ekspedicinis korpusas žygiavo akmenuotu taku. Priekyje ant tvirtų arklių jojo žvalgas, Seramana ir faraonas, paskui riedėjo jaučių traukiami vežimai, tipeno ginklais ir vandens ąsočiais apkrauti asilai, ir tik tada ėjo pėstininkai.

Žvalgas nubis buvo įsitikinęs, kad užpuolikai nelabai nutolo nuo apiplėšimo vietos, nes vos už kelių kilometrų buvo oazė, kur vagys galėjo laikinai paslėpti savo grobį, prieš pradėdami ieškoti jam pirkėjų.

Anot turimo žemėlapio, faraonas galėjo nieko nebijodamas traukti gilyn į dykumą, nes pakeliui buvo iškastų šulinių. Kaip teigė Nubijos valdytojų ataskaitos, jau daug metų nė vienam kalnakasiui neteko kęsti troškulio.

Aptikęs nustipusį asiliuką, žvalgas labai nustebo. Aukso ieškotojai paprastai pasirinkdavo tik visiškai sveikus gyvulius, pajėgius ištverti ilgą kelią.

Tačiau artėjant prie pirmo didelio šulinio visi vėl nurimo ir pralinksmėjo. Netrukus bus galima atsigerti ligi soties, pripildyti ąsočius, gerai nusnūsti tarp keturių kuoliukų ištempto audeklo šešėlyje... Ir karininkai, ir eiliniai kariai tik apie tai ir tesvajojo. Kadangi nepraėjus nė trejetui valandų bus visai tamsu, valdovas tikriausiai lieps sustoti poilsio.

Žvalgas pirmasis pasiekė šulinį. Nors svilino karštis, tai, ką jis išvydo, privertė jį apsipilti šaltu prakaitu. Jis nubėgo pas Ramzį.

– Jūsų Didenybe... Jis tuščias!

– Gal vanduo smarkiai nuseko. Įlipk ir pažiūrėk.

Žvalgas pakluso. Įsitvėręs storos virvės, kurią laikė Seramana, jis nusileido į šulinį, o kai užsiropštė aukštyn, visiems pasirodė, kad per tą trumpą laiką jis paseno daugeliu metų.

– Nė lašo, Jūsų Didenybe.

Norint grįžti atgal, ekspediciniam korpusui nebūtų užtekę dar turimo vandens – tik ištvermingiausi galbūt gyvi pasiektų Egiptą. Tad reikėjo žygiuoti toliau, tikintis prieiti kitą šulinį. Tačiau kadangi Nubijos valdytojų pranešimai pasirodė besą neteisingi, ar neatsitiks taip, kad kitas šulinys irgi bus išsekęs?

– Mes galėtume išsukti iš pagrindinio kelio, – pasiūlė žvalgas, – ir žygiuoti dešine atšaka sukilėlių oazės link. Pakeliui yra šulinys, kuriuo jie naudojasi, kai išsirengia ką nors užpulti.

– Ilsimės ligi vakaro, – įsakė Ramzis. – Sutemus leisimės į kelią.

– Žygiuoti naktį labai pavojinga, Jūsų Didenybe! Gyvatės, galima priešo pasala...

– Mes neturime galimybės pasirinkti.

Koks keistas sutapimas! Ramzis pagalvojo apie savo pirmąjį žygį į Nubiją kartu su tėvu. Tada kariai susidūrė su tokiais pat sunkumais, nes sukilusi gentis buvo užnuodijusi šulinius. Širdies gilumoje valdovas pripažino nepakankamai įvertinęs pavojų. Paprastas tvarkos atkūrimo žygis galėjo virsti katastrofa.

Ramzis kreipėsi į karius ir pasakė jiems visą tiesą. Žinoma, jie sunerimo ir nusiminė, bet labiau patyrę neprarado vilties ir drąsino bendražygius. Juk jiems vadovavo faraonas, sugebąs daryti stebuklus.

Pėstininkai džiaugėsi, kad žygiuoja nakčia: nors pavojų padaugėjo, bet eiti buvo lengviau, nes nevargino karštis. Budrus

ariergardas turėjo duoti atkirtį netikėtam užpuolimui. Būrio priekyje atsargiai žengė žvalgas. Buvo pilnatis, tad šviesos užteko, ir žvilgsnis siekė toli.

Ramzis galvojo apie Nefertarę. Jeigu jis negrįš, jai teks užsikrauti ant pečių Egipto valdymo naštą. Kha ir Meritamon pernelyg jauni, kad galėtų karaliauti. Vėl pakels galvas tuščiagarbiai, vėl įsisiūbuos ambicijos, pagieža, pyktis; ir įsisiūbuos tuo stipriau, kuo ryžtingiau jie buvo nuslopinti.

Staiga Seramanos žirgas stojo piestu. Visai to nesitikėjęs, sardas nespėjo jo suvaldyti, išlėkė iš balno ir krito ant akmenuotos žemės. Pusiau apsvaigintas smūgio, neįstengdamas atsikelti, jis nusirito žemyn smėlėtu šlaitu ir įkrito į kažkokią duobę, kurios nuo kelio nebuvo matyti.

Beveik tuoj pat pasigirdo keistas garsas, panašus į sunkų kvėpavimą, privertęs Seramaną net krūptelėti.

Už poros žingsnių iš visų jėgų šnypštė įniršusi gyvatė, pasiruošusi pulti taip netikėtai atsiradusį jos valdose įsibrovėlį.

Krisdamas Seramana pametė kalaviją. Neturint ginklo, jam beliko tik trauktis, stengiantis nedaryti staigių judesių. Tačiau šnypščianti gyvatė, tarsi perpratusi jo ketinimą, užkirto jam kelią, šliauždama skersai duobės pakraščio.

Sardui smarkiai skaudėjo dešiniąją kulkšnį, dėl to jis negalėjo atsistoti. Negalėdamas pabėgti nuo gyvatės, jis tapo jai lengvai prieinama auka.

– Prakeikta gyvatpalaike! Per tave aš netenku šaunios mirties mūšio lauke!

Gyvatė šnypšdama šliaužė vis arčiau. Seramana metė jai į galvą saują smėlio ir tuo sukėlė tik dar didesnį jos įniršį. Tą akimirką, kai ji žaibiškai puolė, norėdama įveikti trumputį atstumą, skyrusį ją nuo priešo, dvišaka lazda prismeigė ją prie žemės.

– Šauniai pavyko! – pasidžiaugė Setau. – O juk teturėjau vieną šansą iš dešimties. Kad kiek, būčiau nepataikęs prispausti jai galvos.

Jis paėmė gyvatę už kaklo. Jos uodega įnirtingai rangėsi.

– Kokia ji žavinga, toji šnypščianti trispalvė gražuolė! Tik pažiūrėk, kokie atspalviai: šviesiai mėlynas, tamsiai mėlynas ir žalias. Labai elegantiška panelė, tiesa? Ką, tau taip neatrodo? Tavo laimė, kad jos šnypštimas sklinda toli ir jį lengva atpažinti.

– Manau, turėčiau tau padėkoti.

– Jai įgėlus, padariniai ne tokie baisūs. Įkandimo vieta patinsta; patinimas plečiasi ir apima įkąstą kūno dalį, bet sukelia kraujavimą, nes ji įšvirkščia nedaug nuodų, nors jie labai stiprūs. Bet jei širdis sveika ir gerai dirba, galima likti gyvam. Tiesą sakant, ta tavo gražuolė ne tokia pavojinga, kaip atrodo.

51

Setau ėmėsi gydyti išnirusią Seramanos koją, pridėjęs reikalingų žolių ir aprišęs kulkšnį linine juosta, ištepta kraujo priplūdimą mažinančiu tepalu. Po kelių valandų, kai patinimas atsileis, kulkšnis bus sveikutėlė. Įtarusis sardas spėliojo, ar tik ne pats gyvačių kerėtojas viską surengė, kad galėtų pasirodyti esąs Seramanos išgelbėtojas ir įtikintų jį niekada neketinęs pakenkti Ramziui, nes yra tikras jo draugas. Tačiau Setau laikėsi atokiai nuo sardo, nesistengė išpešti kokios nors naudos iš savo geradarystės, ir tai bylojo jo naudai.

Išaušus būrys sustojo pailsėti ir leidosi į kelią tik pavakare. Ir žmonėms, ir gyvuliams dar užteko vandens, bet netrukus jo vartojimą teks apriboti. Nors visi buvo pavargę, Ramzis įsakė žygiuoti greičiau ir reikalavo, kad ariergardas nemažintų budrumo. Sukilėliai nesiryš pulti iš priekio, jie bandys nusilpninti priešą, užklupdami jį netikėtai, iš užnugario.

Kariai nebejuokavo, nebekalbėjo apie grįžimą į Nilo slėnį ir žengė niūriai tylėdami.

– Štai jis! – sušuko žvalgas, ištiesęs ranką į priekį.

Keli žolės stiebeliai, apskritimu sumūryti sausi akmenys, medinis rėmas, prie kurio nusitrynusia virve pririštas didelis odinis maišas vandeniui semti.

Šulinys.

Vienintelė viltis išgyventi.

Žvalgas su Seramana puolė prie išganingojo vandens. Jie atsitūpė ir ilgai žiūrėjo žemyn, paskui lėtai atsitiesė.

Sardas papurtė galvą.

– Šiame krašte nebėra vandens nuo neatmenamų laikų. Mes

mirsime čia iš troškulio. Dar niekam ir niekada nepavyko šičia iškasti šulinio, kuriame ilgai laikytųsi vanduo. Šaltinio mums teks ieškoti anapus!

Ramzis sušaukė savo vyrus ir prisipažino, kad padėtis labai rimta. Rytoj vandens atsargos baigsis. Jiems nėra nei kaip žygiuoti pirmyn, nei grįžti atgal.

Daug karių metė ginklus sau po kojom.

– Pakelkite juos, – įsakė Ramzis.

– Kuriems galams? – atkirto vienas karininkas. – Vis tiek mes juk tuoj sudžiūsime į kaulą po šita saule.

– Mes atėjome į tą dykumų kraštą atkurti tvarkos, ir mes ją atkursime.

– Kokiu būdu mūsų lavonai kausis su nubiais?

– Mano tėvas kadaise pateko į panašią padėtį, – priminė Ramzis, – ir išgelbėjo savo vyrus.

– Tai išgelbėkit mus!

– Pasislėpkite nuo saulės ir pagirdykite gyvulius.

Valdovas atgręžė nugarą kariuomenei ir įsižiūrėjo į dykumą. Prie jo priėjo Setau.

– Ką manai daryti?

– Eiti. Eiti, kol rasiu vandenį.

– Iš proto išsikraustei!

– Aš veiksiu taip, kaip mane išmokė tėvas.

– Lik su mumis.

– Faraonas nelaukia mirties kaip nugalėtasis.

Prisiartino Seramana.

– Jūsų Didenybe...

– Pasistenk, kad nekiltų panika, ir žiūrėk, kad sargybiniai keistųsi įprasta tvarka. Tegu vyrai nepamiršta, kad juos gali užpulti.

– Aš neturiu teisės leisti jums visiškai vienam iškeliauti į tą neaprėpiamą dykumą. Ten nebus kas užtikrina jūsų saugumą.

Ramzis uždėjo ranką sardui ant peties.

– Įpareigoju tave užtikrinti mano kariuomenės saugumą.

– Grįžkite greičiau. Likę be vado, kariai gali netekti galvos.

Nuovargio ir nevilties prislėgtiems pėstininkams jį stebint, valdovas leidosi tolyn nuo buvusio šulinio ir nužingsniavo raudonu dykumos smėliu akmenuotos kalvos link, į kurią jis užkopė vis tokiu pačiu lygiu žingsniu. Nuo jos viršūnės Ramziui atsivėrė nykus tuščio, saulės išdeginto krašto vaizdas.

Kaip tai kitados padarė jo tėvas, Ramzis turėjo įspėti žemės gelmių paslaptį: suvokti, kur žemės gyslomis tekėjo vanduo, trykšdamas iš energijos vandenyno, sruvendamas tarp akmenų ir pripildydamas kalnų širdį. Faraonui suskaudo saulės rezginį, akyse ėmė raibuliuoti, o kūnas degė it apimtas karštligės.

Ramzis paėmė kabančią prie jo klubjuostės diržo vandens šaltinių ieškotojo lazdelę – tą pačią dvigubą akacijos šakelę, kuria naudojosi jo tėvas, kai rado dykumoje vandens. Magija, būdinga tai šakelei, išliko, tačiau kur ieškoti gaiviojo šaltinio šioje bekraštėje dykynėje?

Valdovo sieloje prabilo balsas, atskriejęs iš anapus, be galo panašus į Sečio. Skausmas saulės rezginio plote tapo toks aštrus, kad privertė Ramzį pajudėti iš vietos ir nusileisti žemyn nuo kalvos iškyšulio. Jis nebejautė negailestingo karščio, kuris būtų svilinte svilinęs bet kurį keliautoją. Net Ramzio širdis ėmė plakti lėčiau, kaip antilopės orikso.

Smėlio ir uolų spalva bei forma pasikeitė. Ramzio žvilgsnis pamažu skverbėsi į dykumos gelmes, jo pirštai gniaužė abi lanksčias akacijos šakeles, vienam gale surištas lininiu siūlu.

Lazdelė pakilo, lyg suabejojo ir nusileido. Ramzis ėjo tolyn, o jo ausyse skambėjęs balsas tilo. Valdovas grįžo atgal, pasuko kairėn – mirties pusėn. Balsas sustiprėjo, lazdelė ėmė virpėti. Ramzis užkliudė didžiulį rausvo granito luitą, nežinia iš kur užsilikusį toje smulkių akmenų jūroje.

Žemėje slypinti jėga išplėšė akacijos šakelę jam iš rankų.

Jis rado vandenį.

Perdžiūvusia burna, saulės nudeginta oda, geliančiais raumenimis, visiškai nusikamavę nuo karščio ir troškulio kariai nustūmė granito luitą ir ėmė kasti duobę valdovo nurodytoje vietoje. Penkių metrų gylyje jie aptiko galingą šaltinį ir padangę sudrebino džiaugsmo šūksniai.

Ramzis įsakė išgręžti keletą gręžinių, ir požeminė galerija sujungė visą grupę šulinių. Pasinaudojęs šia kalnakasių vertinama priemone, valdovas ne tik išgelbėjo savo kariuomenę nuo šiurpios mirties, bet ir sudarė galimybę aprūpinti vandeniu gana didelį žemės plotą.

– Gal įsivaizduoji čia žaliuojančius sodus? – pasiteiravo Setau.

– Derlingumas ir klestėjimas – štai geriausi pėdsakai, kuriuos mes galime palikti. Argi ne taip?

Seramana pasišiaušė:

– Ar tik nepamiršote maištaujančių nubių?

– Nė akimirkos.

– Bet kariai pavirto žemkasiais!

– Toks darbas dažnai įeina į jų pareigas – beje, tai pripažįsta ir mūsų papročiai.

– O štai piratai nesuplaka krūvon skirtingų darbų. Jeigu tie laukiniai mus užpuls, ar pajėgsime apsiginti?

– Argi aš neįpareigojau tavęs pasirūpinti mūsų saugumu?

Kol kariai plušo tvirtindami šulinius ir požeminę galeriją, Setau su Vandens Lelija gaudė puikias gyvates, ilgesnes ir stambesnes nei vidutinio dydžio, ir kaupė vertingąsias nuodų atsargas.

Seramana nerimavo, dažnai siųsdavo karius patruliuoti stovyklos apylinkėse ir vertė juos mankštintis ir treniruotis pamainomis kaip kareivinėse. Daugelis jau pamiršo užpultąją aukso vilkstinę ir galvojo tik apie sugrįžimą į Nilo slėnį, vadovaujant faraonui stebukladariui.

„Diletantai“, – pamanė buvęs piratas.

Tie egiptiečiai tarnavo kariuomenėje tik laikinai, užtat taip greit ir lengvai galėdavo tapti valstiečiais ar juodadarbiais. Jie nebuvo pratę kautis, grumtis vyras prieš vyrą, lieti kraują ir kovoti ligi mirties. Nė vienas jų nė iš tolo negalėjo prilygti piratui, visada budriam ir pasirengusiam bet kokiu ginklu perrėžti gerklę kiekvienam priešui. Širdyje numojęs į juos ranka, Seramana net nebandė išmokyti savo pėstininkus klastingai pulti priešininką ir atremti netikėtus kirčius. Tie nevykėliai niekuomet neišmoks kautis.

Tačiau sardas nujautė, kad maištininkai nubiai sukinėjosi kažkur netoliese ir bent jau porą dienų sekė egiptiečių stovyklą. Ramzio šuo ir liūtas taip pat jautė tykantį priešą. Jie pasidarė neramūs, mažiau miegojo, vaikštinėdami dažnai stabčiodavo ir uostinėdavo iš dykumos atskriejantį vėją.

Jeigu tie nubiai – tikri plėšikai, egiptiečių ekspedicinis korpusas bus sunaikintas.

Naujoji Egipto sostinė augo stebėtinai greit, bet Mozei ji neberūpėjo. Dabar Pi-Ramzis buvo jam svetimas. Mozės akyse tai buvo miestas, pilnas netikrų dievų ir juos garbinančių paklydėlių.

Sąžiningai eidamas savo pareigas, jis ir toliau prižiūrėjo statybas ir palaikė darbų tempą. Bet visi pastebėjo, kad jis darėsi vis atžaresnis ir vis rūsčiau bardavo meistrus egiptiečius, dažniausiai nepagrįstai prikaišiodamas jiems už tai, kad jie esą pernelyg laikosi drausmės. Mozė vis daugiau laiko leisdavo su hebrajais ir kas vakarą šnekučiuodavosi su nedidelėmis grupelėmis apie jų tautos ateitį. Daugelis buvo patenkinti savo padėtimi ir neturėjo jokio noro ką nors keisti savo gyvenime, o juo labiau kurti kažkokią nepriklausomą tėvynę. Toks nuotykis atrodė pernelyg rizikingas.

Mozė neatlyžo. Jis kalbėjo apie jų tikėjimą vieninteliu die-

vu, apie hebrajų kultūros savitumą, apie būtinybę išsivaduoti iš egiptiečių jungo ir atsižadėti stabų. Kai kurie hebrajai ėmė dvejoti, kiti liko nepalenkiami. Bet visi pripažino, kad Mozė – tikras vadas, kad jis visada dirbo hebrajų labui ir kad nė vienas jų negali nepaisyti jo kalbų.

Ramzio vaikystės draugas vis mažiau miegojo. Gulėdamas atmerktomis akimis, jis svajodavo apie derlingą žemę, kur viešpataus jo širdyje išnešiotas dievas, apie šalį, kurią hebrajai valdys patys ir kurios sienas jie gins kaip savo brangiausią turtą.

Pagaliau jis suprato, kokia ugnis tiek metų degino jo sielą! Jis pavadino ją neužgesinama, o savo troškimą – nesutramdomu. Jis stojo tautos priešakyje ir ves ją į tiesą, bet nerimas gniaužė jam gerklę. Ar Ramzis susitaikys su tokiu maištu, su tokiu jo paties galios paneigimu? Mozei teks jį įtikinti, priversti Egipto valdovą pripažinti hebrajų siekius.

Mozę užplūdo prisiminimai. Ramzis buvo ne šiaip sau žaidimų draugas – jis buvo tikras draugas, kurio sieloje liepsnojo tokia pat stipri, bet kitokia ugnis. Mozė neišduos Ramzio regzdamas prieš jį sąmokslą; ne, jis stos prieš jį akis į akį ir privers Ramzį nusileisti. Net jei tokia pergalė atrodo neįmanoma, jis ją vis tiek pasieks.

Nes Viešpats – su juo.

52

Nubijos maištininkai apsupo egiptiečių stovyklą popietės pradžioje, kai dauguma Ramzio karių, gelbėdamiesi nuo karščio, sugulė pailsėti. Skustais viršugalviais, įsivėrę į ausis žiedus, stambiomis priplotomis nosimis, ištatuiruotais skruostais, pasipuošę įvairiaspalvių perlų vėriniais, ryšėdami panteros kailio klubjuostes, nubiai švytravo dideliais akacijos medžio lankais ir buvo pasirengę perverti strėlėmis daugybę egiptiečių, ekspediciniam korpusui dar nespėjus susivokti ir organizuoti gynybos.

Jų vadas kol kas delsė įsakyti savo kariams pulti priešą, nes matė egiptiečių stovykloje būrelį vyrų, ginkluotų dideliais lankais ir užsiglaudusių už užtvaros, suremtos iš skydų ir palmių. Jiems vadovavo Seramana, tikėjęsis nubių puolimo. Jo sutelkti rinktiniai pėstininkai būtų smarkiai išretinę nubių gretas. Sukilėlių vadas tai puikiai suprato, nors pergalė atrodė akivaizdi.

Laikas tarsi sustingo. Abiejose stovyklose niekas nė nekrustelėjo.

Pagrindinis nubių vado patarėjas siūlė jam įsakyti lankininkams iššaudyti kaip galima daugiau priešų, o keli greitakojai kariai tuo tarpu pribėgtų prie užtvaros ir ją sugriautų. Bet vadas buvo prityręs karys ir aiškiai matė, kad Seramanos veidas nežada nubiams nieko gera. Ar tik tas ūsuotas milžinas nebus parengęs jiems kokių nors spąstų, kurių jie nepastebėjo? Tas vyras buvo kitoks nei ligi šiol vado nužudyti egiptiečiai, ir medžiotojo instinktas kuždėjo nubiui, kad jo reikia saugotis.

Kai Ramzis išėjo iš savo palapinės, visi įsmeigė akis į jaunąjį

valdovą. Faraonas buvo užsidėjęs mėlyną karūną, priekyje priglaudusią prie galvos, bet platėjančią pakaušio link. Jis vilkėjo plisuotą lino palaidinę su trumpomis rankovėmis ir paauksuotą klubjuostę, prie kurios diržo kabojo laukinio buliaus uodega, o dešinėje rankoje laikė prispaudęs prie krūtinės magišką skeptrą lenktu galu.

Faraonui iš paskos ėjo Setau, nešdamas baltus valdovo sandalus. Nors padėtis buvo labai rimta, gyvačių kerėtojas pagalvojo apie Amenį, Faraono sandalų laikytoją, kuris būtų priblokštas išvydęs savo draugą ir bendramokslį nusiskutusį, užsidėjusį peruką, ryšintį klubjuostę ir visai panašų į aukštą dvaro pareigūną, išskyrus vieną smulkmeną: kažkokį keistą maišą, pririštą prie Setau diržo ir kabantį jam už nugaros.

Lydimi nerimastingų egiptiečių žvilgsnių, Faraonas su Setau nužingsniavo ligi stovyklos ribos ir sustojo per kokius trisdešimt metrų nuo nubių.

– Aš esu Ramzis, Egipto faraonas. Kas jūsų vadas?

– Aš, – atsakė nubis, žengdamas į priekį.

Vado galvą juosė raudonas raištis. Į pakaušio plaukus buvo įsmeigtos dvi plunksnos. Raumeningas nubis nešėsi trumpą ietį, papuoštą stručio plunksnomis.

– Jei tu ne bailys, eikš arčiau.

Pagrindinis vado patarėjas bandė jį sulaikyti. Bet nei Ramzis, nei jo sandalų nešėjas nebuvo ginkluoti, o nubis turėjo ietį, jo patarėjas – dviašmenį durklą. Vadas žvilgtelėjo į Seramaną.

– Eik man iš kairės, – įsakė nubis savo patarėjui.

Jei ūsuotasis milžinas įsakys šauti, vadą apsaugos gyvas skydas.

– Gal bijai? – pasiteiravo Ramzis.

Abudu nubiai atsiskyrė nuo grupės karių, priėjo prie faraono bei jo sandalų laikytojo ir sustojo arčiau nei per tris metrus nuo savo priešų.

– Vadinasi, tai tu tas faraonas, kuris engia mano tautą.

– Nubiai su egiptiečiais gyveno taikiai. Tu pažeidei taiką, nužudęs vilkstinės palydovus ir pavogęs auksą, skirtą Egipto šventykloms.

– Šis auksas priklauso mums, o ne jums. Vagis – tu.

– Nubija yra Egipto provincija, ji privalo paklusti Maat įstatymui. Nusikaltėliai ir vagys turi būti griežtai baudžiami.

– Spjauti man į tavo įstatymą, Faraone! Čia aš skelbiu įstatymus. Prie manęs ketina prisijungti kitos gentys. Užmušęs tave, aš tapsiu didvyriu! Man paklus visi kariai, ir mes visiems laikams išvysime egiptiečius iš savo žemės!

– Klaupkis, – įsakė faraonas.

Vadas su patarėju apstulbę susižvalgė.

– Padėk ginklą, klaupkis ir paklusk Įstatymui.

Nubių vado veidą iškreipė pašaipi šypsena.

– Jeigu nusilenksiu, ar atleisi man kaltę?

– Tu pats peržengei Įstatymą ir atsidūrei už jo ribų. Atleisti tau reikštų jį paneigti.

– Tad gailestingumas tau nežinomas...

– O ne, priešingai.

– Kodėl turėčiau tau paklusti?

– Nes esi maištininkas. Vienintelė galimybė, kuri tau liko – nusilenkti Faraonui.

Pagrindinis patarėjas šoko vadui už akių ir užsimojo durklu:

– Težūva Faraonas, ir mes būsime išlaisvinti!

Setau, nenuleidęs akių nuo abiejų nubių, atidarė savo maišą ir paleido iš jo smėlinę gyvatę. It pati mirtis ši žaibu slystelėjo įkaitintu smėliu ir kirto nubiui į koją, jam dar nespėjus įsmeigti durklo.

Paklaikęs iš baimės, jis atsitūpė ir durklu įpjovė įkandimo vietą, norėdamas išspausti iš žaizdos kraują.

– Jis jau šaltesnis už vandenį ir karštesnis už ugnį, – ramiai tarė Setau ir žvelgdamas vadui tiesiai į akis ėmė vardyti, kaip gyvatės nuodai veikia įgeltąjį patarėją. – Jį pila prakaitas, jis

nebemato dangaus, o iš burnos drimba seilės. Akių ir antakių raumenys mėšlungiškai susitraukinėja, veidas išburksta; jis netveria troškuliu ir tuoj mirs. Jis nebegali atsistoti, jo oda įgauna purpurinį atspalvį, paskui pajuosta. Jį nupurto drebulys – baigta, jis nebegyvas.

Ir Setau mostelėjo maišu, pilnu gyvačių.

Nubių kariai ėmė trauktis atatupsti.

– Ant kelių, – vėl įsakė Faraonas. – Antraip jus ištiks šiurpi mirtis.

– Mirsi tu, ir tuoj pat!

Vadas iškėlė virš galvos ietį, pasirengęs smogti, bet išgirdęs klaikų riaumojimą sustingo it statula. Atsigręžęs jis dar spėjo pamatyti ant jo šokantį Ramzio liūtą plačiai pražiotais nasrais. Plėšrūnas perdrėskė nagais nubio krūtinę ir sutraiškė nelaimėliui galvą savo galingais žandikauliais.

Seramanai davus ženklą, egiptiečių lankininkai nusitaikė į suglumusius nubius, o pėstininkai puolė priešininkus ir juos nuginklavo.

– Tegu jiems suriša rankas už nugaros! – pareikalavo sardas.

Pasklidus garsui apie Ramzio pergalę, šimtai nubių paliko savo slėptuves ir kaimus, norėdami pareikšti jam pagarbą. Valdovas parinko naują vadą – pagyvenusį, pražilusį vyriškį, ir skyrė jam naująjį derlingą plotą aplink iškastus vandeningus šulinius. Jis taip pat patikėjo jam belaisvius, kurie turėjo dirbti žemę, prižiūrimi nubių – tvarkos sergėtojų. Bėglių laukė mirties bausmė.

Paskui ekspedicinis korpusas pasuko oazės link, kur maištininkai buvo įkūrę savo būstinę. Čia egiptiečiai susidūrė su menku pasipriešinimu ir rado pagrobtąjį auksą, kurį auksakaliai naudojo šventyklų durims ir dievų statuloms puošti.

Sutemus Setau paėmė du gerai išdžiūvusius palmės lapų gabaliukus, prispaudė juos savo keliais ir ėmė vis greičiau trinti

tą palmės lapų masę įsprausta į ją sauso medžio šakele. Šakelė vis labiau kaito, kol galiausiai sutrinti į dulkes palmės lapai įsidegė. Kariai turėjo paeiliui prižiūrėti ugnį, saugančią juos nuo kobrų, hienų ir kitų nepageidaujamų gyvūnų.

– Na, kaip, ar roplių užderėjo? – paklausė Ramzis.

– Vandens Lelija tiesiog sužavėta. Gyvačių mes prigaudėm tiek, kad šįvakar ilsimės.

– Argi tai ne puikus kraštas?

– Atrodo, kad tu myli jį taip pat kaip mes.

– Nubija rengia man išbandymus ir verčia pranokti save patį. Jos galia – mano galia.

– Jei ne mano gyvatė, maištininkai būtų tave užmušę.

– Bet to neatsitiko, Setau.

– Vis dėlto tavo planas buvo labai rizikingas.

– Jis padėjo mums išvengti kruvino susirėmimo.

– Ar tu visada supranti, koks būni neatsargus?

– O kam?

– Aš – tik Setau, todėl galiu kiek tinkamas žaisti su nuodingomis gyvatėmis; bet tu esi Dviejų Žemių valdovas. Tavo mirtis sukeltų šalyje sąmyšį.

– Nefertarė sugebėtų išmintingai ją valdyti.

– Tau tik dvidešimt penkeri, Ramzi, tačiau nebeturi teisės būti jaunas. Palik kovų įkarštį kitiems.

– Argi faraonas gali būti bailys?

– Nustok vaikęsis kraštutinumų! Būk truputį atsargesnis – tai viskas, ko aš tavęs prašau.

– Bet juk aš apsaugotas iš visų pusių! Mane saugo karalienės magija, tu su savo gyvatėmis, Seramana su jo kariais, Budrius ir Nugalėtojas – mano šaunusis liūtas... Kam dar nusišypsojo tokia laimė?

– Žiūrėk, neiššvaistyk jos.

– Ji neišsenkama!

– Kadangi tavęs niekaip neįmanoma atvesti į protą, geriau jau eisiu gulti.

Setau atsuko Ramziui nugarą ir išsitiesė guolyje šalia Vandens Lelijos. Ši atsiduso iš malonumo, ir Ramzis paskubėjo palikti juos vienudu, puikiai suvokdamas, kad gyvačių kerėtojas dar negreit galės ramiai snūstelėti.

Kaip jį įtikinti, kad jis – valstybės vyras, turįs visas tokiam veikėjui reikalingas savybes? Setau buvo pirmoji stambi Ramzio nesėkmė. Atkakliai siekdamas žengti savu keliu, jis kategoriškai atsisakė bet kokios karjeros. Palikti jį ramybėje? O gal priversti Setau tapti vienu iš aukščiausių karalystės pareigūnų? Tačiau kaip tai padaryti?

Ramzis praleido naktį žvelgdamas į žvaigždėtą dangų, švytinčią jo tėvo ir anksčiau už jį iškeliavusių faraonų sielų buveinę. Jis didžiavosi radęs dykumoje vandens, kaip kadaise Setis; didžiavosi sutramdęs maištininkus, bet toji pergalė jo netenkino. Juk Setis dar anksčiau buvo numalšinęs sukilimą Nubijoje, ir vis dėlto viena gentis vėl sukilo. Dabar kurį laiką bus ramu, o paskui vėl pasikartos tai, kas buvo. Jam pavyks sustabdyti tą užburtą ratą tik tuo atveju, jei jis išraus blogio šaknį, bet – kaip ją rasti?

Paryčiu Ramzis pajuto, kad jam už nugaros kažkas stovi. Jis lėtai atsigręžė ir išvydo ateivį.

Didžiulis dramblys negirdimai įėjo į oazę, netrakštelėjęs net žemę nuklojusiais sausais palmių lapais. Liūtas ir šuo atsimerkė, bet nė nekrustelėjo, tarsi būtų žinoję, kad jų šeimininkui niekas negresia.

Tai buvo tas pats milžinas plačiomis ausimis ir ilgomis iltimis, kurį Ramzis išgelbėjo prieš daugelį metų, ištraukęs iš straublio giliai įsmigusią strėlę.

Egipto faraonas paglostė savanos valdovui straublį, o milžinas taip sutrimitavo iš džiaugsmo, kad pažadino visą stovyklą.

Dramblys ramiai nužingsniavo šalin, bet, nuėjęs kokį šimtą metrų, sustojo, pasuko galvą ir pažvelgė į faraoną.

– Reikia eiti paskui jį, – nutarė Ramzis.

53

Ramzis, Seramana, Setau ir dešimt ištvermingų pėstininkų sekė paskui dramblį, kuris kirto siaurą, tuščią lygumą ir pasuko taku, iš abiejų pusių apaugusiu dygliuotais krūmais. Takas kilo į plokščiakalnį, kuriame augo daugiau nei šimto metų akacija.

Dramblys sustojo. Ramzis priėjo prie jo.

Žiūrėdamas ta pačia linkme, kuria buvo nukreiptas milžino žvilgsnis, Ramzis išvydo nuostabiausią kraštovaizdį, kokį tik galima įsivaizduoti. Didžiulis uolėtas iškyšulys, puikus orientyras navigacijai, buvo iškilęs virš plačiu lanku besidriekiančio Nilo. Ramzis, Egipto faraonas, gėrėjosi didingąja upe, kurios vandenys turėjo paslaptingą kuriamąją galią. Uolose iškalti hieroglifai bylojo, kad šią vietą globoja deivė Hatora, žvaigždžių ir mielai čia sustojančių upeivių valdovė.

Dešiniąja priekine koja dramblys nustūmė žemyn didelį gabalą smiltainio, kuris nusirito nuo uolos ir nukrito ant rusvo smėlio. Šiaurėje stati uolų siena leidosi beveik ligi pat vandens, pietuose ji tolo nuo upės, palikdama atsiveriančią į rytus erdvią aikštę.

Prie kranto stovinčioje valtyje, padarytoje iš išskobto palmės kamieno, miegojo kažkoks berniukas.

– Atveskite jį čia, – įsakė valdovas dviem kariams.

Pamatęs besiartinančius egiptiečius, nubis puolė bėgti kiek kojos neša. Jau atrodė, kad jam pavyks pasprukti, bet berniuko koja užkliuvo už akmens, vos vos kyšančio iš smėlio, ir jis išsitiesė kiek ilgas Nilo pakrantėje. Kariai užlaužė jam rankas ir nuvedė pas faraoną.

Bėglys vartė išgąstingas akis, bijodamas, kad jam nupjaus nosį.

– Aš ne vagis! Prisiekiu, ta valtis – mano, ir...

– Atsakyk į mano klausimą, – pertraukė jį Ramzis, – ir būsi laisvas. Kaip vadinasi ši vieta?

– Abu Simbelis.

– Gali eiti.

Berniukas nubėgo prie valties, įšoko į ją ir ėmė iš visų jėgų irtis rankomis.

– Neužtrukime čia, – patarė Seramana. – Vieta man neatrodo saugi.

– Aš nepastebėjau nė vienos gyvatės, čia nėra net jų pėdsakų, – tarė Setau. – Keista... Nejaugi jos bijo dieviškosios Hatoros?

– Neikite paskui mane, – įsakė valdovas.

Seramana žengė jo link:

– Jūsų Didenybe!

– Ar privalau pakartoti, ką pasakęs?

– Jūsų saugumas...

Ramzis ėmė leistis žemyn, prie upės. Setau sulaikė sardą.

– Paklusk valdovui, taip bus geriau.

Vis niurzgėdamas, Seramana liko stovėti šlaito viršuje. Valdovas – vienas pats, šitoje dykvietėje, priešiškoje šalyje! Širdyje sardas pasižadėjo nepaisyti Ramzio įsakymo ir nedelsdamas imtis priemonių, kilus kokiam nors pavojui.

Pasiekęs upės krantą, Ramzis atsigręžė ir pažvelgė į smiltainio uolą.

Nubijos širdis buvo šičia, šitoje pasakiškai gražioje vietovėje, bet ji to dar nežinojo. Jis, Ramzis, pavers Abu Simbelį stebuklu, kuris paniekins laiką ir sutvirtins taiką tarp Nubijos ir Egipto.

Faraonas meditavo Abu Simbelyje keletą valandų, pripildydamas sielą dangaus tyrumo, Nilo mirguliavimo ir uolos galy-

bės. Čia bus pastatyta didžiausia Nubijos šventovė; ji telks dieviškąją energiją ir skleis tokį stiprų apsauginės galios pluoštą, kad nutildys ginklų žvangesį.

Ramzis pažvelgė į saulę. Jos spinduliai ne tik smigo į uolas – jie skverbėsi uolienos gilumon, apšviesdami ją iš vidaus. Kai čia dirbs architektai, jie turės išsaugoti šį stebuklą.

Kai valdovas vėl užkopė į uolos viršūnę, Seramana jau spėjo tiek prisinervinti, kad vos nepareiškė atsistatydinąs. Jį sulaikė tik tai, kad dramblys visą laiką buvo ramus: negi jis, Seramana, pasirodys esąs nekantresnis už gyvūną, kad ir tokį didžiulį!

– Mes grįžtame į Egiptą, – paskelbė valdovas.

Išskalavęs burną sodos tirpalu, Šenaras leido pasirūpinti jo veidu barzdaskučiui, mokėjusiam labai švelniai atlikti savo darbą. Jis ne tik dailiai nuskusdavo barzdą, bet ir išpešdavo plaukus taip lengvai, kad klientas nė karto neriktelėdavo iš skausmo. Vyresniajam Ramzio broliui labai patikdavo, kai patarnautojas prieš uždėdamas peruką įtrindavo jam galvą kvapiais aliejais. Šie smulkūs džiaugsmai lengvino jam gyvenimą ir teikė galimybę labiau pasitikėti savimi. Nors jis buvo ne toks gražus ir atletiškas kaip Ramzis, bet galėjo varžytis su juo elegantiškumu.

Žvilgtelėjęs į brangiai kainavusį vandens laikrodį, Šenaras įsitikino, kad artinasi pasimatymo valanda.

Šenaro neštuvai – lengva nešiojamoji kėdė, erdvi ir patogi – buvo gražiausi Memfyje; juos pranoko tik Faraono palankinas, bet kada nors jis atiteks jam, Šenarui. Vyresnysis Ramzio brolis įsakė nešikams nugabenti jį prie didelio kanalo, kuriuo sunkiai pakrautos baržos atplaukdavo į pagrindinį Memfio uostą ir iškraudavo ten pristatytą krovinį. Kanalo pakrantėje Šenaras išlipo ir liepė nešikams laukti.

Atsisėdęs gluosnio šešėlyje, magas Ofiras mėgavosi grynu

oru. Šenaras atsišliejo į medžio kamieną ir pažvelgė į praplaukiančią žvejo valtį.

– Ar pažengėte į priekį mūsų minėtame reikale, Ofirai?

– Mozė – ypatingas žmogus; jis sunkiai sukalbamas.

– Kitaip sakant, jums nepavyko.

– Nemanau.

– Jūsų įspūdžių man negana, Ofirai; man reikalingi faktai.

– Kelias, kuris veda į sėkmę, dažnai būna ilgas ir vingiuotas.

– Nesukite man galvos savo filosofavimais. Sakykite tiesiai: pavyko jums ar nepavyko?

– Mozė neatmetė mano pasiūlymo. Argi tai nėra vertingas rezultatas?

– Sutinku, tai jau įdomu. Ar jis pripažino jūsų sumanymo svarbą?

– Echnatono mintys jam gerai žinomos. Jis žino, kad jos prisidėjo formuojant hebrajų tikėjimą ir kad mūsų bendradarbiavimas galėtų būti vaisingas.

– Ar jis populiarus tarp savo tautiečių?

– O taip, ir jo populiarumas vis auga. Mozė – vadas iš prigimties, jis be jokio vargo savo autoritetu suvienys įvairias grupuotes. Kai Pi-Ramzio statyba bus baigta, prasidės tikrasis Mozės iškilimas.

– Kiek laiko dar prireiks statyboms?

– Kelių mėnesių. Mozė taip paveikė plytų dirbėjus, kad jie ligi šiol dirba neregėtai greit.

– Prakeiktoji sostinė! Jos dėka garsas apie Ramzį pasklis už šiaurinių mūsų sienų.

– Kur Faraonas dabar?

– Nubijoje.

– Pavojingas kraštas.

– Nė nesvajokite apie ką nors tokio, Ofirai: valdovo žygūnai atgabeno puikių naujienų. Ramzis net įvykdė dar vieną stebuklą, suradęs dykumoje vandens, jo kariuomenė ten įrengė

keletą šulinių, tokiu būdu sukurdama platų žemdirbystei tinkamą ruožą. Faraonas pargabens pavogtąjį auksą ir atiduos jį šventykloms. Ką ir kalbėti – sėkmingas žygis, pavyzdinga pergalė.

– Mozė žino, kad jam teks susiremti su Ramziu.

– Su savo geriausiu draugu...

– Tikėjimas, išpažįstąs vienintelį dievą, bus stipresnis už viską. Mozės ir Ramzio konfliktas neišvengiamas. Jam prasidėjus, mes privalėsime palaikyti Mozę.

– Tai padaryti teks jums, Ofirai. Juk jūs suprantate, kad aš negaliu veikti atvirai.

– Man prireiks pagalbos.

– Kokios? Ko jums konkrečiai reikia?

– Namo Memfyje, patarnautojų, judėjimo laisvės mano šalininkams.

– Sutarta. Jūs turėsite visa tai – su sąlyga, kad nuolat pateiksite man savo veiklos ataskaitas.

– Žinoma: juk tai – mano pareiga.

– Kada jūs grįžtate į Pi-Ramzį?

– Rytoj. Aš pasikalbėsiu su Moze ir patvirtinsiu, kad mūsų gretos vis gausėja.

– Nebesirūpinkite savo gyvenimo sąlygomis; sutelkite visą dėmesį tik į Mozę. Stenkitės įtikinti jį kovoti už savo tikėjimą, prieš Ramzio tironiją.

Plytų dirbėjas Abneras linksmai niūniavo. Nepraeis nė mėnuo, ir pirmosios Pi-Ramzio kareivinės bus baigtos. Jose apsigyvens pėstininkai, perkelti iš Memfio. Patalpos buvo erdvios, gerai vėdinamos, o jų apdaila kėlė pasigėrėjimą.

Mozės, pripažinusio Abnero nuopelnus, dėka jis dabar vadovavo nedidelei dešimties darbščių ir prityrusių plytų dirbėjų brigadai. Tai, kad Saris kažkada jį šantažavo, beveik išblėso Abnerui iš atminties; netrukus jis su šeima įsikurs naujojoje

sostinėje ir bus paskirtas visuomeninių pastatų prižiūrėtoju. Jo laukė laimingas gyvenimas.

Tą vakarą hebrajas ketino paskanauti su draugais Nilo ešerių, o paskui pažaisti gyvatę – Abneras labai mėgo tą žaidimą. Štai ir dabar jis tikėjosi, kad jo loštukai sparčiai judės į priekį, persikeldami iš vieno laukelio į kitą ir neįkliūdami į daugybę spąstų, nupieštų gyvatės kūne. Laimėdavo tas, kuriam pavykdavo pirmajam pasiekti loštukų kelio galą. Abneras jautė, kad šį kartą laimė nusišypsos jam, o ne kuriam nors iš jo bičiulių.

Pi-Ramzis pradėjo atgyti. Milžiniška statybų aikštelė pamažu virto miestu, kurio širdis jau netrukus ims plakti. Visi nekantriai laukė tos iškilmingos švenčių akimirkos, kai Faraonas palaimins savo naująją sostinę, įkvėpdamas jai gyvybę. Įnoringas likimas apdovanojo Abnerą privilegija tarnauti didžiam faraonui ir susipažinti su Moze.

– Kaip laikaisi, Abnerai?

Saris! Jis vilkėjo Libijos palaidinę, išmargintą plačiais išilginiais geltonais ir juodais dryžiais, sujuostą per liemenį žaliu odiniu diržu. Jo veidas atrodė dar labiau sulysęs.

– Ko tau iš manęs reikia?

– Sužinoti, kaip tavo sveikata.

– Eik kur ėjęs.

– Ar tik nepasidarei įžūlus?

– Gal nežinai, kad mane paaukštino? Aš tau nebepavaldus.

– Mažasis Abneras riečia skiauterę kaip gaidys! Na jau, na... Nesinervink.

– Aš skubu.

– Kas gali būti skubiau už norą pradžiuginti savo seną draugą Sarį?

Abnerui sunkiai sekėsi nuslėpti baimę, o Sarį tai linksmino.

– Mažasis Abneras – protingas žmogus, tiesa? Jis nori maloniai gyventi Pi-Ramzyje, bet žino, kad už malonumus reikia mokėti, o kainą nustatau aš.

– Nešdinkis!

– Tu tik menkas vabaliukas, hebrajau, o vabaliukai neprieštarauja, kai juos kas traiško. Aš reikalauju pusės tavo uždarbio ir pusės premijų. Kai miesto statyba bus baigta, tu laisva valia eisi man tarnauti. Man bus baisiai malonu turėti tarną hebrają. Pas mane tau neteks nuobodžiauti. Tau labai pasisekė, mažasis Abnerai: jei nebūčiau tavęs pastebėjęs, tu taip ir liktum pašlemėku.

– Aš atsisakau, aš...

– Nešnekėk niekų ir paklusk!

Saris nuėjo, o prislėgtas ir susikrimtęs Abneras lėtai atsisėdo ant žemės ir ėmė galvoti, ką gi jam daryti.

Ne, šito jau per daug. Jis viską papasakos Mozei.

54

Neprilygstamoji Nefertarė, panaši į rytmetinę žvaigždę, užtekančią danguje laimingų metų pradžioje. Nuostabiosios Nefertarės rankos glamonėjo it vandens lelijos. Švytinčiosios Nefertarės kvapūs palaidi plaukai buvo it spąstai, į kuriuos taip malonu įkliūti.

Mylėti ją reiškė atgimti.

Ramzis švelniai pamasažavo Nefertarei pėdas, paskui pabučiavo jos kojas. Jo rankos klaidžiojo lanksčiu, saulės nuauksintu mylimosios kūnu. Ji buvo sodas, kur augo rečiausios gėlės; ji buvo gaivaus vandens šaltinis; ji buvo tolima gardžiakvapių medžių šalis. Kai jie susijungdavo, jų geismas buvo galingas it šėlstąs potvynio srautas ir švelnus it saulėlydžio rimtyje aidinti obojaus melodija.

Grįžęs iš Nubijos, Ramzis išprašė artimuosius ir patarėjus, norėdamas pabūti su žmona. Jiedu su Nefertare mėgavosi vienas kitu po žaliuojančia figmedžio lapija. Gaivinantis didžiulio medžio šešėlis, jo turkio spalvos lapai ir raudoni it jaspis prinokę vaisiai buvo tikras Tėbų rūmų, kur sutuoktiniams pavyko atsiskirti nuo aplinkinių, lobis.

– Man atrodė, kad tavo kelionė niekada nesibaigs...

– Kaip laikosi mūsų dukra?

– Kha ir Meritamon jaučiasi puikiai. Tavo sūnui atrodo, kad jo mažoji sesutė labai daili ir gana rami, bet jis jau norėtų išmokyti ją skaityti. Auklėtojui teko atšaldyti jo įkarštį.

Ramzis apkabino žmoną ir tvirtai suspaudė ją glėbyje.

– Jis neteisus... Kam gesinti liepsnojančią sieloje ugnį?

Nefertarė nespėjo paprieštarauti, nes Ramzis savo lūpomis

nutildė beslystančius iš jos lūpų žodžius. Padvelkus šiaurės vėjui, figmedžio šakos pagarbiai nulinko, kaip bendrininkės slėpdamos karališkąją porą nuo nekuklių žvilgsnių.

Trečiaisiais Ramzio valdymo metais, per potvynį, dešimtąją ketvirto mėnesio dieną, Bakhenas su ilga lazda rankoje žingsniavo pirma karališkosios poros, norėdamas jai parodyti Luksoro šventyklą, kur visi darbai buvo baigti. Pajudėjusi iš Karnako, didžiulė procesija nusekė Bakhenui iš paskos ir pasuko sfinksų alėja, jungiančia abi šventyklas.

Naujasis Luksoro fasadas visiems atėmė žadą. Du obeliskai, karališkieji kolosai ir galingas, bet drauge elegantiškas pilonas sudarė tobulą architektūrinį ansamblį, prilygstantį garsiausių praeities statytojų kūriniams.

Obeliskai sklaidė neigiamą energiją, pritraukdami šventyklon dangiškąsias galybes; čia įsikūrusios, jos maitino šventyklos skleidžiamą *ka*. Obeliskų papėdėje stūksojo pavianai – didžiosios beždžionės, įkūnijančios dievo Toto išmintį. Kiekvieną rytą auštant jos ypatingais garsais sveikino gimstančią šviesą. Kiekvienas elementas, pradedant hieroglifu ir baigiant kolosu, prisidėjo prie kasdienio saulės atgimimo. Jos atvaizdas – žėrintis diskas – spindėjo tarp dviejų pilono bokštų, virš pagrindinių vartų.

Įžengę pro tuos vartus, Ramzis su Nefertare įėjo į didelį kiemą po atviru dangumi. Palei jo sienas kilo masyvios kolonos – *ka* galios išraiška. Tarp jų stovėjo valdovą vaizduoją kolosai, išreikšdami jo neišsenkamą jėgą. Švelniai prigludusios prie milžino kojos karalienės Nefertarės statula atrodė tokia trapi, bet gerai perteikė nepalenkiamą didžiosios valdovo sutuoktinės būdą.

Didysis Karnako žynys Nebu, stuksendamas savo paauksuota lazda, lėtai priėjo prie karališkosios poros ir žemai nusilenkė:

– Jūsų Didenybe, štai *ka* šventykla. Čia kiekvieną akimirką bus kuriama jūsų viešpatavimo energija.

Į Luksoro atidarymo šventę susirinko visi Tėbų ir jų apylinkių gyventojai, nuo didžiausio vargetos iki visko pertekusio turtuolio. Ištisas dešimt dienų žmonės dainavo ir šoko gatvėse, o užeigose ir užeigėlėse po atviru dangum netrūko klientų. Faraono malone alus visur buvo nemokamas, tad džiaugsmas liejosi per kraštus.

Valdovas su karaliene dalyvavo puotoje, kuri buvo aprašyta valstybės metraštyje. Ramzis paskelbė, kad *ka* šventykla baigta ir ateityje nebus papildoma jokiu statiniu, jokiu architektūriniu elementu. Beliko parinkti susijusius su Ramzio valdymu siužetus ir simbolius, kurie turėjo papuošti pilono fasadą ir didžiojo kiemo sienas. Valdovas pareiškė ketinąs apsispręsti tik pasitaręs su Gyvybės Namo apeigų žinovais. Visi manė, kad jis pasielgė išmintingai.

Ramzis įvertino ketvirtojo žynio Bakheno nuostatą: pamiršęs net užsiminti apie savus nuopelnus, jis gyrė architektus, kurie pastatė Luksorą, griežtai laikydamiesi harmonijos dėsnių. Baigiantis šventėms, Ramzis perdavė didžiajam Amono žyniui Nubijos auksą, kurio išgavimas ir pristatymas turėjo būti griežčiausiai prižiūrimi ir kontroliuojami.

Prieš išvykdama į Šiaurę, karališkoji pora aplankė Ramezėjaus statybos vietą. Bakhenas puikiai vykdė savo įsipareigojimus ir šičia: žemės lygintojai, žemkasiai ir akmenskaldžiai įtemptai triūsė, ir milijonų metų šventykla kilo ten, kur prieš keletą mėnesių plytėjo dykynė.

– Paskubėk, Bakhenai. Aš noriu, kad pamatai būtų baigti mūryti kaip galima greičiau.

– Rytoj čia jau atvyks Luksoro statytojai, tad aš turėsiu daug patyrusių darbininkų.

Ramzis įsitikino, kad jo sudaryto plano buvo laikomasi kuo tiksliausiai. Jis jau įsivaizdavo koplyčias, didžiąją kolonų salę,

aukurus, laboratoriją, biblioteką... Akmeninėmis to pastato gyslomis sruvens milijonai metų.

Kartu su Nefertare Ramzis apėjo šventyklai skirtą plotą ir nupasakojo jai savo svajonę taip, tarsi jau būtų lietęs skulptoriaus išpuoštas sienas ir hieroglifais išmargintas kolonas.

– Ramezėjus bus didysis tavo kūrinys, tikras šedevras.

– Galbūt.

– Kodėl tu tuo abejoji?

– Todėl, kad noriu nusėti Egiptą šventyklomis, suteikti dievybėms tūkstančius vietų, kur jos būtų garbinamos, kad visą šalį persmelktų jų energija, o ši žemė būtų panaši į dangų.

– Kokia šventykla galėtų pranokti tavo Ramezėjų?!

– Nubijoje aš aptikau nepaprastą vietovę. Mane ten nuvedė dramblys.

– Kaip ji vadinasi?

– Abu Simbelis. Jį globoja deivė Hatora. Upeiviai sustoja ten poilsio. Man teko matyti daug kraštovaizdžių su mūsų didžiąja upe, bet ten Nilas visų gražiausias, o upės ir uolų derinys – nepakartojamas. Smiltainio uolos, rodos, tik ir telaukia, kad žmogaus ranka padėtų joms pagimdyti šventyklą, kurią jos brandina savo įsčiose.

– Pradėti statybas tokiame tolimame krašte – ar numanai, su kokiais neįveikiamais sunkumais tau teks susidurti?

– Neįveikiamais tik iš pažiūros.

– Nė vienas iš tavo pirmtakų nebandė įgyvendinti tokio sumanymo.

– Tai tiesa, bet man pavyks. Nuo to laiko, kai išvydau Abu Simbelį, nesiliauju apie jį galvojęs. Tas dramblys buvo siųstas Nematomojo; išreikštas hieroglifais, jo pavadinimas – *Abu* – sutampa su vietovės pavadinimu, o juk šis žodis reiškia „pradžia“. Naujoji Egipto pradžia, jo teritorijos pradžia turi būti ten, Nubijos širdyje, Abu Simbelyje. Tai vienintelis būdas įvesti taiką toje provincijoje ir padaryti ją laimingą.

– Beprotiškas sumanymas...

– Žinoma! Bet argi tai nėra *ka* išraiška? Mane įkvepianti ugnis tampa amžinybės akmeniu. Luksoras, Pi-Ramzis, Abu Simbelis yra mano troškimas, mana mintis. Jeigu aš tenkinčiausi vien kasdienių reikalų tvarkymu, tai išduočiau savo paskirtį.

– Padėjusi galvą tau ant peties, aš mėgaujuosi ramybe ir poilsiu, kuriuos patiria mylima moteris... Bet ir tu gali atsiremti į mane, kaip kolosas į savo papėdę.

– Ar pritari manajam Abu Simbelio sumanymui?

– Tu turi jį subrandinti, leisti jam augti ir plėstis tavo sieloje, kol prieš akis iškils jo svaigi ir įsakmi vizija. O tada pradėk veikti.

Milijonų metų šventyklos aptvaro viduje Ramzis su Nefertare pasijuto veikiami keistos, ypatingos jėgos, teikiančios jiems tvirtybės ir atsparumo.

Dirbtuvės, sandėliai ir kareivinės buvo visiškai baigti, visais tais pastatais jau buvo galima naudotis. Pagrindinės miesto gatvės jungė ir aptarnavo gyvenamuosius sostinės rajonus, baigdamosi prie didžiųjų šventyklų. Jos dar buvo statomos, bet centrinėse jų dalyse jau galėjo būti atliekamos pagrindinės apeigos.

Baigę savo darbą, plytų dirbėjai užleido vietą sodininkams ir tapytojams, ką jau kalbėti apie profesionalius dekoratorius, kurie turėjo suteikti Pi-Ramziui kerinčio patrauklumo. Tačiau visi nerimavo abejodami, ar miestas patiks Ramziui.

Mozė užlipo ant rūmų stogo ir pažvelgė į miestą. Jis irgi įvykdė stebuklą, kaip kadais faraonas, tik kitokį. Darbininkų triūso ir preciziško darbų rikiavimo tam nebūtų užtekę: reikėjo entuziazmo, dvasinio pakilimo, kuris nebūdingas žmogaus prigimčiai, bet kyla iš Dievo meilės savo kūriniui. Kaip Mozė norėtų padovanoti šį miestą Jam, užuot atidavęs jį Amonui, Setui ir kitiems dievukams! Kiek valios, kiek

gabumų, kiek talento išeikvota, o kam? Kad būtų garbinami nebylūs stabai...

Savo būsimąjį miestą jis pastatys tikrojo Dievo garbei, savo šalyje, šventoje žemėje. Jeigu Ramzis – tikras draugas, jis supras Mozės siekį.

Mozė trenkė kumščiu į balkono kraštą.

Niekada Egipto valdovas nepakęs maištaujančios mažumos, niekada jis neužleis savo sosto Echnatono palikuonei. Tai tik beprotiška svaja, sudrumstusi jam protą.

Apačioje prie vieno iš antraeilių įėjimų į rūmus jo laukė Ofiras.

– Ar galiu su tavimi pasikalbėti? – pasiteiravo magas.

– Eikš.

Ofiras išmoko lengvai patekti ten, kur jam reikia. Visi jį laikė architektu, kurio patarimai buvo naudingi Pi-Ramzio statybų prižiūrėtojui.

– Aš neprisidėsiu prie tavo sumanymų, – pareiškė Mozė. – Beprasmiška daugiau apie tai kalbėti.

Magas šaltai pažvelgė į hebrają:

– Ar atsitiko kažkas netikėta?

– Tiesiog aš gerai viską apsvarsčiau. Mūsų sumanymai – gryna beprotybė.

– O aš kaip tik atėjau tau pranešti, kad Atono šalininkų gretos gerokai išaugo ir sustiprėjo. Labai svarbūs asmenys mėno, kad Lita, vieninteliam dievui laiminant, turi atsisėsti į Egipto sostą. Tokiu atveju hebrajai bus laisvi.

– Nuversti Ramzį... Tu juokauji!

– Mūsų įsitikinimai tvirti.

– Nejaugi jūs manote, kad jūsų kalbos paveiks faraoną?

– O kas tau sakė, kad mes pasitenkinsime kalbomis?

Mozė pažvelgė į Ofirą, tarsi pirmąkart jį pamatęs.

– Nedrįstu suprasti...

– Priešingai, Moze. Tu priėjai tą pačią išvadą kaip aš, bet ji

tave gąsdina. Echnatonas buvo nugalėtas ir persekiojamas tik dėl to, kad nedrįso griebtis smurto prieš savo priešus, o be jo neįmanoma laimėti jokio mūšio. Kam užteks naivumo manyti, kad Ramzis gali kam nors perleisti bent kruopelytę savo valdžios? Mes nugalėsime jį iš vidaus, o jūs, hebrajai, sukilsite.

– Mes netektume šimtų, galbūt tūkstančių žmonių... Jūs to norite? Jums reikia skerdynių?

– Jei tu parengsi savo tautą kovai, ji nugalės. Juk Dievas su jumis.

– Aš nebenoriu tavęs klausytis. Dink, Ofirai.

– Mes dar pasimatysime – čia ar Memfyje, kaip panorėsi.

– Nė nesitikėk.

– Kito kelio nėra, tu pats tai puikiai žinai. Nesipriešink savo norui, Moze, nebandyk jo užgniaužti. Mes kovosime vienas šalia kito, ir Dievas nugalės.

55

Siras Raja, pirklys, glostė savo smailią barzdikę. Jis iš tiesų galėjo būti patenkintas savo prekyba: pelnas kasmet didėjo. Jo mėsos produktų ir iš Azijos vežamų vazų kokybė privilio-davo vis daugiau pasiturinčių klientų tiek Memfyje, tiek Tė-buose, o įkūrus naują sostinę, Pi-Ramzį, jam atsivers nauja rinka! Raja jau išsirūpino leidimą atidaryti erdvią krautuvę pačiame prekybos kvartalo centre ir rengė pardavėjus, kurie sugebėtų patenkinti reiklius pirkėjus.

Numatydamas tas laimingas dieneles, jis užsakė Sirijos dirb-tuvėse šimtą brangių, originalių formų vazų. Kiekviena jų bu-vo unikali ir turėjo labai daug kainuoti.

Rajos požiūriu, Egipto amatininkai dirbo geriau nei jo tė-vynainiai, bet pirkėjų polinkis į egzotiką, o ypač snobizmas užtikrino jam vis augančias pajamas.

Nors hetitai įsakė savo šnipui palaikyti Šenarą kovoje su Ram-ziu, po nepavykusio pasikėsinimo į valdovo gyvybę Raja atsisa-kė dar kartą bandyti laimę. Ramzis buvo pernelyg gerai saugo-mas, o antra nesėkmė galėjo pateikti tardytojams tokių duome-nų ir pėdsakų, kad jais sekdami jie būtų prisikasę ligi jo.

Ramzis valdė Egiptą jau trejus metus, naudodamasis tokiu pat autoritetu kaip Setis, o gal net ir didesniu, nes buvo jaunas ir energingas. Tiesą sakant, jaunasis valdovas buvo panašus į gaivalingą srautą, galintį nušluoti bet kokią kliūtį. Niekas ne-pajėgė pasipriešinti jo nutarimams, net jeigu jo statybų pro-grama protu buvo nesuvokiama. Visiškai pajungti valdovo va-liai, dvaras ir tauta atrodė priblokšti faraono, nušlavusio nuo savo kelio visus priešininkus, veiklumo.

Tarp Rajos užsakymu atgabentų vazų dvi buvo iš alebastro. Raja uždarė sandėlio duris ir ilgokai pastovėjo prispaudęs prie jų ausį. Įsitikinęs, kad aplink tikrai nieko nėra, jis įkišo ranką į vazą, kurios kaklelis buvo pažymėtas mažyčiu raudonu taškeliu, ir ištraukė pušinę lentelę su skaičiais, nurodančiais tikslius gaminio matmenis ir vietą, iš kur jis buvo gautas.

Raja mokėjo kodą atmintinai ir nesunkiai iššifravo hetitų pranešimą, perduotą jam Pietų Sirijoje prekiaujančio vazomis bendrininko, jo šnipinėjimo tinklo nario.

Apstulbintas to, ką perskaitė, pirklys sunaikino lentelę ir puolė lauk iš krautuvės.

– Nuostabiai puiki, – tarė Šenaras grožėdamasis Rajos rodoma mėlyna vaza su grakščiu it gulbės kaklas kakleliu. – Kiek ji kainuoja?

– Bijau, pone, kad kaina gali pasirodyti per didelė. Bet ši vaza unikali.

– Ką gi, pasiderėkime, jei tu neprieštarauji.

Prispaudęs vazą prie krūtinės, Raja nusekė paskui vyresnįjį Ramzio brolį. Pastarasis nusivedė pirklį į vieną iš dengtų savo buveinės terasų, kur jiedu galėjo kalbėtis nebijodami, kad juos gali kas nors girdėti.

– Jeigu aš neklystu, Raja, tu turi man pranešti kažką itin skubaus.

– Visiškai teisingai.

– Na, ir ką gi tu turi man pasakyti?

– Kad hetitai nutarė pradėti veikti.

Šenaras ir tikėjosi tokios naujienos, ir jos bijojo. Jeigu jis būtų Ramzio vietoje ir valdytų Egiptą, tai būtų paskelbęs kovinę armijos parengtį ir sustiprinęs sienų gynybą. Bet jis – Šenaras, ir pavojingiausias Egipto priešas suteikia jam galimybę užimti sostą. Vadinasi, jis turi pasinaudoti valstybės paslaptimi tik savo paties labui.

– Ar gali kalbėti tiksliau, Raja?

– Atrodo, ši žinia jus sujaudino?

– O kas nesusijaudintų?

– Tiesa, pone. Aš ir pats dar niekaip negaliu atsipeikėti. Šis nutarimas gali sugriauti visa tai, ko mes jau pasiekėme.

– Dar daugiau, Raja, dar daugiau... Ant kortos pastatytas pasaulio likimas. Mudu su tavim būsime pagrindiniai tuoj prasidėsiančios dramos personažai.

– Aš – tik menkas žinių perdavėjas.

– Tu padėsi man palaikyti ryšį su sąjungininkais užsienyje. Nemaža mano strategijos dalis priklauso nuo tavo informacijos kokybės.

– Jūs mane taip sureikšminate...

– Ar nori po mūsų pergalės likti Egipte?

– Aš jau pripratau prie čionykščio gyvenimo.

– Tu būsi turtingas, Raja, labai turtingas. Aš mokėsiu atsidėkoti padėsiantiems man paimti valdžią.

Pirklys nusilenkė:

– Aš – jūsų ištikimas tarnas.

– Ar turi tikslesnių žinių?

– Dar ne.

Šenaras žengtelėjo prie terasos krašto, atsirėmė į turėklus ir pažvelgė į šiaurę.

– Šiandien labai svarbi diena, Raja. Vėliau mes prisiminsime, kad kaip tik šiandien prasidėjo Ramzio žlugimas.

Ašos meilužė, smulkutė egiptietė, buvo tikras stebuklas. Vylinga, išradinga, nepasotinama, ji teikė jam vis naujų kūniškų malonumų. Prieš ją įsitaisydamas, Aša turėjo dvi libes ir tris sires – visos buvo gražios, bet nuobodžios. Iš meilės žaidimų partnerių jaunasis diplomatas pirmiausia reikalavo fantazijos, lakios vaizduotės, išradingumo: tik tai galėjo įaudrinti jusles ir sužadinti netikėtų malonumo atspalvių. Jis buvo bečiulpiąs

dailučius savo gražuolės kojų pirštelius, kai į kambario duris smarkiai pabeldė namų prižiūrėtojas, nors Aša buvo jį įspėjęs jokiu būdu jo netrukdyti.

Aša apmaudžiai atidarė duris, nė negalvodamas apsirengti.

– Atleiskite... Skubus pranešimas iš ministerijos.

Aša metė akį į medinę lentelę. Ten buvo tik trys žodžiai: „Būtina atvykti nedelsiant“.

Antrą valandą ryto Memfio gatvės buvo tuščios. Ašos žirgas bemat įveikė nuotolį, kuris skyrė jo šeimininko namus nuo Užsienio reikalų ministerijos. Taupydamas laiką, diplomatas šįkart neužsuko į dievo Toto koplyčią, o galvotrūkčiais užlėkė laiptais į savo kabinetą, kur jo laukė sekretorius.

– Pamaniau, kad būtina jus sutrukdyti.

– Dėl ko?

– Gavome grėsmingą pranešimą iš vieno mūsų agento Šiaurės Sirijoje.

– Jeigu vėl atskleidžiama kokia nors tariama paslaptis, kuri mūsų visai nedomina, aš imsiuos atitinkamų priemonių.

Apatinė papiruso dalis atrodė švarutėlė, bet pašildžius ją aliejinės lempos liepsna pradėjo ryškėti specifiniai ženklai. Tai buvo ypatingu greitaraščiu užrašyti hieroglifai; toks užrašymo būdas iškreipdavo juos taip, kad nepatyrusi akis niekaip nebūtų jų perskaičiusi. Hetitų kontroliuojamoje Šiaurės Sirijoje įsikūrusio egiptiečių šnipo raštas nebuvo panašus į jokį kitą.

Aša perskaitė pranešimą du kartus.

– Skubėjome pagrįstai? – pasiteiravo sekretorius.

– Palikite mane vieną.

Aša išskleidė žemėlapį ir patikrino informatoriaus nurodytus duomenis. Jeigu jis neklydo, buvo galima tikėtis paties blogiausio.

– Nė saulė dar nepatekėjo, – sumurmėjo Šenaras žiovaudamas.

– Perskaitykite šitai, – patarė Aša, įteikdamas savo viršininkui šnipo pranešimą.

Jo tekstas bemat išbudino vyresnįjį Ramzio brolį.

– Hetitai įvedė savo kontrolę daugelyje centrinės Sirijos miestų ir išėjo už Egipto patvirtintos jų įtakos zonos ribų...

– Tekstas visiškai aiškus.

– Nieko nesakoma nei apie žuvusiuosius, nei apie sužeistuosius. Gal tai tik provokacija?

– Tiesą sakant, tai būtų ne pirmas kartas; bet dar niekada hetitai nebuvo nuėję taip toli į pietus.

– Kokią išvadą jūs iš to darote?

– Kad hetitai ketina pulti Pietų Siriją.

– Jūs tuo tikras, ar tai – tik jūsų prielaida?

– Prielaida.

– Gal galėtumėte ją patikrinti?

– Atsižvelgiant į padėtį, netrukus turėtume gauti kitų pranešimų.

– Kad ir kaip ten būtų, tylėkime apie tai kaip galima ilgiau.

– Mes smarkiai rizikuojame.

– Aš tai suprantu, Aša; tačiau turime laikytis būtent tokios strategijos. Mes ketinome apgauti Ramzį, priversti jį pridaryti pražūtingų klaidų, bet hetitai atrodo nekantraują pereiti į puolimą. Tad mums reikia kaip galima ilgiau uždelsti Egipto armijos paruošimą kovai.

– Nesu tuo tikras, – paprieštaravo Aša.

– Jūsų argumentas?

– Viena vertus, mes laimėsime tik keletą dienų, kurių niekaip neužteks kontratakai sutrukdyti; antra vertus, mano sekretorius žino, kad aš gavau svarbų pranešimą. Jeigu aš tuoj neįteiksiu jo valdovui, tai gali sukelti įtarimų.

– Vadinasi, jokios naudos iš to, kad tokią žinią gavome pirmieji!

– Priešingai, Šenarai. Ramzis skyrė mane slaptųjų tarnybų

viršininku, jis manimi pasitiki. Kitaip sakant, jis patikės tuo, ką aš jam pasakysiu.

Šenaras šyptelėjo.

– Tai labai pavojingas žaidimas; sako, Ramzis moka skaityti svetimas mintis.

– Diplomato mintis neperprantama. Savo ruožtu po to, kai aš jus perspėjau dėl susidariusios padėties, paskubėkite patikėti jam savo būgštavimus. Tokiu būdu jo akyse jūs atrodysite esąs nuoširdus ir vertas pasitikėjimo.

Šenaras patogiai įsitaisė krėsle.

– Jūs pavojingai protingas, Aša.

– Aš gerai pažįstu Ramzį. Manyti, kad jis stokoja išminties ir gudrumo, būtų nedovanotina klaida.

– Sutarta, mes laikysimės jūsų plano.

– Lieka pagrindinė problema: sužinoti tikruosius hetitų ketinimus.

Šenaras juos žinojo. Bet jis nutarė, kad geriau neatskleisti Ašai savų informacijos šaltinių, nes, priklausomai nuo padėties pokyčių, jam gali tekti paaukoti Ašą savo bičiuliams hetitams.

56

Mozė lakstė po visą miestą. Jis užeidavo į visuomeninius pastatus, apžiūrinėjo sienas ir langus, važinėjo po kvartalą, skubindamas tapytojus baigti darbą. Jam liko vos kelios dienos ligi karališkosios poros atvykimo ir oficialaus Pi-Ramzio atidarymo.

Mozei krito į akis tūkstančiai trūkumų, bet kaip juos ištaisyti per tokį trumpą laiką? Plytų dirbėjai sutiko padėti kitiems amatininkams, perkrautiems darbu. Paskutinių dienų įkarštyje Mozės populiarumas nė kiek nenukentėjo. Jis kaip ir anksčiau sugebėjo užkrėsti darbininkus savo entuziazmu, juoba kad jų svajonė virto tikrove.

Kad ir kaip pavargęs, Mozė ilgai vakarodavo su savo broliais hebrajais, klausydamasis jų nusiskundimų ir vilčių, ir jau nedvejodamas elgėsi kaip savo identiteto ieškančios tautos vadas. Mozės idėjos gąsdino daugumą jo pašnekovų, bet jo asmenybė juos traukė ir žavėjo. Kai didžiulė Pi-Ramzio statyba bus baigta, ar Mozė atvers hebrajams naują kelią?

Visai išsekęs, Mozė užsnūsdavo trumpu, neramiu miegu ir nuolat sapnuodavo Ofiro veidą. Atono garbintojas neklydo: atsistojus kryžkelėje, kalbų negana; reikia veikti, o veikla dažnai minta smurtu.

Mozė įvykdė Ramzio patikėtą užduotį. Dabar jis bus laisvas nuo bet kokio įsipareigojimo Egipto valdovui. Tačiau jis neturėjo teisės išduoti draugo ir prisiekė sau įspėti Ramzį apie jam gresiantį pavojų. Turėdamas gryną sąžinę, jis bus visiškai laisvas.

Anot karaliaus žygūno, faraonas su žmona atvyks į Pi-Ramzį rytoj apie vidurdienį. Aplinkinių miestų ir kaimų gyventojai susirinko naujosios sostinės pakraštyje, kad tik nepraleistų tokio svarbaus įvykio. Nebesumodami, kur pulti ir kaip susidoroti su įvairiausių reikalų gausybe, tvarkos sergėtojai nepajėgė sutrukdyti smalsuoliams būriuotis ar ropštis kas tik kur įstengė.

Mozė tikėjosi praleisti savo paskutines statybų prižiūrėtojo darbo valandas užmiestyje, vaikštinėdamas laukais. Bet jam jau išvažiuojant iš Pi-Ramzio, prie Mozės pripuolė vienas iš architektų:

– Kolosas... kolosas padūko!

– Kuris? Tas, kur prie Amono šventyklos?

– Mes nebeįstengiame jo sustabdyti!

– Aš gi jums liepiau jo neliesti!

– Mes manėm...

Mozės vežimas praskriejo per miestą kaip viesulas.

Tai, ką hebrajas išvydo prie Amono šventyklos, buvo tikrų tikriausia katastrofa. Dviejų šimtų tonų svorio kolosas, vaizduojąs soste sėdintį faraoną, lėtai slydo pastato fasado link. Jis galėjo arba jį pralaužti ir pridaryti siaubingų nuostolių, arba atsitrenkti į sieną ir sudužti į šipulius. Nieko sau dovanėlė Ramziui iškilmių dieną!

Apie penkiasdešimt apdujusių iš baimės darbininkų veltui stengėsi sulaikyti milžinišką statulą už virvių, kuriomis ji buvo pritvirtinta prie medinių pavažų. Daugelis odos gabalų, pakištų po virvėmis ten, kur jos lietė akmenį, prasitrynė ir suplyšo.

– Kas atsitiko? – pasiteiravo Mozė.

– Meistras, užsilipęs ant statulos, kad galėtų duoti darbininkams nurodymus, kur ir kaip ją stumti, neišsilaikė ir nukrito. Kad slenkantis kolosas jo nesutraiškytų, vyrai paleido į darbą medinius stabdžius. Statula nukrypo nuo drėgno dumblo ruožo, kuriuo ji turėjo nuslinkti į jai numatytą vietą, bet, užuot sustojusi, šliuožia toliau: rasa, drėgnos pavažos...

– Jums reikėjo bent pusantro šimto vyrų!

– Darbininkai užimti kitur...

– Atneškit ąsočių su pienu.

– Kiek?

– Tūkstančius! Ir tučtuojau atsiųskit dar žmonių.

Mozės atvykimas apramino darbininkus, jie atgavo šaltakraujiškumą, o pamatę, kaip jis užsiropštė dešiniuoju koloso šonu aukštyn, atsistojo ant granitinio stogelio ir ėmė pilti priešais pavažas pieną, kad susidarytų naujas slydimo takas, jie atgavo ir viltį. Tuoj pat susidarė gyva grandinė, kad Mozė nepritrūktų riebaus pieno, kuriuo turėjo šliuožti didžiulio svorio skulptūra. Paklusdami hebrajo nurodymams, skubiai atbėgę papildomi darbininkai pririšo ilgas virves prie pavažų, iš užpakalio ir šonų. Įsitvėrę jų, koks šimtas vyrų pamėgino sulėtinti koloso judėjimą.

Pamažu statula pakeitė kryptį ir ėmė judėti į reikiamą pusę.

– Siją stabdymui! – suriko Mozė.

Trisdešimt vyrų, ligi tol kaip apkvaitę spoksojusių, kas čia dedasi, padėjo rantytą siją, turėjusią sustabdyti pavažas kaip tik toje vietoje, kuri buvo numatyta Ramzio statulai priešais Amono šventyklą.

Kolosas klusniai nuslydo pieno taku, tinkamu momentu buvo pristabdytas ir sustojo tiksliai jam skirtoje vietoje.

Šlapias nuo prakaito, Mozė nušoko ant žemės. Žinodami jo staigų būdą, darbininkai jau numanė, kad neapsieis be sunkių bausmių.

– Atveskite man kaltininką, – tą, kuris nukrito nuo statulos ir tuo sutrikdė jos judėjimą.

– Štai jis.

Du darbininkai išstūmė į priekį Abnerą, kuris puolė prieš Mozę ant kelių:

– Atleiskite man, – pralemeno Abneras, – man apsvaigo galva, aš...

– Juk tu – plytų dirbėjas?

– Taip... Aš vardu Abneras.

– Tai ką tu veikei šitoj statybvietėj?

– Aš... aš čia slapsčiausi.

– Ar pakvaišai?

– Jūs turite manim patikėti!

Abneras buvo hebrajas. Mozė negalėjo jo nubausti, pirma neišklausęs pasiaiškinimo. Jis suprato, kad suglumęs plytų dirbėjas kalbėsis su juo tik akis į akį.

– Eik paskui mane, Abnerai.

Bet čia įsiterpė pasipiktinęs architektas egiptietis:

– Tas žmogus smarkiai prasikalto. Atleisti jį nuo bausmės būtų neteisinga jo bendradarbių atžvilgiu.

– Aš jį apklausiu, o paskui nuspręsiu, ką daryti.

Architektas nusilenkė savo viršininkui: jis privalėjo jam paklusti. Jeigu Abneras būtų egiptietis, Mozė tikrai nebūtų toks atlaidus. Jau keletą savaičių karališkųjų statybų prižiūrėtojas aiškiai šališkai elgėsi savo tautiečių atžvilgiu, ir galiausiai tas šališkumas atsigręš prieš jį patį.

Mozė įlaipino Abnerą į savo vežimą ir pririšo odiniu diržu:

– Šiandien tu jau sykį nukritai; ar nemanai, kad to gana?

– Atleiskite man, maldauju!

– Tu tuoj pat liausies verkšlenęs ir viską man paaiškinsi.

Priešais Mozės būstinę buvo kiemelis, iš trijų pusių aptvertas nuo vėjo mūrinėmis sienelėmis. Vežimas sustojo prie vartelių. Abu vyrai išlipo ir suėjo vidun. Nusimetęs klubjuostę ir peruką, Mozė mostelėjo į didelį ąsotį su vandeniu ir liepė Abnerui:

– Užsilipk ant sienelės ir užpilk man ant pečių vandens iš ąsočio.

Kol Mozė trynėsi odą žolėmis, jo tėvynainis pylė vandenį jam ant nugaros, laikydamas sunkų ąsotį ištiestomis rankomis.

– Gal prarijai liežuvį, Abnerai?

– Aš bijau.

– Kodėl?

– Man grasino.

– Kas?

– Aš... aš negaliu to pasakyti.

– Jeigu tu ir toliau tylėsi, aš perduosiu tave į teisingumo rankas už sunkų nusižengimą.

– Ne, tik ne tai! Juk aš netekčiau darbo!

– Tai būtų visai teisinga.

– Prisiekiu jums, kad ne!

– Tuomet kalbėk.

– Mane apvaginėja, mane šantažuoja...

– Kas?

– Vienas egiptietis, – atsakė Abneras, prislopindamas balsą.

– Kuo jis vardu?

– Aš negaliu to pasakyti! Jis turi įtakingų pažįstamų.

– Aš dukart tavęs neklausinėsiu.

– Jis man atkeršys!

– Ar tu manimi pasitiki?

– Aš jau seniai noriu su jumis pasikalbėti, bet taip bijau to žmogaus!

– Liaukis drebėjęs ir sakyk man jo vardą. Jis paliks tave ramybėje.

Visai suglumęs, Abneras paleido iš rankų ąsotį, šis terkštelėjo ant žemės ir sudužo.

– Saris... tai Saris.

Karališkoji flotilė įplaukė į didįjį kanalą, vedantį į Pi-Ramzį. Ramzį su Nefertare lydėjo visas dvaras. Visi dvariškiai nekantravo pamatyti naująją sostinę, kur jiems teks nuo šiol gyventi, jeigu jie norės įtikti valdovui. Bet daugelis patyliukais raukėsi, priekaištaudami vis dėl to paties: kaip tas pernelyg greitai pastatytas miestas gali varžytis su Memfiu? Be abejo, Ramzio laukė triuškinanti nesėkmė, kuri anksčiau ar vėliau privers jį pamiršti Pi-Ramzį.

Stovėdamas laivo pirmagalyje, faraonas stebėjo, kaip Nilas šakojasi, formuodamas deltą. Tuo tarpu laivas pasuko iš pagrindinės Nilo vagos į kanalą, vedantį į sostinės uostą.

Šenaras atsirėmė į laivo bortą šalia brolio.

– Aš puikiai suprantu, kad dabar ne laikas, bet privalau pasikalbėti su tavim vienu labai rimtu klausimu.

– Ar tai taip svarbu?

– Bijau, kad tikrai taip. Jei būčiau galėjęs pasikalbėti su tavim anksčiau, tai nebūčiau tau drumstęs šių laimės akimirkų, bet prie tavęs buvo neįmanoma prieiti.

– Klausau tavęs, Šenarai.

– Aš labai branginu pareigas, kurias tu man patikėjai, ir norėčiau pranešinėti tau tik puikias žinias.

– Gal dabar kaip tik tokia proga?

– Sprendžiant iš gautų pranešimų, turime pagrindo baimintis, kad padėtis pablogės.

– Sakyk esmę.

– Atrodo, hetitai išsiveržė iš įtakos zonos, kuri buvo priimtina mūsų tėvui, ir užgrobė centrinę Siriją.

– Tai tikra?

– Kol kas dar neįmanoma to pasakyti visiškai tiksliai – trūksta laiko, bet aš norėjau pirmas atkreipti į tai tavo dėmesį. Dar neseniai mums tekdavo dažnai susidurti su hetitų provokacijomis, tad galime tikėtis, kad ir šį kartą tai tik jų išsišokimas. Tačiau būtų gerai imtis atsargumo priemonių.

– Aš apie tai pagalvosiu.

– Panašu, kad tu nusiteikęs skeptiškai...

– Tu pats ką tik sakei, kad dar nesi visiškai tikras dėl to įsiveržimo. Kai gausi papildomų žinių, išsyk pranešk jas man.

– Tavo Didenybė gali pasikliauti savo ministru.

Srovė buvo stipri, vėjas labai palankus, tad laivas plaukė greitai. Šenaro žodžiai privertė Ramzį susimąstyti. Nejaugi jo brolis iš tiesų taip rimtai žiūri į savo vaidmenį? Šenaras galėjo ir iš-

galvoti tą hetitų antpuolį, norėdamas pabrėžti savo vertę ir įrodyti, kad tinka užsienio reikalų ministro pareigoms.

Centrinė Sirija... Neutrali teritorija, kurios nekontroliuoja nei egiptiečiai, nei hetitai, atsisakydami įvesti ten savo karines pajėgas ir tenkindamiesi tik daugiau ar mažiau patikimų informatorių tinklu. Nuo to laiko, kai Setis atsisakė užimti Kadešą, užmaskuotas partizaninis karas atrodė atitinkąs abiejų šalių interesus.

Galbūt karingą hetitų įkarštį pažadino svarbią strateginę poziciją užimančio Pi-Ramzio įkūrimas? Nieko nuostabaus: jie sunerimo matydami, kad jaunasis faraonas skiria Azijai ir jų imperijai akivaizdų dėmesį... Vienintelis žmogus pasakys Ramziui tiesą: jo draugas Aša, slaptųjų tarnybų viršininkas. Šenarui įteikiami oficialūs pranešimai atspindėjo tik išorinę padėtį; Aša iš savo agentų bus sužinojęs tikruosius priešo ketinimus.

Į didžiojo stiebo viršūnę įsikoręs junga nepajėgė sulaikyti džiaugsmo:

– Ten – uostas, miestas... Pi-Ramzis!

57

Vienas pats stovėdamas paauksuotame vežime, Šviesos Sūnus pasuko pagrindine Pi-Ramzio gatve Amono šventyklos link. Žėrint vidurdienio saulei, jis pats atrodė kaip saulė, kurios spinduliai teikė miestui gyvybę. Šalia dviejų žirgų, kurių galvas puošė plunksnos, oriai žingsniavo liūtas, aukštai iškėlęs galvą su besiplaikstančiais vėjyje karčiais.

Apstulbinta valdovo skleidžiamos galios ir magiškų sugebėjimų, kurių padedamas jis padarė milžinišką plėšrūną savo asmens sargybiniu, minia nustėro ir ilgokai tylėjo kaip užkerėta. Paskui kažkas suriko: „Tegyvuoja Ramzis!“ Šūksniui tuoj pat pritarė dešimt, šimtas, tūkstantis balsų... Netrukus aplink vis taip pat lėtai ir didingai judantį pirmyn valdovą įsisiūbavo neapsakomo džiaugsmo jūra.

Kilmingieji, amatininkai ir valstiečiai buvo šventiškai apsirengę; jų plaukai blizgėjo, ištepti švelniu moringos aliejumi. Moterų galvas puošė gražiausi perukai. Vaikai ir tarnai laikė rankose gėles bei žalumynus ir mėtė juos ant tako, kuriuo riedėjo faraono vežimas.

Buvo ruošiamasi puotauti po atviru dangumi. Naujųjų rūmų valdytojas užsakė tūkstantį duonos kepaliukų iš aukščiausios rūšies miltų, du tūkstančius gerai iškepusių apvalių kaimiškos duonos kepalų, dešimt tūkstančių pyragaičių, gausybę džiovintos mėsos, pieno, pilnus dubenis vynuogių, figų, ceratonijos vaisių ir granatų. Ant stalų taip pat reikėjo sudėlioti keptas žąsis, žuvis, sumedžiotus paukščius ir žvėris, agurkus ir porus, ką jau kalbėti apie šimtus ąsočių vyno iš karališkųjų rūšių ir dar aibę ąsočių su tik vakar padarytu alumi.

Sostinės gimimo dieną Faraonas kvietė tautą prie savojo stalo.

Nebuvo nė vienos mergaičiukės, kuri nevilkėtų naujos spalvingos suknelės, nė vieno arklio, kuris nebūtų papuoštas kaspinais ir varinėmis rožytėmis, nė vieno asilo, kuris nesipuikuotų ant kaklo uždėtu gėlių vainiku. Šunys, katės ir naminės beždžionėlės turėjo gauti dvigubą maisto porciją, o senolius, nepaisant jų kilmės nei padėties, tądien derėjo pasodinti figmedžių bei palmių pavėsyje ant patogių kėdžių ir aptarnauti pirmuosius.

Be to, žmonės iš anksto surašė prašymus – kas melsdamas suteikti jam būstą, kas – tarnybą, kas – žemės sklypą, kas – karvę. Amenis turėjo maloniai visus juos priimti ir išklausyti, nes tokią laimingą dieną privalu būti dosniam.

Hebrajai džiūgavo ne mažiau už kitus. Po įtempto darbo jie gaus gerą atlygį ir pelnytai ilgą poilsį, be to, galės pasigirti savo rankomis pastatę naująją Egipto karalystės sostinę. Apie jų žygdarbį kalbės kartų kartos.

Susirinkusieji sulaikė kvapą, kai Faraono vežimas sustojo prie koloso, vaizduojančio Ramzį, – to paties koloso, kuris šventės išvakarėse vos nesukėlė katastrofos.

Atsistojęs priešais savo atvaizdą, Ramzis pakėlė galvą ir įsmeigė žvilgsnį į akmeninį milžiną, žvelgiantį į dangų. Virš statulos kaktos kilo urėjas – pasiruošusi kirsti kobra, kurios aitrūs nuodai apakindavo faraono priešus; koloso galvą vainikavo „dvi galingosios“: balta Aukštutinio Egipto karūna, sujungta su Žemutinio Egipto raudonąja. Granitinis faraonas sėdėjo soste, ramiai padėjęs rankų plaštakas ant klubjuostės, ir žvelgė į savo miestą.

Ramzis išlipo iš vežimo. Jis taip pat buvo užsidėjęs dvigubą karūną, o vilkėjo erdvų lininį drabužį su plačiomis rankovėmis, po kuriuo spindėjo paauksuota klubjuostė, prilaikoma sidabrinio diržo. Ant faraono krūtinės žėrėjo aukso vėrinys.

– Tu, įkūnijąs mano valdymo ir mano miesto *ka,* aš atveriu tavo burną, akis ir ausis. Nuo šiol tu esi gyva būtybė, o tas, kuris drįs tave užpulti, bus nubaustas mirtimi.

Saulė buvo zenite, tiesiai virš Faraono galvos.

Jis atsigręžė į savo liaudį:

– Pi-Ramzis gimė, Pi-Ramzis – mūsų sostinė!

Tūkstančiai balsų audringai pritarė tiems žodžiams ir džiaugsmingai juos atkartojo.

Visą dieną Ramzis su Nefertare vaikštinėjo plačiomis alėjomis, gatvėmis ir gatvelėmis, aplankydami kiekvieną Pi-Ramzio kvartalą. Didžioji valdovo sutuoktinė buvo sužavėta ir sugalvojo naujai sostinei pravardę: „turkio miestas“, kurią tuoj pat pastvėrė visi Pi-Ramzio gyventojai ir lankytojai. Mozė padarė valdovui dar vieną, paskutinę, staigmeną: visų namų – ir kuklių, ir prašmatnių – fasadai buvo dengti spindinčiomis žydromis glazūruotomis plytelėmis. Liepęs čia pat, vietoje, įkurti jų gamybos dirbtuvę, Ramzis net neįsivaizdavo, kad amatininkai sugebės pagaminti jų tiek daug per tokį trumpą laiką. Jų triūso vaisiai padėjo sostinei įgyti vientisą ir nepakartojamą pavidalą.

Visoms iškilmėms vadovavo elegantiškas, švytintis Mozė. Dabar niekas neabejojo, kad Ramzis paskirs savo vaikystės draugą viziriu ir padarys pagrindiniu savo padėjėju bei svarbiausiu šalies asmeniu. Buvo akivaizdu, kad jiedu puikiai sutaria. Be to, Mozė itin sėkmingai įvykdė savo užduotį: valdovas neturėjo jokio priekaišto, jokios kritinės pastabos; priešingai, jis pasakė, kad tai, ką pamatė, pranoko jo lūkesčius.

Šenaras širdo. Tvirtindamas, kad laiko Mozę savo rankose ir juo manipuliuoja, magas Ofiras jį apgavo – o gal apsigavo pats. Po šitokios pergalingos sėkmės Mozė taps turtingu ir uoliu dvariškiu. Tokiu atveju stoti prieš Ramzį dėl kažkokio kvailo religinio ginčo būtų gryna savižudybė; na, o ta jo tauta, tie

hebrajai – jie taip šauniai įsiliejo tarp Egipto gyventojų, kad visai nebuvo suinteresuoti iš čia trauktis. Vieninteliai tikrieji Šenaro sąjungininkai liko hetitai. Pavojingi kaip gyvatės, bet vis dėlto – sąjungininkai.

Priėmimas karaliaus rūmuose, kurių didžiąją kolonų salę puošė ant sienų nutapyti dailūs ir ramūs gamtovaizdžiai, sužavėjo dvariškius, o Nefertarės grožis ir kilnumas juos tiesiog pakerėjo. Svarbiausia šalies moteris, magiškoji faraono buveinės globėja kiekvienam rado malonų ir tinkamą žodį.

Svečiai neįstengė atplėšti akių nuo pasakiško grožio glazūruotų plokščių, kuriomis buvo išklotos gindys. Iš tų spindinčių plokščių buvo sudėlioti nuostabūs paveikslai, vaizduoją gaivaus vandens baseinus, žydinčius sodus, papirusų giraitėje skraidančias antis, prasiskleidusius lotosus ar tvenkinyje nardančias žuvis. Šviesiai žalia, žydra, balta, auksinė, ryškiai violetinė ir dar aibė kitų, ir švelnių, ir skaisčių, spalvų bei atspalvių susiliejo į svaigią simfoniją pasaulio grožio garbei.

Prikando liežuvį net didžiausi pašaipūnai. Pi-Ramzio šventykloms dar daug ko trūko, bet rūmai nei prabanga, nei komfortu nenusileido Memfio ir Tėbų rezidencijoms. Čia nė vienas dvariškis negalėjo nusiskųsti patekęs į neįprastas sąlygas ar atsidūręs nejaukioje aplinkoje. Diduomenė ir aukšti valstybės pareigūnai jau svajojo įsigyti sodybą Pi-Ramzyje.

Iš tiesų Ramzis nesiliovė daręs stebuklus.

– Štai žmogus, kuriam šis miestas turi būti dėkingas už tai, kad iškilo žemės paviršiuje, – tarė Faraonas, uždėjęs ranką Mozei ant peties.

Pašnekesiai nuščiuvo.

– Pagal papročius turėtų būti taip: aš sėdžiu soste, Mozė puola prieš mane kniūbsčias, o aš įteikiu jam aukso vėrinius, atsilygindamas už nepriekaištingą tarnybą. Bet Mozė – mano draugas nuo pat vaikystės, ir mudu darbavomės petys į petį.

Aš sumaniau šią sostinę, o jis įgyvendino mano sumanymą.

Ir Ramzis iškilmingai apkabino Mozę. Tai buvo pati didžiausia garbė ir dovana, kokią tik faraonas galėjo suteikti.

– Mozė keletą mėnesių liks karališkųjų statybų prižiūrėtoju – kol paruoš sau įpėdinį. O paskui jis kartu su manimi dirbs Egipto labui ir gerovei.

Amenis su Setau pasveikino Mozę ir nustebo, kad šis kažkoks lyg susierzinęs, lyg sumišęs, bet priskyrė tai susijaudinimui.

– Ramzis klysta, – pareiškė hebrajas. – Jis priskiria man savybes, kurių aš neturiu.

– Iš tavęs išeis puikus viziris, – nutarė Amenis.

– Bet tau vis tiek teks paklusti tam nelemtam raštininkiūkščiui, – pasakė Setau. – Iš tikrųjų čia jis viską tvarko.

– Pasisaugok, Setau!

– Koks skanus čia maistas... Jeigu mudu su Vandens Lelija dar rasime kur nors netoliese vieną kitą šaunią gyvatę, tai galbūt ir įsikursime Pi-Ramzyje. O kur Aša? Kodėl jo nėra?

– Nežinau, – atsakė Amenis.

– Tai ne į naudą jo karjerai. Šitaip elgtis visai nediplomatiška.

Trys draugai pamatė, kaip Ramzis priėjo prie Tujos, savo motinos, ir pabučiavo ją į kaktą. Nors rimtą, subtilių bruožų Sečio našlės veidą visada gaubė liūdesys, ji neslėpė pasididžiavimo. Kai Tuja pranešė, kad tuoj pat apsigyvens Pi-Ramzio rūmuose, šis nutarimas buvo lyg paskutinė gėlė, įpinta į jos sūnaus triumfo vainiką: dabar Ramzio džiaugsmui nieko nebetrūko.

Nors didžiulis voljeras, skirtas egzotiškiems paukščiams, turėjusiems džiuginti dvariškių akį ir ausį, buvo baigtas, jis dar stovėjo tuščias. Atsirėmęs nugara į stulpą, sunėręs rankas ant krūtinės, įtemptu ir net lyg staiga sumenkusiu veidu, Mozė nedrįso pažvelgti į Ramzį. Jam reikėjo prisiversti pamiršti, kad tas žmogus – jo draugas, ir kreiptis į priešininką – Egipto faraoną.

– Visi miega, išskyrus mudu.

– Tu atrodai pavargęs, Moze. Ar negalėtume atidėti mūsų pokalbio rytdienai?

– Nenoriu ilgiau vaidinti tos komedijos.

– Kokios komedijos?

– Aš – hebrajas ir tikiu vienintelį dievą. Tu – egiptietis ir garbini stabus.

– Ir vėl tos vaikiškos šnekos!

– Jos tau nemalonios, nes tai tiesa.

– Moze, tau tapo prieinama visa egiptiečių išmintis, o tavo vienintelis dievas, nepažinus ir neturįs formos, yra toji galia, kuri slypi kiekvienoje gyvasties dalelytėje.

– Jis neįsikūnija avino pavidalu!

– Amonas yra gyvybės paslaptis, atsiskleidžianti neregimame vėjyje, kuris išpučia laivo burę; avino raguose, kurių spiralė simbolizuoja harmoningą visatos raidą; akmenyje, iš kurio statomos mūsų šventyklos. Jis yra visa tai – ir nėra. Tu žinai tą išmintį lygiai taip pat kaip aš.

– Ji – tik iliuzija! Dievas yra vienas ir vienintelis.

– Argi tai jam trukdo įsikūnyti savo kūriniuose ir likti vienam ir vieningam?

– Jam nereikia tavo šventyklų ir statulų!

– Kartoju: tu pavargęs, net labai pavargęs.

– Aš nusprendžiau, ir mano įsitikinimų niekas nepakeis – netgi tu.

– Jeigu tavo dievas įkvepia tau tokį nepakantumą, saugokis: jis pavers tave fanatiku.

– Saugotis veikiau reikia tau, Ramzi! Egipte bręsta galinga jėga. Kol kas ji žengia pirmuosius, dar nelabai tvirtus žingsnius, bet ji pasiryžusi kovoti už tiesą.

– Apie ką tu kalbi?

– Ar prisimeni Echnatoną ir jo tikėjimą vieninteliu dievu? Jis nurodė kelią, Ramzi. Išklausyk jo balso, išklausyk manojo. Kitaip tavo galybė žlugs.

58

Mozei padėtis buvo aiški. Jis neišdavė Ramzio ir net įspėjo apie jam gresiantį pavojų. Dabar Mozė ramia sąžine galėjo pasitikti savo likimą ir duoti visišką laisvę jo sielą ryjančiai liepsnai.

Vienintelio Dievo – Jahvės buveinė yra ant kalno. Mozė privalo jį surasti, kad ir kokie sunkumai jo tykotų tos kelionės metu. Keli hebrajai nutarė išvykti kartu, rizikuodami viską prarasti. Mozė buvo bebaigiąs susirinkti daiktus, kai staiga prisiminė neįvykdęs vieno pažado. Prieš visiems laikams palikdamas Egiptą, jis atliks savo pareigą ir atlygins tą moralinę skolą.

Norint pasiekti Sario namą vakarinėje miesto dalyje, Mozei teko įveikti visai trumpą nuotolį. Namą supo senų, storų palmių giraitė. Mozė rado šeimininką, begurkšnojantį šaltą alų prie tvenkinio, kuriame plaukiojo ir nardė aibė žuvų.

– Moze! Kaip malonu priimti savo namuose tikrąjį Pi-Ramzio kūrėją! Kuo nusipelniau tokios garbės?

– O aš nejaučiu jokio malonumo pas tave atėjęs ir nė neketinu suteikti tau garbės.

Susierzinęs Saris pakilo nuo tvenkinio kranto:

– Puiki ateitis, kurią tu užsitikrinai, nesuteikia tau teisės būti nemandagiam. Gal pamiršai, su kuo kalbi?

– Su niekšu.

Saris užsimojo, ketindamas skelti Mozei antausį, bet hebrajas sugriebė jį už riešo, užlaužė ranką ir privertė Sarį iš pradžių susilenkti, o paskui atsiklaupti.

– Tu persekioji žmogų, vardu Abneras.

– Aš jo nepažįstu.

– Meluoji, Sari. Tu jį apvogei ir šantažavai.

– Tai viso labo tik plytų dirbėjas hebrajas.

Mozė stipriau sugniaužė Sariui ranką. Šis suvaitojo.

– Aš taip pat tik hebrajas, bet galėčiau sulaužyti tau ranką ir padaryti luošiu.

– Tu neišdrįsi!

– Mano kantrybė baigėsi, turėk tai galvoje. Palik Abnerą ramybėje, arba aš nutempsiu tave už sprando į teismą. Prisiek!

– Aš... aš prisiekiu palikti Abnerą ramybėje.

– Faraono vardu?

– Faraono vardu.

– Jei sulaužysi savo priesaiką, būsi prakeiktas.

Mozė paleido Sarį:

– Lengvai išsisukai.

Jeigu Mozė nebūtų susiruošęs išvykti, būtinai būtų iškėlęs Sariui bylą; dabar jam beliko tikėtis, kad pakankamai rimtai perspėjo nedorėlį, ir šiam to užteks.

Tačiau Mozę apniko dvejonės. Egiptiečio akyse jis spėjo įžvelgti ne paklusnumą, o neapykantą.

Hebrajas pasislėpė už storos palmės. Laukti jam teko neilgai. Saris išėjo iš namų nusitvėręs vėzdą ir nužingsniavo į pietinę miesto dalį, kur gyveno plytų dirbėjai.

Mozė sekė jį iš tolo ir pamatė įeinant pro praviras duris į Abnero namus. Beveik tuoj pat iš ten ėmė sklisti šauksmai ir dejonės.

Hebrajas puolė bėgti, savo ruožtu įėjo vidun ir prietemoje pamatė, kaip Saris daužo Abnerą vėzdu. Išsitiesęs ant plūktos aslos, vargšas bandė prisidengti rankomis galvą ir veidą.

Mozė išplėšė vėzdą iš Sario rankų ir smarkiai trenkė jam per galvą. Apsipylęs krauju, egiptietis parkrito.

– Kelkis, Sari, ir nešdinkis.

Bet šis nė nekrustelėjo. Abneras prišliaužė prie jo ir iš arti pažvelgė į gulintį:

– Moze... Jis, atrodo, nebegyvas...

– Negali būti, aš smogiau ne taip stipriai, kad jį užmuščiau!

– Jis nebekvėpuoja.

Mozė atsiklaupė, palietė Sarį ranka ir suprato, kad liečia lavoną.

Jis ką tik nužudė žmogų.

Gatvėje buvo tylu ir tuščia.

– Tau reikia bėgti, – tarė Abneras. – Jeigu tvarkos sergėtojai tave sučiups...

– Tu mane apginsi, Abnerai; tu paaiškinsi, kad aš išgelbėjau tau gyvybę!

– Kas manimi patikės? Pamanys, kad mes – bendrininkai, ir apkaltins abu. Bėk, bėk greičiau!

– Ar turi didelį maišą?

– Taip, įrankiams dėti.

– Duokš jį čia.

Mozė įkišo Sario lavoną į maišą ir užsimetė jį ant pečių. Jis užkas kūną smėlingoje dykvietėje, o pats pasislėps kokiame nors tuščiame name, kol šiek tiek atsipeikės.

Tvarkos sergėtojų patrulio šuo elgėsi neįprastai: šiaip jau visada ramus, dabar jis kiauksėjo ir iš visų jėgų veržėsi pirmyn, taip įtempdamas pavadėlį, kad šis vos laikėsi netrūkęs. Šeimininkui jį paleidus, šuo kiek įkerta puolė į miesto pakraštį, smėlėtos aikštelės link, ir ėmė ten įnirtingai rausti žemę.

Priėję arčiau, tvarkos sergėtojai išvydo iš pradžių ranką, paskui petį, o paskui – šuns atkasto negyvėlio veidą.

– Aš jį pažįstu, – tarė vienas iš tvarkos sergėtojų. – Tai Saris.

– Faraono sesers vyras?

– Taip, tai tikrai jis... Pažiūrėk, jo pakaušis aptekęs sukrešėjusiu krauju!

Iškasus lavoną, nebeliko jokių abejonių: Saris buvo nužudytas. Smūgis į galvą buvo mirtinas.

Visą naktį Mozė nerimdamas blaškėsi po tuščią namą kaip Sirijos lokys savo narve. Be reikalo jis taip padarė, be reikalo mėgino paslėpti to sukčiaus lavoną ir pabėgti nuo teismo, kuris būtų jį išteisinęs. Be abejo, jis pasielgė neteisingai. Bet jam prieš akis stovėjo Abneras, jo baimė, jo dvejonės... Ir jiedu buvo hebrajai – ir vienas, ir kitas. Norėdami jį sužlugdyti, Mozės priešai nepraleistų progos pasinaudoti tuo dramatišku įvykiu. Net Ramzis būtų nuteiktas prieš jį ir pasirodytų nepalenkiamai griežtas.

Kažkas ką tik įžengė į nebaigtą statyti namą. Mozė buvo prisiglaudęs centrinėje jo dalyje, kur jau buvo įmanoma apsigyventi. Tvarkos sergėtojai – jau... Ne, jis priešinsis – jeigu reikia, kausis, bet jiems nepasiduos.

– Moze... Moze, tai aš, Abneras! Jei tu čia, pasirodyk.

Mozė išėjo iš tamsos.

– Ar liudysi mano naudai, Abnerai?

– Tvarkos sergėtojai rado Sario lavoną. Tave kaltina žmogžudyste.

– Kas drįso?

– Mano kaimynai. Jie tave matė.

– Bet juk jie – hebrajai, kaip mudu!

Abneras panarino galvą:

– Kaip ir aš, jie nenori turėti nemalonumų su valdžia. Bėk, Moze. Tu nebeturi ateities čia, Egipte.

Mozė pasipiktino. Jis, karališkųjų statybų prižiūrėtojas, būsimasis Dviejų Žemių valdytojas, paverstas nusikaltėliu ir verčiamas bėgti! Per keletą valandų nusiristi nuo viršūnės į prarają... Ar tik ne Dievas atsiuntė jam tą nelaimę, norėdamas išbandyti jo tikėjimą? Vietoje beprasmio ir patogaus gyvenimo bedievių šalyje Jis dovanoja jam laisvę.

– Naktį aš išvyksiu. Sudie, Abnerai.

Mozė užsuko į plytų dirbėjų kvartalą. Jis tikėjosi įtikinti savo šalininkus išvykti kartu su juo ir sudaryti branduolį, apie kurį pamažu susiburtų kiti hebrajai, net jeigu jų pirmoji tėvynė būtų tik nuošali vietovė, panaši į dykumą. Pavyzdys... Bet kuria kaina reikėjo duoti pavyzdį!

Kai kur dar degė lempos. Vaikai miegojo, moteriškės pasakojosi viena kitai savo paslaptis. Sėdėdami dengtuose prieduriuose, jų vyrai prieš miegą gurkšnojo kokių nors vaistinių žolių nuovirą.

Gatvelėje, kur gyveno Mozės draugai, pešėsi du vyrai. Priėjęs arčiau, jis juos atpažino – tai buvo du jo karščiausi šalininkai! Jiedu koneveikė vienas kitą dėl suoliuko, kurį kažkuris iš kažkurio pavogęs.

Mozė juos perskyrė.

– Vaje, čia tu?!

– Liaukitės muštis dėl niekų ir eikite su manim. Palikime Egiptą ir keliaukime ieškoti savo tikrosios tėvynės.

Vyresnysis hebrajas pažvelgė į Mozę su panieka:

– Kas tave paskyrė mūsų vedliu ir valdovu? Jeigu mes tau nepaklusime, ar užmuši mus, kaip užmušei egiptietį?

Įskaudintas ligi pat širdies gelmių, Mozė nerado, ką atsakyti. Ką tik sudužo jo didžiausia svajonė. Dabar jis buvo tik visų apleistas bėglys ir nusikaltėlis.

59

Ramzis būtinai norėjo pamatyti Sario lavoną: juk tai buvo pirma mirtis Pi-Ramzyje nuo tos akimirkos, kai miestas oficialiai tapo Egipto sostine.

– Tai žmogžudystė, Jūsų Didenybe, – pasakė Seramana. – Žudikas smogė aukai lazda per pakaušį.

– Ar mano seseriai jau pranešta?

– Tuo pasirūpino Amenis.

– Ar kaltininkas suimtas?

– Jūsų Didenybe...

– Ką reiškia tos dvejonės? Kad ir kas jis būtų, kaltininkas bus teisiamas ir nubaustas.

– Kaltininkas – Mozė.

– Nesąmonė.

– Mes turime visiškai aiškių parodymų.

– Aš noriu išgirsti, ką sako liudytojai!

– Visi jie – hebrajai. Pagrindinis kaltintojas – plytų dirbėjas Abneras. Jis matė, kaip įvyko nusikaltimas.

– Kas atsitiko?

– Liūdnai baigęsis kivirčas. Mozė ir Saris jau seniai vienas kito nekentė. Mano atliekamas tardymas parodė, kad jiedu pykosi dar Tėbuose.

– O jei visi tie liudytojai klysta? Mozė negali būti žudikas.

– Tvarkos sergėtojų raštininkai užrašė jų parodymus, ir liudytojai juos patvirtino.

– Mozė ginsis.

– Ne, Jūsų Didenybe. Jis pabėgo.

Ramzis įsakė iškrėsti kiekvieną namą Pi-Ramzyje, bet tai nedavė jokių rezultatų. Raiti tvarkos sergėtojai pasklido po Nilo deltą, apklausė aibę kaimiečių, bet neaptiko jokių Mozės pėdsakų. Šiaurės rytinių Egipto sienų sargybiniai gavo griežčiausius nurodymus, bet, ko gero, jau buvo per vėlu.

Valdovas nuolat reikalavo vis naujų pranešimų, bet taip ir nesulaukė nieko tikra, kokiu keliu Mozė pasuko. Gal jis slapstosi žvejų kaimelyje prie Viduržemio jūros, gal pasislėpė laive, plaukiančiame į Pietus, o gal prisiglaudė tarp atsiskyrėlių kokioje nors atkampioje šventykloje?

– Tau reikėtų užkąsti, – susirūpinusi pasakė Nefertarė. – Nuo to laiko, kai dingo Mozė, tu nė karto žmoniškai nepavalgei.

Ramzis švelniai spustelėjo žmonos rankas.

– Mozė buvo baisiai pavargęs. Turbūt Saris pakurstė jo pyktį. Jeigu Mozė būtų čia, jis viską paaiškintų. Jo pabėgimas – ne kas kita, kaip pervargusio žmogaus klaida.

– Jis gi užsigrauš, kamuodamasis sąžinės priekaištais.

– Kaip tik to aš ir bijau.

– Pažiūrėk, koks nusiminęs tavo šuo. Jam atrodo, kad tu jo nebemyli.

Ramzis leido Budriui užšokti jam ant kelių. Apsvaigęs iš džiaugsmo, šis puolė laižyti savo brangiajam šeimininkui skruostus ir padėjo galvą jam ant peties.

Tie treji valdymo metai buvo nuostabūs... Praplėstas prašmatnusis Luksoras, statoma milijonų metų šventykla, įkurta nauja sostinė, įvesta taika Nubijoje – ir staiga tas baisus įvykis, lyg įskilimas, bjaurojąs puikų pastatą! Dingus Mozei, pasaulis, kurį Ramzis pradėjo kurti, galėjo subyrėti į šipulius.

– Tu ir mane pamiršai, – pusbalsiu ištarė Nefertarė. – Gal aš galėčiau padėti tau įveikti tą skausmą?

– Žinoma. Tik tu viena gali tai padaryti.

Šenaras susitiko su Ofiru vis labiau gyvėjančiame Pi-Ramzio uoste. Čia buvo iškraunami maisto produktai, baldai, namų apyvokos reikmenys ir aibė kitokių gėrybių, kurių reikėjo naujajai sostinei. Laivai atgabendavo asilų, arklių ir jaučių. Javų saugyklų atsargos gausėjo, puikūs vynai buvo sandėliuojami rūsiuose. Tokie pat karšti ginčai kaip Memfyje ar Tėbuose prasidėjo tarp stambių didmeninės prekybos šulų, konkuruojančių dėl pirmųjų vietų aprūpinant sostinę visomis būtinomis prekėmis.

– Ofirai, Mozė dabar – tik pabėgęs žudikas.

– Neatrodo, kad ši naujiena būtų jus labai nuliūdinusi.

– Jūs suklydote jo atžvilgiu, jis niekada nebūtų perėjęs mūsų pusėn. Kvailystė, kurią jis iškrėtė, atėmė iš Ramzio vertingą sąjungininką.

– Mozė – nuoširdus žmogus. Jo tikėjimas vieninteliu dievu – ne užgaida.

– Mums svarbu tik faktai: arba jis nebepasirodys, arba bus suimtas ir nuteistas. Nuo šiol nebeturime galimybės manipuliuoti hebrajais.

– Atono šalininkai jau seniai įprato kovoti su nesėkme. Jie kovos ir toliau. Ar jūs mums padėsite?

– Nebegrįžkime prie to, kas tiek kartų aptarta. Ką konkrečiai jūs siūlote?

– Aš kasnakt griaunu karališkos poros magiškos apsaugos pagrindus.

– Karališkoji pora dabar galinga kaip niekada! Gal nežinote apie milijonų metų šventyklą?

– Nė vienas iš Ramzio pradėtų darbų dar neužbaigtas. Mes privalome pasinaudoti menkiausia silpnybe ir prasibrauti į pirmą pasitaikiusį plyšį.

Tvirtas ir ramus mago tonas padarė Šenarui įspūdį. Jei hetitai imsis įgyvendinti savo sumanymą, jie neišvengiamai susilpnins Ramzio *ka.* O jei pastarasis bus puolamas ir iš vidaus,

valdovas, kad ir koks stiprus jis būtų, galų gale neatsilaikys prieš matomus ir nematomus smūgius.

– Padvigubinkite savo pastangas, Ofirai. Aš neliksiu jums skolingas.

Setau su Vandens Lelija nutarė įrengti Pi-Ramzyje naują laboratoriją. Amenis, įsikūręs naujutėlaitėje raštinėje, triūsė dieną naktį. Tuja sprendė tūkstančius dvariškių klausimų, Nefertarė rūpinosi šventyklų reikalais, gražioji Izetė su Nedžemu auklėjo mažąjį Kha, Meritamon pražydo it gėlelė, rūmų prižiūrėtojas Romė lakstė iš virtuvių į podėlius, o iš podėlių į valgomąjį, Seramana be paliovos tobulino apsaugos sistemą... Gyvenimas Pi-Ramzyje ėjo ramiai ir laimingai, bet Ramziui neapsakomai trūko Mozės.

Nors jie dažnai ir smarkiai ginčydavosi, hebrajas taip daug prisidėjo kuriant jo karalystę. Šitame mieste, iš kurio Mozė pabėgo, jis paliko dalį savo sielos. Paskutinis jųdviejų pokalbis rodė, kad Ramzio draugas tapo pragaištingo poveikio auka, kad jis apnarpliotas saitais, kurių net neįtarė.

Mozę apkerėjo.

Amenis su glėbiu papirusų nuskubėjo pas valdovą, vaikštinėjantį po priėmimų salę.

– Ką tik atvyko Aša, jis nori su tavim pasimatyti.

– Teįeina.

Jaunasis diplomatas atrodė labai smagiai ir patogiai besijaučiąs vilkėdamas elegantišką šviesiai žalią palaidinę, papuoštą raudonais apsiuvais. Beje, Aša turėjo įgimtą gabumą diktuoti madas: pakakdavo jam pasirodyti dvare ar darbe vilkint kokį nors apdarą, ir jį bemat imdavo mėgdžioti aplinkiniai. Tačiau dabar jis atrodė ne toks puošnus kaip paprastai.

– Man buvo labai liūdna nematyti tavęs Pi-Ramzio iškilmėse.

– Man atstovavo mano viršininkas, Jūsų Didenybe.

– Kurgi tu buvai, Aša?

– Memfyje. Rinkau pranešimus iš savo agentų.

– Šenaras man pasakojo apie hetitų išpuolį centrinėje Sirijoje.

– Tai ne išpuolis, ir kalbama ne vien apie centrinę Siriją.

Klausydamasis Ašos, niekas nebūtų atpažinęs ankstesnio saldžiakalbio diplomato: dabar jo balsas skambėjo griežtai, net rūstokai.

– Aš maniau, kad mano mielas brolis pernelyg rimtai žiūri į savo pareigas ir pervertino padėtį, sutirštindamas spalvas.

– Gerai būtų. Perkratęs patikimus žvalgybos duomenis, aš įsitikinau, kad hetitai pradėjo plataus masto operaciją prieš Kanaaną ir Siriją – visą Siriją. Be abejo, grėsmė pakibo ir virš Libano uostų.

– Ar buvo tiesiogiai užpultos vietinės mūsų karių įgulos?

– Dar ne. Hetitai užėmė kaimus ir žemes, kurios buvo laikomos neutralia teritorija. Kol kas kalbama tik apie administracines priemones, iš pažiūros nesusijusias su smurtu. Iš tikrųjų hetitai ėmė kontroliuoti teritorijas, kurios buvo mūsų valdžioje ir mokėjo mums duoklę.

Ramzis palinko prie Artimųjų Rytų žemėlapio, išskleisto ant žemo staliuko.

– Hetitai žygiuoja į pietus įprastu maršrutu: mūsų šalies šiaurės rytų pasienio kryptimi. Vadinasi, jie taikosi tiesiai į Egiptą.

– Tai skubota išvada, Jūsų Didenybe.

– Kokį gi kitą tikslą turėtų tas šliaužiantis puolimas?

– Užgrobti teritoriją, atkirsti mus nuo sąjungininkų, sukelti paniką tarp aplinkinių genčių, sumenkinti Egipto prestižą, demoralizuoti mūsų kariuomenę... Tikslų netrūksta.

– Ką tu manai apie visa tai?

– Didenybe, hetitai rengiasi karui.

Įtūžęs Ramzis raudonu rašalu staigiai užbraukė žemėlapyje anatoliečių karalystę.

– Toji tauta pripažįsta tik įniršį, kraują ir smurtą. Kol ji nebus sunaikinta, kels grėsmę bet kokiai civilizacijai.

– Diplomatija...
– Pasenęs įrankis!
– Bet juk tavo tėvas išsiderėjo...
– Pasienio zoną Kadeše. Aš tai žinau! Bet hetitai nieko negerbia ir nesilaiko sutarčių. Reikalauju, kad man kasdien būtų pranešama apie jų veiksmus.
Aša nusilenkė. Su juo kalbėjosi nebe jo draugas Ramzis – jam įsakinėjo Faraonas.
– Ar žinai, kad Mozė kaltinamas įvykdęs žmogžudystę ir pabėgo iš Egipto?
– Mozė?! Negali būti!
– Aš manau, kad jis tapo kokio nors sąmokslo auka. Išsiuntinėk jo asmens žymių aprašymą po mūsų protektoratus, Aša, ir surask jį.

Nefertarė grojo liutnia rūmų sode. Jai iš dešinės stovėjo lopšys, kuriame saldžiai miegojo jos putlutė, rausvaskruostė dukrelė, o iš kairės raštininko poza sėdėjo mažasis Kha ir skaitė pasaką apie šaunaus burtininko, nugalinčio baisias piktąsias dvasias, žygdarbius. Priešais ją įnirtingai triūsė Budrius, stengdamasis iškasti tamarisko sodinuką, kurį vakar buvo pasodinęs Ramzis. Įbedęs nosį į drėgną juodžemį, šuo taip uoliai rausė duobę priekinėmis letenomis ir buvo taip įnikęs į savo darbą, kad karalienė nesiryžo jo subarti.
Staiga jis pakėlė galvą, sukluso ir amčiodamas bei šokinėdamas iš džiaugsmo puolė prie įėjimo į sodą: taip Budrius visada sveikindavo savo šeimininką.
Vien iš Ramzio žingsnių Nefertarė suvokė, kad jis dėl kažko labai sunerimęs, nepatenkintas, o gal ir prislėgtas. Ji pakilo ir nuėjo jo pasitikti.
– Nejaugi Mozė...
– Ne; aš tikras, kad jis gyvas.
– Gal kas nors atsitiko... tavo motinai?

– Tuja jaučiasi gerai.

– Dėl ko gi tada tu taip nerimauji?

– Dėl Egipto, Nefertare. Svajonė sklaidosi ir tirpsta... Svajonė apie laimingą šalį, kasdien besidžiaugiančią taika ir ramybe.

Karalienė užmerkė akis.

– Karas...

– Manau, kad jis neišvengiamas.

– Vadinasi, tu tuoj išvyksi.

– Kas gi kitas, jei ne aš, vadovaus armijai? Leisti hetitams toliau žygiuoti į pietus reikštų pasmerkti Egiptą mirčiai.

Mažasis Kha žvilgtelėjo į apsikabinusią porą ir vėl pasinėrė į savo pasaką, Meritamon ramiai miegojo, Budrius stropiai rausė duobę.

Sodo rimties ir ramybės nedrumstė net vėjelio dvelksmas. Nefertarė prigludo prie Ramzio. Tolumoje virš žaliuojančio lauko praskrido didelis baltas ibis.

– Karas tuoj mus išskirs, Ramzi. Kur rasti drąsos tam išbandymui įveikti?

– Meilėje, Nefertare. Meilėje, kuri mus jungia ir visad jungs, kad ir kas atsitiktų. Man nesant, tu, didžioji valdovo sutuoktinė, viešpatausi mūsų turkio mieste.

Nefertarė pažvelgė į tolį.

– Tu teisus, – tarė ji. – Negalima taikstytis su blogiu.

Baltasis ibis didingai praskriejo virš karališkosios poros, kurią nutvieskė auksinė besileidžiančios saulės šviesa.

Serija „Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

✓ Peter Hųeg „Panelės Smilos sniego jausmas“
✓ Jostein Gaarder „Sofijos pasaulis“
✓ Kerstin Ekman „Įvykiai prie vandenų“
✓ Umberto Eco „Fuko švytuoklė“
✓ Michael Ondaatje „Anglas ligonis“
✓ Einar Már Gušmundsson „Visatos angelai“
✓ Robert Schneider „Miego brolis“
✓ Andréļ Makine „Prancūziškas testamentas“
✓ Peter Hųeg „Moteris ir beždžionė“
✓ Milan Kundera „Nemirtingumas“
✓ Nino Ricci „Šventųjų gyvenimai“
✓ Thomas Brussig „Herojai kaip ir mes“
✓ Andrzej Zaniewski „Žiurkinas“
✓ Gabriel García Márquez „Apie meilę ir kitus demonus“
✓ Michael Larsen „Netikrumas“
✓ Alessandro Baricco „Šilkas“
✓ Viktor Pelevin „Čiapajevas ir Pustota“
✓ Irvine Welsh „Traukinių žymėjimas“ (Trainspotting)
✓ Ute Ehrhardt „Geroms mergaitėms dangus,
blogoms – viskas“
✓ Susanna Tamaro „Eik kur liepia širdis“
✓ Umberto Eco „Vakarykštės dienos sala“
✓ E. Annie Proulx „Akordeono nusikaltimai“
✓ Elfriede Jelinek „Geidulys“
✓ Zyranna Zateli „Grįžtantys su vilkų šviesa“
✓ Svava Jakobsdóttir „Gunlodos saga“
✓ Agneta Pleijel „Žiema Stokholme“
✓ Lydie Salvayre „Šmėklų draugija“
✓ Ute Ehrhardt „Kaip tapti bloga mergaite“
✓ Carl-Johan Vallgren „Lošėjo Rubašovo dokumentai“
✓ Michael Larsen „Gyvatė Sidnėjuje“
✓ Alina Fernández „Alina“
✓ Margaret Atwood „Greis“
✓ Ingrid Noll „Šaltas vakaro dvelksmas“
✓ Eva Wlodarek „Neliksiu nepastebėta“
✓ Catherine Clément „Teo kelionė“
✓ Connie Palmen „Dėsniai“

- ✓ Robert Schneider „Oreigė“
- ✓ Nikolaus Piper „Feliksas finansininkas“
- ✓ Lennart Hagerfors „Svajonė apie Ngongą“
- ✓ Arto Paasilinna „Zuikio metai“
- ✓ Judith Krantz „Tesės Kent brangenybės“
- ✓ Elizabeth Wurtzel „Prozaco karta“
- ✓ Marie-Claire Blais „Geismai“
- ✓ Ian McEwan „Amsterdamas“
- ✓ Ragnhild N. Grųdal „Grobuonis!“
- ✓ Zoe Jenny „Žiedadulkių kambarys“
- ✓ Denis Guedj „Papūgos teorema“
- ✓ John O'Donohue „Anam čara. Keltų pasaulio dvasinė išmintis“
- ✓ Jean-Pierre Vernant „Pasaulis, dievai, žmonės. Mitų interpretacijos“
- ✓ Philippe Delerm „Pirmas gurkšnis alaus ir kiti maži malonumai“
- ✓ Chuck Palahniuk „Kovos klubas“
- ✓ Carl Sagan „Demonų apsėstas pasaulis“
- ✓ Alessandro Baricco „Jūra vandenynas“
- ✓ Milan Kundera „Atsisveikinimo valsas“
- ✓ Umberto Eco „Rožės vardas“
- ✓ John Banville „Parodymų knyga“
- ✓ Michal Viewegh „Mergaičių auklėjimas Čekijoje“
- ✓ Samuel Shem „Dievo namai“
- ✓ Pentii Lempiäinen „Skaičių simbolika“
- ✓ Milan Kundera „Juokingos meilės“
- ✓ Milan Kundera „Gyvenimas yra kitur“
- ✓ Dietrich Schwanitz „Vyrai“
- ✓ Finn Skårderud „Nerimas“
- ✓ John O'Donohue „Amžinybės atbalsiai“
- ✓ José Donoso „Tamsus nakties paukštis“
- ✓ Joseph Heller „22-oji išlyga“
- ✓ Karl Ove Knausgård „Anapus pasaulio“
- ✓ Frédéric Beigbeder „Meilė trunka trejus metus“
- ✓ Milan Kundera „Lėtumas“
- ✓ Arthur Hailey „Detektyvas“
- ✓ Umberto Eco „Baudolinas“
- ✓ Lucía Etxebarria „Meilė, smalsumas, prozakas ir abejonės“
- ✓ Gilbert Sinoué „Dienos ir naktys“

- ✓ Peter Carey „Oskaras ir Liusinda“
- ✓ Milan Kundera „Pokštas“
- ✓ Fernando Savater „Gyvenimo klausimai“
- ✓ James Patterson „Siuzanos dienoraštis Nikolui“
- ✓ Frédéric Beigbeder „14,99 €“
- ✓ Laura Esquivel „Kaip vanduo šokoladui“
- ✓ John Updike „Poros“
- ✓ Jean-Philippe Toussaint „Vonios kambarys“
- ✓ Christian Jacq „Ramzis. Šviesos sūnus“
- ✓ Juan Manuel de Prada „Apgaulinga Venecijos šviesa“
- ✓ Colleen McCullough „Morgano kelias“
- ✓ François Rachline „Sisifas“
- ✓ Silvia Plath „Stiklo gaubtas“
- ✓ Lucía Etxebarria „Beatričė ir kiti dangiškieji kūnai“
- ✓ Christian Jacq „Ramzis. Milijonų metų šventykla“
- ✓ Anne Bernet „Pontijus Pilotas“
- ✓ Michel Houellbecq „Elementariosios dalelės“
- ✓ Milan Kundera „Nežinomybė“

Jacq, Christian
Ja81 Ramzis. Milijonų metų šventykla : romanas / Christian Jacq ; iš prancūzų kalbos vertė Irina Mikalkevičienė. – Vilnius : Tyto alba, 2004. – 370[6] p. – (Garsiausios XX a. pabaigos knygos)

ISBN 9986-16-360-9

Tęsdamas mūsų pažintį su didžiuoju XIII a. pr. Kr. Egipto faraonu Ramziu II (pirmoji knyga „Ramzis. Šviesos sūnus“), prancūzas Ch. Jacqas, vienas žymiausių egiptologų, pasakoja tolesnius Ramzio rūpesčius, nuotykius ir net daromus stebuklus.

UDK 840-3

CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

MILIJONŲ METŲ ŠVENTYKLA

Romanas

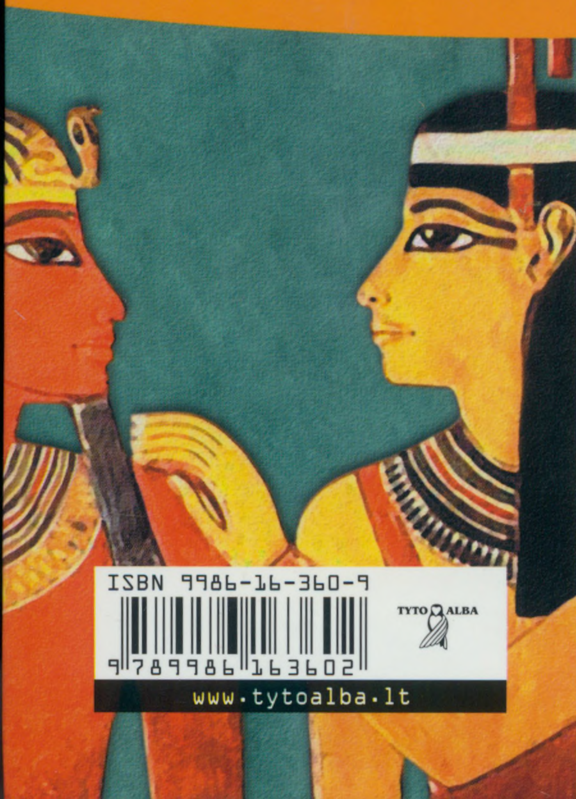
Iš prancūzų kalbos vertė *Irina Mikalkevičienė*

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

SL 1686. 2007 01 24. 13,28 apsk. l. l.
Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio g. 10, LT-01112 Vilnius, tel. 2497453, info@tytoalba.lt
Spausdino UAB „Logotipas“, Utenos g. 41a, LT-08217 Vilnius

„Ramzis panoro išeiti iš tų rūmų ir lėkti tekinas į praėjusią jaunystę, pas gražiąją Izetę, į nerūpestingas dienas, kupinas malonumų. Bet jis buvo Sečio pasirinktasis įpėdinis ir Nefertarės sutuoktinis. Jis turėjo užgniaužti savo baimę valdyti Egiptą ir išgyventi tą naktį – paskutinę prieš karūnavimą."

Tai antroji ciklo apie Ramzį knyga (pirmoji – „Ramzis. Šviesos sūnus"). Ramziui išaušo iškilmingoji diena: jis vainikuojamas Egipto karaliumi. Jaunasis valdovas turi viską, kas galėtų padėti jam tapti didžiu faraonu: įstabiosios Nefertarės ir savo išmintingosios motinos karalienės Tujos meilę ir ištikimų draugų, kuriais visiškai pasitiki. Kaip tik jie – uolus raštininkas Amenis, subtilus diplomatas Aša, savo kelio tebeieškąs hebrajas Mozė, gyvačių kerėtojas Setau – tampa pirmaisiais jaunojo faraono padėjėjais.

Tačiau Egipto šlovės ir didybės siekiančiam Ramziui ne taip paprasta išlikti soste: prieš jį telkiasi tamsiosios jėgos, bręsta sąmokslas. Ar jaunajam faraonui pavyks išvengti žabangų, kurias rezga jo vyresnysis brolis Šenaras? Ar jam pavyks įveikti paslaptingo raganiaus juodąją magiją? Ar Ramzis sugebės užkirsti kelią pražūtingoms hetitų užmačioms? Siekdama nugalėti regimus ir neregimus priešus, karališkoji pora pasirenka vienintelį įmanomą būdą – pastatyti Milijonų metų šventyklą...

Tęsdamas mūsų pažintį su didžiuoju XIII amžiaus pr. Kr. Egipto faraonu Ramziu II, Christianas Jacqas pasakoja apie tolesnius Ramzio rūpesčius, nuotykius ir net daromus stebuklus. Prieš skaitytojo akis didingai tyvuliuoja Nilas, kyla saulėje tviskančios naujosios Ramzio sostinės sienos, žėri žvaigždėtas Egipto dangus, kur išskrenda Anapus iškeliavusių faraonų sielos...

ISBN 9986-16-360-9

www.tytoalba.lt

CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

Milijonų metų šventykla

